HET RECHT IN
NED. INDIE

HET REGT

IN

NEDERLANDSCH INDIE.

Bin. 3078 no. 2 1849 ex. 2.

HET REGT

IN

NEDERLANDSCH-INDIE.

REGTSKUNDIG TIJDSCHRIFT.

EERSTE JAARGANG.

Tweede Deel.

BATAVIA. LANGE & CO. JUR. FAC.

REGISTER

OP

HET TWEEDE DEEL

VAN HET TIJDSCHRIFT:

HET REGT IN NEDERLANDSCH INDIE.

(PAG. 1 TOT PAG. 449).

A.

Aanrekening van Straf.

Praeventieve detentie kan wel eenen beklaagde als straf worden aangerekend, doch het is strijdig met denkbeelden van regt en den aard van een crimineel vonnis, om te verklaren, dat de daarbij opgelegde straf zal gerekend worden te zijn ingegaan van den dag der apprachensie des beklaagden. XII. 433.

Aanwending tot eigen voordeel van vervalschte openbare geschriften. IX. 194.

Aanzetting.

Die anderen niet blootelijk raad geeft, maar tot diefstal ten zijnen voordeele aanzet, maakt zich medepligtig aan het dientengevolge gepleegd strafbaar feit. X. 294.

Absolutie. *Hongersnood* kan eene verligtende omstandigheid zijn bij gepleegden diefstal van levensmiddelen, doch niet tot geheele absolutie leiden. X. 299.

JUR. FAC.

B.

Bedrog (opligting).

Een timmerman, die gelden, hem in voorschot verstrekt tot het aanmaken van karren, opzettelijk tot eigen voordeel aanwendt, zonder het aangenomen werk te verrigten, maakt zich schuldig aan misbruik van vertrouwen. XII. 408.

Beginsel (aangenomen).

Beginsel bij de bestaande strafvordering onder den inlander aangenomen, dat de beslissing des eersten regters berust op de mondelinge behandeling der door hem te beregten zaken. IX. 169.

Begrip van desertie. IX. 204.

—— „ vaderlijke magt onder de Chinezen. VII. 26.

—— „ vrijspraak en ontslag van regtsvervolging. VII. 102.

—— „ het woord *zamenstelling*, voorkomende in art. 1 van het provisioneel reglement op de administratie der politie enz. ter *Westkust van Borneo*. IX. 177.

Behandeling op nieuw. Zie *Informaliteiten*. IX. 169.

Bekentenis.

Mag de bekentenis door eenen beklaagde, tijdens het voorloopig onderzoek afgelegd, beschouwd worden als eene geregtelijke bekentenis van schuld? VII. 57.

Op eene extra-judiciële bekentenis, door niets anders gestaafd, dan de inculpatie van éénen medebeschuldigde, mag geen acht worden geslagen. X. 288.

Eene geheel op zich zelve staande bekentenis van een' beklaagde levert geen regterlijk bewijs op. X. 288.

Benadeeling.

Is de eenzijdige, onderhandsche verklaring, dat men ten behoeve van een ander afstand doet van een toekomend vierde aandeel in een landgoed en eene suikerfabriek, tegen eene maandelijksche uitkeering van *f* 200,— zonder dat blijkt, dat dit aanbod is aangenomen, van dien aard, dat zij later verkregene regten zoude kunnen benadeelen? VIII. 136.

Bende. Zie *Komplot*. VII. 41.

Benoemingen en aftredingen bij de regtelijke magt. VII. 72. [VIII. 151, 154—155. XI. 378.

Bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving (art. 29 en 33 der). Zie *Bedrog (opligting)*. XII. 408.

Berooving. Zie *Factum continuum*. IX. 192.

Beschikking omtrent een in judicio voorgebragt stuk van overtuiging. IX. 165.

Beschouwing (vlugtige) van art 1977 B. W. XII. 395.

Beschuldiging van moord. IX. 173.

—— van ontrouw, door een ambtenaar in zijne openbare bediening gepleegd. X. 245.

—— van roof in vereenigde bende, waarbij moedwillige verwonding heeft plaats gehad. VII. 45.

—— tegen een mandoor van het kettingkwartier te *Batavia*, van aan eenige onder zijn opzigt geplaatste kettinggangers een gedeelte van de hem te hunnen behoeve verstrekte rijst, mitsgaders het hun aankomende zakgeld, te hebben onthouden. XI. 348.

Beslag (revindicatoir) op een verhuurd schip.

Behoort een revindicatoir beslag op een schip te worden voorafgegaan door een bevel tot ontruiming, overgave of betaling?

Stelt het vermelden in een proces-verbaal van inbeslagneming, dat bij de beteekening afschrift gelaten is van het bevelschrift van den voorzitter van den raad, zonder dat zulks in werkelijkheid is geschied, nietigheid daar?

Kan op hetzelfde bevelschrift een reeds eenmaal gelegd arrest, voorzigtigheidshalve, hernieuwd worden, als men vreest, dat de eerste maal niet alle vormen zijn in acht genomen?

Moet, bij een revindicatoir beslag, het procesverbaal van inbeslagneming nog eenigen anderen titel inhouden, uit kracht van welken is gearresteerd, dan alleen de vermelding van het bevelschrift van den president der regtbank, waarbij daartoe magtiging is verleend?

Is het volstrekt noodzakelijk, dat bij een revindicatoir beslag, het voorgeschrevene bij art. 444 en 445 B. R. V., nopens het executoriaal beslag, worde opgevolgd?

Levert de niet-vermelding in het afschrift van een proces-verbaal van inbeslagneming, *wanneer* die kopij is beteekend en gelaten, grond op tot nietigheid?

Strekt het verbod van art. 577 B. R. V., om schepen, zeilree liggende, bij executoriaal beslag te arresteren, zich ook uit tot revindicatoir beslag? X. 259.

Besluiten. Stb. 1830, No. 22, en 1839, No. 18. VII. 61.
——— van 16 Augustus 1849 No. 3. „ 72.
——— van 27 Mei 1845 No. 10. VIII. 123.
——— van 28 Augustus 1849 No. 1. „ 150.
——— van 2 September 1849 No. 19. „ 152.
——— van 4 „ „ No. 49. „ 154.
——— van 9 „ „ No. 1. „ 155.
——— van 15 December 1831 No. 10. IX. 162.
——— van 18 „ 1832 No. 15. „ „
——— van 4 „ 1837 No. 27. „ „
——— van 20 Maart 1836 No. 6, 28 Januarij 1842 No. 1, en 3 April 1849 No. 29. „ 204.
——— van 11 December 1849 No. 1. XI. 378.

Betrapping op heeter daad van overspel.
Vrijspraak van eene beschuldiging van moedwilligen doodslag en moedwillige verwonding, omdat gebleken is, dat de beklaagde het hem te laste gelegde feit gepleegd heeft, toen hij zijne vrouw op heeter daad betrapte, overspel bedrijvende met den verslagene. VIII. 116.

Bevoegdheid.
Alle handelingen eener regtbank, waarin leden (assessoren) hebben zitting gehad, door eene andere, dan de daartoe bevoegde magt aangesteld, zijn ipso jure nul en van geene waarde. XII. 430.
——— Zie *Veroordeeling*. XII. 432.

Bewijs *(wettig)*.
Verklaringen van tot eene ontoerende straf veroordeelde personen kunnen alleen dienen tot inlichting des regters, doch op zich zelve geen wettig bewijs daarstellen. XI. 348.
Inculpatien van medebeklaagden kunnen, evenmin als onbeëdigde getuigenverklaringen, op zich zelve een wettig bewijs daarstellen. XII. 403.
De overtuiging des regters, op zoodanige niet wettige bewijsmiddelen gegrond, is onvoldoende tot de schuldigverklaring en veroordeeling van een' beklaagde. XII. 403.

Boekaankondiging. IX. 231.

Buffel- en veedieſte. Zie straf *(arbitraire)*. X. 292.
Burgerlijk wetboek. Zie *beschouwing van art. 1977*. XII. 393.

C.

Cassatie.
Kan men zich in Nederland bij den Hoogen Raad voorzien in cassatie op grond van schending der Indische wetten?
Kan de oorspronkelijke eischer, wiens subsidiaire vordering is toegewezen, zich in hooger beroep beklagen over de niet-toewijzing zijner primaire vordering? XII. 435.
—— (het middel van) volgens de Nederlandsch-Indische wetgeving. X. 235.
Chineesch regt. XI. 311.
Comparitie van partijen. Zie *Domicilie*. IX. 211.
Confiscatie van een voorwerp waarmede misdrijf is gepleegd. VII. 42. 49.
Moet in elk geval het voorwerp, waarmede het misdrijf is gepleegd, door den regter bij deszelfs vonnis geconfisqueerd worden? VII. 42.
Contracten. Zie *opschortende voorwaarde*. XII. 411.

D.

Dagvaarding.
Moet een exploit van dagvaarding, gedaan op vordering van eenen procureur, daartoe bij geschrifte bijzonder gevolmagtigd, ook de vermelding dier magtiging inhouden, op straffe van nietigheid?
Moet eene dagvaarding, ter zake van een geschil, spruitende uit de verhuring van een schip, op 8 vrije dagen geschieden?
Wordt daarbij eene vergunning, om op korten termijn te dagvaarden, gevorderd?
Levert de niet-vermelding van het uur der verschijning in regten, in een exploit van dagvaarding, grond tot admissie der nietigheid op, als de gedaagde desniettemin verschijnt en blijkt gereed te zijn tot zijne verdediging?

Bestaat zoodanige grond, wanneer in een exploit van dagvaarding, aan den gedaagde persoonlijk beteekend, in hoofde als diens woonplaats vermeld staat het schip, waarvan hij supercarga en huurder is, en in het slot de plaats, waar hij aan den wal verblijf houdt? X. 259.

Desertie uit garnizoenen in N. I. IX. 204.

Diefstal in dienstbaarheid. Zie *straf (zwaardere)*. IX. 192.

——— van levensmiddelen. Zie *hongersnood*. X. 299.

——— „ een loontrekkenden bediende. XII. 406.

——— „ „ loontrekkenden bediende.

Het misdrijf van diefstal van een' loontrekkenden bediende, ten huize van zijnen meester, is aanwezig, ook al is de ontvreemding in dat huis niet gepleegd ten nadeele van den meester zelven, maar van een' medebediende, aangezien in het laatste geval evenzeer schennis van het noodzakelijk vertrouwen, het kenmerk van dit misdrijf, moet geacht worden te hebben plaats gehad.

Het bedoeld misdrijf is ook aanwezig, al is het feit gepleegd, kort na de indiensttreding, en vóór dat door den ontvreemder nog iets van het door hem als bediende bedongen loon ontvangen was, en zulks om dezelfde reden. XI. 367.

——— bij nacht en moedwillige doodslag. VII. 49.

——— door een kleinzoon ten nadeele zijner grootmoeder gepleegd, kan niet als misdrijf worden aangemerkt. X. 294.

Documenten (openbare). Zie *Staten enz.* IX. 194.

Domicilie.

Als onder de werking van de manier van procederen van 1819, op een verzoek om appointement van R. A., door den regter bevolen is comparitie van partijen, ten fine van accommodement, tijdens de gedaagde deszelfs woonplaats had binnen het ressort van den regter, die het bevel heeft verleend, dan is de zaak daardoor aanhangig geworden, en blijft de bedoelde regter tot de kennisneming daarvan bevoegd, al ware het, dat dadelijk daarop de gedaagde zijne woonplaats gevestigd had onder het regtsgebied van een anderen regter. IX. 211.

Droefheid en gramschap.

Regtmatige redenen tot droefheid en gramschap kunnen gelden als zeer verligtende omstandigheden, bij doodslag en verwonding. X. 300.

E.

Eed (beslissende).

Kan de opdragt van een' beslissenden eed bij de conclusie ten principale geschieden, dan wel moet dezelve bij eene incidentele conclusie gedaan worden?

Kunnen partijen van elkander, buiten 's regters uitspraak, een' beslissenden eed in regten vorderen?

Moet de partij, aan welke een eed is opgedragen, zich noodwendig omtrent de aanneming of terugwijzing van denzelven verklaren, vóór dat de regter dien eed litisdécisoir en in het geding noodzakelijk geoordeeld en opgelegd heeft?

Kan de beslissende eed bij definitief vonnis worden opgelegd, in dier voege, dat de beslissing der zaak daarvan wordt afhankelijk gemaakt? IX. 271.

Eedsdélatie.

Onder het Oud-Hollandsch regt was noch bewijs door getuigen, noch eedsdélatie, tegen den inhoud eener notariëele schuldbekentenis toegelaten, zoolang die niet van valschheid was betigt en geene brieven van substantieel relief tegen dezelve waren verleend en geïnterineerd. IX. 208.

Eindvonnis. Zie *Vergoeding*. XII. 415.

Erfgenamen. Zie *Testamentaire beschikking*. XII. 421.

Ergernis (openbare).

Het aanleiding geven tot openbare ergenis stelt, op zich zelf, noch misdrijf, noch strafbare overtreding daar. XII. 432.

Exceptie van niet ontvankelijkheid in cas d'appel, en van acquiescement en homologatie. VIII. 126.

—— van onbevoegdheid, ratione personae et materiae. X. 245.

F.

Factum continuum.

Onderscheidene feiten, welke alle ten doel hebben de beroovíng van één en denzelfden persoon, op dezelfde wijze, worden als een factum continuum, en dus als een enkel misdrijf aangemerkt. IX. 192.

G.

Gemis van een schouwrapport.

Kan, bij gemis van een schouwrapport, als bewezen worden aangenomen, dat een verwonde persoon aan de gevolgen der van een' beklaagde ontvangen wonden is overleden? IX. 187.

Geschil over de levering van verkocht goed.

Een eenvoudig geschil over de levering van verkocht goed, waarvan de koopprijs gedeeltelijk betaald is, kan alleen aanleiding geven tot een civiel proces, doch niet tot criminele vervolging. XII. 433.

Getuigenis.

De getuigenis van den voorzitter (of het lid) eener regtbank, in eene zaak, waarvan hij tevens als regter kennis neemt, mag niet worden aangenomen. X. 288.

Een assessor (lid) eener regtbank, in eene zaak als getuige gehoord, kan geen regter zijn in diezelfde zaak. Weder als regter plaats nemende, wordt de regtbank onbehoorlijk te zamengesteld, mitsdien onbevoegd om uitspraak te doen en kan het door dezelve verrigte geenerlei gevolg erlangen.

Vernietiging van een vonnis te dier zake, met last dat de zaak op nieuw zal worden gebragt voor eene regtbank van omgang. X. 290.

Getuigenverhoor.

Kan een getuigenverhoor worden toegelaten, wanneer de geposeerde daadzaak, welke door de tegenpartij wordt ontkend, daartoe strekt, dat zekere gronden geschikt zijn voor de tabaks-cultuur.

Behoort het tegenbewijs ook bij conclusie (namelijk die van antwoord) aangevraagd te worden? VIII. 132.

Getuigenverklaringen. Zie *bewijs (wettig)*. XII. 403.

Gramschap (regtmatige reden tot gramschap). Zie *omstandigheden (zeer verligtende)*. X. 300.

H.

Haksteen (Pieter). Zie Chineesch regt. XI. 311.

Handelingen. Zie *bevoegdheid*. XII. 430.

Herkenning.

Wanneer iemand, des nachts, door eenig gerucht in zijne kamer wakker wordende, en meenende dat een dief daar

binnen geslopen is, den vermeenden dief ter nederstoot, maakt hij zich aan doodslag uit onvoorzigtigheid schuldig, indien het blijkt, dat hij in de gelegenheid is geweest den binnenkomenden persoon te herkennen, als zijne vrouw. VIII. 109.

Homologatie. Zie *exceptie van niet ontvankelijkheid, enz.* VIII. 126.

Hongersnood.

Is eene mitigerende omstandigheid, bij het plegen van diefstal van levensmiddelen, doch kan zulks niet tot geheele absolutie leiden. X. 299.

Hoofddader.

Elk dergenen, die gezamenlijk zijn uitgegaan, met het bepaalde doel, om een' zekeren persoon te dooden, behoort als hoofddader van het feit te worden aangemerkt, wanneer hij dat voornemen heeft helpen volvoeren, onverschillig of het al dan niet blijkt, wie eigenlijk de doodelijke slagen heeft toegebragt. XII. 403.

Hoogeveen (Mr. H. J.) Zie *Nekrologie.* XII. 445.

Hultman (Mr. C). Benoeming tot president van de beide Hooge Geregtshoven in N. I. VII. 72.

—— Zie *Installering enz.* VIII. 142.

Huwelijk tusschen Inlanders.

Hoedanig kan het bestaan van een wettig huwelijk tusschen Inlanders, buiten *Batavia* en deszelfs voorsteden woonachtig, bewezen worden. XII. 421.

I.

In dubio pro reo. Zie *moedwillige doodslag en provocatie.* VII. 52.

Inculpatien. Zie *bewijs (wettig).* XII. 403.

Informaliteiten.

Wanneer een vonnis van eenen lageren regter, ter zake van begane informaliteiten, bij arrest van den regter in revisie is vernietigd, met last dat de zaak op nieuw door den eersten regter zal behandeld worden, te beginnen met de oudste acte, waarin de nietigheid is begaan, dan moet, bijaldien niet meer dezelfde regters, die zoodanig vonnis hebben gewezen, in de betrokken regtbank zitting hebben, de geheele zaak op nieuw behandeld worden. IX. 169.

Inlichtingen. Zie *bewijs (wettig).* XI. 348.
Installering van Mr. C. Hultman, als president van het Hoog-Geregtshof van N. I. VII. 142.
In vrijheidstelling. *Zie toepassing van art. 7 van het reglement op de R. O. enz. op de regtbank van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging te* Palembang. VII. 37.
—— Zie *zamenstelling van den landraad te* Timor. IX. 162.

J.

Jurisdictie.
Al is het in dezelfde residentie, is de één landraad niet bevoegd van een, onder het regtsgebied van een' anderen landraad gepleegd, misdrijf kennis te nemen, als niet blijkt, dat de beklaagde onder de jurisdictie van eerstgemelde regtbank heeft verblijf gehouden, of in hechtenis is genomen, dan wel dat de woonplaats der meeste op te roepen getuigen daar gevestigd is. XI. 365.

K.

Kennisneming.
Een voorzitter of lid eener regtbank, te wiens nadeele een diefstal is gepleegd, kan niet als regter van die zaak kennis nemen, zelfs al treedt hij niet als getuige op. X. 291.
Kindermoord.
De mishandeling door eene moeder van haar kind, welke den dood van het laatste heeft ten gevolge gehad, stelt niet onvoorwaardelijk het misdrijf van kindermoord daar, wordende hiertoe vereischt het bewijs, dat het opzet bij dezelve bestaan hebbe, om haar kind van het leven te berooven. X. 298.
Klerk (Reijnier de) Zie Chineesch Regt. XI. 311.
Knevelarij en misbruik van vertrouwen. IX. 175.
Komplot.
Tot het daarstellen van een komplot of eene bende, wordt, volgens 's Hofs jurisprudentie, de tegenwoordigheid van minstens vier personen vereischt. VII. 41.
Koop en Verkoop van huurcontracten.
Wanneer een huurder van woeste gronden voor den aan-

plant van koffij, of andere veldvruchten, zijne regten uit dat huurcontract voortspruitende aan een' derde verkoopt, is deze koop en verkoop dan een contract aangaande eene onderneming van landbouw?

Heeft zulks het gevolg, dat, in regten, ter zake eener schuldbekentenis, bij welke de voldoening van den koopprijs van zoodanig huurcontract geregeld wordt, de uitvoerbaar verklaring van het te vellen vonnis, bij lijfsdwang, tegen den kooper kan gevraagd en verleend worden? X. 256.

Kosten van regtsgeding.

Moet de regter in strafzaken bij het vonnis gelasten, dat de kosten van het regtsgeding, waarin een veroordeelde verwezen is, des noods bij lijfsdwang op hem zullen verhaald worden? VII. 58.

L.

Landsdieverij (beschuldiging van).

Om een dessahoofd daaraan schuldig te verklaren, is het niet genoeg, dat zoodanig hoofd in gebreke is gebleven in het overbrengen van het door hem ontvangene, binnen den bepaalden tijd, bij den onder-kollekteur, doch behoort daarenboven bewezen te worden, dat hij de ontvangen gelden heeft vervreemd, of tot eigen gebruik aangewend. (Besluit van 14 Januarij 1819 No. 1 (Staatsblad No. 3), houdende provisionele bepalingen nopens den aanslag en invordering der landrenten. X. 293.

Last (een) om te trouwen kan niet als straf ter criminele worden opgelegd. X. 296.

Leugenachtige opgave. Zie *Verzwaring der straf.* XII. 431.

M.

Maximum van straf.

Het maximum der straf op veediefstal niet boven tien jaren kettingslag te stellen. X. 290.

Medepligtigheid aan overspel.

Wordt, volgens de beginselen van de hier te lande vigerende strafvordering, vervolging door het O. M. toegelaten tegen den medepligtige aan overspel, bijaldien diegene der echtgenooten, tegen wie eene klagt te dier zake is ingebragt, is overleden? VII. 32.

Moedwillige doodslag. VII. 52. VIII. 108. IX. 185.
Moord. VIII. 111.
Kan, wanneer ten gevolge eener verkeerde appréciatie der feiten, de eerste regter eenen beklaagde heeft vrijgesproken van de tegen hem ingebragte beschuldiging van moord, doch hem heeft schuldig verklaard aan poging tot moord, en te dier zake eene mindere dan de geeischte doodstraf heeft opgelegd, bij arrest in revisie het vonnis in dien zin worden verbeterd, dat de beklaagde alsnog schuldig verklaard worde aan moord, en tot de doodstraf verwezen? X. 249.
—— door vergiftiging. IX. 181.
Misbruik van vertrouwen. Zie *Bedrog (opligting)*. XII. 408.
—— „ „ en knevelarij. IX. 175.
—— „ „ Zie *Toezigt*. XII. 406.
Mishandeling. Zie *kindermoord*. X. 298.

N.

Nalezing van de arresten van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië, sedert 1819 in revisie van strafzaken gewezen. X. 278. XII. 429.
Nekrologie. XII. 445.
Niet-toerekenbaarheid van een bij de wet strafbaar gesteld feit, uithoofde van krankzinnigheid. — Vrijspraak. VIII. 102.

O.

Omstandigheden (zeer verligtende).
Die, een' man bij zijne bruid vindende te bed liggen, den eersten om het leven brengt, de tweede zwaar verwondt, moet geacht worden eene regtmatige reden van droefheid en gramschap gehad te hebben, en mitsdien die feiten onder zeer verligtende omstandigheden te hebben gepleegd. X. 300.
Onbevoegdheid.
Verwijzing van eenen beklaagde, ter zake van diefstal met geweld op den openbaren weg, naar de regtbank van omgang, als zijnde de landraad onbevoegd daarvan kennis te nemen. IX. 190.

Onbevoegdheid. Zie *getuigenis.* X. 290.
—— van de regtbank van omgang tot kennisneming van eene dadelijk en geïsoleerd bij haar ingebragte klagte van moedwillige verwonding. VII. 65.
Onderhandsche verklaring. Zie *benadeeling.* VIII. 136.
Onderneming van landbouw. Zie *koop en verkoop van huur-contracten.* X. 256.
Onderzoek. Zie *Vrijspraak uithoofde van onvoldoend bewijs regtens.* XI. 369.
Onroerend goed door bestemming. X. 305.
Ontbinding van huur-contract. Zie *beslag (revindicatoir) op een verhuurd schip.* X. 259.
——— Zie *Vennootschap.* XII. 435.

Ontdekking.
Eene vrouw, die door haren man gepleegde misdadige handelingen ex post facto ontdekt en verzwijgt, maakt zich aan geen misdrijf schuldig. X. 300.

Ontrouw in de waarneming eener openbare bediening. XI. 348.
Ontslag van regtsvervolging. VIII. 102, 104.
Onvoldoend bewijs regtens. XI. 369.
Opdragt aan de ambtenaren op de bezittingen buiten *Java* en *Madura* met het hoogst burgerlijk gezag bekleed, om te voorzien in de tijdelijke waarneming van openvallende regterlijke betrekkingen. VIII. 153.
Openbaar Ministerie. Zie *Optreding, enz.* VII. 68.
Openbare bediening. Zie *beschuldiging van ontrouw, enz.* X. 245.

——— orde.
Zijn de voorschriften der burgerlijke regtspleging van openbare orde, en moet de regter, zelfs ambtshalve, waken, dat dezelve worden opgevolgd? XII. 415.

——— rust.
De omstandigheid, dat iemand geacht wordt een schadelijk voorwerp voor de openbare rust te zijn, kan geene aanleiding geven tot eene criminele veroordeeling. Zoodanige veroordeeling kan alleen volgen op feiten, bij de wetten als misdaden bekend. X. 289.

Opschortende voorwaarde.

Ook volgens het Oud-Hollandsch en Romeinsch regt behoeven overeenkomsten, onder eene opschortende voorwaarde aangegaan, niet te worden ten uitvoer gebragt, dan nadat de gebeurtenis, waarvan de verbindtenis is afhankelijk gesteld, heeft plaats gehad.

Eene cessie van een contract van huur van gronden in de residentie Soerakarta, onder voorwaarde der goedkeuring van het Gouvernement aangegaan, wordt krachteloos in geval van weigering dier goedkeuring.

Schikkingen inmiddels met derden, aan wie de gestelde voorwaarde bekend was, op grond van zoodanige cessie getroffen, blijven evenzeer van de vervulling dier voorwaarde afhankelijk, en, bij het vervallen der cessie, ook van zelve in hare uitvoering opgeschort. XII. 411.

Optreding van de weeskamer als administratrice van eenen insolventen boedel

Wanneer de weeskamer in een regtsgeding optreedt als administratrice van eenen insolventen boedel, moet dan in zoodanig geding het O. M. gehoord worden? VII. 68.

Overtreding (De) van art. 257 van het Inl. Regl. van Strafv. is niet met nietigheid bedreigd. XI. 358.

Overtuiging van den regter. Zie *Ziekelijke Zielstoestand.* X. 245.

P.

Poging tot moord. IX. 165.

——— Zie *Roof, diefstal met geweld, en bekentenis.* VII. 57.

——— en moedwillige doodslag.

Een beklaagde, schuldig bevonden wordende aan meer dan één strafbaar feit, behoort alleen de straf tegen hem uitgesproken te worden, waarmede het zwaarste dier feiten is bedreigd. IX. 185.

Praesumtie.

Het bezit van gestolen goed, zonder de regtmatigheid van dat bezit te kunnen aantoonen, levert op zich zelf wel eene hevige praesumtie op, doch geen volkomen bewijs van schuld, ten zij door andere bijkomende bewijsmiddelen gesterkt. X. 298.

Privilegie.

De niet betaalde verkooper van roerende goederen behoudt zijn privilegie, in weerwil dat de kooper die voorwerpen door bestemming onroerend maakt.

Dit privilegie gaat boven hypotheek, die later is ingeschreven op het onroerend goed, waaraan de verkochte roerende goederen verbonden zijn. X. 305.

Proceskosten (Vereffening van).

Is de procureur-generaal bevoegd om, zonder bijzondere schriftelijke lastgeving daartoe, aanbod van betaling te doen, namens het gouvernement?

Volgt niet uit art. 317 Burg. Regtsv., dat zoodanige lastgeving wel vereischt wordt? X. 252.

Provocatie. VII. 52. VIII. 108.

Q.

Quaestie van onbevoegdheid. Zie *Jurisdictie.* XI. 365.

R.

Raauw-actie. Zie *Vergoeding.* XII. 415.

Rapport van den Raad van Indië R. DE KLERK, aan den Gouv.-gen. JACOB MOSSEL, betreffende het Chineesch regt. XI. 331.

Reglement op de regtspleging onder de inlanders (eenige woorden over de beschouwingen van Mr. R. W. J. C. BAKE, betreffende art. 160 van het). XI. 342.

Regt (Chineesch). XI. 311.

Regter kan niet tevens getuige zijn. Zie *Getuigenis.* X. 290.

—— Zie *Kennisneming.* X. 291.

Regtsvervolging (Ontslag van). VIII. 102.

Regtzaken (buitenlandsche) X. 305.

—— (Nederlandsche) XII. 435.

Resolutien van 22 Mei 1761. XI. 335.

—— „ 23 „ 1762. „ 336.

—— „ 25 Julij 1766. „ 338.

Roof (publieke). Zie *Afzetterij.* XII. 429.

Roof-diefstal met geweld. Zie *Bekentenis.* VII. 57.

S.

Schending (beweerde) van art. 12 van het vigerend reglement op de amfioenpacht (Staatsblad 1847, No. 42).

Door het strafbaar bezit, in het onderwerpelijk reglement bedoeld, behoort te worden verstaan het daadwerkelijk onder zich hebben van amfioen, welke niet bij den pachter is gekocht, zijnde zulks reeds alleen en op zich zelve voldoende, om den houder of bezitter in overtreding te stellen.

Om als bezitter te kunnen worden aangemerkt, is het wel een vereischte, dat de gedalangeerde geweten hebbe, dat hij amfioen onder zich had, doch zulks wordt noodwendig vooronderstelt ten opzigte van iemand, in wiens woning amfioen is verborgen gevonden, zoolang de regter het bewijs niet heeft aangetroffen, dat dezelve aldaar buiten zijn weten is nedergelegd. XI. 374.

Schets of ruw ontwerp eener instructie voor de justitieele raden, fiscaals en verdere bediendens van de justitie op de respektive buiten-comptoiren van Nederlandsch-India, zo nopens de manier van procederen, beide in 't civiel en crimineel, als andersints en ook de politieque raden, voor zooverre haar eenigsints concerneert, tot narigt en observantie, in 1758 aan de regering aangeboden door den raad extra-ordinair Louis Taillefort. VII. 1.

Scholten van Oud-Haarlem (Mr. C. J). Zie *Nekrologie.* XII. 445.

Schorsing van een regtsgeding. Zie *Ziekelijke zielstoestand.* X. 245.

Schuldbekentenis (notarieele). Zie *eeds-delatie.* IX. 205.

Sententie. Zie *Vervallen verklaring van den militairen stand.* VIII. 120.

Slagten (het clandestien) van een buffel kan niet als bewijs van diefstal gelden, wanneer niet van elders blijkt, dat werkelijk een buffel is gestolen geworden. ——

Socius criminis. X. 296.

Die gestolen goed, des bewust, heeft helpen vervoeren,

nadat de misdaad begaan was, is geen socius criminis, doch wordt dit feit met eene buitengewone en mindere straf, dan de diefstal zelve, geboet. X. 287.

Solidariteit. XII. 435.

Staten, behoorende tot een administratief bureau, zijn geene onderhandsche, maar openbare documenten. IX. 194.

Statistiek. — Specificatie der, in de jaren 1846 en 1847, bij het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch-Indië* in revisie behandelde strafzaken. XII. 379.

Statuten van *Batavia* (oude en nieuwe). Zie *Boek-aankondiging*. IX. 233.

Straf (zwaardere).

Hoofdgrond, waarom in den regel diefstal in dienstbaarheid met eene zwaardere straf is bedreigd, dan misbruik van vertrouwen. IX. 192.

—— (arbitraire).

Buffel- en veediefte arbitrair gestraft. X. 292.

Strafvordering.

Aangenomen beginsel bij de strafvordering onder den Inlander, dat de beslissing des eersten regters berust op eene mondelinge behandeling der zaak. IX. 169.

Strafzaken. Zie *Statistiek*. XII. 379.

T.

Tabellen (Statistieke) van in revisie bij het H.-G.-H. behandelde strafzaken, dienstjaar 1846. Zie *Statistiek*. XII. 379.

Tabellen (Statistieke) van in revisie bij het H.-G.-H. behandelde strafzaken, dienstjaar 1847. Zie *Statistiek*. XII. 389.

Taillefort (Louis). Zie schets of ruw ontwerp eener Instructie van de Justitieele raden enz. op de buitencomptoiren. VII. 1.

Tegenbewijs door getuigen hoe aantevragen. Zie getuigen-verhoor. VIII. 132.

Teregtzitting van den landraad (criminele).

Levert de bijwoning eener criminele teregtzitting van den landraad door twee Chinesche officieren, bij de behande-

ling eener zaak van een' eigenlijken inlander, zonder dat blijkt dat die officieren aan de beraadslaging, veel min aan de beslissing hebben deel genomen, grond op tot vernietiging van het vonnis des landraads? XI. 348.

Testamentaire beschikking.

Is het aan inlanders geoorloofd, om bij testamentaire beschikking hunne goederen te vermaken aan andere, dan de door den koran aangewezen erfgenamen? XII. 421.

Teweerstelling.

Wanneer het blijkt, dat iemand gewapend is uitgegaan, met het voornemen om te stelen, en om van zijne wapenen, in geval van ontdekking, gebruik te maken, stelt dan deze omstandigheid, wanneer hij later, op heeter daad betrapt, zich tegen iemand van het wachtvolk te weer stelt, en aan deze eenige verwondingen toebrengt, het misdrijf daar van *moedwillige verwonding?* of moet dusdanige handeling *poging tot moord* gequalificeerd worden? VII. 41.

Toebrengen van wonden.

Het toebrengen van wonden, twee dagen later gevolgd door den dood van den verwonde, kan, wanneer geene overtuiging bestaat, dat die wonden per se letaal zijn geweest, geene schuldigverklaring aan moord ten gevolge hebben. X. 299.

Toediening van voor de gezondheid nadeelige bestanddeelen.

Het toedienen van voor de gezondheid nadeelige bestanddeelen of kruiden, zelfs zonder eenig doel tot vergiftiging, doch onder voorwendsel van daardoor den dader eener gepleegde misdaad te kunnen ontdekken, is strafbaar. Ook het toelaten daarvan. X. 297.

Toeëigening van gelden.

Het zich toeëigenen van gelden door middel eener gepleegde valschheid, stelt geen afzonderlijk misdrijf daar (buiten de valschheid). IX. 194.

Toelating van bewijs door getuigen. Zie *eeds-délatie.* IX. 208.

Toepassing van art. 7 van het reglement op de R. O. enz., op de regtbank van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging te *Palembang.* VII. 37.

Toezigt.

Een mandoor, die zijne dienst verhuurt, om het toezigt te houden op eenige karren met rijst, van *Buitenzorg* naar

Batavia verzonden, en die een gedeelte dezer rijst arglistiglijk wegneemt en tot eigen voordeel verkoopt, maakt zich schuldig aan diefstal in dienstbaarheid. XII. 406.

Toovermiddelen.

De regtens bewezene overtuiging van een' (inlandschen) beklaagde, dat een door hem verslagene persoon vele zijner bloedverwanten door toovermiddelen van het leven had beroofd, kan als eene verligtende omstandigheid bij den, ten gevolge dier meening, gepleegden moord, aangenomen worden. VIII. 106.

Tusschengeschil.

Een tusschengeschil (incidentele vordering), zonder hoofdgeschil, is niet denkbaar, ja doelloos. — Tegen zoodanigen incidentelen eischer moet, volgens art. 77. B. R. V., verstek verleend worden, omdat geene met redenen omkleede conclusie (art. 111 B. R. V.) de incidentele vordering is voorafgegaan. X. 274.

Tijdelijke waarneming van openvallende regterlijke betrekkingen. Zie *Opdragt, enz.* VIII. 153.

U.

Uitlegging van artikel 838, in verband met de artikelen 190 en 194 van het Regl. op de Burg. Regtsv. voor de raden van justitie enz. VIII. 73.

V.

Vaderlijke magt (begrip van) onder de Chinezen. VII. 25.

Valschheid in openbare geschriften. IX. 194.

Veedieste. Zie *Straf (arbitraire)*. X. 292.

Vennootschap.

Moeten de regten en pligten der leden van eene vennootschap onder eene firma, in Nederlandsch-Indië aangegaan, in Nederland worden beoordeeld naar de Nederlandsche of naar de Indische wet?

Kan deze vraag geen onderwerp van onderzoek uitmaken van den regter in cassatie?

Kan ieder lid der vennootschap onder eene firma, ook na hare ontbinding, naar de Nederlandsche wet, voor het geheel in regten worden geroepen voor de schulden der vennootschap? XII. 165.

Verberging van gestolen goed. X. 292.

Wanneer eene vrouw goederen, welke door haren man gestolen zijn, bij een plaats hebbend onderzoek te haren huize door de politie, tracht te verbergen, zonder dat overigens blijkt, dat zij haren man bij het plegen van den diefstal behulpzaam zij geweest, of dien diefstal bevorderd hebbe, kan zoodanige handeling haar dan als strafbaar worden aangerekend? IX. 160.

Vereenigde bende.

Diefstal bij nacht, door middel van braak, in de aanhoorigheid van een bewoond huis, door meerdere personen gepleegd, stelt nog geen diefstal in vereenigde bende daar.

Eene vereenigde bende is eene vereeniging van boosdoeners in een komplot, onder een hoofd, tot het plegen van openbaar geweld toegerust, gelijk bij de *keljoe-* of *kampak*-partijen en dergelijke gewelddadige rooverijen. XI. 372.

Vergoeding.

Is de procedure tot vereffening van kosten, schaden en interessen, tot de vergoeding waarvan iemand is veroordeeld, bedoeld bij art. 607 en volgende Burg. Regtsv., een geheel nieuw regtsgeding, dan wel behoort dezelve tot de tenuitvoerlegging van het vonnis, waarbij de schadevergoeding is toegewezen?

Is een vonnis, waarbij iemand is veroordeeld tot vergoeding van schade, op te maken bij staat, in alle opzigten een eind-vonnis?

Is hetzelve niet veeleer als een praeparatoir, dan wel interlocutoir vonnis aan te merken?

Is de procedure tot vereffening van kosten, schaden en interessen, bij memorie, volgens de vroegere wetgeving, als eene raauw-actie aan te merken?

Is de procedure, omschreven bij art. 607 en volgende Burg. Regtsv., van toepassing, indien het vonnis van veroordeeling is gewezen volgens de vroegere proces-orde?

Moet de procedure zich bepalen tot de regeling van het geldelijk bedrag der schade?

Goldt dit ook volgens de vroegere proces-orde? XII. 415.

Verjaring.

Moet de verjaring worden beoordeeld naar de wet, waaronder de verbindtenis is aangegaan, of naar die der woonplaats van den gedaagde tijdens de vordering in regten?

Kan deze vraag een onderwerp van onderzoek voor den regter in cassatie uitmaken? XII. 435.

Verklaring (onderhandsche). Zie *Benadeeling.* VIII. 136.
——— van twee alleen staande getuigen. IX. 175.
Verklaringen. Zie *Bewijs (wettig).* XI. 348.
Verkoop van paarden en hoornvee.
Zijn de besluiten omtrent den verkoop van paarden en hoornvee (Staatsblad 1830, No. 22, en 1839, No. 18) ook verbindend voor andere residentien, dan *Batavia?* VII. 61.
Verkooper. X. 305.
Vernietiging. Zie *Regters (bepaald getal).* XII. 431.
——— van een vonnis. Zie *Regter kan niet tevens getuige zijn.* X. 290.
——— Zie *zamenstelling van den landraad te Timor.* IX. 162.
Veroordeeling.
De regter is niet bevoegd, om, bij vrijspraak van een beklaagde van de tegen hem ingebragte beschuldiging, denzelven te veroordeelen wegens een ander feit, ter zake van hetwelk hij niet teregt stond. XII. 432.
——— *(criminele).* Zie *openbare rust.* X. 289.
Vervallenverklaring van den militairen stand.
Kan een militair, die reeds eenmaal is veroordeeld tot eene onteerende straf, en tegen wien mitsdien vervallenverklaring van den militairen stand is uitgesproken, wanneer hij, na ommekomst van zijnen straftijd, op nieuw dienst neemt, ter zake daarvan voor eenen militairen regter betrokken worden, en door dezen, wegens bedrog en opligting, weder vervallen verklaard worden van den militairen stand? VIII. 120.
Vervalling van een conservatoir arrest onder derden.
Vervalt van regtswege een conservatoir arrest *onder derden,* waarvan binnen den bij de wet aangewezen tijd, de van waarde-verklaring niet is gevraagd geworden, of wordt daartoe eene uitdrukkelijke opheffing vereischt? X. 272.
Verwerping van dertien ingeroepen nietigheden. Zie *Beslag (revindicatoir) op een verhuurd schip.* X. 259.
Verwonding (opzettelijke).
Door een Europeaan gepleegd, met bannissement buiten *N. I.* gestraft. X. 295.
Verwijzing. Zie *Onbevoegdheid.* IX. 190.
Verzameling van Chinesche regtsbegrippen. XI. 311.

Verzwaring der straf.

Eene leugenachtige opgave door een' beklaagde, te zijner verdediging gedaan, vermag niet tot verzwaring der straf te leiden. XII. 431.

Verzwijging.

Stelt het verzwijgen door een *kabaijan* (zeker gering inlandsch dorpshoofd) eener dessa, van het aanwezen in die dessa van eenen beklaagde, alsmede van diens schuilplaats in eene andere dessa, een crimineel strafbaar feit daar, of is dit slechts als pligtverzuim te beschouwen? IX. 157.

—— Zie *Ontdekking*. X. 300.

Visum repertum (niet beëedigd). IX. 165.

Voornemen (misdadig).

Een misdadig voornemen tot diefstal, zonder begin van uitvoering, stelt geen misdrijf daar. X. 287.

Vrouwen niet tot kettingarbeid te verwijzen. X. 296.

Vrijspraak. Zie *Beschuldiging van moord*. IX. 173.

—— van eene beschuldiging van moedwilligen doodslag en moedwillige verwonding. Zie *Betrapping op heeter daad van overspel*. VIII. 116.

—— uithoofde van gebrek aan genoegzaam bewijs. VII. 45.

—— uithoofde van onvoldoend bewijs regtens.

Beschuldiging van diefstal bij nacht, in de aanhoorigheid van een bewoond huis, op grond van het in bezit geweest zijn van onder die omstandigheden gestolen voorwerpen.

Aanduiding der punten, waarover in gevallen, als het onderwerpelijke, het onderzoek ter teregtzitting meer bepaaldelijk behoort te loopen. XI. 369.

—— Zie *Moord door vergiftiging*. IX. 181.

—— ter zake van knevelarij en misbruik van vertrouwen. IX. 175.

W.

Weeskamer (de) als administratrice van eenen insolventen boedel. Zie *optreding enz.* VII. 68.

Wereldhandel (Engeland's). Zie *Boekaankondiging*. IX. 231.

Wetgeving (Indische). XII. 435.

Wetten, in gebruik bij de Maleijers op de *Westkust van Borneo*. VIII. 77.

Wijziging van art. 61 van het provisioneel reglement op de administratie der politie enz. ter *westkust van Borneo*, door art. 62 Regt. org. IX. 177.

Z.

Zamenstelling van den landraad te *Timor*.

Hoe behoort de landraad in de residentie *Timor* zamengesteld te zijn, regtsprekende in zaken, welke, worden zij op *Java* beregt, tot de bevoegdheid der regtbanken van omgang zouden behooren? IX. 162.

Zielstoestand (Ziekelijke).

Schorsing van een geding, op grond van den ziekelijken zielstoestand van den beklaagde, welke hem, naar s' regters overtuiging, buiten staat stelt zich zelf te verdedigen. X. 245.

VERHANDELINGEN.

SCHETS

OF RUW ONTWERP EENER INSTRUCTIE VOOR DE JUSTITIEELE RADEN, FISCAALS EN VERDERE BEDIENDENS VAN DE JUSTITIE OP DE RESPEKTIVE BUITEN-COMPTOIREN VAN NEDERLANDS INDIA, ZO NOPENS DE MANIERE VAN PROCEDEEREN, BEIDE IN 'T CIVIEL EN CRIMINEEL, ALS ANDERSINTS, EN OOK DE POLITICQUE RADEN, VOOR ZOO VERRE HAAR EENIGSINTS CONCERNEERT, TOT NARIGT EN OBSERVANTIE.

Onder den bovenvermelden titel werd in den jare 1758 aan de Nederlandsch-Indische Regering, door den Raad extra-ordinair van N. I., Louis Taillefort, naar wij vermeenen destijds opperhoofd van *Suratte*, een in vier deelen vervat werk aangeboden, hetwelk ons te merkwaardig is voorgekomen, om daarvan niet eene korte schets aan onze lezers mede te deelen, ten einde op die wijze te trachten een verdienstelijken arbeid, waarvan bijna niemand kennis draagt, meerdere bekendheid te geven.

De aanleiding tot dit werk vinden wij uiteengezet in eene concept-ordonnantie, aan het hoofd der instructie geplaatst, luidende:

Jacob Mossel, Generaal over d' Infanterie van den Staat der Vereenigde Nederlanden, mitsgaders wegens deselve en hare Generale Oost-Indische Compagnie, Gouverneur Generaal en de Raden van India: Allen dengeenen, die dese onse Letteren zullen zien, Salut.

Also te meermalen zijn bevonden verscheide verregaande excessen in d' Administratie der Justitie op de buiten-comptoiren van Nederlands India, deg insonderheid omtrend de Manier van procedeeren en hetgeene daartoe betrekkelijk is, door de verregaande onkunde dergeene die dat importante deel der Regeeringe is en noodsakelijk moet werden toebetrouwd, zonder dat d' ordres omtrend dat stuk van tijd tot tijd gesteld, en hier en daar bij de brieven der WelEdele Hoog Achtbare Heeren Bewindhebberen ter Vergadering van Seeventienen, sowel als bij de brieven en resolutien deeser Regeering en andere Papieren verspreid, in staat geweest zijn het vereischte en hoognodige redres te wege te brengen, gaande d' ignorantie van veele zo verre, dat zij selfs geen behoorlijk gebruik weten te maken van de wetten dienaangaande successive in ons Vaderland beraamd, dewelke ook, uithoofde van de differente gesteldheid der Landen en plaatsen, niet sonder grote swarigheeden letterlijk kunnen worden agtervolgt en in train gebragt;

Zo is 't dat wij niets meer ter herte nemende, als dat het Regt in de Landen onder ons gebied gesteld, onverbreekelijk en zonder conniventie ofte afwijking en zoveel mogelijk op een eenparige voet werde g'administreerd en de dingtalen gesuivert van de meenigvuldige erreuren welke daerbij van tijd tot tijd ingeslopen en begaan zijn, hebben doen formeeren een Ontwerp van eene Instructie voor de respective collegien van Justitie, gecolligeert uit d' ordonnantien op de Manier van Procedeeren in 't crimineel en civiel, in de steden en ten platten Lande; item d' administratie der Crimineele Justitie in de Vereenigde Needer-

landen, d' Instructie voor het Hof van Holland en dies Ampliatien, zo verre derselver inhoude op subalterne Regters toepasselijk is; De Brieven door d' Edele Hoog Agtbare Heeren XVII successive over het gewigtig poinct van de justitie aan dese Regeering en door haer aan de Ministers der subalterne comptoiren gerigt; de Resolutien door ons bij dese en geene gelegendheden op dat stuk genomen en eenige Regtsgeleerde Autheuren nevens meer andere boeken en Papieren; dewelke bij ons gerevideert en zo verre vereischt wierd gecorrigeerd zijnde, hier onder volgt; en wij ordonneeren ende statueeren, dat voortaan in alle Landen en op alle plaatsen onder het gebied van de voorsz: Compagnie gehoorende, onverbreckelijk zal worden agtervolgt ende onderhouden.

Het lot dezer instructie is echter niet beter geweest, dan dat der nieuwe Bataviasche statuten en de door den Raad van Justitie des Casteels te *Batavia* ontworpen, en in 1743 ter goedkeuring naar Nederland opgezondene nieuwe wijze van procederen, zijnde evenmin als deze immer definitievelijk gearresteerd of in wettelijken vorm afgekondigd, zoodat dezelve dan ook nimmer kracht van wet heeft gehad.

Zelfs blijkt het niet, dat aan de onderwerpelijke conceptinstructie de eer eener opzending naar Nederland aan Heeren XVII is te beurt gevallen, doch schijnt dezelve eenvoudig gedeponeerd te zijn.

Al wat daaromtrent in het oude archief der Regering te vinden is, komt op het volgende neder:

In de Realia van 1759 t/m 1761 komt voor onder het hoofd *Justitieele zaken*:

„ de concept instructie van de justitieele kollegien der „ buijten Comptoiren door den Heer Raad Extra-ordinair „ Louis Taillefert ingesteld, zal men bij nadere gelegent„ heijd revideren." (Resolutie 6 Februarij 1759).

In de korte Notulen van 1759 vindt men onder het hoofd *Miscellanea*:

„ de van *Souratte* in a°. p°. ontfangen instructie voor de „ collegien van justitie op de buijten-comptoiren vooreerst „ te laten leggen."

Of aan dat *vooreerst* wel immer een einde gekomen is, blijkt niet.

Wij zullen thans kortelijk den inhoud van de bedoelde instructie mededeelen, waaruit men zal kunnen zien, dat het een werk is van grooten omvang.

Het eerste deel bevat *Zestien* titels, handelende over:

I. Eeden door Praesident, en Raden van Justitie zo bij aanstelling als jaarlijks te presteeren, item van het ontfangen en geeven van geschenken of gaven, in 10 §§.

II. Wanneer Roldag en Vergadering te houden, van de Authoriteit en Pligten van den Praesident, de Leden, Secretaris en verdere Suppoosten, in 42 §§.

III. Van den Fiscaal, het getal der Raadsleeden en wat t' observeren bij het staken van de stemmen, in 22 §§.

IV. Hoe na de Raadsleeden elkander mogen bestaan, item van de Recusatie, Assumtie en dimotie derselve, en van den Fiscaal en Secretaris, in 20 §§.

V. Waarop regt te doen, zo in 't Crimineel als Civiel, en van arbitrale correctie, in 27 §§.

VI. Van Veniam agendi, nevens de voorregten van de collegien van justitie, in 24 §§.

VII. Van Procureurs, Solliciteurs, geregtsbodens en Parthijen-Litiganten, in 57 §§.

VIII. Wie in regten mogen Ageeren en wie niet, in 19 §§.

IX. Van de Successie ab intestato en ook die van vrijgegevene Lijfeigenen ex Testamento, in 5 §§.

X. Van Curators ofte Testamentaire Executeurs, Voogden, Pupillen van de Weeskamer en andere Minderjarige, in 45 §§.

XI. Van den Eed van Calumnie, in 14 §§.

XII. Van de Getuigen en Getuigenissen, zo in 't Crimineel als Civiel, in 114 §§.

XIII. Van Suspicien, Presumtien en Stille waarheid, of precedente informatie, in 27 §§.

XIV. Van de cautie Pro Judicato en alle andere, in 17 §§.

XV. Van Prescriptie of Verjaring, zo in 't Crimineel als civiel, in 53 §§.

XVI. Van Requeste civile, Relieven en Restitutie in integrum, in 52 §§.

Het tweede deel bevat *negen en twintig* titels, handelende over:

I. Van de Citatien, in 46 §§.

II. Wat te doen als den Aanlegger of impetrant niet compareerd, in 22 §§.

III. Van de Proceduren Ex Lege Diffamari, in 9 §§.

IV. Defaulten teegens den Gedaagde en derselver Effecten; item van de Exceptien, het aanneemen der Arrementen van den processe, en Oculaire Inspectie &c., in 84 §§.

V. Van den noodzakelijken of suppletoiren en den Judicieelen of Twistbeslegtenden Eed, in 28 §§.

VI. Boetens van Relief, Verstek en Default, item op het ligtvaardig Procedeeren &c., in 14 §§.

VII. Van Purge van defaulten en Stateering van Processen, in 20 §§.

VIII. Effect van Default daar Namptissement versogt werd, wanneer Namptissement of Sequestratie plaats heeft &c., in 26 §§.

IX. Effecten van Default bij Dagvaarding om Executie te zien decerneeren op een verjaard Vonnis of Condemnatie te hebben op uijtspraken, Bekentenissen en wesmeer, in 27 §§.

X. Van de Proceduren bij Dagvaarding om Getuijgenis te geven, Recollement &c., in 38 §§.

XI. Van summierlijk, de Plano, en zonder forma van Proces Regt te doen, in 15 §§.
XII. Van Reconventie, in 12 §§.
XIII. Van Guarand of vrijen en waren, Boedelscheidinge en Vindicatie, in 80 §§.
XIV. Van Mainctenue of Handhaving in het bezit van eenig goed, in 26 §§.
XV. Van Complaincte of Herstelling in de geturbeerde Possessie, in 19 §§.
XVI. Van Spolie, in 23 §§.
XVII. Van Inductie en Atterminatie ofte Respijt, in 34 §§.
XVIII. Van Benefitie van inventaris, in 11 §§.
XIX. Van Cessie of Boedel-afstand, in 36 §§.
XX. Van injurien en Lastering, ofte Hoon met daden en woorden, in 40 §§.
XXI. Van het Doorgaan van ongetrouwde lieden, item Defloratie en Trouw, in 47 §§.
XXII. Stijl van Procedeeren in alle andere Zaken, zo Reeele als Personeele en daaronder nader van d'Exceptien, item van de Provisien, Bewijsen en wesmeer, in 137 §§.
XXIII. Verdere Stijl van Procedeeren in zaken, in Regten bestaande, in 11 §§.
XXIV. Verdere Stijl van Procedeeren in zaken, consteerende in Feiten, zo met opsigte tot de Partijen als Getuijgen, en nader van de Bewijsen, in 59 §§.
XXV. Van Judicieele actens gevitieerde en andere bewijsen, waarvan niet reeds onder andere hoofddeelen is gesproken, in 34 §§.
XXVI. Van interventie, Partijvoeging en Oppositie, in 20 §§.
XXVII. Van Arrest en hoe in Cas van hetselve te Procedeeren, in 64 §§.
XXVIII. Van Preferentie ende Concurrentie, in 44 §§.
XXIX. Van Desolate of insolvente Boedels, in 53 §§.

Het derde deel bevat *negentien* titels, handelende over:

I. Van alle Vonnissen in het Generaal, in 29 §§.

II. Van Definitive Vonnissen in 't bijsonder, in 31 §§.

III. Van Provisioneele Vonnissen, in 8 §§.

IV. Van Interlocutoire Vonnissen, Appointementen, Dispositiven en Requesten, in 13 §§.

V. Tot wat sommen de Definitive Vonnissen Executie hebben, en men bij arreste wijsen mag, in 5 §§.

VI. Van de Kosten zoo in 't Crimineel als Civiel, in 28 §§.

VII. Van Appel, Reformatie, Anticipatie en Attentaten, in 101 §§.

VIII. Van Reductie, in 28 §§.

IX. Overzending van Processtukken, zoo in 't Civiel als Crimineel, in 4 §§.

X. Van de Executie der Vonnissen in 't Generaal, en omtrend de Roerende Goederen in 't bijzonder, in 30 §§.

XI. Van d'Executie omtrend Onroerende Goederen, en inschulden, in 22 §§.

XII. Executie in Actien Reële, in 10 §§.

XIII. In gemengde, en Hijpothecale Actien, in 3 §§.

XIV. Hoe Executie buiten de Jurisdictie te werk te leggen, in 1 §§.

XV. Hoe verder te Procedeeren tegens een insolventen Debiteur, in 5 §§.

XVI. Wie niet over Schulden mogen worden Gevangen gezet, in 5 §§.

XVII. Executie wanneer iemand qqa. gecondemneert, of borg voor het Gewijsde gebleeven is, enz., in 14 §§.

XVIII. Executie van Vonnissen om te doen rekening, bewijs, en reliqua, ofte andere feiten te presteeren, in 35 §§.

XIX. Wat verder in Materie van Executie, het ontvangen in Oppositie en in Materie van Decreet te Observeeren, in 36 §§.

Het vierde deel bevat vijf en twintig titels, handelende over:

I. In welke Zaken men op de Buiten-Comptoiren in 't Crimineel Regt moet doen en in welke niet, in 24 §§.

II. Van de Citatie in persoon en bij Edicte, Delinquanten en voorvluglige, en daar op volgende Proceduren bij Comparitie enz., in 47 §§.

III. Van Proceduren bij Contumacie en Purge van Defaulten, in 40. §§.

IV. Van het Vervolgen en Verzeekeren der Delinquanten, in 16 §§.

V. Van Opposanten teegens de Justitie, in 5 §§.

VI. Van Conscriptie, Sequestratie en Confiscatie van Goederen, item Boetens en Breuken, in 37 §§.

VII. Wanneer Ordinair en wanneer Extra-Ordinair te Procedeeren &c. en pligt van den Regter en Officier daaromtrendt, in 62 §§.

VIII. Van het Suspens Pendente Lite ende verdere Proceduren in Ordinaire en Extra-Ordinaire Processen, zoo in Prima Instantia, als in cas d' Appel, in 32 §§.

IX. Van de Behandeling der Gevangenen in de Gevangenis en de Overzending derzelve, in 24 §§.

X. Van het Verhooren en Confronteeren der Delinquanten en Getuigen, nevens het Beleggen en Recolleeren der Stukken enz., in 60. §§.

XI. Van Judicieele Confessien en Delatie van Eede, in 24 §§.

XII. Van Summierlijk en de Plano zonder figuur van Proces-Regt te doen, in 6 §§.

XIII. Van de Proceduren in cas van Purge, ofte Ex Lege Diffamari, in 51 §§.

XIV. Van Exceptien in 't Crimineel, in 32 §§.

XV. Wanneer en hoe verre de wil voor de daad te straffen, item van Manslag, Desertie en eenig andere misdaden in 't bijzonder, in 43 §§.

XVI. Van Verboden Handel en Contrebande Goederen, in 11 §§.

XVII. Van de Torture en het geene daartoe Relatie heeft, in 44 §§.

XVIII. Van Criminele Eijschen en Conclusien, item spoedige Expeditie van Justitie, in 13 §§.

XIX. Van de Ontslaging en Absolutie der Gevangenen, 22 §§.

XX. Van Crimineele Vonnissen en Bannissementen, in 20 §§.

XXI. Van Requesten, Dispositiven en Appointementen of Apostillen, in 5 §§.

XXII. Van de Pronuntiatie, Approbatie en Executie der Crimineele Vonnissen, in 21 §§.

XXIII. Van Appel, Regtsformatie en Provocatie, in 37. §§.

XXIV. Van Remissie of Pardon, Abolitie, Landwinning en Herstelling teegens beganen Misdaden, in 80 §§.

XXV. Van Submissie en Compositie met hetgeen daartoe Relatie heeft, in 17 §§. (1).

---

(1) De aard van ons tijdschrift veroorlooft ons niet meerder omtrent het bovenbedoeld werk te zeggen; het zij genoeg, dat wij het aan onze lezers hebben aangeduid.

De Redactie.

Ondervolgende brief is bij de Redactie ontvangen:

MIJNHEER DE REDACTEUR!

Nevensgaande lijst (1) van de door het Hoog-Geregtshof van N. I. sedert 1° Mei 1848 tot 1° Mei 1849 in revisie behandelde strafzaken, uit 's Hofs registers door mij tot eigen gebruik opgemaakt, kan welligt ook eenige waarde voor anderen hebben. Is zulks ook Uwe meening, dan heb ik de eer UWEdGestr. dezelve ter plaatsing in Uw tijdschrift aan te bieden.

Met achting,

MIJNHEER DE REDACTEUR!

BATAVIA, *UWEdGestr. Dw. Dienaar,*

1 Augustus 1849. (W. Get.) J. GRAAFLAND.

(1) Wij hebben geene zwarigheid gemaakt de onderstaande lijst in ons tijdschrift te plaatsen, en meenen daardoor welligt eenige dienst aan diegenen onzer lezers te bewijzen, die geroepen zijn over de inlanders en daarmede gelijkgestelde personen regt te spreken, zonder daartoe eene bepaalde opleiding te hebben genoten.

DE REDACTIE.

PERPUSTAKAAN-KANTOR
SUR. FAC.
JAKARTA

ARRESTEN VAN VEROORDEELING

DOOR

HET HOOG-GEREGTSHOF GESLAGEN OP DE VONNISSEN DER REGTB. VAN OMGANG OP JAVA EN MADURA.

(1° Mei 1848—1° Mei 1849).

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN (1).
5	Moord.	Doodstraf.
1	„	10 k - ½ t g
1	Poging tot moord.	20 k - ½ t g
1	Medepligtigheid aan moord.	10 k - ½ t g
1	Moord en diefstal met geweld.	doodstraf.
1	Poging tot moord en moedwillige brandstichting.	30 rot. 15 k - ½ t g
1	Moedwillige doodslag.	25 rot. 20 k - ½ t g
4	„ „	20 k - ½ t g
4	„ „	10 k - ½ t g
2	„ „	10 k - ½ t g
1	„ „	12/m. d p v
1	„ „	3/m. g
1	Moedwillige doodslag, na reeds eenmaal ter zake van misdrijf veroordeeld te zijn geweest.	8 d o
1	Moedwillige doodslag en moedwillige verwonding.	40 rot. 20 k - ½ t g
1	Vergiftiging.	15 k - ½ t g
1	Moedwillige verwonding.	10 k - ½ t
1	„ „	7 k - ½ t
1	„ „	30 rot. 6 k - ½ t
1	Verwonding door onvoorzigtigheid.	12/m. d p v
1	Moedwillige brandstichting.	10 k - ½ t
4	„ „	8 k - ½ t
1	„ „	6 k - ½ t
1	Diefstal met geweld.	10 k - ½ t
1	Diefstal met geweld in vereenigde bende.	30 rot. 6 k - ½ t
7	„ „ „ „	20 rot. 10 k - ½ t

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Diefstal met geweld in gewapende bende.	6 k - ½ t
1	Diefstal met geweld in gewapende bende op de kust.	10 k - ½ t
2	Twee diefstallen met geweld in gewapende bende op de kust.	12 k - ½ t g
2	Diefstal met geweld door meer dan drie personen op de kust.	25 rot. 10 k - ½ t
1	Diefstal met geweld in gewapende bende op de kust en poging tot moord.	40 rot. 20 k - ½ t g
2	Twee diefstallen met geweld in gewapende bende op de kust, en poging tot moord.	40 rot. 20 k - ½ t g
1	Diefstal met geweld in gewapende bende, op den openbaren weg.	doodstraf.
6	„ „ „ „	10 k - ½ t
1	„ „ „ „	30 rot. 7 k - ½ t
1	„ „ „ „	30 rot. 6 k - ½ t
1	Diefstal met geweld op den openbaren weg, en moedwillige verwonding.	25 rot. 10 k - ½ t
1	„ „ „ „	8 k - ½ t
2	Diefstal met geweld door meer dan één persoon op den openbaren weg.	8 k - ½ t
1	Diefstal met geweld door meer dan één gewapend persoon op den openbaren weg.	25 rot. 8 k - ½ t
1	„ „ „ „	6 k - ½ t
1	Diefstal met geweld door meer dan één gewapend persoon, zoomede gewelddadig verzet tegen- en poging tot moord op dienaren van policie, tijdens de uitoefening hunner functien.	25 rot. 15 k - ½ t g
1	Poging tot diefstal met geweld bij nacht, en moedwillige verwonding.	6 k - ½ t
1	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende en moord.	

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
2	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, en poging tot moord.	15 k - ½ t g
1	„ „ „ „	10 k - ½ t g
1	„ „ „ „	4 k o - ½ t
1	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, en moedwillige verwonding.	25 rot. 12 k - ½ t g
	„ „ „ „	10 k - ½ t g
4	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, moedwillige brandstichting en moedwillige verwonding.	25 rot. 16 k - ½ t g
1	Diefstal met geweld bij nacht, door meer dan één gewapend persoon, en moord.	25 rot. 20 k - ½ t g
1	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende en moedwillige verwonding, na reeds eenmaal wegens misdrijf veroordeeld te zijn geweest.	25 rot. 12 k - ¼ t g
1	Diefstal met geweld bij nacht, op den openbaren weg, door meer dan één gewapend persoon, gepaard met moedw. verwonding.	40 rot. 10 k - ½ t g
3	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, in een bewoond huis, en moord.	doodstraf.
1	„ „ „ „	15 k - ½ t g
3	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, in een bewoond huis, en moedwillige brandstichting.	25 rot. 15 k - ½ t g
2	Twee diefstallen in bewoonde huizen, waarvan een met geweld bij nacht, in gewapende bende.	8 k - ½ t
1	„ „ „ „	6 k - ½ t
1	„ „ „ „	3 d o
1	Poging tot diefstal bij nacht, in een bewoond huis, door middel van uitw. braak, en moedw. doodslag.	40 rot. 10 k - ½ t

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Diefstal met geweld bij nacht, in vereenigde en gewapende bende, in een bewoond huis, en moedwillige verwonding.	25 rot. 15 k - ½ t g
3	„ „ „ „	15 k - ½ t g
6	„ „ „ „	20 rot. 12 k - ½ t g
2	Diefstal met geweld bij nacht, door meer dan één persoon in een bewoond huis, waarbij moedwillige verwonding heeft plaats gehad.	10 k - ½ t
1	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak gepleegd.	25 rot. 8 k - ½ t
2	Diefstal met geweld bij nacht, door meer dan één persoon, in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak.	30 rot. 7 k - ½ t
1	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak, en moedwillige verwonding.	30 rot. 15 k - ½ t g
1	Twee diefstallen met geweld bij nacht, in gewapende bende, door middel van inbraak in een bewoond huis, bij een van welke diefstallen moedwillige verwond. heeft plaats gehad.	30 rot. 15 k o - ½ t g
1	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak, en moord.	40 rot. 12 k - ½ t g
1	Knevelarij.	3 d o

ARRESTEN VAN VEROORDEELING

DOOR

HET HOOG-GEREGTSHOF GESLAGEN OP DE VONNISSEN, DOOR DE REGTBANK VOOR CRIMINELE ZAKEN TE DJOCJOCARTA GEWEZEN.

(1° Mei 1848 — 1° Mei 1849).

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
2	Diefstal met geweld bij nacht, in gewapende bende, en poging tot moord.	10 k - ½ t g
1	„ „ „ „	4 k - ½ t
3	Diefstal bij nacht door meer dan één persoon in een bewoond huis, door middel van ondergraving.	6 d o
2	„ „ „ „	4 d o
1	Twee diefstallen bij nacht door meer dan één persoon, door middel van braak, waarvan één in een bewoond huis, en de andere in de aanhoorigheid van een bewoond huis.	5 d o
1	Idem idem, na reeds eenmaal wegens misdrijf gestr. te zijn geweest.	7 d o
	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van ondergraving.	5 d o
1	Diefstal in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak.	4 d o
	Voedieftal.	3 k o - ½ t

ARRESTEN VAN VEROORDEELING

DOOR

HET HOOG-GEREGTSHOF GESLAGEN OP DE VONNISSEN DER LANDRADEN OP JAVA EN MADURA GEWEZEN.

(1° Mei 1848 — 1° Mei 1849.

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Diefstal.	5 d o
2	„	4 d o
6	„	3 d o
8	„	2 d o
10	„	12/m. d p v
1	Twee diefstallen.	6 k o - ½ t
1	Drie diefstallen.	12/m. d p v
1	Diefstal, na reeds eenmaal wegens misdrijf te zijn veroordeeld geweest.	2 d o
1	Medepligtigheid aan diefstal.	4 k o - ½ t
2	„ „ „	3 d o
2	„ „ „	2 d o
4	„ „ „	12/m. d p v
1	Diefstal in een bewoond huis.	3 d o
3	„ „ „ „ „	2 d o
4	„ „ „ „ „	12/m. d p v
1	Diefstal door middel van valsche sleutels in een bewoond huis.	5 d o
1	Diefstal door middel van uitwendige braak.	5 d o
2	Diefstal door middel van ondergraving.	5 d o
3	Diefstal in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak.	5 d o
1	„ „ „ „	3 d o
1	Diefstal in een bewoond huis, door middel van inwendige braak.	2 d o
1	Diefstal in een bewoond huis, door middel van ondergraving.	5 d o

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Diefstal bij nacht.	4 d o
2	„ „ „	3 d o
5	„ „ „	2 d o
2	„ „ „	12/m. d p v
1	Poging tot diefstal bij nacht.	12/m. d p v
1	Diefstal bij nacht, door middel van een valschen sleutel.	5 d o
1	Medepligtigheid daaraan.	5 d o
2	Diefstal bij nacht door meer dan één persoon.	2 k o - ½ t
2	„ „ „ „	4 d b
3	„ „ „ „	5 d o
3	„ „ „ „	4 d o
19	„ „ „ „	2 d o
1	Medepligtigheid aan idem.	3 d o
3	Diefstal bij nacht in een bewoond huis.	5 d o
6	„ „ „ „	4 d o
7	„ „ „ „	3 d o
1	„ „ „ „	2 d o
1	Medepligtigheid aan idem.	12/m. d p v
1	„ „ „	4/m. d p v
1	Diefstal bij nacht, in de aanhoorigheid van een bewoond huis.	8 d o
15	„ „ „ „	5 d o
6	„ „ „ „	4 d o
1	„ „ „ „	3 d o
4	„ „ „ „	2 d o
1	Poging tot diefstal bij nacht in een bewoond huis.	3 d o
1	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, na reeds eenmaal wegens misdrijf te zijn veroordeeld.	5 d o
1	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, onder verzwarende omstandigheden.	5 d o
1	Twee diefstallen bij nacht in bewoonde huizen.	5 d o
1	Medepligtigheid daaraan.	2 d o
1	Diefstal bij nacht uit een vaartuig.	4 d o
3	Diefstal bij nacht met braak.	5 d o

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Diefstal bij nacht met braak.	12 d p v
2	Diefstal bij nacht, door braak en ondergraving.	5 d o
19	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak.	5 d o
5	„ „ „ „	4 d o
2	„ „ „ „	3 d o
1	„ „ „ „	12/m. d p v
1	Poging tot idem.	5 d o
3	Diefstal bij nacht in de aanhoorigheid van een bewoond huis, door middel van uitwendige braak.	5 d o
1	Medepligtigheid aan diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak.	5 d o
2	„ „ „ „	3 d o
2	„ „ „ „	12/m. d p v
1	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van ondergraving.	3 k o - ½ t
22	„ „ „ „	5 d o
5	„ „ „ „	4 d o
4	„ „ „ „	3 d o
1	Medepligtigheid aan idem.	3 d o
1	Poging tot idem.	3 d o
1	Diefstal in een bewoond huis, door middel van overklimming.	2 d o
1	Twee diefstallen, waarvan de eene bij nacht in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak.	5 d o
1	Twee diefstallen, waarvan de eene bij nacht in een bewoond huis, door middel van ondergraving.	5 d o
1	Twee diefstallen bij nacht in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak.	6 k o ½ t
1	Twee diefstallen bij nacht in bewoonde huizen, waarvan een door middel van uitwendige braak.	7 d o
1	„ „ „ „	5 d o

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Twee diefstallen bij nacht in bewoonde huizen, waarvan een door middel van uitwendige braak.	4 d o
1	Medepligtigheid daaraan.	12/m. d p v
1	Diefstal bij nacht in eene afgeslotene plaats, door middel van uitwendige braak.	5 d o
1	Twee diefstallen bij nacht in bewoonde huizen, door middel van ondergraving.	5 d o
1	Medepligtigheid aan diefstal bij nacht, door meer dan één persoon gepleegd.	4 d o
2	„ „ „ „	3 d o
4	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door meer dan één persoon gepleegd.	5 d o
1	„ „ „ „	4 d o
1	Idem, onder verligtende omstandigheden gepleegd.	6/m. g
2	Idem, waarbij moedwillige verwonding heeft plaats gehad.	4 d o
1	Twee diefstallen bij nacht in bewoonde huizen, door meer dan één persoon gepleegd.	5 d o
2	Diefstal bij nacht in de aanhoorigheid een bewoond huis, door meer dan één persoon.	5 k o - ½ t
2	„ „ „ „	2 k o - ½ t
6	„ „ „ „	5 d o
8	„ „ „ „	4 d o
1	„ „ „ „	3 d o
1	Medepligtigheid daaraan.	3 d o
3	Twee diefstallen bij nacht in de aanhoorigheid van bewoonde huizen, door meer dan één persoon.	5 d o
4	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van braak, en door meer dan één persoon gepleegd.	5 d o
1	„ „ „ „	4 d o

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
2	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van braak, en door meer dan één persoon gepl.	3 d o
1	Medepligtigheid daaraan.	3 d o
1	„ „	12/m. d p v
1	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door meer dan één persoon en door middel van ondergraving gepleegd.	4 k o - ½ t
4	„ „ „ „	3 k o - ½ t
14	„ „ „ „	5 d o
1	Medepligtigheid daaraan.	4 d o
1	„ „	4 d o
7	Diefstal bij nacht in de aanhoorigheid van een bewoond huis, door middel van uitwendige braak en door meer dan één persoon gepl.	5 d o
1	„ „ „ „	3 d o
1	„ „ „ „	12/m. d p v
1	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van inklimming en uitwendige braak, door meer dan één persoon.	5 d o
1	Idem, na reeds eenmaal wegens misdrijf te zijn veroordeeld geweest.	7 d o
1	„ „ „ „	5 d o
1	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van braak en ondergraving, en door meer dan één persoon gepleegd.	3 d o
2	Poging tot idem.	4 d o
1	Poging tot diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak en door meer dan één persoon gepleegd.	3 d o
1	Medepligtigheid aan idem.	3 d o
8	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak en door meer dan één persoon gepleegd.	5 d o
2	„ „ „ „	4 d o

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Diefstal bij nacht in de aanhoorigheid van een bewoond huis, door middel van inklimming en uitwendige braak, door meer dan één persoon gepleegd, na reeds eenmaal wegens misdrijf te zijn veroordeeld geweest.	6 d o
2	Twee diefstallen, waarvan een bij nacht, door middel van braak in een bewoond huis en door meer dan één persoon gepleegd.	5 d o
1	Twee diefstallen bij nacht in de aanhoorigheid van een bewoond huis, door middel van braak en door meer dan één persoon gepleegd.	5 d o
1	Twee diefstallen bij nacht in bewoonde huizen, waarvan een door middel van uitwendige braak, en de andere door middel van ondergraving en door meer dan één persoon gepleegd.	5 k o - ½ t
1	Drie diefstallen, waarvan een bij nacht in een bewoond huis, door middel van uitwendige braak, een door meer dan één persoon in een bewoond huis, door middel van ondergraving, en een bij nacht in een bewoond huis, door middel van ondergraving, na reeds ter zake van misdr. te zijn veroordeeld.	8 d o
1	Diefstal in dienstbaarheid.	5 d o
1	„ „ „	3 d o
1	„ „ „	3 d o
4	Diefstal door een loontrekkend bediende jegens zijnen meester gepleegd.	5 d o
1	„ „ „ „	4 d o
1	Medepligtigheid daaraan.	3 d o
1	Medepligtigheid aan diefstal in dienstbaarheid bij nacht, door middel van uitwendige braak.	5 d o

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Diefstal in een huis, waar de beklaagde gehuisvest was.	3 d o
2	Diefstal in een huis, waar de beklaagde als gast was ontvangen.	5 d o
1	„ „ „ „	3 d o
1	Diefstal in een huis, waar de beklaagde als gast was ontvangen, door middel van inwendige braak gepleegd.	5 d o
2	Diefstal bij nacht in een huis, waar de beklaagde als gast was ontvangen.	4 d o
1	„ „ „ „	3 d o
1	Twee diefstallen bij nacht in huizen, waar de beklaagde als gast was ontvangen.	5 d o
1	Twee diefstallen bij nacht in woningen, waar de beklaagde als gast was ontvangen, na reeds te voren wegens misdrijf te zijn veroordeeld.	6 d o
1	Diefstal bij nacht in eene woning, waar de beklaagde als gast was ontvangen, en misbruik van vertrouwen.	4 d o
5	Vagebondage.	6 d 1 b
16	„	5 d 1 b
2	„	4 d 1 b
7	Diefstal en vagebondage.	5 d 1 b
1	Diefstal in een bewoond huis en vagebondage.	5 d 1 b
1	Poging tot diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van ondergraving, en vagebondage.	5 d 1 b
1	Diefstal bij nacht in een bewoond huis, door meer dan één persoon en door middel van ondergraving gepleegd, en vagebondage.	6 d 1 b
1	„ „ „ „	5 d 1 b
1	Moedwillige verwonding van nachtwakers, in de uitoefening hunner functien, en vagebondage.	5 d 1 b

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
7	Veedieſstal.	7 k o - ½ t
15	„	6 k o - ½ t
25	„	5 k o - ½ t
1	„	12/m. p d v
5	Medepligtigheid daaraan.	5 k o - ½ t
1	Veedieſstal, na reeds eenmaal wegens misdrijf te zijn veroordeeld.	5 k o - ½ t
1	Medepligtigheid daaraan.	6 k o - ½ t
5	Veedieſstal door meer dan één persoon.	5 k o - ½ t
1	„ „ „ „	4 k o - ½ t
3	Veedieſstal bij nacht, door meer dan één persoon.	6 k o - ½ t
1	Medepligtigheid daaraan.	5 k o - ½ t
2	Veedieſstal bij nacht, door meer dan één persoon, en medepligtigheid aan poging tot moord.	10 k - ½ t
1	Dieſstal bij nacht van op den akker gestapeld graan.	4 d o
2	Dieſstal bij nacht van nog te velde aanwezig ingezameld graan, door meer dan één persoon.	5 d o
1	Verwonding.	De doorgestane gevangenzitting den veroord. tot straf aangerekend.
1	Moedwillige verwonding.	4 d o
2	„ „	3 d o
1	„ „	2 d o
3	„ „	12/m. d p v
1	„ „	6/m d p v
1	Onvoorzigtige doodslag.	12/m. p d v
1	Mishandeling.	12/m. d p v
2	Opligting.	3 d o
1	„	2 d o
1	„	12/m. d p v
4	Misbruik van vertrouwen.	3 d o
1	Opkoopen van gestolen goed.	2 d o
1	Verkoopen van gestolen goed.	2 k o - ½ t
1	Onivreemding van 's lands eigendom.	3/m. d p v

Getal der veroordeelden.	Benaming der misdrijven.	TOEGEPASTE STRAFFEN.
1	Clandestine aanmaak van kruid, onder verligtende omstandigheden. Overtreding van § *ten tweede* van de resolutie van 23 Maart 1836, N°. 1.	12 d p v Het goed, waarmede de overtreding is gepleegd, verbeurd verklaard.
1	Ontrouw in de waarneming van zijnen post van politie-dienaar.	2 d o
1	Weigerachtigheid tot het geven van getuigenis in eene strafzaak.	1 g

(1) Ter besparing van plaatsruimte zijn in de bovenstaande lijst de volgende verkortingen gebruikt:

k - t g voor: dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van . . . . . achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland, waar het vonnis is gevallen, door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg gedurende een . . uur.

k - t voor: dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van . . . . . achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland, waar het vonnis is gevallen, door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling gedurende een . . . uur.

k o - t voor: dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van . . . . . achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland, waar het vonnis is gevallen, door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling gedurende een . . . uur.

d b voor: dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van . . . . achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland, waar het vonnis is gevallen, door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen.

d b l voor: dwangarbeid buiten den ketting, tegen zeker loon, voor den tijd van . . . . . achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland, waar het vonnis is gevallen, door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen.

d o voor: dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van . . . . achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland, waar het vonnis is gevallen, door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen.

d p v voor: dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van . . . . achtereenvolgende maanden, ter plaatse der veroordeeling te ondergaan.

g voor: gevangenisstraf voor den tijd van . . . . . jaren (maanden), in eene van 's lands gevangenissen.

rot. voor: rottingslagen.

m. voor: maanden.

Door de getallen geplaatst voor de letters k, d en g wordt het getal strafjaren aangeduid, voor de letter m. dat der maanden, voor welke een beklaagde tot straf is veroordeeld, terwijl de getallen, geplaatst voor de letter t, den duur der tentoonstelling bij gedeelten van een uur uitdrukken, evenzoo als het aantal der opgelegde rottingslagen (in de weinige gevallen, waarin dit is geschied), door de voor de verkorting rot. gestelde cijfers aangewezen wordt.

POLICIE-ROL TE BATAVIA.

(Ingezonden.)

„BEGRIP VAN VADERLIJKE MAGT ONDER DE CHINEZEN." (1)

Dikwerf werden wij aangezocht, om in dit tijdschrift nu en dan eene bijdrage te leveren tot de kennis der Inlandsche huishouding in- en nabij deze hoofdstad, en, waarlijk, zoo de tijd het ons toeliet, aan stof zou het ons niet ontbreken! Zoo bieden ons b. v. de policie-rollen dagelijks de gelegenheid aan, om met de zonderlingste typen, die men zich voorstellen kan, kennis te maken, — ons in te mengen met huiselijke aangelegenheden, soms van den teedersten aard, en, wij verzekeren het, veelal zeer geschikt om de overtuiging daar te stellen, dat de vlugge pen van eenen opmerkzamen toehoorder, ook uit onze zittingen, voorstellingen zou kunnen af-

(1) Het komt ons voor, dat deze zaak voor den Landraad, instede van op de policie-rol had behooren te zijn gebragt. Evenwel het bepaalde bij art. 110 R. O. dat ook op die rol zullen worden ingeschreven: »de zaken, welke thans » (d. i. vóór 1° Mei 1848) op de zoogenaamde policie-rol werden afgedaan," geven eene groote ruimte, daar vroeger de afdoening van zaken op gemelde rol bijna geene beperking had.

De Redactie.

malen, die ons onwillekeurig de *chronique* uit de *gazette des tribunaux*, dáár waar die tot de *police correctionelle* betrekking heeft, in het geheugen terug roepen.

Verbeeld u althans niet, lezer! dat het ons daartoe ontbreekt aan bedrogene echtgenooten, die, onder de vleijendste bewoordingen, eene kleine correctie verzoeken voor hunne van het regte pad afgedwaalde wederhelften; — aan jeugdige individuën uit de schoone sekse, die te dikwerf het woord *paksa* misbruiken, en te pas willen brengen, waar slechts zwakheid van geestkracht bestond, — evenmin als aan anderen, die met de eerlijkste inzigten zondigen tegen het regt van eigendom, en de vreemdsoortigste uitvlugten te baat nemen, om eene gevoelige verklaring van hunne onschuldige dwalingen te ontgaan.

Of denkt gij, dat uw gelaat niet minstens eenen grimlach zou vertoonen, bij voorbeeld, op het zien van een gewaanden inlandschen soldaat, die op de vraag naar zijnen naam, in behoorlijke militaire houding, met de vlakke hand aan de politiemuts, het onschuldige woord *Maria* uitbrengt, en ge u van lieverlede overtuigt, dat onder dat krijgshaftig uiterlijke eene Eva's dochter schuilt, die in de kleeding van haren echtgenoot, op een ongelegen uur, een vrijgeleide dacht te vinden in den drom van toeschouwers van eenen chineschen waijang, totdat een scherpzienden policiedienaar haar genoegen stoorde, door een verzoek, om zich wel aan *zijn* geleide te willen toevertrouwen?

Dan, ter zake! Een en ander teekenden wij slechts aan tot uwe inleiding binnen onze policiezaal, ook voor den vervolge, wanneer het ons gelukken mogt uwe aandacht te vestigen op hetgeen strekken kan, om u een denkbeeld te geven van de geschillen, die daar binnen worden opgelost.

Voor het oogenblik roepen wij uw medelijden in voor eene jonge, zindelijk, doch onachtzaam gekleede vrouw, die met zaamgevouwen handen, hare treurige blikken onafgebroken gevestigd houdt op een spelend kindje, gedragen door eene

andere, doch reeds bejaarde vrouw, van een ondragelijk uiterlijk, doch die haar best doet, om hetzelve door allerhande speelgoed rustig te houden, en nu en dan slechts omziet, om de ongelukkige, waarin gij spoedig de troostelooze moeder van het wicht herkent, met eenen trotschen en tergenden blik te verwaardigen. — In hare onmiddellijke nabijheid staat een chinees, wien het ligtelijk is aan te zien, dat hij tot deze groep behoort, want ook hij tracht het kindje, dat hem, behoudens het verschil in jaren, volmaakt gelijkt, te *amuseren*, zonder dat echter een enkele trek van zijn angstvol gelaat eenig genoegen van zijne zijde verraadt.

Geen wonder! want reeds beneden is hem aangezegd, dat *toean Residen* beslissen zal, bij wien het lieve kind voortaan verblijven zal, — bij hem, of wel bij de vrouw, die daar ligt neergehurkt, en die hij nogtans geen enkelen blik waardig keurt.

Een dertigtal andere inlanders en met hen gelijk gestelde personen, doch welke laatste die gelijkheid veelal alleen in hun belang wenschen toegepast te zien, ziet ge mede langs den wand geschaard, allen wachtende op eenige uitspraak, en gadegeslagen door een vijftal zoogenaamde *oppassers*, wier tegenwoordigheid voor den eenvoudigen inlander genoeg is, om de noodige stilte te bewaren.

Op hare beurt rigt zich de jonge vrouw, die wij straks bedoelden, op, en met eenen onzekeren tred nadert zij tot voor de balie.

Hare zachte gelaatstrekken duiden zielesmart aan, en te naauwernood bedwingt zij hare tranen.

Op de bemoedigende toespraak van den voorzitter antwoordt zij op de herhaalde vraag naar haren naam, dat zij Sena heet, en vroeger te *Tjicodo (Tangerang)* te huis behoorde, en zij op hare voetreis van hier derwaarts, als niet in het bezit zijnde van eenen behoorlijken pas, door de policie te *Tangerang* opgevat en hier is terug gebragt.

„Wist ge dan niet, dat ge u van eenen pas moet voor-
„zien, als ge naar de ommelanden of naar de naburige
„residentien wenscht te gaan?"

„Hoe zou ik dat weten! Niemand heeft mij dat gezegd.
„Buitendien, ik was *biengoen* en dacht om niets; ik ver-
„langde alleen naar mijne geboorteplaats en mijne broeders,
„die daar zijn.

„Hoelang zijt ge hier geweest; hoe kwaamt ge van *Tji-*
„*codo* hier, wat was uw middel van bestaan en om welke
„reden gingt ge naar *Tjicodo* terug?"

„Nu bijna drie jaren geleden werd ik hier gebragt, en
„kwam ik in kennis met den chinees The Atauw, bij wien
„ik als huishoudster ging inwonen. Een jaar daarna baarde
„ik het kind, dat die vrouw op den arm draagt, . . . dat
„kind mag ik niet langer opvoeden, . . The Atauw heeft
„mij weggejaagd. . . .

„Zoo! en waarom?"

„Dat weet ik niet. Onlangs heeft hij mij gezegd, niets
„meer van mij te willen weten; . . . in het eerst wilde ik
„mijn kind medenemen, doch The Atauw heeft het naar zij-
„nen broeder gezonden. Daar ik zelve niets had, dus
„ook niets om mijn kind te verzorgen, ben ik maar heen
„gegaan; ik heb toen rondgedwaald, zonder te weten, waar
„ik verblijven kon, . . . ik heb hier niemand van mijne ken-
„nis, en toog in vertwijfeling, op weg naar *Tjicodo* . . . .

De bevende stem der arme vrouw, verstooten door den vader van haar kind, dat aan hare moederlijke zorgen werd ontrukt, konde niet anders dan deernis verwekken.

Op eenen wenk van den Resident verschijnt The Atauw, voorafgegaan door de *baboe* van het kind, dat eene chinesche afkomst verraadt, doch overigens een aanvallig voorkomen heeft en op het zien van zijne moeder duidelijke teekenen geeft van herkenning . . . Sena bedwingt zich, zoodat het onderzoek vervolgd wordt.

Met eenen valschen grimlach op het gelaat, verbeidt The Atauw met ongeduld den oogenblik zijner ondervraging, hij wacht dien echter niet af, en, op het kind wijzende, heeft hij naauwelijks de woorden „*ini saija poenja anakh*" uitgesproken, of de achter hem staande oppasser voorkomt, door hem in de vaart zijner rede te stuiten, eene waarschuwing van hooger hand, om te wachten tot hem het woord verleend is.

„Sena! is die man de vader van uw kind, degeen die „u zijn huis ontzegd heeft?"

„Ja, mijnheer!"

„En gij hebt hem geene redenen gegeven, om zoo jegens „u te handelen?"

„Dat ik weet, niet, mijnheer!" The Atauw herhaalt nu zijne erkenning van het vaderschap, en vindt het zeer natuurlijk, dat hij de moeder, die haar kind, volgens zijn voorgeven niet goed verzorgde, verwijderd heeft, toen het gespeend was.

Hij begrijpt overigens niet hoe Sena nog durft te klagen, daar zij zelve in den afstand van haar kind bewilligd had.

„Hebt gij hem werkelijk uw kind afgestaan, Sena?"

„Wat konde ik anders doen mijn heer! ik had niets, vol„strekt niets om het te onderhouden, — maar nu verlang ik „naar mijn kind: ik wist niet wat ik deed, — ik was *biengoen!*"

The Atauw is volstrekt niet genegen om aan haren wensch te voldoen, — ook niet om de moeder weder bij zich te doen inwonen . . . .

Regts, als ge de zaal binnentreedt, zult ge veelal, en bij het houden der policie-rol altijd, een deftig gekleeden inlander aan de met groen laken bekleede tafel zien zitten. Ofschoon immer bezig met schrijven, ontgaat hem niets van

hetgeen staande de zitting voorvalt. Sedert eene reeks van jaren op gezette uren dáár gezeten, kunt ge aan de mindere of meerdere aandacht, die het besprokene bij hem uitlokt, gerustelijk de mate van belangrijkheid der voorgebragte policiezaken afmeten.

Zijn scherpziend oog herkent spoedig den schuldigen onder zijne landgenooten, die dan ook voor hem, als hoofd-jaksa, welligt meer eerbied koesteren dan voor een van hunne andere hoofden.

Naast hem is de plaats van een Chineesch hoofd. Deze beide personen nu brengen in twijfelachtige gevallen, en wanneer het eene uitspraak geldt, gegrond op oude zeden of herkomsten, hun gevoelen deswege uit. Onderwerpelijk zijn zij het alles behalve eens.

Volgens den eersten toch zal The Atauw verpligt moeten worden het kind aan zijne moeder terug te geven. De laatste daarentegen kent haar niet het minste regt toe op het wezen, waaraan zij het leven schonk, zoodra het de moedermelk niet meer behoeft.

Het hoofd der Chinesche natie, wiens gevoelen werd ingewonnen, is van dezelfde zienswijze, omdat, volgens echt Chineesch gebruik, de vrouw, hoezeer het kind ter wereld brengende, geene magt over hetzelve vermag uit te oefenen, en beschouwd wordt gelijk te staan: *aan eenen zak, welks inhoud toebehoort aan dengeen, die denzelven vult!*

Men duide ons deze uitdrukking niet ten kwade, zij is ons letterlijk zoo toegekomen.

Wij zouden echter der waarheid te kort doen, door niet te vermelden, dat de toepassing van dezen regel, op het bovenbedoelde geschil, ook aanbevolen wordt, doordien het vaderschap ook door de moeder erkent wordt, en zij vroeger van haar kind afstand deed, uit overtuiging van de ontoereikendheid harer middelen om in de opvoedingskosten te voorzien.

Wij vertrouwen, dat eene herinnering aan het Chinesche hoofd, dat THE ATAUW niet wettelijk gehuwd, ook niet in *China* is, maar zich bevindt in een oord, waar Chinesche instellingen, van den voorschreven aard, strijdig zijn met de inheemsche zeden en gewoonten, ook bij U, lezer! zou zijn uitgelokt; evenzeer als de opmerking, dat de omstandigheden, waarin de moeder afstand deed van het kind, dat zij onder het hart gedragen had, de vrijwilligheid van die daad zeer in twijfel doen trekken.

Althans ziet gij, hoe diezelfde vrouw nu dien afstand beschouwt, — namelijk, als een gevolg van haren wanhopigen toestand, op den oogenblik toen haar de verdere inwoning bij den vader werd ontzegd, en gelooven wij, in gemoede, dat haar regt wedervoer toen het kind, krachtens de uitspraak van den Resident, aan haar ter verdere verzorging werd overgegeven, hoofdzakelijk op grond van de overweging, dat de voorgebragte Chinesche leerstellingen, hier te lande, alleen als geldig kunnen worden beschouwd tusschen Chinezen *onderling*, doch geenszins van toepassing mogen zijn op Chinezen, levende met Inlandsche (inheemsche) en, zoo als SENA, de Mahomedaansche godsdienst belijdende vrouwen, zoodat THE ATAUW, zonder hare uitdrukkelijke toestemming, het bij haar verwekt kind niet vermogt aan te houden of aan hare moederlijke zorgen te onttrekken.

ARRESTEN IN STRAFZAKEN.

Wordt, volgens de beginselen van de hier te lande vigerende strafvordering, vervolging door het O. M. toegelaten tegen den medepligtige aan overspel, bijaldien diegene der echtgenooten, tegen wie eene klagt te dier zake is ingebragt, is overleden. — JA.

Het Hoog-Geregtshof heeft, op het daartoe strekkend requisitoir door den Advocaat-generaal Mr. K. H. NOLTHENIUS, namens den Procureur-generaal gediend, met algeheele *aanneming* der motieven door denzelven aangevoerd, en onder bijvoeging van de drie slot-overwegingen, het volgend arrest geslagen in de zaak van J. F. L., beklaagde ter zake van overspel.

Het Hoog-Geregtshof van N. I.

(Eerste kamer)

In Raadkamer vergaderd:

Op het requisitoir van den Procureur-generaal bij het Hoog-Geregtshof voornoemd, in zake J. F. L. beklaagde ter zake van overspel;

Gezien de stukken van de voorloopige informatie en verdere geregtelijke instructie;

Gezien het requisitoir van den officier van justitie bij den raad van justitie te . . . . ., dd. 19 Maart 1849.

Gezien het daarop geslagen vonnis van dien raad van justitie dd. 26 Maart daaraanvolgende;

Gezien de acte van het door den voornoemden officier op den 28sten Maart gedaan verzet;

Wat de daadzaken, gelijk zij uit de bovenvermelde stukken blijken, aangaat:

Dat ten gevolge eener door . . . . , te . . . . . bij den adsistent-resident aldaar op den 8sten Julij 1848 tegen zijne vrouw . . . . , geboren . . . . . , gedane aanklagt van met zekeren J. F. L. overspel gepleegd te hebben, door evenvermelden ambtenaar een onderzoek is ingesteld, hetwelk zoo sterke vermoedens voor de schuld der aangeklaagde vrouw geleverd heeft, dat op daartoe door den officier van justitie bij den raad van justitie te . . . . . op den 22sten Augustus 1848 gedaan requisitoir, de regter-commissaris, belast met de instructie van strafzaken, niet geaarseld heeft tot het houden van voorloopige informatien over te gaan, welke informatien insgelijks zijn gerigt geworden tegen den bovengenoemden J. F. L;

Overwegende, dat dit onderzoek zoo gewigtige en voldoende bezwaren tegen die beide beklaagden heeft opgeleverd, dat bij vonnis van meergenoemden raad van den 23sten October daaraanvolgende regtsingang en dagvaarding in persoon, zoowel tegen . . . . . , als tegen J. F. L. is verleend;

Overwegende, dat het dientengevolge gehouden, en nadat . . . . . op den 12den November 1848 overleden was, alleen tegen J. F. L. voortgezet onderzoek, blijkens missives van den meergenoemden regter-commissaris, dd. 23 Januarij en 22 Februarij jl., *op laatsgenoemden datum* is afgeloopen, waarop de officier van justitie, na ingevolge art. 100 van het reglement op de strafvordering voor de raden van justitie en het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch Indië*, mitsgaders voor de residenten op *Java* en *Madura*, alleen regtsprekende in zaken van overtreding tegen Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen, aan dien beklaagde den afloop van de instructie bij exploit van den buitengewonen deurwaarder te . . . . . van

den 27sten Februarij jl. te hebben doen beteekenen, bij in hoofde gemeld requisitoir dd. 19 Maart ll, van den raad van justitie te . . . . . heeft gerequireerd, dat deze de teregtstelling zoude bevelen van J. F. L., ter zake dat hij, gehuwd zijnde, en omstreeks het jaar 1848 in overspel heeft geleefd met nu wijlen . . . . . , destijds echtgenoote van . . .

Overwegende, dat de raad van justitie te . . . . . in raadkamer vergaderd, ten gevolge van dit requisitoir bij vonnis van den 26sten Maart 1848 verklaard heeft, dat er geene termen tot teregtstelling van den beklaagde J. F. L. aanwezig zijn, voornamelijk op grond:

„ Dat naarvolgens de beginselen van het hedendaagsche „ strafregt geene vervolging door het Openbaar Ministerie wordt „ toegelaten tegen dengenen, die overspel heeft gepleegd, bij- „ aldien degene der partijen, tegen wie de klagt is ingebragt, „ is overleden;

Overwegende, dat door den officier van justitie ten behoorlijken tijde tegen die uitspraak van den raad van justitie is in vergezet gekomen;

Wat het regt aangaat:

Overwegende, dat bij de in deze Kolonie vigerende wetten, en wel bepaaldelijk bij art. 10 van het reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch-Indië*, mitsgaders voor de residenten op *Java* en *Madura*, alleen regtsprekende in zaken van overtreding tegen Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen, is bepaald, dat het misdrijf van overspel door het Openbaar Ministerie *niet* mag worden vervolgd, dan op eene door de beleedigde partij ingebragte klagte;

Overwegende, dat daar deze ten opzigte van gemeld misdrijf exceptionele bepaling, welke bij vele wetgevingen aangetroffen wordt, ten doel heeft, om door het voorkomen van veel en vaak nutteloos schandaal verwekkende en steeds de rust van een huisgezin verstorende vervolgingen, waartoe

het Openbaar Ministerie, zonder haar, dikwerf genoodzaakt zoude zijn, en waaruit voor het algemeen meer kwaad dan heil zoude geboren worden, de rust der maatschappij te verzekeren, hieruit als van zelf voortvloeit, dat de klagte van de beleedigde partij, welke art. 10 van meergemeld reglement tot het instellen der vervolging wegens overspel eischt, minder ten opzigte van eenig persoon, dan wel ten opzigte van het misdrijf zelf gegeven wordt, minder geacht moet worden de vervolging tegen eenen bepaalden persoon open te stellen, dan wel als *het verlof*, hetwelk hij, aan wien de wet in zijn eigenbelang de keus overliet om, door het al of niet voorkomen eener vervolging wegens overspel, den huiselijken vrede en de rust niet of al te verstoren, tot het doen dier vervolging verleent;

Overwegende, dat daar het de beleedigde partij niet gegeven is bij dat verlof eenige voorwaarden te stellen, en de wet omtrent de vervolging wegens oververspel wijders geene bijzondere voorschriften inhoudt, hieruit voortvloeit, dat wanneer de klagt wegens een gepleegd overspel eenmaal bij het Openbaar Ministerie is ingebragt, en op dit hierdoor de verpligting tot vervolging is gelegd, hetzelve bij deze aan geene andere regelen gebonden is, dan aan die, welke het bij de vervolging van elk ander misdrijf binden, dat het, zoolang de klagte niet ingetrokken is, zonder zich door eenige bijzondere beschouwingen te mogen laten afleiden, het misdrijf moet trachten tot klaarheid te brengen en allen, van wier schuld bij het te houden onderzoek blijkt, behoort te vervolgen, zonder dat voor die vervolging van elken schuldige, welke zich voordoet, eene afzonderlijke klagt van den beleedigde echtgenoot noodig is;

Overwegende, dat bij de vervolging van elk misdrijf, waarin meerdere personen als beklaagden betrokken zijn, de dood van een dezer, al ware hij ook alléén hoofddader, wel is waar te zijnen opzigte de vervolging doet ophou-

den, maar geenszins die tegen zijnen hem overlevende medebeklaagde doet staken, en het, ten einde de schuld van dezen tot klaarheid te brengen, geoorloofd is ook naar de deelname van den reeds overledenen beklaagde aan het misdrijf onderzoek te doen, zonder dat dit echter immer gerekend kan worden als de voorzetting der door zijnen dood tegen hem gestaakte vervolging;

Overwegende, dat hieruit volgt dat, wanneer het Openbaar Ministerie op de klagt van den beleedigden echtgenoot eene vervolging wegens overspel heeft aangevangen, het die ook, zoo lang de klagt niet ingetrokken is, zelfs na den dood des van het overspel verdachten echtgenoots tegen den medepligtige kan voortzetten, *en naar de handelingen des overledenen ten opzigte van het overspel onderzoek mag doen, onder die mits echter dat dit alleen strekke tot ontdekking der schuld van den alsnog vervolgden medepligtige en ten opzigte van den overledenen beklaagde geen gevolgen hebbe;*

Overwegende gevolgelijk, dat het op den 26 Maart door den Raad van Justitie te . . . . . geslagen vonnis behoort te worden vernietigd;

Overwegende wijders, dat de Procureur-generaal in dezen heeft gevorderd, dat het Hof de teregtstelling van meergenoemden beklaagde zal gelasten;

Overwegende, dat de last tot zoodanige teregtstelling alleen kan gegrond zijn op de voorafgaande beslissing, dat er bij het gehouden onderzoek voldoende bezwaren tegen den beklaagde zijn gebleken, om hem naar eene openbare teregtzitting over te wijzen;

Overwegende dat de Raad van Justitie te dezen aanzien nog geene uitspraak heeft gedaan, naar aanleiding van het deswege ingediend requisitoir, zoodat het Hoog-Geregtshof voor alsnog geene bevoegdheid bezit, zich daaromtrent te verklaren;

Gelet op art. 72, 105 en 110 van het reglement op de

strafvordering voor de Raden van Justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch Indië* enz.;

Vernietigt de in dezen genomene dispositie van den Raad van Justitie te . . . . . van 26 Maart jl.;

Gelast dien Raad om, met inachtneming van deze beschikking van het Hoog-Geregtshof, alsnog te beoordeelen, of uit de instructie der bedoelde zaak voldoende bezwaren ter verdere vervolging tegen den beklaagde zijn gerezen, om hem naar eene openbare teregtzitting over te wijzen, ter zake van de tegen hem ingebragte beschuldiging.

Aldus enz. 12 April 1849.

—

Art. 14 en volgg., in verband met art. 25 der bijzondere bepalingen ter verzekering der regelmatige werking van de nieuwe wetgeving in de bezittingen buiten Java *en* Madura. — *Art. 1 en 145 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der Justitie in* Ned. I. — *Art. 7 van hetzelfde reglement.*

Is art. 7 van het Reglement op de R. O. enz., van toepassing op de regtbank van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging te Palembang. — Ja. — *Invrijheidstelling gelast van drie beklaagden wegens schennis van dat artikel.*

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indië:

(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van de beklaagden Radin Djamboel, Radin Mat Arip, Radin Kling en Radin Akip, beschuldigd van medeplegtigheid aan vechterij en verwonding, welke den dood veroorzaakt heeft, en het in die zaak op den 22sten Junij 1800 acht en veertig door de regtbank van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging, zitting houdende te *Palembang*, gewezen vonnis, waarbij de 1ste beklaagde Radin Djamboel is vrijge-

sproken van de tegen hem ingebragte beschuldiging, met bevel, dat hij onmiddellijk op vrije voeten zal worden gesteld, ten ware hij om andere redenen in verzekering moet gehouden worden, en waarbij de beklaagden Radin Mat Arip, Radin Kling en Radin Akip zijn schuldig verklaard aan medeplegtigheid aan vechterij en verwonding, die den dood van Radin Mat Baker veroorzaakt heeft, en mitsdien zijn veroordeeld tot de straf van dwang-arbeid buiten den ketting, voor den kost, zonder loon, te *Mocara-kompeh* in de residentie *Palembang* te ondergaan, voor den tijd van zes eerste komende en achtereenvolgende jaren, met verwijzing van dezelve in de kosten van het regtsgeding, ten behoeve van den staat;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 16 April 1800 negen en veertig, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met vernietiging van de tegen de inhoofde genoemde beklaagden geslagene vonnissen, gelasten zal, dat de veroordeelde beklaagden onmiddellijk op vrije voeten zullen worden gesteld, tenzij zij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring behooren te verblijven;

Gehoord het rapport enz.;

Gelet op de aan den voet van hetzelve vonnis gestelde aanteekening van plaats gehad hebbende executie;

Overwegende dat, ingevolge artikel 146 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der Justitie, het Hoog-Geregtshof, ten aanzien van het vonnis van vrijspraak tegen den eersten beklaagde Radin Djamboel, geene bemoeijenis hoegenaamd bij wege van herziening heeft;

Overwegende dat, op grond der aangehaalde wetsbepaling, de uitspraak, met betrekking tot de drie beklaagden Radin Mat Arip, Radin Kling en Radin Akip, als houdende eene veroordeeling tegen elk hunner boven de twee jaren dwang-arbeid, alhoewel middelerwijl ten uitvoer gelegd, behoort

te worden behandeld bij het Hof, ingevolge de voorschriften, vervat bij artikel 14 en volgende, in verband tot artikel 23 der bijzondere bepalingen tot verzekering der regelmatige werking der nieuwe wetgeving in de bezittingen buiten *Java* en *Madura*;

Overwegende dat, met het oog op artikel 15 in gemelde bijzondere bepalingen, namens den Procureur-generaal, door den Advokaat-generaal, is geconcludeerd „tot vernietiging van „het onderwerpelijk vonnis, en dat het Hoog-Geregtshof ge„lasten zal, dat de veroordeelde beklaagden onmiddellijk in „vrijheid zullen gesteld worden, tenzij zij uit anderen hoofde „in verzekerde bewaring behooren te blijven," op grond, dat, blijkens procesverbaal der gehoudene teregtzitting in dezen, het advijserend lid, Pangeran NATTA AGAMA (hoogepriester) geene zitting gehad heeft, omdat hij, hiertoe door de bloedverwantschap, waarin hij tot den eersten beklaagde Radin DJAMBOEL staat, geleid, zich van de deelneming in deze zaak heeft onthouden, en dat de regtbank, zonder benoeming van eenen anderen advijseur, tot de behandeling der zaak is overgegaan, waardoor is gehandeld in strijd met artikel 7 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der Justitie, zoodat onderwerpelijk eene schending van vormen heeft plaats gevonden, welke het gehouden onderzoek en de plaats gehad hebbende teregtzitting als onwettig moeten doen beschouwen;

Overwegende, dat de beslissing omtrent het door het openbaar ministerie geopperd bezwaar van onwettigheid geheel afhankelijk is van de vraag, of de regtbank van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging te *Palembang* in dezen, ten opzigte van derzelver zamenstelling, dat is, zonder dat een priester als advijserend lid de zitting bijwoonde, kan gezegd worden, *al* dan *niet* wettiglijk gehouden te zijn;

Overwegende, dat wel is waar bij de derde alinea van artikel 1 van het Reglement op de regterlijke organisatie en

het beleid der Justitie is bepaald, dat de regtbanken en geregten in de bezittingen buiten *Java* en *Madura* vooreerst derzelver tegenwoordige benaming en *zamenstelling* zullen behouden, doch dat daarentegen bij artikel 145 van dat Reglement onder anderen is bepaald, dat de bestaande verordeningen omtrent de zamenstelling van gemelde regtbank van volle kracht zullen blijven, voor zoo ver zij niet in strijd zijn met de algemeene bepalingen, dat is van artikel 1 tot en met 76 van dat Reglement;

Overwegende, dat bij artikel 7 van dat Reglement, zonder de minste restrictie, onder anderen in voorgeschreven: „dat, „wanneer Oosterlingen, de Mahomedaansche godsdienst be„lijdende, in burgerlijke of in strafzaken, van welken aard „ook, in eersten aanleg als verweerders of beklaagden zijn „betrokken, en zij, met opzigt tot de in geschil zijnde zaak, „niet regtens zijn, of zich niet vrijwillig hebben onderworpen „aan de wettelijke bepalingen voor Europeanen, een priester „van hunnen godsdienst door het geregt, of, bij regterlijke „collegien, door den president aan te wijzen, de teregtzittingen „zal bijwonen als advijseur, bepaaldelijk ten aanzien van de „ter zake betrekkelijke godsdienstige of andere wetten en ge„bruiken, ten einde daarop bij het doen der uitspraak worde „gelet;"

Overwegende, dat alzoo deze bepaling van gemeld artikel 7 evenzeer van toepassing zijnde op de regtbank van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging te Palembang, deze regtbank, door te verzuimen om den Pangeran NATTA AGAMA (hooge priester) (die, uit hoofde van bloedverwantschap tot den eerste beklaagde, teregt geen deel aan deze zaak konde nemen), door een ander priester te doen vervangen, geacht moet worden daardoor zoodanig voorgeschrevene vormen te hebben geschonden, dat de plaats gehad hebbende teregtstelling en veroordeeling als onwettig te beschouwen zijn;

Gelet op de aangehaalde wetsbepalingen, speciaal op ar-

tikel 15, in verband tot artikel 23 der bijzondere bepalingen ter verzekering der regelmatige werking van de nieuwe wetgeving in de bezittingen buiten *Java* en *Madura*, alsmede op artikel 59 en 60 van het reglement op de administratie der Policie, der criminele en civiele regtspleging, en op de behandeling van geestelijke en kleine zaken voor de hoofdplaats *Palembang*;

Vernietigt het vonnis, op den 22sten Junij 1848 door de regtbank van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging, zitting houdende te *Palembang*, geslagen, voor zoo verre hetzelve betrekking heeft op de beklaagden Radin MAT ARIP, Radin KLING en Radin ARIP;

Gelast dat deze beklaagden onmiddellijk zullen worden in vrijheid gesteld, ten ware zij uit anderen hoofde in hechtenis mogten behooren te blijven;

Verstaat dat de kosten van dit regtsgeding zullen komen ten laste van den lande.

Aldus gedaan en gearresteerd in raadkamer op den 31 Julij 1849.

1°. *Wanneer het blijkt dat iemand gewapend is uitgegaan, met het voornemen om te stelen en om van zijne wapenen, in geval van ontdekking, gebruik te maken, stelt dan deze omstandigheid, wanneer hij later, op heeter daad betrapt, zich tegen iemand van het wachtvolk te weer stelt, en aan deze eenige verwondingen toebrengt, het misdrijf daar van* moedwillige verwonding, *of moet dusdanige handeling* poging tot moord *gequalificeerd worden?* — POGING TOT MOORD.

2°. *Tot het daarstellen van een komplot of eene bende, wordt volgens 's Hofs jurisprudentie, de tegenwoordigheid van minstens vier personen vereischt.*

3°. *Moet in elk geval het voorwerp, waarmede het misdrijf is gepleegd, door den regter bij deszelfs vonnis geconfisqueerd worden?* — NEEN, *alleen in de gevallen, bedoeld bij art. 7 der strafbepalingen.*

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indië:

(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van de beklaagde TOTROEO, beschuldigd van diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van ondergraving, in gewapende bende gepleegd, gepaard met moedwillige verwonding, en het in die zaak op den 8sten Mei 1849, door de regtbank van omgang in de . . . . afdeeling, zitting houdende te . . . (residentie . . . . .), gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd wordt schuldig verklaard aan diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van ondergraving en in gewapend complot gepleegd, gepaard met moedwillige verwonding, en overzulks veroordeeld tot veertig rottingslagen en tien eerstkomende en achtereenvolgende jaren dwangarbeid in den ketting, ter plaatse buiten *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur, zoomede in de kosten van het regtsgeding, ten behoeve van den lande; met verbeurdverklaring wijders van de werktuigen, welke tot het plegen van het misdrijf gediend hebben, en met last eindelijk, dat de voorwerpen, welke tot stukken van overtuiging hebben gediend, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 20sten Junij 1849, No. 821, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, het tegen den beklaagde gewezen vonnis zal verbeteren, en denzelven zal schuldig verklaren aan diefstal bij nacht in een bewoond huis, door middel van

ondergraving, door meer dan één gewapend persoon gepleegd, en moedwillige verwonding, en overzulks veroordeelen tot de straf van dertig rottingslagen, en acht achtereenvolgende jaren dwang-arbeid in den ketting, ter plaatse buiten *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door een half uur tentoonstelling, met last dat de in judicio als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven, met bekrachtiging overigens van dat vonnis;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 en 295 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van Justitie op *Java* enz.;

Overwegende, dat op de gronden en motieven, welke naar behooren bij het vonnis zijn omschreven, het wettig en overtuigend bewijs is verkregen, dat de beklaagde in den nacht van den 27sten op den 28sten December 1848, ongeveer te twaalf uren, vergezeld van zekeren, thans voortvlugtigen Wirodrono, een gat heeft gegraven onder de woning van- en bewoond door Kervo Djoijo, gelegen in het gehucht . . . , en na door dat gat in die woning te zijn binnengedrongen, daaruit heeft ontvreemd een *patjol* en een *bijl*, ter gezamenlijke waarde van zestig duiten; dat hij beklaagde, op heeter daad ontdekt zijnde, en de vlugt willende nemen, door den wachthebbenden Inlander Sonto Drono is aangegrepen, waarop eene worsteling is ontstaan tusschen deze personen, bij welke gelegenheid de beklaagde aan den gemelden Sonto Drono met een' *kris* eenige wonden heeft toegebragt; dat, nadat Sonto Drono dezen *kris* aan den beklaagde had weten te ontweldigen en denzelven weggeworpen had, de beklaagde zijn Javaansch mes heeft getrokken en daarmede nog eenige wonden aan Sonto Drono heeft toegebragt;

Overwegende, dat de beklaagde ter teregzitting heeft bekend, dat hij met den thans voortvlugtigen Wirodrono gewapend is uitgegaan, om te stelen, met het voornemen, om

van zijne wapenen gebruik te maken, bijaldien hij beklaagde door iemand mogt gevat worden;

Overwegende, dat mitsdien de beklaagde te regt bij het vonnis aan het hem te laste gelegde misdrijf is schuldig verklaard, doch dat feit door de regtbank van omgang minder juist is gequalificeerd:

1°. Omdat het bewezen is, dat het misdrijf van diefstal slechts door twee gewapende personen is gepleegd, en tot het daarstellen van een gewapend complot de tegenwoordigheid van minstens vier personen vereischt wordt;

2°. Omdat, met het oog op het voorbedachtelijke van des beklaagden handeling, door met wapenen te zijn uitgegaan, met het bepaalde voornemen, om van dezelve gebruik te maken, in geval van verzet, de verwondingen, door denzelven aan den persoon van Sonto Drono toegebragt, geene andere benaming toelaten dan poging tot moord;

Overwegende dat, naar aanleiding van deze beschouwing ten aanzien van den aard des misdrijfs, de daarop bij het vonnis toegepaste straf moet geacht worden niet in juiste verhouding tot hetzelve te staan;

Overwegende, wat betreft de bepaling bij het vonnis, dat de voorwerpen, waarmede het misdrijf is gepleegd, zullen worden verbeurd verklaard, waartegen het openbaar ministerie is opgekomen, op grond: „dat, volgens artikel 307 van het „reglement op de Inlandsche regtspleging, de teruggave van „alle in judicio gediend hebbende voorwerpen aan de daarop „regthebbenden behoort bevolen te worden," dat eene zoodanige verbeurdverklaring alleen gewettigd wordt in die speciale gevallen, bedoeld bij artikel 7 van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving, enz., hoedanig geval onderwerpelijk niet aanwezig is;

Verklaart den beklaagde Totroeno schuldig aan diefstal bij nacht, in een bewoond huis, door middel van ondergraving, door meer dan één gewapend persoon gepleegd, en poging tot moord;

Veroordeelt hem overzulks tot dwang-arbeid in den ketting, voor den tijd van vijftien achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur;

Gelast dat de stukken van overtuiging, welke in judicio gediend hebben, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Bekrachtigt overigens het in dezen gewezen vonnis.

Aldus gedaan en gearresteerd in raadkamer op den 28sten Julij 1849.

—

Beschuldiging van roof in vereenigde bende, waarbij moedwillige verwonding heeft plaats gehad. — Vrijspraak uithoofde van gebrek aan genoegzaam bewijs.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Pak Djadrah, beschuldigd van roof in vereenigde bende, waarbij verwonding heeft plaats gehad, en het in die zaak op den 4den September 1848, door de regtbank van omgang in de . . . afdeeling, zitting houdende te . . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd wordt schuldig verklaard aan het misdrijf van roof bij nacht, in vereenigde bende, waarbij verwonding heeft plaats gehad, en overzulks is veroordeeld tot de straf van veertig rottingslagen, benevens dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van zeven achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten *Java* en *Madura* door den Gouverneur-generaal te bepalen, voorafgegaan door een kwartier uur tepronkstelling, met veroordeeling in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 16 Maart 1849, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het vonnis, geslagen tegen den inhoofde genoemden beklaagde, dezen zal verklaren schuldig aan diefstal met geweld bij nacht, in een bewoond huis, in vereenigde bende gepleegd, en hem deswege veroordeelen zal tot dertig rottingslagen en dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van tien achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal te bepalen, voorafgegaan door tentoonstelling voor den tijd van een half uur, en in de kosten der procedure;

Gehoord het rapport enz.;

Gelet op de art. 301, 291, 298 en 411 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van Justitie op *Java* enz.;

Overwegende, dat de getuige Nga Dierono, blijkens procesverbaal, ter teregtzitting onder eede verklaard heeft, substantelijk als volgt:

Dat zijn huis, tijdens hij zich daarin met zijne vrouw bevond, in den nacht van 11 Mei 1848, ongeveer te vier uren, door roovers, vier in getal, is overvallen;

Dat drie dier roovers naar binnen gedrongen zijn, voor eene waarde van ruim dertien gulden recepis aan goederen hebben ontvreemd, en bij die gelegenheid zijne vrouw met knuppel-slagen op het hoofd hebben verwond;

Dat hij de drie roovers, die binnengedrongen waren, bij het licht hunner *obors* dadelijk heeft herkend als te zijn de personen van Pak-Djaurah, inhoofde genoemde beklaagde, Troeno Diwongso en Kerto-Latrie;

Dat de laatste zijne vrouw heeft verwond, en dan ook de eenige der drie roovers was, die iets, wat naar een wapen geleek, bij zich had;

Dat de mede-beklaagde TROENO DIWONGSO niets anders gedaan heeft, dan met den *obor* bij te lichten, terwijl de beide anderen met het wegnemen der goederen zich onledig hielden;

Overwegende, dat BOK BOELIET, mede blijkens proces-verbaal, ter teregtzitting substantelijk onder eede verklaard heeft:

Dat in hoofde genoemde beklaagde, gezamenlijk met TROENO DIWONGSO en zekeren KERTO LATRIE, in den nacht van 11 Mei 1848, in het huis door haar en haren man, den eersten getuige, bewoond, gedrongen is, wanneer die personen aldaar hebben ontvreemd verschillende goederen, ter waarde van ruim dertien gulden recepis, terwijl genoemde KERTO LATRIE haar getuige, uithoofde zij zich wilde verzetten, met eenen knuppel boven het linkeroor eenen slag heeft toegebragt;

Dat de mede-beklaagde TROENO DJOJO, waarmede welligt bedoeld wordt TROENO DIWONGSO, in zijne linkerhand een *obor* en in zijne regterhand een *patjol* hield, zijnde inhoofde genoemde beklaagde ongewapend;

Overwegende, dat ten processe is overgelegd een schouwrapport, door eene commissie opgemaakt, en ter teregtzitting beëedigd, waaruit blijkt, dat bij de tweede getuige eene kneuzing boven het oor is waargenomen;

Overwegende, dat door de verklaringen der beide genoemde getuigen, in verband beschouwd met de geconstateerde kneuzing, en met de omstandigheid, dat beklaagden onmiddellijk zijn opgespoord, ten gevolge der oogenblikkelijke aangifte van de ter hulp toegeschotene personen, zooals dit laatste uit de stukken van voorloopig onderzoek blijkt, waartegen de beklaagden geene bezwaren hebben ingebragt, regtens en overtuigend bewezen is, dat diefstal met geweld heeft plaats gehad;

Overwegende wijders, dat de inculpatie, door beide genoemde getuigen tegen inhoofde genoemden beklaagde, en de

mede - beschuldigden TROENO DIWONGSO en KERTO LATRIE ingebragt, zich bepaalt tot eene opgave van herkenning, zonder dat nasporingen blijken te zijn geschied, ten opzigte van dusdanige omstandigheden, als waardoor die inculpatie van elders zoude worden toegelicht;

Dat integendeel niet is opgehelderd, om welke reden, de als mededader genoemde KERTO LATRIE niet is teregt gesteld; kunnende wel vermoed worden, dat zulks aan voortvlugtigheid, hetgeen eene aanwijzing zoude geweest zijn, is toe te schrijven, dan kunnende zulks niet als eene bewezene daadzaak worden aangenomen, als zijnde in het geheele proces hieromtrent geene sprake geweest;

Dat, alhoewel blijkt, dat beklaagde met zijnen medebeschuldigde TROENO DIWONGSO in den ochtend, nadat de diefstal met geweld gepleegd was, onmiddellijk is opgevat, geene goederen bij hen zijn achterhaald;

Dat beklaagde, zoowel als TROENO DIWONGSO, zich op de getuigenis hunner vrouwen hebben beroepen, om aan te toonen, dat zij in den bewusten nacht verbleven zijn ten huize van inhoofde genoemden beschuldigde, wiens vrouw ziek was; en deze vrouwen, bij het voorloopig onderzoek gehoord, deze daadzaak niet hebben tegengesproken;

Overwegende, dat onder dusdanige omstandigheden, de inculpatie van twee getuigen, van beklaagde te hebben herkend, zonder dat die inculpatie wordt toegelicht door van elders bewezene feiten, terwijl integendeel die getuigen, in de opgave van voor het overige niet toegelichte bijomstandigheden, niet in allen deele onderling overeenstemmen, geen voldoend en overtuigend bewijs oplevert voor de schuld der op dusdanige wijze geinculpeerden;

Overwegende, dat beklaagde mitsdien behoort te worden vrijgesproken;

Doet te niet het tegen den beklaagde PAK DJADRAH gewezen vonnis, hierboven omschreven;

Spreekt denzelven vrij van het hem te laste gelegde misdrijf van roof in vereenigde bende, waarbij verwonding heeft plaats gehad;

Gelast, dat hij dadelijk in vrijheid zal worden gesteld, ten ware hij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring behoort te verblijven;

Verstaat, dat de kosten van het regtsgeding zullen komen ten laste van den lande.

Aldus enz. 3 Mei 1849.

—

Diefstal bij nacht en moedwillige doodslag. — Confisquatie van het voorwerp, waarmede het misdrijf gepleegd is.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Reidien Bapa Saiba, beschuldigd van diefstal en moord, en het in die zaak op den vierden September 1848 door de Regtbank van omgang in de . . . . afdeeling, zitting houdende te . . . . . gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd wordt schuldig verklaard aan moedwilligen doodslag, en overzulks veroordeeld tot de straf naast die des doods, met dertig rottingslagen, dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, buiten het eiland *Java*, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur, zoomede in de kosten van het regtsgeding; wordende bij dat vonnis wijders gelast, dat de achterhaalde rijst aan den eigenaar zal worden teruggegeven, en het mes ter bewaring bij de policie zal verblijven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 16den Maart 1849, N°. 163, daartoe strekkende,

dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het vonnis tegen den beklaagde geslagen, dezen zal schuldig verklaren aan diefstal en moedwilligen doodslag, en hem overzulks veroordeelen tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, en voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende den tijd van een half uur;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 en 295 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van Justitie en het Hoog-Geregtshof, zoomede artikel 20 en volgende der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving, welke eene dadelijke voorziening vereischen;

Overwegende, dat bij het ter teregtzitting gehouden onderzoek, zoo door de verklaringen der beëedigde getuigen, toegelicht en aangevuld door die van de tweede, wel is waar buiten eede, doch met toestemming van den djaksa en van den beklaagde gehoorde getuige, als ook uit de bekentenis van den beklaagde en diens volmondige bevestiging van de door de beide eerste getuigen afgelegde verklaringen, wettig en overtuigend bewezen is, dat de beklaagde, in den nacht van den 20sten December 1847, de woning der vrouw Lebok Magebok binnen geslopen zijnde, daaruit heimelijk een zak met rijst, toebehoorenden aan Gebok Ma Naisa, de dochter van gemelde Lebok Ma Gebok, weggenomen en zich dezelve toegeeigend heeft; dat voornoemde Gebok Ma Naisa, eenige dagen na den gepleegden diefstal in des beklaagden woning verschenen, aldaar den haar ontstolen zak met rijst gezien, en dien weldra, ten gevolge der deswege gemaakte aanmerking, van des beklaagden vrouw terug erlangd en huiswaarts gebragt heeft; dat Gebok Ma Naisa echter weinig tijds later op nieuw in de woning des beklaagden is terug gekomen, haar verlangen aan de vrouw des beklaagden te kennen gevende,

om te mogen weten, wie de rijst in de woning des beklaagden gebragt had; dat de beklaagde middelerwijl van zijnen arbeid huiswaarts gekeerd zijnde, de vraag gedaan heeft, waarover zijne vrouw met GEBOK MA NAISA aan het twisten was, waarop de vrouw des beklaagden aan haren man heeft geantwoord; „de rijst, welke gij voorgeeft gekocht te hebben, „is door GEBOK MA NAISA voor haar eigendom herkend," op welk gezegde door den beklaagde het stilzwijgen is bewaard; dat een oogenblik later, toen GEBOK MA NAISA weder huiswaarts wilde keeren, en naauwelijks het erf des beklaagden had verlaten, deze zich op haar geworpen, en haar met zijn mes (*piso raut*) drie wonden toegebragt heeft, waaraan zij, met den uitroep *allah! ma!*, schier oogenblikkelijk is overleden;

Overwegende, dat, met het oog op de toedragt der zaak en de omstandigheden van het feit, de regtbank van omgang te regt van oordeel is geweest, dat de gepleegde nederlaag behoort te worden gequalificeerd: *moedwillige doodslag;*

Overwegende, dat de regtbank van omgang echter ten onregte geen uitspraak heeft gedaan omtrent den door den beklaagde gepleegden en hem bij acte van beschuldiging te laste gelegden, en ook door hem erkenden diefstal;

Overwegende, wat de straf betreft, dat in dezen aanleiding bestaat, om geene rottingslagen toe te passen, terwijl de straf bij het vonnis niet is uitgedrukt ingevolge de bewoordingen der wet;

Overwegende, dat ook verkeerdelijk bij het vonnis is gelast, dat het mes, waarmede de nederlaag gepleegd is, in bewaring zal blijven bij de policie, hoedanige bewaargeving of sequestratie bij de wettelijke bepalingen niet voorgeschreven wordt;

Overwegende, dat bij artikel 7 der strafbepalingen aan den regter de bevoegdheid is toegekend, om in de gevallen, waar zulks de wettelijke bepalingen voorschrijven, onder an-

deren de voorwerpen te confisqueren, waarmede het misdrijf is gepleegd;

Overwegende, dat bij het bestaand strafregt, in gevallen van den onderwerpelijken aard, eene zoodanige verbeurdverklaring wordt bevolen, en er alzoo in dezen aanleiding bestaat, om het mes, waarmede het feit gepleegd is, te confisqueren;

Verklaart den beklaagde Reidien Bapa Saiba schuldig aan diefstal bij nacht en moedwilligen doodslag, veroordeelt hem overzulks tot de straf naast die des doods, bestaande in dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende den tijd van een half uur;

Gelast voorts dat het mes, in judicio als stuk van overtuiging gediend hebbende, en waarmede het misdrijf is gepleegd, zal worden verbeurdverklaard;

Bekrachtigd overigens het vonnis ten aanzien der beschikking omtrent de kosten.

Aldus gedaan en gearresteerd in raadkamer op den 26 April 1849.

—

Moedwillige doodslag. — Provocatie. — In dubio pro reo.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Totroeno, oud naar gissing 44 jaren, geboren in de dessa *Pentjoel*, woonachtig in de dessa . . . . , residentie . . . . , van beroep daglooner, beschuldigd van moord, en het in die zaak op den 25sten Julij 1800 acht en veertig door de regtbank van omgang, zitting houdende te

..... gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd is schuldig verklaard aan het misdrijf van moord, en overzulks veroordeeld, om met den strop om den hals, aan eene galg vastgemaakt, te worden opgehangen, zoodat er de dood na volgt, met veroordeeling wijders in de kosten van het regtsgeding, en met bevel dat de voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 26sten Februarij 1800 negen en veertig, No. 113, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het vonnis, geslagen tegen den in hoofde genoemden beklaagde, dezen zal verklaren schuldig aan moedwilligen doodslag, en hem deswege veroordeelen zal tot dwang-arbeid buiten den ketting, voor den tijd van acht achtereenvolgende jaren, zonder loon, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal te bepalen, en in de kosten der procedure;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien de artikelen 301 en 295 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van Justitie enz., en de artikelen 20 en 26 van de bepaling ter regelingen van eenige onderwerpen van strafwetgeving, die eene dadelijk voorziening vereischen;

Overwegende, dat de getuige DJIWOTROENO ter teregtzitting onder eede verklaard heeft, dat hem op 2 Junij 1848, ongeveer te twee uren des namiddags, tijdens hij met zekeren RODJOIJO de wacht had, door den postmeester TROENODERONNO gelast is, om de ronde te doen naar de zuidzijde van de post .....;

Overwegende, dat hij, op ongeveer dertig passen voor zich uit, midden op den weg, twee personen heeft gezien, waarvan de één met een bamboezen juk den anderen slagen toebragt;

Overwegende, dat hij zich derwaarts spoedende, inmid-

dels den persoon, die sloeg, zag wegloopen en op den grond nederzijgen;

Overwegende, dat hij bij aankomst den nedergezegen persoon levenloos zag liggen, hebbende het lijk eene wonde op den regter-voorschouder;

Overwegende, dat de andere persoon, in wien hij den thans beklaagde herkent, eene kleine wonde had aan het voorhoofd, en eene bebloede *kris* in de hand hield;

Overwegende, dat beklaagde, op afvrage wat de reden was van den dood des anderen persoons, gezegd heeft, dat die persoon DJOTROENO genaamd was, dat hij dezen zijne goederen nadroeg; dat hij volgende, even had stil gestaan, om zijn water te loozen, wanneer DJOTROENO, die reeds vooruit was gegaan, eensklaps was teruggekeerd, en hem beklaagde, toen hij de goederen weder had opgenomen, het bamboezen juk had afgerukt, en hem daarmede geslagen; dat hij beklaagde alstoen, aangezien hij zelf geen wapen bij zich droeg, de *kris* van DJOTROENO uit diens gordel gerukt, en dezen daarmede een steek had toegebragt, „omdat deze hem sloeg;"

Overwegende, dat beklaagde alstoen door hem getuige naar het wachthuis gebragt is, nadat hij de *kris* had overgegeven en het juk was in beslag genomen, welke voorwerpen, in judicio geproduceerd, door den getuige en den beklaagde zijn herkend;

Overwegende, dat de getuigen RODJOIJO en WIRODRONNO uit het wachthuis op zijn geroep later waren komen toeschieten;

Overwegende, dat genoemde RODJOIJO en WIRODRONNO ter teregtzitting mede onder eede hebben bevestigd, dat zij den 1sten getuige op het bewuste tijdstip met beklaagde hebben ontmoet; dat zij alstoen de in judicio geproduceerde beide voorwerpen gezien en de toedragt der zaak vernomen hebben, zoo als door den 1sten getuige is opgegeven;

Overwegende, dat de getuige TROENODERONNO, posthoofd, onder eede ter teregtzitting verklaard heeft, dat hij op het bewuste tijdstip terugkomende van zijne inspectie-togt van de wachthuizen, een persoon van het zuiden heeft zien aanloopen; dat hij dezen hebbende gevraagd, waarom hij zoo liep, ten antwoord bekomen heeft, dat hij zijnen drager zocht, die was weggeloopen;

Overwegende, dat hij getuige daarop aan den 1sten getuige had last gegeven, om de ronde te doen, en wel zuidwaarts;

Overwegende, dat hij later van het voorgevallene rapport hebbende ontvangen, het lijk was gaan zien, even als den gearresteerde, dien hij in den persoon van den beklaagde herkent;

Overwegende, dat een schouwrapport ten processe is overgelegd, door vier personen opgemaakt, en ter teregtzitting beëedigd, waaruit blijkt, dat de verslagene ééne wond had bekomen aan den regter-voorschouder, lang twee duim, breed een duim en diep vier duim, terwijl op den beklaagde eene kleine verwonding aan het voorhoofd zigtbaar was, zijnde het vel eenigzins gescheurd en de wond opgeloopen, waarschijnlijk veroorzaakt, volgens dier menschen oordeel, door slagen met een stok of bamboe;

Overwegende, dat beklaagde én bij het voorloopig onderzoek, én ter regtzitting heeft bekend, dat hij op den bewusten oogenblik de steek aan DJOTROENO, wiens goederen hij droeg, heeft toegebragt, ten gevolge van welke deze onmiddellijk is overleden, en wel met diens eigene *kris*, en zulks aangezien deze persoon hem in het aangezigt sloeg, zoo als hij in de teregtzitting verklaarde, met eenen tamarinde-tak, terwijl uit het voorloopig onderzoek niet duidelijk consteert, wat hij alstoen omtrent het voorwerp, waarmede geslagen werd, heeft opgegeven;

Overwegende, dat hij beklaagde bij het voorloopig onderzoek heeft gezegd, dat DJOTROENO hem geslagen had; uithoofde hij beklaagde was achtergebleven, doordien hij zijn

water moest loozen, waarmede hij juist gereed was, toen DJOTROENO aankwam; bij de opgave van welke reden van oponthoud beklaagde ter teregtzitting gepersisteerd heeft bij zijn recollement op de getuigenis van den 1sten getuige, terwijl hij juist vóór de sluiting der zitting heeft opgegeven, dat hij was achtergebleven, om bij eene vrouw *kwé-kwé* te koopen, onder bijvoeging, dat hij DJOTROENO met zijne eigene *kris*, die hij uit diens gordel had gerukt, had om het leven gebragt, omdat deze hem zonder de minste reden met eenen tamarinde-tak sloeg, toen hij dacht, dat hij (beklaagde) wilde wegloopen;

Overwegende, dat uit het vorenstaande volgt, dat regtens en overtuigend bewezen is, dat beklaagde op 2 Junij 1848 den inlander DJOTROENO gevolgd is, diens goederen dragende;

Overwegende, dat hij, circa te twee uren in den middag, nabij de post .... is achtergebleven, zonder dat geconstateerd is om welke reden, met welk doel, en op welken afstand;

Overwegende, dat de eigenaar DJOETRONO over dit achterblijven ongerust en verstoord, zich gespoed heeft naar de zijde, waar hij beklaagde ontmoet heeft;

Overwegende, dat hij den beklaagde een of meerder slagen met een voorwerp heeft toegebragt, zonder dat bepaald kan gezegd worden, of zulks al dan niet met het draagjuk, ten processe overgelegd, is geschied, dan wel met eenen tamarinde-tak, terwijl aan den anderen kant consteert, dat hierdoor eene kwetsing aan beklaagde's hoofd ontstaan is;

Overwegende, dat beklaagde een steek aan DJOTRONO in de regterborst heeft toegebragt, met eene *kris*, welke hij uit diens gordel getrokken had, ten gevolge waarvan deze onmiddellijk is nedergezegen en overleden; dat die steek niet is gegeven, dan nadat beklaagde eenen slag of meerdere slagen met een voorwerp, welk dan ook, op het hoofd ontvangen had;

Overwegende, dat bij de onvolledigheid van het onderzoek op dit punt, niet als bewezen mag worden aangenomen, dat beklaagde met eenig verkeerd inzigt of buiten noodzaak was achtergebleven;

Overwegende, dat niet gezien is, dat beklaagde den *eersten* slag heeft toegebragt, hebbende integendeel de 1ste getuige en eenigste ooggetuige verklaard, dat de eerste feitelijkheid, die hij gezien heeft, van den verslagene is uitgegaan;

Overwegende, dat onder deze omstandigheden beklaagde's sustenu aannemelijk moet verklaard worden, dat hij het eerst is aangevallen met eenig voorwerp, en alleen ter zake van dien onverdienden en harden aanval, tot de door hem gepleegde feitelijkheid in hooge drift is overgegaan, en zulks op grond van den stelregel, „in twijfel voor den beklaagde;"

Overwegende, dat alzoo beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf van moedwilligen doodslag, — en zulks na onmiddellijk voorafgaande ernstige provocatie;

Overwegende, dat onder deze omstandigheden het vonnis der regtbank van omgang ten opzigte der straf geheel behoort te worden verbeterd;

Verklaart den inhoofde genoemden beklaagde schuldig aan *moedwilligen doodslag*;

Condemneert denzelven overzulks tot dwang-arbeid buiten den ketting, gedurende den tijd van *twaalf* achtereenvolgende *maanden*, ter plaatse der veroordeeling;

Bekrachtigt voorts het door de regtbank van omgang voornoemd geslagen vonnis.

Aldus 12de Maart 1800 negen en veertig.

—

Roof - diefstal met geweld. — Poging tot moord. — Mag de bekentenis door eenen beklaagde, tijdens het voorloopig onderzoek afgelegd, beschouwd worden als eene geregte-

lijke bekentenis van schuld? — NEEN. — *Moet de regter bij het vonnis gelasten, dat de kosten van het regtsgeding, waarin een veroordeelde verwezen is, des noods bij lijfsdwang op hem zullen verhaald worden.* — NEEN *(Art. 417 Reglement enz. op de strafvordering onder de inlanders enz.).*

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië.
(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Pak KROESSOOK, beschuldigd van roof bij nacht, in gewapende bende, gepaard met moord en verwonding, en het in die zaak op den 12den December 1848 door de regtbank van omgang in de .... afdeeling, zitting houdende te ...., gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd is schuldig verklaard aan het misdrijf van roof bij nacht, in gewapende bende, waarbij moord en verwonding plaats gehad heeft, en mitsdien is veroordeeld tot de straf van veertig rottingslagen, benevens dwang-arbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten *Java* en *Madura* door den Gouverneur-generaal te bepalen, voorafgegaan door een half uur tentoonstelling onder de galg, met veroordeeling van denzelven in de kosten van het regtsgeding, des noods bij lijfsdwang op hem te verhalen, met bevel dat de voorwerpen, die tot stukken van overtuiging hebben gediend, aan de eigenaren of andere regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 11 Januarij 1800 negen en veertig, No. 10, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het vonnis tegen den in hoofde genoemden beklaagde geslagen, dezen zal schuldig verklaren aan moord, moedwillige verwonding en diefstal met geweld, door meer dan één persoon, bij nacht,

in een bewoond huis gepleegd, en hem deswege zal veroordeelen tot de straffe des doods, door het ophangen aan eene galg, en in de kosten der procedure;

Gehoord het rapport enz.;

Gelet op de artikelen 301 en 295 van het reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java*, enz., en art. 10 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz.;

Overwegende, dat op wettige bewijsmiddelen door den eersten regter als bewezen is aangenomen, dat eene gewapende bende, bestaande uit vijftien personen, van welke bende beklaagde een deel heeft uitgemaakt, in den nacht van den 15den op den 16den Augustus 1848, omstreeks half twaalf uren, binnen de woning van den opziener ..... gedrongen is, met het bepaald doel, om dezen van het leven te berooven; dat bij deze gelegenheid gezegde ....., die zich trachtte te verschuilen, met eene lans aan de linkerdij is verwond, ten gevolge van welke verwonding hij onmiddellijk is overleden, terwijl aan de vrouw MAREIJAH een lanssteek in het linker schouderblad werd toegebragt; — hebbende de bende daarna verschillende goederen geroofd, ter waarde van *f* 190;

Aannemende de bij het vonnis des eersten regters ont, wikkelde gronden, waarop die schuldig-verklaring berust, met uitzondering van die, waarbij wordt overwogen: „dat „de bekentenis van den beklaagde, tijdens het voorloopig „onderzoek, moet worden beschouwd als eene *geregtelijke* be„kentenis van schuld;" aangezien zoodanige voor den djaksa afgelegde bekentenis nimmer de kenmerken kan dragen eener voor den *regter* afgelegde bekentenis, maar slechts als eene *buiten* regten gedane, en dus niet anders dan als *aanwijzing* gelden kan, daar de djaksa als uitsluitend het openbaar ministerie vertegenwoordigende, in geen opzigt als regter kan worden aangemerkt;

Overwegende, dat de eerste regter, op grond dier als bewezen aangenomene daadzaken, moet geacht worden de begane misdrijven minder juist te hebben omschreven, daar toch bewezen zijnde, dat de bende was uitgegaan met het doel om . . . . . van het leven te berooven, de gepleegde moord, waaraan al de deelgenooten der bende hoofdelijk schuldig te achten zijn, als hoofdmisdaad had behooren te worden op den voorgrond gesteld, daar de verwonding aan de vrouw Marejah toegebragt, uit aanmerking der plaats, waar, van het wapen, waarmede, en der omstandigheden, waaronder dezelve werd veroorzaakt, als eene poging tot moord geheel is aan te merken, terwijl ten slotte, instede van roof, ingevolge de sacrementele woorden van art. 105 der R. O., beter gesteld ware *diefstal met geweld*, en verkeerdelijk geen aanschouw is genomen van de verzwarende omstandigheid, dat het misdrijf in een bewoond huis gepleegd is;

Overwegende, dat met het oog op de omstandigheid, dat niet bewezen is, wie der beklaagden de verwondingen toebragten, de regter in revisie de opgelegde straf niet buiten alle verhouding beschouwt te staan tot de gepleegde misdrijven, dat echter verkeerdelijk is bekend gesteld, dat de aanwijzing van strafplaats ook buiten *Madura* zijn moet, als in strijd met den stelligen inhoud van artikel 20 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz., waarbij wordt voorgeschreven, dat de aanwijzing moet geschieden buiten het eiland, waar het vonnis is gevallen, onderwerpelijk het eiland *Java*;

Overwegende ten slotte, dat de eerste regter, ingevolge art. 417 van het Inl. reglement, zich had behooren te bepalen tot eene bloote verwijzing van den veroordeelde in de kosten van het regtsgeding;

Verklaart den beklaagde voornoemd schuldig aan de

misdrijven van moord, poging tot moord, en diefstal met geweld bij nacht, in een bewoond huis, in gewapende bende;

Veroordeelt denzelven overzulks tot de straf van veertig rottingslagen, en dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur, met veroordeeling van denzelven in de kosten van het regtsgeding;

Bekrachtigt overigens het vonnis van de regtbank van omgang.

Aldus 19 Julij 1849.

—

Zijn de besluiten omtrent den verkoop van paarden en hoornvee (Staatsblad 1830, No. 22, en 1839, No. 18) ook verbindend voor andere residentien, dan die van Batavia? — NEEN.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie:

(Tweede kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde SINGO MEDJO, beschuldigd van medepligtigheid aan diefstal bij nacht, door middel van uitwendige braak, en het in die zaak op den 4den Mei 1848, door den landraad te *Ponorogo*, residentie *Madioen*, gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en deswege veroordeeld tot twintig rottingslagen en twee jaren dwangarbeid in den ketting, ter plaatse op *Java* door het Gouvernement te bepalen, en in de kosten van het regtsgeding, met last dat de karbouwen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 8sten Augustus 1848, No. 133, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtsgof, met vernietiging van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, dezen zal verklaren niet schuldig aan het hem te laste gelegd misdrijf, en hem deswege vrijspreken, met last van dadelijke invrijheidstelling, ten zij hij om andere redenen in verzekerde bewaring behoort te blijven; doch dat het Hof den beklaagde zal verklaren te zijn in overtreding van artikel één van het besluit van den 21sten November 1829, No. 11, (Staatsblad 1830, No. 228,) en hem deswege opleggen eene boete van vijf tot honderd spaanschen matten, of de waarde daarvan, berekend in de thans in Nederlandsch-Indië gangbare munt, met bepaling wijders van den door den beklaagde, bij niet voldoening dier boete, volgens de voorschriften der wet, te onderganen lijfdwang, en verdere condemnatie van denzelven in de kosten der procedure ten behoeve van den staat;

Gehoord het rapport enz.;

Gelet op artikel 85, in verband met artikel 84, artikel 86, tweede lid, en artikel 88 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving, welke eene bijzondere voorziening vereischen enz.;

Overwegende, dat volgens die artikelen de onderwerpelijke zaak, als aanhangig geworden vóór het tijdstip der invoering van de nieuwe wetgeving, is moeten worden afgedaan op de wijze en in den vorm bij de vroegere wettelijke bepalingen voorgeschreven, terwijl echter op het vonnis, als na dat tijdstip gewezen, de bepalingen der nieuwe wetgeving, omtrent de revisie moeten worden toegepast;

Overwegende, dat bijgevolg in deze zaak al wat den vorm betreft naar de vroegere, doch de eigenlijke uitspraak naar de nieuwe wetgeving moet beoordeeld worden;

Overwegende, dat hieruit volgt, dat de door den Advokaat-generaal, op grond van de bepalingen der nieuwe wetgeving, aangeduide informaliteiten geen onderwerp der beslissing van het Hoog-Geregtshof behooren uit te maken;

Overwegende wijders, dat de landraad op de aanwijzingen, voortvloeijende uit de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen, als regtens bewezen heeft aangenomen:

1°. Dat den Javaan Doerakim, in den nacht van den 18den Julij 1847, eenige karbouwen uit den stal zijn ontvreemd geworden;

2°. Dat de beklaagde eenen geruimen tijd daarna in het bezit van een dier ontvreemde karbouwen is gevonden;

Overwegende, dat de landraad, op grond van dat bezit, in verband gebragt met de Gouvernements-bepalingen op den verkoop van vee (Staatsblad 1830, No. 22, en 1839, No. 18), den beklaagde heeft medepligtig verklaard aan den hierboven vermelden diefstal;

Overwegende, dat door den beklaagde te zijner verdediging is aangevoerd, dat wel is waar, de aan den Inlander Doerakim toebehoorende karbouw in zijn bezit is achterhaald, maar dat hij die tegen eene wijfjes-karbouw van den Javaan Krio Smito heeft geruild; dat daarbij tegenwoordig waren de Inlanders Singo Smito en Sonito (zijnde laatsgenoemde kebaijan); dat Singo Smito hem beklaagde de verzekerig heeft gegeven, dat hij zonder een bewijs van het districts-hoofd tot die ruil konde overgaan, omdat de karbouw werkelijk aan Krio Smito toebehoorde; dat hij beklaagde alstoen den kebaijan voornoemd heeft verzocht, om den Palang (inlandsch hoofd) van dat een en ander kennis te geven; dat de kebaijan Sonito den volgenden dag is teruggekomen, en hem beklaagde heeft medegedeeld, dat de Palang verlangde, dat hij beklaagde van den eigenaar der karbouw een eigendoms bewijs zoude vragen; dat hij beklaagde aan dien last gevolg gevende, van Krio Smito het eigendoms-bewijs heeft gevorderd, doch telkens

door allerlei uitvlugten werd misleid, tot dat hij beklaagde door de policie is gevangen genomen, zijnde inmiddels de Inlanders KRIO SMITO en SINGO SMITO hierboven bedoeld, op de vlugt gegaan;

Overwegende, dat door den kebaijan SOMITO voornoemd, (4e. getuige) ter teregtzitting onder eede is verklaard, dat hij er bij tegenwoordig is geweest, dat de in het bezit van den beklaagde achterhaalde karbouw door dezen van de twee thans voortvlugtige Inlanders, KRIO SMITO en SINGO SMITO, tegen eene andere is ingeruild; dat de beklaagde hem getuige alstoen werkelijk heeft verzocht van de plaats gehad hebbende ruil aan den Palang kennis te geven, en dat hij getuige aan dit verzoek dan ook heeft voldaan;

Overwegende, dat door den derden, ter teregtzitting onder eede gehoorden getuige, zijnde evenbedoelde Palang, de verklaring van den 4den getuige is bevestigd, daarbij nog voegende, dat de beklaagde het door hem gegeven bevel ten aanzien van het eigendoms-bewijs niet heeft willen opvolgen, zoodat hij getuige verpligt werd, de zaak aan het districts-bestuur over te geven;

Overwegende, dat hoezeer al deze omstandigheden, onderling vereenigd, klaarblijkelijk aantoonen, dat de aan den Inlander DOERAKIM toebehoorende, en in het bezit van den beklaagde achterhaalde karbouw is ontvreemd geworden, en dat er mitsdien misdrijf is gepleegd, dezelve nogtans geenszins het bewijs leveren, dat de beklaagde aan dien diefstal medepligtig zoude zijn door het des bewust opkoopen of in ontvang nemen van gestolen vee;

Overwegende, dat ook evenmin kan worden verklaard, dat de beklaagde is in overtreding van de door den Procureur-generaal bedoelde wettelijke bepalingen (Staatsblad 1830, No. 22, en 1839, No. 18), omdat die alleen voor de residentie *Batavia* verbindende zijn, en gevoegelijk des beklaagden handeling, als hebbende plaats gehad in de residentie *Madioen*,

niet geacht kan worden onder het bereik der vorenvermelde strafwet te vallen;

Gezien de artikelen 291, 293, 289 en 411 van bovengenoemd reglement;

Doet te niet het tegen beklaagde SINGO MEDJO gewezen vonnis, hierboven omschreven;

Spreekt denzelven vrij van de tegen hem uitgebragte beschuldiging van *medepligtigheid aan diefstal bij nacht, door middel van uitwendige braak;*

Gelast, dat hij onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld, ten ware hij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring behoort te blijven;

Verstaat, dat de kosten van het regtsgeding zullen komen ten laste van den den lande, met bevel wijders, dat de karbouwen, welke ter teregtzitting als stukken van overtuiging hebben gediend, aan den daarop regthebbende zullen worden teruggegeven.

Aldus enz., den 18den Julij 1849.

—

Art. 95, tweede lid, en art. 105 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie in Nederlandsch-Indië. — Onbevoegdheid van de regtbank van omgang om kennis te nemen van eene dadelijk en geïsoleerd bij haar ingebragte klagte van moedwillige verwonding.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië.

(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde PROGOTRONO, beschuldigd van *moedwillige verwonding*, en in die zaak op den 12den October 1848, door de Regtbank van omgang in de ..... afdeeling te ..... (residentie .....) gewezen vonnis, waarbij de

beklaagde wordt schuldig verklaard aan het misdrijf van *braak* en *moedwillige verwonding*, en overzulks veroordeeld tot de straf van 40 rottingslagen, benevens dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van 7 achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten *Java* en *Madura* door den Gouv.-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door een kwartier uur tentoonstelling, alsmede in de kosten van het regtsgeding, des noods bij lijfsdwang op hem te verhalen, met bevel, dat de kris, welke tot stuk van overtuiging heeft gediend, verbeurd verklaard zal worden;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 27 April 1849, No. 379, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, denzelven zal schuldig verklaren aan *poging tot diefstal, met braak, bij nacht door meer dan één persoon gepleegd, en moedwillige verwonding*, en denzelven overzulks zal veroordeelen tot 30 rottingslagen, voorafgegaan door ¼ uur tentoonstelling, en vijf jaren dwangarbeid in den ketting, ter plaatse op *Java* door den Gouv.-Generaal aan te wijzen, en met last, dat de als stuk van overtuiging gediend hebbende *kris* aan den daarop regthebbende zal worden teruggegeven, met bekrachtiging overigens van het vonnis;

Gehoord het rapport enz.;

O. dat uit het onderling verband van de art. 184 en 376 tot 378 van het Reglement op de uitoefening der policie, de burgerlijke regtspleging en de strafvordering onder de inlanders en de daarmede gelijkgestelde personen op *Java* en *Madura*, alsmede uit de aangenomen beginselen omtrent de competentie der verschillende regtbanken, voortvloeit, dat de regtbank van omgang in de volgende gevallen eene zaak, welke in den regel behoort tot de kennisneming van den landraad, zelve beslist en niet ter beslissing naar den landraad overwijst:

1°. Wanneer *bij het onderzoek ter teregtzitting* is gebleken, dat het feit tot de bevoegdheid van den landraad behoort;

2°. Wanneer, in geval van verschil omtrent de competentie tusschen den resident en den omgaanden regter, door den Procureur-generaal de regtbank van omgang is aangewezen, om van het feit kennis te nemen;

3°. Wanneer bij de regtbank wordt aangebragt een aan hare regtsmagt onderworpen feit, tegelijk met een misdrijf, aan de competentie van eenen lageren regter onderworpen;

O. dat onderwerpelijk geen dezer gevallen aanwezig is, aangezien het feit, den beklaagde te laste gelegd, dadelijk en geisoleerd, als *moedwillige verwonding* bij de regtbank is aangebragt, van welk misdrijf de landraad, ingevolge art. 95, tweede lid, van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie, behoort kennis te nemen, als wordende volgens het hier bestaande strafregt, nimmer met den dood, of met de straf naast die des doods geboet;

O. dat mitsdien de regtbank van omgang niet bevoegd was van deze zaak kennis te nemen;

Lettende op de hierboven aangehaalde artikelen, alsmede op art. 105 van het Reglement op de regterlijk organisatie en art. 210 en 301 van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof van N. I.;

Vernietigt het hierboven omschreven vonnis, door de regtbank van omgang te ....., op 12 October 1848, tegen den beklaagde PROGOTRONO gewezen;

Verwijst de zaak naar den bevoegden landraad te ....; de kosten te dragen door den lande.

Aldus 6 Augustus 1849.

ARRESTEN IN BURGERLIJKE ZAKEN.

(CASSATIE).

Wanneer de Weeskamer in een regtsgeding optreedt als administratrice van eenen insolventen boedel, moet dan in zoodanig geding het openb. Min. gehoord worden? — JA, *ingevolge § 1 en 6 van art. 320 van het Reglement op de burg. regtsvordering voor de raden van justitie enz.*

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indië.

Gezien het schriftelijk requisitoir, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal Mr. K. H. NOLTHENIUS, onder dagteekening van 16 Februarij 1849 gediend, daarbij concluderende, dat het Hoog-Geregtshof het op den 25sten September 1848 door den Raad van Justitie te *Samarang* geslagen, en den 27sten daaraanvolgende uitgesproken vonnis, in de zaak van de Weeskamer te *Samarang*, als administrerende den insolventen boedel van D . . . v . . C . . . tegen J. F. H . . , zal vernietigen *in het belang der wet*, zonder dat zulks eenig nadeel toebrenge aan de door partijen verkregen regten;

Gezien de navolgende bij het requisitoir overgelegde stukken:

a. Het extract uit het audientie-blad van den Raad van Justitie te *Samarang* van den 30sten Augustus 1848, bevattende de dingtalen, gehouden in de 10de zaak ter rolle van dien dag, zijnde die van de *Weeskamer* C^a. J. F. H . . . . voornoemd;

b. Het authentiek afschrift van het beklaagde vonnis; en

c. Eene missive van den Griffier bij den Raad van Justitie te *Samarang*, van 12 December 1848, No. 130,

gerigt aan den Officier van Justitie bij dien Raad, houdende mededeeling, dat de in die procedure gefungeerd hebbende praktizijns, hem Griffier hebben te kennen gegeven, dat zij, zoomede hunne principalen, hebben berust in 's Raads hierboven vermeld vonnis, en zij hetzelve uit dien hoofde niet aan elkander hebben beteekend;

Overwegende, dat de onderwerpelijke voorziening in cassatie van den Procureur-generaal, *in het belang der wet*, berust op beweerde schending van wettelijke bepalingen, en speciaal van art. 320, No. 6, van het reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de Raden van Justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof, omdat de Raad van Justitie te *Samarang* in dezen heeft gevonnisd, zonder het openbaar ministerie te hooren;

Overwegende, dat uit de overgelegde stukken blijkt, dat de Weeskamer te *Samarang*, als administrerende den insolventen boedel van D... v.. C...; bij exploit van 25sten Mei 1848, den persoon van J. F. H..... voor den Raad van Justitie te *Samarang* heeft doen dagvaarden, ten einde zich bij vonnis van dien Raad te hooren veroordeelen, om aan haar, ten behoeve van voormelden boedel, eene som van *f* 500 af te dragen;

Dat, nadat partijen, ten dienenden dage, bij hunne procureurs waren verschenen, en de bij de wet bepaalde termijnen waren gepleit, de Officier van justitie heeft verzocht, dat krachtens No. 1 van art. 320 van het reglement op de burgerlijke regtsvordering, de stukken van het regtsgeding hem zouden mogen worden medegedeeld, ten fine van conclusie; en dat op dit verzoek, door den Raad is verklaard, dat, naar zijne meening, het openbaar ministerie niet behoefde gehoord te worden, als vallende deze zaak niet in de bepalingen van No. 1 van art. 320; waarna in die zaak, bij vonnis van den 25sten September 1848, is regtgesproken;

Overwegende, dat hoezeer de Procureur-generaal bij zijn onderwerpelijk requisitoir, den regtsgrond, waarop de beschikking van den Raad van Justitie te *Samarang* van 30 Augustus 1848 berust, als juist heeft beaamd, en geene schending van de bepaling van No. 1, maar wel van die van No. 6 van meergemeld art. 320 heeft beweerd, het Hoog-Geregtshof evenwel onderwerpelijk, waar het geldt eene voorziening in cassatie *in het belang der wet*, zich bevoegd kan beschouwen, om de bewuste beschikking te toetsen, zoowel aan de bepaling, krachtens welke de officier van justitie ter 1ster instantie vermeende in zijne conclusien te moeten gehoord worden, als aan No. 6 van art. 320, door den Procureur-generaal als geschonden voorgedragen;

Overwegende dan, van deze beschouwing uitgaande, dat volgens art. 320 van het reglement op de burgerlijke regtsvordering het openbaar ministerie, wanneer hetzelve geene partij in het geding is, moet gehoord worden onder anderen in de zaken, welke betreffen:

1°. De openbare instellingen, en

6°. De onder curatele gestelden, en in het algemeen alle personen, die door eenen curator verdedigd worden.

Overwegende, dat de *Weeskamers*, hetzij dezelve uit eigen hoofde, hetzij dezelve in het belang van de onder derzelver beheer geplaatste boedels proces voeren, in beide gevallen niet anders kunnen worden aangemerkt, dan te behooren tot de *openbare instellingen*, bedoeld bij No. 1 van art. 320 van het reglement op de burgerlijke regtsvordering, en dat mitsdien onderwerpelijk, waar het een regtsgeding van zoodanige kamer, als beheerende eene insolvente massa betreft, de Raad van Justitie te *Samarang* de voormelde stellige wetsbepaling heeft geschonden, door geen gevolg te geven aan het verzoek van den officier van justitie, om hem de ter zake betrekkelijke stukken ten fine van conclusie in handen te stellen;

Overwegende, dat, afgescheiden hiervan, de Raad het open-

baar ministerie bij denzelven in de bewuste procedure van ambtswege had moeten hooren, omdat wanneer, zoo als in casu, eene weeskamer in regten optreedt in qualiteit van administratrice van eenen insolventen boedel, zoodanige procedure, met het oog op de belangen, welke zij alsdan behartigt, en op de verpligtingen, welke haar deswege bij de bestaande bepalingen zijn opgelegd, in den zin der wet moet beschouwd worden te betreffen zaken van *personen, die door eenen curator verdedigd worden*, waarin het openbaar ministerie, krachtens No. 6 van art. 320, moet gehoord worden.

Overwegende, dat wanneer de wet den regter gebiedt het openbaar ministerie te hooren, alvorens te oordeelen, en de regter onverhoord oordeelt, zulks is eene wetschennis, welke grond geeft tot cassatie van zoodanige uitspraak;

Overwegende, dat mitsdien de Procureur-generaal in zijne onderwerpelijke voorziening in het belang der wet is ontvankelijk;

Lettende op de Instructie voor de desolate boedel-kamers (staatsblad 1819, No. 24), art. 1 der Instructie voor den sequester te *Batavia* (staatsblad 1818, No. 40), art. 772 van het wetboek van koophandel, art. 170 van het reglement op de R. O. en het beleid der Justitie, en art. 320, No. 1 en 6, en 433 van het reglement op de B. R.

Vernietigt het op den 25sten September 1848 door den Raad van Justitie te *Samarang* geslagen, en op den 27sten daaraanvolgende uitgesproken vonnis, in de zaak tusschen de Weeskamer te *Samarang*, als administrerende den insolventen boedel van D. . v. . C. . . ., en J. F. H. . . . . , met verklaring, dat zulks geschiedt *in het belang der wet* en zonder eenig nadeel toe te brengen aan de regten, door partijen verkregen.

Aldus enz. 2 Julij 1849.

BESLUITEN, ENZ.

No. 3. EXTRACT UIT HET REGISTER DER BESLUITEN VAN DEN MINISTER VAN STAAT, GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE.

Batavia, den 16den Augustus 1849.

Gelezen de missive van den Minister van Kolonien, van 16 Junij 1849, Lett. A. No. 1/391, toezendende afschrift van zijn rapport aan den Koning van 29 Mei 1849, No. 187, geheim, en van het koninklijk besluit van 5 Junij 1849, No. 177, bij hetwelk:

Tot President van het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch-Indië*, alsmede tot de daaraan verbonden betrekking van President van het Hoog-Militair-Gerregtshof aldaar, is benoemd de heer Mr. C. HULTMAN, thans Procureur-generaal bij eerstgemeld Hof, en zulks op het daartoe staande tractement van *f* 24,000, (vier en twintig duizend gulden) 's jaars;

Is goedgevonden en verstaan:

Van het vorenstaande bij dezen aanteekening te houden, en mededeeling te doen bij afschrift aan den Raad van *Indië* tot informatie, en bij extract aan de beide Hooge Geregtshoven van N. I., aan den benoemden President van de beide Hooge Geregtshoven, Mr. C. HULTMAN, aan den Directeur-Generaal van financien en aan de algemeene rekenkamer, tot informatie en narigt.

Accordeert met voorschreven register;
De Adj. Secretaris v. h. Gouvernement,
(w. g.) J. C. DE LANNOIJ.

VERHANDELINGEN.

Iets over de uitlegging van artikel 838, in verband met artikelen 190 en 194 van het Reglement op de Burgerlijke Regtsvordering voor de raden van justitie enz.

Het is onvermijdelijk dat eene nieuwe wetgeving in hare toepassing wel eens leemten en onduidelijkheden verraadt, die alsdan moeten worden aangevuld of toegelicht, door middel eener toetsing aan, bij die nieuwe wetgeving zelve, onbetwiste bepalingen, of wel eener vergelijking met verwante wetgevingen.

Zoo geeft dan ook het reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie enz., daar een voorbeeld van bij art. 838, in verband met artikelen 190 en 194 van datzelfde reglement, dewijl zich de vraag opdoet, of in eene procedure van echtscheiding *onvoorwaardelijk* is voorgeschreven, dat de getuigen-verhooren op de teregtzitting moeten plaats vinden.

Wel is waar zegt art. 838 der procesorde, dat de getuigen op de teregtzitting zullen worden gehoord, doch wij ver-

meenen, dat zulks is in tegenoverstelling van art. 194, voor zooverre slechts, dat de regter, in geval van echtscheiding, nimmer zal kunnen bevelen, dat het getuigenverhoor voor een' regtercommissaris zal plaats vinden.

Dat is, dat wanneer de getuigen binnen de 10 palen van het raadsgebouw woonachtig zijn, zij uitsluitend op de teregtzitting zullen worden gehoord.

Wanneer echter de getuigen verder dan 10 palen wonen, kunnen dezelve gehoord worden door het hoofd van het bestuur der plaats, waar hunne woonplaats is; zulks is bepaald bij art. 190.

Die bepaling is van algemeene toepassing, zoo wel voor zaken van summiere, als van gewone behandeling, zoo als art. 195 aantoont.

Indien art. 190 van toepassing is in summiere zaken, waarin het getuigenverhoor uitsluitend op de teregtzitting moet plaats vinden, waarom zoude het zich ook niet uitstrekken tot art. 838?

Er is in de bewoordingen der wet geene aanleiding te vinden, waaruit zoude kunnen worden geargumenteerd, dat art. 838 inbreuk maakt op art. 190. Zij zijn dan ook niet in den minsten strijd met elkander; veeleer heeft art. 190 zulk eene algemeene strekking, dat art. 838 moet beschouwd worden, als onder zijn gebied te behooren.

De regel: *qui de uno dicit, de altero negat*, die met zooveel voorzorg moet worden toegepast, is hier ook niet aannemelijk, want meermeld art. 838 zegt wel, dat de verhooren op de teregtzitting zullen plaats hebben, doch ontkent niet daardoor, dat de uitzondering, bij art. 190 voorkomende, van toepassing zoude kunnen zijn. *Ubi eadem est legis ratio, ibi eadem debet esse legis dispositio.*

Doch indien de woorden der wet ons niet kunnen worden tegengeworpen, veel minder nog vinden wij in den geest der wetgeving een' tegenstander.

Indien getuigen, die verder dan 10 palen van de teregtzitting wonen, gedwongen worden in eene procedure van echtscheiding op de teregtzitting te verschijnen, dan moeten ook zij, die in Nederlandsch Indië onder eenen anderen regter leven, ja! zelfs zij, die zich in Nederland bevinden, daartoe worden genoodzaakt. Dat brengt de rigoureuse uitlegging van art. 838 met zich mede.

Men stelle, dat hij die de getuigen verlangt te laten hooren, kosteloos procedeert, en dus geheel onvermogend is, aanzienlijke reiskosten te bestrijden; men voege daarbij dat de transportmiddelen niet van het bestuur zijnde, dezelve niet kosteloos kunnen worden verstrekt.

De getuigen kunnen niet gedwongen worden op te komen, vooreerst omdat zij verder dan 10 palen wonen, en ten tweede omdat zij geregtigd zijn hunne kosten te vorderen.

Wat schiet er dan over voor hem, die zijn goed regt alleen door getuigen kan staven?

Hij wordt in de onmogelijkheid gesteld zijne zaak te vervolgen, hij moet van dezelve afzien.

Het geluk van zijn leven, dat vooral in zaken van echtscheiding meermalen op het spel staat, hangt dikwijls daarvan af.

Dat zijn de gevolgen der strikte uitlegging van art. 838.

Dat de wraking van getuigen voor het hoofd van het plaatselijk bestuur moeijelijkheden zoude opleveren, kan niet tegengeworpen worden, daar art. 190 wel uitdrukkelijk het verhooren van getuigen aan zoodanige ambtenaren opdraagt. Het ligt in den aard der zaak, dat partijen voor dien ambtenaar de regten behouden, die zij voor den regter bezitten, en naar ons inzien zoude art. 203 op die ambtenaren van toepassing zijn.

De Nederlandsche regtsautheuren kunnen ons hier niet leiden, dewijl aldaar het getuigenverhoor nimmer voor een' ad-

ministratieven ambtenaar, maar altijd voor den regter plaats vindt.

De gids, die men dus moet volgen, is de onderlinge vergelijking der verschillende artikelen, die de getuigenverhooren regelen, in verband met de practische toepassing dier bepalingen.

Dat het den hoogeren regter vrij staat, dan, wanneer de woorden der wet tot gevaarlijke en met het gezond verstand strijdende gevolgtrekkingen aanleiding kunnen geven, door eene uitspraak in het hoogste ressort de jurisprudentie te vestigen, is vooral bewezen door een arrest van den hoogen raad van den 19en November 1841, voorkomende bij van den Honert, Verz. afd. Burg. regt III, 36-66.

Soerabaija, R. W. J. C. Bake.

den 8sten Augustus 1849.

EENIGE WETTEN, IN GEBRUIK BIJ DE MALEIJERS OP DE WESTKUST VAN BORNEO,

MEDEGEDEELD DOOR

L. ULLMAN,

2de Luitenant der Inf.

De Redactie neemt volgaarne iedere gelegenheid te baat, die haar aangeboden wordt, om de kennis der instellingen, wetten enz., der verschillende volken, welke onder het Nederlandsch bestuur in deze gewesten leven, te verspreiden.

Aanvankelijk trachtte zij dit doel te bereiken door de plaatsing der maleische wetten, gewoonten en instellingen *(adat lambaga)*, door radja en ponghoeloe in het landschap *Benkoelen* opgevolgd wordende; later door de opname in haar tijdschrift van den korten inhoud der wetboeken Hangger Pradhoto, Hangger Sepoeloeh en Hangger Hageng.

Thans ziet zij zich weder in staat gesteld het een en ander van denzelfden aard aan hare lezers aan te bieden. De tweede luitenant der infanterie, L. Ullman, die geruimen tijd op de Westkust van *Borneo* heeft doorgebragt, heeft zijne vrije uren besteed aan het bijeen verzamelen van berig-

ten omtrent de zeden en instellingen der Maleijers, welke bovengenoemde kust bewonen, en met welke hij gedurig in aanraking kwam. Een gedeelte dier verzameling, meer bijzonder betrekking hebbende op het regt, en waarnaar onder de Maleijers op Borneo's Westkust, voor zoo verre zij niet onmiddellijk onder een Ned. Ind. regter staan, alsmede onder de aan hen onderworpen Daijakkers regt gedaan wordt, heeft genoemde Heer welwillend der Redactie ter plaatsing in haar tijdschrift aangeboden, waarvoor ZWEdG. bij dezen welmeenende dank wordt betuigd.

Het is een ieder bekend, hoe moeijelijk het in het algemeen is, van de Indische volksstammen volledige berigten in te winnen omtrent hunne levenswijze en hunne nationale instellingen; dit is dan ook de reden, waarom het hieronder volgende zoo onvolledig is gebleven; dit weinige echter heeft de Redactie der plaatsing overwaardig gekeurd; zij hoopt dat deze meening ook die harer lezers zal zijn.

Slechts wenscht zij nog op te merken, dat er op enkele plaatsen het woord slaaf voor pandeling schijnt gebruikt te zijn. Slaven toch vindt men op meer bedoelde kust niet dan in zeer kleinen getale, en alleen bij de vorsten. De inzender heeft, door verlies van de door hem gehouden maleische aanteekeningen, die vermoedelijke vergissing niet kunnen herstellen.

De orde, waarin de verschillende artikelen op elkander volgen, is die, waarin zij den verzamelaar door eenen maleischen priester zijn medegedeeld.

1.

Die niet van vorstelijken bloede is, zal geene kleedingstukken of anderszins van eene geele kleur mogen dragen; de

goederen van hem, die zich aan overtreding van deze bepaling schuldig maakt, zullen worden verbeurd verklaard.

2.

Zullen mede verbeurd verklaard worden, de goederen van hen, die, daartoe niet geregtigd, paijongs (zonneschermen) gebruiken van zoodanige soort, als eene vorstelijke waardigheid kenmerkt, of krissen met gouden gevesten dragen; zoo ook van hen, die, zonder voorkennis van den vorst, geld uitstrooijen om daardoor vele volgelingen om zich te verzamelen.

3.

Die niet van vorstelijken bloede is, zal de taal der vorsten niet mogen spreken.

4.

Aan den vorst moet de hem verschuldigde eerbewijzing geschieden, door, op drie passen afstands van hem zijnde, de handen aan het hoofd te brengen, hem zoo te naderen, en alsdan zijn kleed te kussen, en zich voorts op dezelfde wijze te verwijderen.

Al wie zoodanige eerbewijzing aan een ander persoon bewijst, ondergaat de doodstraf.

5.

Al wie een slaaf van den vorst vermoordt of om het leven brengt, moet negen en veertig slaven in de plaats van den gestorvene geven.

Die zulks niet kan doen, wordt zelf slaaf.

6.

Wanneer echter een mantrie een slaaf van den vorst doodt, betaalt hij slechts twee en twintig tail goud.

7.

Indien evenwel een slaaf van den vorst, op heeter daad op diefstal betrapt zijnde, gedood wordt, is de zaak daarmede afgedaan.

8.

Een slaaf een anderen slaaf doodende, wordt met den dood gestraft, zoo als zulks ook bij den koran staat voorgeschreven.

9.

Indien een vrij mensch een anderen vrijen mensch om het leven brengt, wordt hij mede met den dood gestraft.

10.

Al wie een ander wegens echtbreuk, of wel bij wettige zelfverdediging, om het leven brengt, zoo ook hij die een dief, wanneer deze zich met wapenen verdedigt, of iemand, van wien hij een klap of schop, of een slag met een stuk hout ontvangt, doodt, moet daarvan aan den vorst of aan den mantrie kennis geven op verbeurte van tien en een kwart tail goud, de doodslag blijft in die gevallen ongestraft.

Wanneer in eene der opgenoemde gevallen, de zaak reeds

ter kennisse van den mantrie gebragt is, mag de beleedigde persoon zich zelven geene genoegdoening verschaffen, op verbeurte van tien en een kwart tail goud.

11.

Wanneer iemand, door een anderen op echtbreuk bij zijne vrouw betrapt wordende, zich op de vlugt en naar een anderen kampong begeeft, en bij die gelegenheid wordt vervolgd door den beleedigden echtgenoot, en deze door eerstgenoemde gedood wordt, blijft de echtbreker ongestraft, de overspelige vrouw echter wordt slavin van den vorst.

12.

Al wie een dief, dien hij op heeter daad betrapt, doodt, blijft ongestraft.

13.

Wanneer een op heeter daad betrapte dief op de vlugt gaat, maar door den bestolene vervolgd wordende, zich tegen dezen met zijne wapenen verzet, en bij die gelegenheid gedood wordt, blijft de doodslag ongestraft.

Stelt zich echter de dief niet te weer, of is hij ongewapend, dan zal degene, die hem gedood heeft, als boete moeten betalen de waarde van den verslagene, wordende die waarde door de nagelaten bloedverwanten van laatstgenoemde bepaald.

14.

Wanneer iemand een slaaf van den vorst op diefstal betrapt, hem gevangen neemt en *daarna* dood, wordt hij gestraft met eene boete van tien en een kwart tail goud.

15.

Iemand den slaaf van een vrij mensch, wanneer hij hem op diefstal betrapt, doodende, betaalt tien en een kwart tail goud boete, waarvan de helft aan den eigenaar, de wederhelft aan den mantrie uitgekeerd wordt.

16.

Diefstal zal door den mantrie gestraft worden:
een diefstal met het afkappen der eene hand;
twee diefstallen, met het afhouwen der beide handen;
dit is alzoo bij den koran voorgeschreven.

17.

Indien een oproerling, doodslag gepleegd hebbende en gevat zijnde, door dengenen, die hem gevangen heeft genomen, gedood wordt, zal de dader eene boete verbeuren van een en een kwart tail goud.

18.

Indien een oproerling, eene doodwonde bekomen hebbende, gevangen genomen en gedood wordt, zal de dader als straf de kosten der begravenis moeten betalen.

Is echter aan den vorst kennis gegeven van een plaats gehad hebbend oproer, zoo blijft in beide gevallen de daad ongestraft.

19.

Iedere doodslag in den *dalam* van den vorst, of in eene *balei* begaan, wordt met den dood gestraft.

20.

Een slaaf, die zijnen meester verwondt, wordt slaaf van den vorst.

21.

Een vrij mensch, die eenen slaaf verwondt, betaalt aan den vorst de helft der waarde van den slaaf.

22.

Wanneer een slaaf een vrij mensch mishandelt, moet hij aan den vorst eene boete betalen, gelijkstaande aan zijne waarde. Heeft de slaaf zelf geen geld, dan moet zijn meester de boete betalen, of den slaaf aan den vorst afstaan.

23.

Indien een vrij mensch den slaaf van eenen anderen, zonder wettige redenen, mishandelt (slaat), zoo wordt hij gestraft met eene boete van tien tail goud, of bij armoede van den dader, van vijf tail.

24.

Wanneer een vrij mensch een slaaf mishandelt en door dezen gedood wordt, zal de daad onbestraft blijven.

25.

Wanneer een slaaf een vrij mensch mishandelt en door dezen gedood wordt, zal de daad onbestraft blijven.

26.

Een slaaf, die een vrij mensch met woorden beleedigt, zal gevat en door den vorst met slagen gestraft worden.

27.

Wanneer een vrij mensch de vrouw van een slaaf mishandelt, en door dezen gedood wordt, zal de daad onbestraft blijven.

28.

Wanneer een vrij mensch een ander vrij mensch mishandelt, en binnen drie dagen na het gebeurde door laatstgenoemde gedood wordt, zal de daad onbestraft blijven.

29.

Bij afwezigheid van den vorst, hebben de mantrie's het regt om schuldige personen te dooden; is de vorst ter plaatse aanwezig, dan behooren zij eerst van hem verlof te vragen.

30.

Rijksgrooten, op eene andere dan de hoofdplaats wonende, hebben de bevoegheid, om diegenen te dooden, die niet onmiddellijk hunne bevelen opvolgen.

31.

Gezagvoerders van schepen hebben de bevoegdheid de schuldigen onder hunne schepelingen te dooden; zij zijn evenwel gehouden, bij aankomst in eene haven, de zaak aan den vorst mede te deelen, die alsdan de zaak onderzoekt, en bij bevinding, dat een gezagvoerder ongelijk heeft, hem eene boete van een en twintig tail goud zal opleggen.

32.

Indien het blijkt, dat de gezagvoerder van een schip een zijner schepelingen gedood heeft, om diens vrouw te bezitten, zal hij ter dood gebragt worden.

33.

Een gezagvoerder van een schip, die een vrij mensch of een slaaf van den vorst, zonder voorkennis van laatstgenoemde, medeneemt, zal, in geval van overlijden dier personen, hunne waarde aan den vorst moeten vergoeden, en voorts gestraft worden naarvolgens de voorschriften van den koran.

34.

Indien iemand een diefstal begaat in een kampong, waarin hij bekend is, en zich twee kampongs ver door de vlugt redt, zal hij ongestraft kunnen gedood worden, indien hij binnen twee dagen na den diefstal gevat wordt; degene, die hem na dat tijdsverloop doodt, wordt als moordenaar gestraft.

35.

Wanneer eenige personen met elkander op diefstal uitgaan, en één van hen, terwijl hij in een huis ingebroken is, daar gevat wordt, en de anderen zich door de vlugt redden, zal naar de andere personen onderzoek gedaan worden, en de gevangene in de negorij rond geleid worden, om de namen zijner medepligtigen op te geven.

36.

Indien iemand bestolen wordt, en hij binnen vier en twintig uren het gestolene goed in het bezit van een ander per-

soon vindt, zal hij zijn goed van dezen mogen terugnemen, en onderzoek moeten doen, van waar die persoon het gekregen heeft.

Blijkt het, dat een vrij mensch den diefstal gepleegd heeft, zoo zal deze al het ontbrekende moeten vergoeden, en straf ontvangen; kan hij het ontbrekende niet betalen, zoo wordt hij slaaf van den vorst.

Is de dader van den diefstal een slaaf geweest, zoo moet zijn meester voor hem betalen, indien hij het zelf niet kan; is zijn meester mede onbemiddeld, dan wordt de slaaf des vorsten slaaf.

37.

Elke diefstal in tuinen of op bouwgronden zal met opsluiting gestraft worden.

38.

Die des nachts op bouwgronden of in een tuin steelt, zal door den eigenaar mogen gedood worden.

39.

Die over dag op bouwgronden of in een tuin steelt, en gevat wordt, zal, met het gestolene om zijnen hals vastgemaakt, in de negorij rondgeleid, en voorts gestraft worden met eene boete van tien tail goud.

40.

Die eene praauw steelt en gevat wordt, zal de praauw terug moeten geven, en eene boete van tien tail goud betalen.

41.

Indien eene gestolene praauw door den dief langen tijd gebruikt of verhuurd is geweest, zal de dief bovendien aan den eigenaar een geëvenredigden huurprijs betalen.

42.

Die buffels of koeijen uit een stal steelt, zal, bij ondekking, dat gestolene vergoeden en eene boete van tien tail goud betalen.

43.

Die buffels of koeijen uit de weide steelt, zal, bij ontdekking, het gestolene moeten teruggeven of vergoeden, en bovendien als boete de waarde der gestolene voorwerpen betalen.

44.

Indien een man poging doet om eens anders vrouw te verleiden, zal, op daartoe ingestelde klagte, de eerstgenoemde aan den klager verschooning moeten verzoeken, en bij gebreke van dien, eene boete van tien tail goud betalen.

45.

Indien de beleedigde echtgenoot den man doodt, die zijne vrouw wil verleiden, zal hij gestraft worden met eene boete van vijf tail goud.

46.

Indien het blijkt, dat een man in het geheim met eens anders dochter gemeenschap heeft gepleegd, zal hij op daarover ingestelde klagte van den vader van het meisje, door den vorst gestraft worden met eene boete van twee en een halven tail goud, — wil hij echter het meisje huwen, zoo zal hij niet gestraft worden.

47.

Die eens anders slavin verleidt, zal gestraft worden met eene boete van vijf tail goud; — wil hij echter de slavin huwen, zoo blijft hij ongestraft.

48.

Die eene vrije vrouw verkracht, zal haar moeten huwen; bij weigering zal hij eene boete moeten betalen van drie en een kwart tail goud.

49.

Die een ander valschelijk betigt van echtbreuk, zal gestraft worden met eene boete van tien tail goud.

50.

Wanneer iemand eene getrouwde vrouw bij haren man aanklaagt van echtbreuk, maar daarvan geene bewijzen kan leveren, zal de aanklager met de aangeklaagde vrouw zich te water moeten begeven en onderduiken; komt de aanklager het eerst weder met het hoofd boven water, dan heeft hij ongelijk, en zal met den dood gestraft worden; dezelfde straf ondergaat de aangeklaagde vrouw, indien zij het eerst met haar hoofd boven water komt.

Tot bewijs zal ook kunnen strekken het steken der hand in gesmolten lood of kokende olie; diegene, wiens hand onverlet blijft, zal gelijk hebben.

51.

Indien een slaaf woggeloopen is naar een ander district, of zich aan de kust schuil houdt, zal de eigenaar, wanneer

deze heeft ontdekt, waar zijn slaaf zich ophoudt, van de plaats gehad hebbende ontvlugting aan den vorst van het district, waarin zich de slaaf bevindt, kennis geven; de vorst zal of den slaaf tegen betaling kunnen behouden, of hem moeten teruggeven.

52.

Indien een slaaf twee dagreizen ver wegloopt, maar in het district blijft, waar zijn meester woont, zal de penghoeloe, die hem opvangt, een derde genieten der waarde van den slaaf, die gehouden zal zijn de overige tweede derden aan zijnen meester te betalen; indien hij geene middelen daartoe bezit, zal hij die sommen met werken moeten inwinnen.

53.

Indien een slaaf over de grens van het district wegloopt, waarin zijn meester woont, zal hij, bij weder opvatting, gestraft worden met eene boete van drie tail goud, die hij, bij onvermogen, door arbeid zal moeten inwinnen.

54.

Indien een slaaf wegloopt, maar zich minder dan twee dagreizen ver van den kampong zijns meesters verwijdert, zal hij, bij weder opvatting, gestraft worden met eene boete van een tail goud, bij onvermogen door zijnen arbeid in te winnen.

55.

Indien hij zich van zijnen heer verwijdert, maar zich niet buiten diens kampong begeeft, zal hij aan dengenen, die hem opbrengt, een gulden moeten betalen; bij onvermogen wordt die som door zijn meester voorgeschoten, die hem daarvoor kan laten werken.

56.

Indien een vrij mensch eenen weggeloopen slaaf ontdekt, maar dit verzwijgt, zullen al zijne goederen verbeurd verklaard, of hij met een boete van vijf tail goud gestraft worden.

57.

Indien een slaaf eenen weggeloopen slaaf verborgen houdt, wordt hij slaaf van den vorst.

58.

Indien een slaaf van den vorst een weggeloopen slaaf van den vorst verborgen houdt, zal hij gestraft worden met eene boete van twee tail goud.

59.

Diegene, die het zegel van den vorst steelt, of buiten voorkennis van dezen aan de bevolking, in naam van den vorst, bevelen geeft of opbrengsten vordert, zal of met den dood gestraft worden, of men zal zijne tong in tweeën splijten, of hem het vel van het hoofd tot aan de oogen afvillen.

60.

Hij, die valsche gerüchten, b. v. van oproer of anderszins aan den rijksbestuurder overbrengt, zal, bij ontdekking daarvan, gestraft worden met eene boete van twee tail goud.

61.

Hij, die buiten voorkennis der mantries, in hunnen naam bevelen geeft of tijdingen mededeelt, zal gestraft worden met eene boete van een en een kwart tail goud.

62.

Hij, die weigert de bevelen op te volgen, door eenen mantric gegeven, zal een dag lang, aan een boom gebonden, aan de zonnestralen blootgesteld worden.

63.

Indien iemand een slaaf met voorkennis van zijnen heer in dienst bij zich heeft, zal hij de helft van het loon van den slaaf aan diens meester moeten uitkeeren.

Maakt zulk een slaaf de hem toevertrouwde goederen te zoek of steelt hij die, dan is zijn heer verpligt de geledene schade aan den huurder te vergoeden.

64.

Iemand, die een slaaf buiten voorkennis van diens heer in zijne dienst heeft, zal geene vergoeding voor door dien slaaf geledene schade mogen vorderen.

65.

Iemand, die een slaaf buiten voorkennis van diens heer in dienst genomen heeft, is gehouden twee derden van de getaxeerde waarde van den slaaf te betalen, indien deze gedurende zijnen arbeid verdrinkt, of, bij het beklimmen van een boom, op den grond valt, en ten gevolge daarvan sterft, of wel gedurende zijne dienstverrigtingen vermoordt wordt; — zullende daarenboven nog een derde der waarde door den huurder aan den vorst moeten betaald worden.

66.

Indien iemand, in het bijzijn van den heer van een slaaf, dezen beveelt een boom te beklimmen, of eenig ander werk

te doen, en de slaaf uit den boom valt, en aan de gevolgen daarvan overlijdt, of wel, bij het volbrengen van den hem gegeven last, verdrinkt, zal de lastgever de helft der waarde van den slaaf moeten betalen.

67.

Iemand, die eene slavin van eenen anderen in dienst heeft, en met haar onkuischheid bedrijft, zal gestraft worden met eene boete van een en een kwart tail goud.

68.

Indien de heer van eene zoodanige slavin haar niet meer wil terugnemen, zal degene, die met haar ontucht gepleegd heeft, buiten en behalve de boete van een en een kwart tail, de waarde dier slavin aan haren meester moeten uitbetalen.

69.

Iemand eens anders karbouw of os, zonder voorkennis van den eigenaar, gebruikende, is gehouden aan dezen den gewonen huurprijs te voldoen.

70.

Indien zoodanige karbouw gedurende den tijd, dat hij door den niet-eigenaar gebruikt wordt, komt te sterven, zal de volle waarde van het dier aan den eigenaar betaald moeten worden.

71.

Iemand, die een karbouw tot het verrigten van veldarbeid gehuurd hebbende, denzelven tot ander werk gebruikt, is ge-

houden twee derden der waarde te betalen, indien de karbouw gedurende dat werk komt te sterven; vindt dit echter plaats terwijl de karbouw werkelijk veldarbeid verrigt, zoo kan slechts de helft der waarde worden gevorderd.

72.

Al wie wapens van een ander gehuurd en ze verloren of onbruikbaar gemaakt heeft, moet dezelve als nieuwe vergoeden.

73.

Niemand zal een ander mogen behulpzaam zijn om een echtbreker te dooden.

74.

In elke andere regtvaardige zaak zal echter een vriend den anderen mogen verdedigen, zelfs dan wanneer die hulp gepaard moet gaan met doodslag.

75.

Een ieder is verpligt hulp te verleenen aan personen, die op den openbaren weg gewelddadig worden aangerand.

76.

Men zal geene hulp mogen verleenen aan personen, die gewelddadig op den openbaren weg aangerand, mishandeld of zelfs vermoord worden, wanneer dit met voorkennis van den vorst geschiedt.

77.

Men zal een ieder helpen, die door overmagt aangevallen wordt, hetzij die aanval al dan niet regtvaardig is.

Geschiedt echter een aanval met gelijke magt van weerszijden, zoo mag door niemand hulp aan den aangevallene verleend worden.

78.

In elk ander geval, dan de hiervoren opgenoemde, mag men in geene zaak aan een ander hulp of bijstand verleenen, of zich doen vervangen.

Al wie iemand helpt mishandelen of dooden, zal een derde der straf dragen, welke aan den hoofddader wordt opgelegd.

79.

Indien in een geoorloofd geval de hulp verleenende persoon gewond wordt, zal de geholpene hem op zijne kosten moeten laten genezen.

80.

Indien de hulpbiedende, terwijl hij hulp verleent, gedood wordt, zal de geholpene al de kosten der begravenis dragen.

81.

Indien iemand een ander gehuurd heeft tot het vermoorden, gevangen nemen of mishandelen van een derde, zal de huurder, in geval de gehuurde persoon bij zoodanige gelegenheid gedood wordt, boven den huurprijs nog voldoen eene boete van tien tail goud, wanneer de huur buiten voorkennis van den vorst is gesloten; terwijl hij, naar vereisch van zaken, wanneer het blijkt, dat hij onregtvaardig heeft gehandeld, nog gestraft zal worden met eene tweede boete van tien en een halven tail goud, of met den dood.

82.

Wanneer in een der hiervoren genoemde wettige gevallen de gehuurde persoon den aangewezen persoon doodt, zal noch hij, noch de huurder gestraft worden.

83.

Is echter de doodslag om eene onwettige reden geschied, zoo wordt de huurder met den dood gestraft.

84.

Indien bij den aanval zoo wel de gehuurde persoon, als de aangevallene gedood wordt, moet de huurder den huurprijs aan de nagelatene betrekkingen van den gehuurde uitkeeren.

85.

Een gehuurd persoon kan nooit, ter zake van het door hem in huur verrigte, gestraft worden.

86.

Indien een minderjarige tot verantwoording of wel als getuige opgeroepen wordt, zal hij zich door een meerderjarige kunnen doen vervangen.

87.

Al wie, zonder voorkennis van den vorst, gewapenderhand in een kampong dringt, zal met eene boete van tien en een kwart tail goud gestraft worden.

88.

Hij, die in een vreemden kampong vruchtboomen plant, heeft regt op het een derde gedeelte der vruchten, terwijl de twee overige derden aan den kampong, waarin de boomen staan, zal moeten gelaten worden.

89.

Indien de planter van dusdanige boomen weigert het vorenbedoelde deel aan den kampong af te staan, en den boom omhouwt, zal hij de waarde van dien boom aan het kampongshoofd moeten betalen.

90.

Indien de vorst een kampong aan iemand afstaat, mag niemand buiten dezen opbrengsten van wat aard ook van de kampong-bewoners eischen.

91.

Indien een kampongshoofd uit vrees voor den vorst zijn kampong verlaat, en naar elders vlugt, zal hij van dengenen, die hem vervangt, vergoeding kunnen vragen voor de boomen, vruchten enz., die hij heeft achtergelaten.

92.

Wordt er in een kampong geld in den grond gevonden, zoo valt daarvan een derde aan den vorst, een derde aan den vinder en een derde aan den kampong. Zij, die den kampong vóór dien tijd verlaten hebben, kunnen geen aanspraak op eenig gedeelte van het gevondene maken.

93.

Al wie boomen in een verlaten kampong doet afkapken, of daarin huizen laat bouwen, of vruchten zaait, zal gestraft worden met eene boete van tien tail goud.

94.

Al wie een karbouw of eene koe, die stootziek is, en menschen op den grooten weg aanvalt, doodt, zal niet gestraft worden.

95.

Indien een karbouw iemand stoot en hem verwondt, zal de eigenaar gehouden zijn de kosten der genezing te betalen, en bovendien gestraft worden met eene boete van een en een kwart tail goud, zullende hij voorts gehouden zijn den karbouw te slagten.

96.

Indien een karbouw iemand door stooten doodt, is de eigenaar gehouden, boven de hiervoren gemelde straffen, nog de waarde van den gedoode aan diens nagelatene betrekkingen te voldoen.

97.

Al wie uit kwaadwilligheid vee op de weide of op den openbaren weg doodt, zal de waarde van het gedoode vee moeten betalen.

98.

Al wie uit kwaadwilligheid vee, op *stal* staande, doodt,

zal de schade moeten vergoeden, en bovendien gestraft worden met eene boete van een en een kwart tail goud.

99.

Al wie het vee van den vorst of van een der rijksgrooten moedwillig doodt, wordt slaaf van den vorst.

100.

Indien iemand een stuk onbebouwden grond, zonder voorkennis van zijn buurman, in den brand steekt om er een tuin of akkerveld van te maken, en de vlam een stuk onbebouwden grond van den buurman aangrijpt, zal de eerstgenoemde tot niets gehouden zijn, wanneer *al* de struiken enz., die zich op dat stuk grond bevinden, afbranden; indien slechts de helft door het vuur verteerd wordt, zal hij zijnen buurman moeten helpen om het overige gedeelte af te doen branden.

101.

Indien iemand de omheining van eens anders tuin beschadigt, en er wilde dieren in den tuin komen en schade aanrigten, zal hij tot vergoeding daarvan gehouden zijn.

102.

Indien iemand in tijden van hongersnood een ander voedsel geeft, zoo zal laatstgenoemde nooit voor de waarde van het genotene voedsel mogen verkocht of als slaaf gebruikt worden. Hij zal echter gehouden zijn om, na terugkomst in zijne negorij, de helft te betalen der waarde van het genotene, die waarde te berekenen naar den prijs, dien de levensmiddelen op dien oogenblik in zijne negorij hebben.

103.

Indien iemand in tijden van hongersnood eens anders slaaf, met voorkennis van den vorst, gevoed heeft, zal hij hem niet mogen behouden, noch de helft der genotene spijzen doen betalen; maar zal de vorst den slaaf aan hem gedurende vier jaren tot het verrigten van werk afstaan, na welk tijdsverloop de slaaf weder naar zijnen heer terug keert.

104.

Indien de afgestane slaaf in dien tusschentijd komt te sterven, zal de persoon, aan wien hij is afgestaan, tot geene vergoeding gehouden zijn.

105.

Indien de vorst van de plaats gehad hebbende voeding vooraf geene kennis heeft gehad, zal, bij overlijden van den slaaf, aan dengenen, die hem gevoed heeft, de helft der waarde van het genotene voedsel worden uitgekeerd door den heer van den slaaf, maar de heer vergoeding voor het verlies van zijn lijfeigene kunnen vorderen.

106.

Schipbreukelingen, die gered worden, mogen niet tot slaven gemaakt worden; zij moeten slechts aan hunne redders de helft hunner waarde uitkeeren; bij onvermogen moeten zij dat geld leenen, en bij den geldschieter als pandeling in dienst treden.

107.

Indien visschers in zee schipbreuk lijden en door andere

visschers gered worden, zal aan de redders door de geredden per hoofd vier tail goud betaald worden.

108.

Indien visschers in zee hun zeil en roeigereedschap verloren hebben, en door andere visschers gered worden, zal ieder van hen aan de redders twee tail goud betalen.

109.

Al wie in zee een verlaten vaartuig vindt en het opbrengt, zal de helft der waarde van het gevondene genieten.

110.

Al wie in eene rivier eene verlaten praauw, groot zes tot zeven depas (1) vindt, zal zestig duiten van den eigenaar, die haar terug vordert, genieten.

111.

Voor een kleinen sampang zal de vinder een duit ontvangen.

112.

Indien iemand eene praauw vindt en die, zonder kennis daarvan aan den vorst te geven, gebruikt, zal de eigenaar die praauw kunnen terugnemen, zonder tot eenige belooning verpligt te zijn.

113.

Gestolene praauwen kunnen door den eigenaar daar, waar

---

(1) Een *depa* is ongeveer gelijk aan 1½ Ned. el.

hij ze vindt, teruggenomen worden, zonder dat hij tot eenige belooning gehouden zij.

114.

De vorst en de rijksgrooten mogen hunne praauwen, waar en hoe die ook weggeraakt zijn, zonder eenige belooning te geven, terug nemen.

115.

Indien iemand eene geladene praauw, die echter verlaten is, in de *rivier* vindt, zal hij een *derde* der waarde van de lading als belooning genieten, blijvende de overige twee derden ter beschikking van den eigenaar.

116.

Wanneer zoodanige praauw in zee gevonden wordt, ontvangt de vinder twee derden der waarde van de lading, het overblijvende een derde zal aan den eigenaar gegeven worden.

117.

Een scheepsgezagvoerder, die, zonder de gebruikelijke liggelden van 100 realen aan den vorst te voldoen, onder zeil gaat, zal bij zijne terugkomst gestraft worden met het verlies van al zijne goederen.

118.

Elk scheepsgezagvoerder, die zich schuldig maakt aan smokkelhandel, zal gestraft worden met verlies van schip en lading.

119.

Is de waarde van het gesmokkelde evenwel gering, zoo zal hij slechts met eene boete van tien tail goud gestraft worden.

ARRESTEN IN STRAFZAKEN.

Niet toerekenbaarheid van een bij de wet strafbaar gesteld feit, uithoofde van krankzinnigheid. — Begrip van vrijspraak en ontslag van regtsvervolging.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van de beklaagde KANANGA, beschuldigd van *moord*, en het in die zaak op den 3den Mei 1849 door de regtbank van omgang te . . . . . gewezen vonnis, waarbij de beklaagde wordt ontslagen van alle regtsvervolging van de tegen haar ingebragte beschuldiging van *moord*, met bevel, dat zij in hechtenis zal blijven, tot dat de zaak in revisie zal zijn afgedaan, en met veroordeeling van den staat in de kosten van het regtsgeding; zijnde tevens gelast, dat de voorwerpen, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 24 Mei 1849, No. 510, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof zal gelasten, dat de beklaagde onmiddellijk

in vrijheid zal worden gesteld, ten ware zij uit anderen hoofde, in verzekerde bewaring zoude behooren te verblijven;

Gehoord het rapport enz.;

Overwegende, dat hoezeer de regtbank, op grond der bewijsmiddelen in het vonnis omschreven, teregt van meening is geweest, dat de beklaagde de haar te laste gelegde feiten, in eenen staat van krankzinnigheid heeft gepleegd, dezelve echter verkeerdelijk haar, uithoofde die feiten geen misdrijf zouden daarstellen, van alle regtsvervolging ter zake daarvan heeft ontslagen, daar toch het dooden van twee jonge kinderen door eene moeder een bij de wet strafbaar gesteld feit is, en de beklaagde daaraan schuldig bevonden zijnde, tot de op dat feit gestelde straf zoude hebben moeten verwezen worden, ware het niet wettig en overtuigend bewezen, dat zij dat feit in een staat van zinneloosheid gepleegd heeft, waardoor hetzelve haar niet als strafbaar kan worden toegerekend;

Overwegende, dat uit het bovenstaande evenzeer volgt, dat de regtbank de in de artikelen 303 en 304, van het Reglement op de regtspleging onder de Inlanders voorkomende onderscheiding tusschen *vrijspraak* en ontslag van regtsvervolging niet heeft in achtgenomen, toen zij deze beklaagde van alle regtsvervolging ontsloeg, daar toch zulks alleen kan plaats hebben, wanneer het feit, waarvoor een beklaagde heeft teregtgestaan, geen misdrijf noch overtreding daarstelt, en het tegendeel hier het geval is, terwijl eene vrijspraak steeds plaats heeft, wanneer de schuld van een beklaagde niet bewezen, of het feit hem niet als misdrijf toerekenbaar is;

Lettende op de bovenstaande artikelen, alsmede op art. 292 en 310 van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie en het Hoog-Geregtshof;

Vernietigt het hierboven omschreven vonnis van de regtbank van omgang;

Spreekt de beklaagde KANANGA vrij van de tegen haar ingebragte beschuldiging van *moord;*

Gelast, dat zij onmiddellijk in vrijheid zal gesteld worden, tenzij zij uit anderen hoofde in hechtenis behoort te blijven; de kosten te dragen door den lande.

Aldus enz.; 4 Augustus 1849.

Art. 304 van het Reglement op de uitoefening der policie, de burgerlijke regtspleging en de strafvordering onder de inlanders enz., — Ontslag van regtsvervolging.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde BAGAN, beschuldigd van *moord*, en het in die zaak op den 2den April 1849, door de regtbank van omgang in de . . . . . afdeeling, zitting houdende te . . . . gewezen vonnis, waarbij de beklaagde wordt vrijgesproken van de tegen hem ingebragte beschuldiging, met last, dat hij zoo lang in hechtenis zal blijven tot dat het vonnis door het Hoog-Geregtshof is herzien, met veroordeeling van den staat in de kosten van het regtsgeding, en met last, dat het voorwerp, hetwelk als stuk van overtuiging heeft gediend, aan den daarop regthebbende zal worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 27 April 1849, No. 381, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof zal gelasten, dat de beklaagde onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld, ten ware dezelve uit anderen hoofde in verzekerde bewaring zal behooren te blijven;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien art. 291, 292 en volg. van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof, alsmede op art. 304, 382-385 en volg. van

het Reglement op de strafvordering onder de Inlanders enz.;

Overwegende, dat uit den zamenhang der beweegredenen van het onderwerpelijk vonnis blijkt, dat de vrijspraak van den beschuldigde van het hem aangetijgd misdrijf berust op het begrip van den regter, dat de feiten, te zijnen laste bijgebragt, noch misdrijf, noch overtreding daarstellen;

Overwegende, dat er in deze meening, onder de tegenwoordige wetgeving, geene termen konden bestaan, om den beklaagde vrij te spreken, maar dat deze, luidens het bepaald voorschrift van art. 384 van het Reglement op de uitoefening der policie, de burgerlijke regtspleging en de strafvordering onder de Inlanders enz., van alle regtsvervolging, ter zake van het beweerde misdrijf, had moeten ontslagen worden;

Overwegende wat er zij van de beschouwing van de regtbank van omgang, ten aanzien van het al of niet bestaan van een misdrijf of eene overtreding, dat dezelve den beklaagde van de tegen hem ingebragte beschuldiging vrijgesproken hebbende, en geen van de gevallen, waarin de wettelijke bepalingen ook de vonnissen van vrijspraak, door de regtbanken van omgang gewezen, aan de revisie van het Hoog-Geregtshof onderwerpen, te dezen aanwezig zijnde, het Hof alleen de invrijheidstelling van den vrijgesprokene heeft te bevelen;

Berust in het voorschreven vonnis, en beveelt dat de vrijgesprokene beklaagde BAIJAN terstond in vrijheid zal worden gesteld, ten ware hij om andere redenen in hechtenis behoort te blijven.

Aldus enz.; 29 Mei 1849.

De regtens bewezene overtuiging van een (inlandschen) beklaagde, dat een door hem verslagene persoon vele zijner

bloedverwanten door toovermiddelen van het leven heeft beroofd, kan als eene verligtende omstandigheid bij een ten gevolge dier meening gepleegden moord aangenomen worden.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde SOODIN, beschuldigd van moord, en het in die zaak op den 25sten October 1848, door de regtbank van omgang in de .... afdeeling, zitting houdende te ...., residentie ...., gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd wordt schuldig verklaard aan moord, en overzulks veroordeeld tot dwangarbeid in den ketting voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, buiten het eiland *Java*, ter plaatse door den Gouverneur-generaal te bepalen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg gedurende een half uur, en veertig rottingslagen, zoomede in de kosten van het regtsgeding; met last eindelijk dat de voorwerpen, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 1sten Mei 1849, No. 390, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof het tegen den beklaagde gewezen vonnis zal bekrachtigen;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 en 295, van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie enz;

Overwegende, dat de beklaagde ter teregtzitting heeft bekend, dat hij, op aanzoek van den medebeklaagde ADISAH, en met behulp van zijne twee overige medebeklaagden, op

zekeren avond (den 2den October 1848) zekeren Pa Saiemah op een kruisweg heeft opgewacht, en toen deze aldaar was aangekomen, met de wapenen, welke hij bij zich droeg, denzelven van het leven heeft beroofd; zoomede dat hij tot deze daad is gekomen, doordien hij en zijne medebeklaagden reeds onderscheidene hunner bloedverwanten hadden verloren, meestal aan buikziekten, ten gevolge van betoovering van de zijde van gemelden Pa Saiemah;

Overwegende, dat deze bekentenis van den beklaagde ten volle wordt bevestigd zoo door de bekentenis van de twee overige medebeklaagden, welke den moorddadigen aanslag op het leven van Pa Saiemah hebben helpen plegen, als door het beëedigd schouwrapport van het lijk van laatstgemelde, en de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen;

Overwegende, dat het ter teregzitting gehouden onderzoek den regter de overtuiging heeft gegeven, dat werkelijk ver gedreven bijgeloof de drijfveer is geweest van des beklaagden handeling, en dat dus, hoezeer ook die handeling te regt als *moord* gequalificeerd is, de regtbank van omgang mede te regt in dezen de doodstraf, met welke gewoonlijk dit gequalificeerd feit wordt geboet, niet heeft toegepast;

Overwegende, dat er ook zelfs voor het Hof aanleiding bestaat, om, met het oog op den landaard des beklaagden, en de drijfveren die hem tot het misdrijf hebben aangezet, eene nog minder straf toe te passen, dan de regtbank van omgang gedaan heeft;

Veroordeelt den beklaagde Soodin tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twaalf achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur;

Bekrachtigt overigens het in dezen gewezen vonnis;

Aldus gedaan enz., 25 Augustus 1849.

Moedwillige doodslag. — Provocatie.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer).

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde TAKENT, beschuldigd van moedwilligen doodslag, en het in die zaak op den 28sten October 1848 door de regtbank van omgang in de .... afdeeling, zitting houdende te ....., gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd is schuldig verklaard aan moedwilligen doodslag, en mitsdien is veroordeeld tot de straf van dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van vijftien achtereenvolgende jaren buiten het eiland *Java*, ter plaatse door den Gouverneur-generaal te bepalen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur, en tot de straf van dertig rottingslagen, alsmede in de kosten van het regtsgeding, met last eindelijk, dat het voorwerp, hetwelk tot stuk van overtuiging heeft gediend, aan den daarop regthebbende zal worden teruggeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den procureur-generaal, door den advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 2 Mei 1849, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof het tegen TAKENT gewezen vonnis zal bekrachtigen;

Gehoord het rapport enz.;

Gelet op de artikelen 301 en 295 van het reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java*, enz.;

Overwegende, dat op grond der verklaringen der ter teregtzitting gehoorde getuigen, in verband tot het ten processe berustende schouwrapport, teregt door den eersten regter als regtens bewezen is aangenomen, dat beklaagde zich aan het hem te laste gelegd misdrijf van moedwilligen doodslag heeft schuldig gemaakt;

Overwegende, dat in de ook door den eersten regter te regt als bewezen aangenomene omstandigheid, dat de verslagene, toen de beklaagde hem, op aanmaning, uitstel van betaling zijner schuld vroeg, diens kris heeft weggerukt, en toen beklaagde dezelve kris weder afnam, nogmaals getracht heeft dezelve te ontweldigen, bij gelegenheid van welke worsteling de verwondingen zijn toegebragt, aanleiding gevonden wordt, om de door den eersten regter opgelegde straf aanmerkelijk te verminderen;

Veroordeelt den beklaagde Takent tot de straf van dwangarbeid in den ketting, gedurende den tijd van tien achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling gedurende den tijd van een half uur;

Bekrachtigt overigens het vonnis van de regtbank van omgang.

Aldus gedaan enz.; 7 Augustus 1849.

Wanneer iemand, des nachts door eenig gerucht in zijne kamer wakker wordende, en meenende dat een dief daar binnen geslopen is, den vermeenden dief ter nederstoot, maakt hij zich aan doodslag uit onvoorzigtigheid schuldig, indien het blijkt, dat hij in de gelegenheid is geweest, den binnenkomenden persoon te herkennen als zijne vrouw te zijn.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Pa Radjan, beschuldigd van onwilligen doodslag, en het in die zaak op den 3den November 1800 acht en veertig door de regtbank van omgang in de .... afd. zitting houdende te ..... gewezen vonnis, waarbij de

beklaagde is schuldig verklaard aan onwilligen manslag, en diensvolgens is veroordeeld tot de straf van dwang-arbeid buiten den ketting, voor den tijd van *vier* achtereenvolgende *maanden*, zonder loon, op het eiland *Java*, ter plaatse zijner veroordeeling, en in de kosten van het regtsgeding, met last dat het voorwerp, hetwelk tot stuk van overtuiging heeft gediend, aan den daarop regthebbende zal worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 8 Mei 1800 negen en veertig, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde Pa Radjan gewezen vonnis, denzelven zal schuldig verklaren aan moedwilligen doodslag onder verschoonende omstandigheden, en denzelven overzulks veroordeelen tot drie maanden dwangarbeid buiten den ketting, ter plaatse zijner veroordeeling;

Gehoord het rapport enz.;

Gelet op de art. 301 en 295 van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java*, enz.;

Overwegende, dat op grond der ter teregtzitting afgelegde verklaringen der getuigen, in verband tot het ten processe berustend schouwrapport en des beklaagden bekentenis, teregt door den eersten regter als regtens bewezen is aangenomen, dat beklaagde, des nachts in zijne woning slapende, door het binnentreden van iemand is gewekt, van welken hij, op aanroep, geen antwoord ontving, en aan wien hij, denkende dat het een dief was, eene wonde met zijne kris boven den tepel toegebragt, ten gevolge van welke verwonding die persoon is overleden; terwijl hem beklaagde na de toegebragte verwonding eerst gebleken is, dat hij zijne vrouw, die voor de woning sliep en van daar zich in huis begeven had, verwond had;

Overwegende, dat beklaagde in deszelfs regt zoude verkeerd hebben, bijaldien de binnengetreden persoon werkelijk een dief geweest ware;

Overwegende, dat hij alzoo onderwerpelijk slechts kan gehouden zijn, voor zooverre hij niet met de vereischte voorzigtigheid is te werk gegaan;

Overwegende, dat bij eenig nadenken beklaagde zich had kunnen overtuigen, alvorens hij trof, dat het zijne vrouw was, die binnen trad, daar het licht genoeg zijnde om te zien, dat hij haar trof, en wel in de borst, hij ook heeft kunnen zien wie de persoon was, aan welken hij de verwonding toebragt;

Overwegende, dat beklaagde mitsdien schuldig is aan doodslag uit onvoorzigtigheid, en de hem opgelegde straf in goede verhouding staat tot het gepleegd misdrijf, in aanmerking genomen zijn staat van voorloopige gevangenhouding;

Verklaart den beklaagde Pa Radjan schuldig aan doodslag uit onvoorzigtigheid;

Bekrachtigt overigens het vonnis van de regtbank van omgang.

Aldus gedaan enz.; 7 Augustus 1800 negen en veertig.

Moord.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Pa Maneh, beschuldigd van moord, en het in die zaak op den 26sten October 1848, door de regtbank van omgang in de afdeeling ...., zitting houdende te ...., gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd wordt schuldig verklaard aan moord, en overzulks veroordeeld tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, buiten het eiland *Java*, ter plaatse door den Gouverneur-generaal te bepalen, voorafgegaan door

tentoonstelling onder de galg gedurende een half uur, en tot veertig rottingslagen, alsmede in het kosten van het regtsgeding, met last eindelijk dat de voorwerpen, welke als stukken van overtuiging gediend hebben, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den procureur-generaal, door den advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 1sten Mei 1849, No 392, daartoe strekkende, dat het hoog-geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, denzelven zal veroordeelen tot de doodstraf, met bekrachtiging overigens van dat vonnis;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 en 295 van het reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java* enz.;

Overwegende, dat de eerste getuige ter teregtzitting onder eede heeft verklaard, dat een zeker persoon, die den schijn had van een bedelaar te zijn, en die hem op dat oogenblik nog niet bekend was als Pa Maneh, de beklaagde, hem op zekeren avond om huisvesting voor den nacht, den 3den Julij jl., heeft gevraagd; dat, nadat hij hem vergund had om te blijven overnachten, de beklaagde voor het huis des getuigen een weinig is gaan slapen; dat eenigen tijd daarna de Inlanders Rantah en Salam, welke bij hem getuige inwonen, en waarvan de laatstgenoemde het voornemen had, om een huwelijk aan te gaan met de wettig gescheidene vrouw des beklaagden, te huis gekomen en op hunne hurken zijn gaan zitten bij het door Salam onmiddellijk aangelegd vuur, ten einde zich te verwarmen; dat de beklaagde ook bij het vuur is gekomen, en hij getuige, bij het schijnsel der vlam, alstoen duidelijk het gelaat des beklaagden heeft erkend; dat hij vervolgens zich een oogenblik in zijn huis begeven hebbende, Salam om hulp heeft hooren schreeuwen, en uitroepen: „ik ben door een persoon met de kris gestoken;" dat hij getuige daarop dadelijk zijn huis uitsnelde en vroeg, wat

er voorgevallen was; waarop SALAM hem nog even heeft kunnen antwoorden, dat hij gestoken was, omdat hij DARSINAH (de vrouw des beklaagden) wilde huwen; dat SALAM hierop den geest heeft gegeven; dat getuige vervolgens aan den aanwezigen RANTAH gevraagd heeft, wie die persoon was, welke hem om huisvesting gevraagd had, waarop RANTAH hem met den naam des beklaagden bekend maakte, terwijl de beklaagde inmiddels was op de vlugt gegaan;

Overwegende, dat gemelde RANTAH (tweede getuige), ter teregtzitting onder eede gehoord zijnde, door zijne verklaring het verhaal des eersten getuigen heeft bevestigd, voor zoo ver zijne wetenschap betreft, en daarbij heeft aangevoerd, dat nadat hij in den persoon, die zich bij hem en zijnen broeder SALAM rondom het vuur gevoegd had, den beklaagde herkend had, waarmede hij ongeveer eene maand vroeger eene hevige twist over het planten van suikerriet gehad had, en nadat de eerste getuige in huis gegaan was, zich op een afstand van een vaam van het vuur verwijderd heeft, terwijl SALAM en de beklaagde op de plaats zijn blijven zitten; dat hij een oogenblik later SALAM, die den beklaagde goed scheen te kennen, hoorde uitroepen: „*ik ben gestoken door den gast;*" en dat hij getuige alstoen opziende, den beklaagde zag wegloopen;

Overwegende, dat door onderscheidene ter teregtzitting onder eede gehoorde getuigen is verklaard, dat, toen zij (eenige uren later) den beklaagde in de woning zijns vaders, Pa TORCH, gingen opvatten, zij eerst iemand uit de langgar zagen vlugten, doch onmiddellijk daarop ook den beklaagde daaruit te voorschijn treden, welke, ziende dat de getuigen den vlugteling wilden achterhalen, den getuigen met eene lans bedreigde; dat echter de beklaagde alstoen is ontwapend en opgebragt naar den Demang terwijl de getuige Pa SEMIDIN (kedjineman) een fakkel opnam om het ligchaam des beklaagden in oogenschouw te nemen, als wanneer werd bevonden,

dat hij op zijnen linkerschouder een bloedvlek had, en, gevraagd zijnde, hoe hij daaraan kwam, geantwoord heeft, „*dat hij het niet wist en dat dit welligt welligt door iemand daarop gesmeerd was;*"

Overwegende, dat de getuige DARSINAH, welke tot het geven van inlichtingen ter teregtzitting is gehoord, verklaard heeft, dat zij vroeger slechts twee maanden met den beklaagde is gehuwd geweest, en, aangezien zij hem niet naar *Madura* wilde volgen, van hem gescheiden is, met zijne bewilliging, tot welk einde hij haar een bewijs van die scheiding gegeven heeft; dat de beklaagde een jaar later in haar huis is teruggekomen, juist op het oogenblik, dat de broeder van SALAM haar voor laatsgemelde ten huwelijk vroeg; dat op deze huwelijks-aanvraag de beklaagde aan hare moeder toegevoegd heeft: „Indien gij haar aan SALAM geeft, „snijd ik u den hals af, want zij is nog mijne vrouw;" waarop de moeder der getuige, uit vrees voor den beklaagde, den broeder van SALAM uitnoodigde om zich te verwijderen;

Overwegende, dat door den beklaagde ter teregtzitting is beweerd, dat hij in den bewusten nacht in zijn langgar liggende te slapen, op het schreeuwen van: dieven! dieven! is wakker geworden; dat hij, zich gewapend hebbende met een lans, naar buiten is gekomen, om te zien wat er gaande was, en alstoen is gevangen genomen; dat hij de bloedvlek aan zijnen schouder gekregen had bij gelegenheid, dat hij op dienzelfden dag den Inlander, PA BOENONG, had geholpen om eene koe te slagten;

Overwegende, dat deze verklaring niet alleen is gelogenstraft door de bovenaangehaalde verklaringen der getuigen, maar ook de getuige SENGO SITRA, deswege ter teregtzitting ondervraagd zijnde, heeft verklaard, dat werkelijk PA BOENONG op den bewusten dag eene koe had geslagt, doch dat, toen de Demang dezen bij het voorloopig onderzoek gevraagd had, of de be-

klaagde hem in dat slagten was behulpzaam geweest, hij daarop een ontkennend antwoord heeft gegeven;

Overwegende, dat uit al het bovenstaande het wettig bewijs is verkregen, dat de beklaagde in den avond van den 2den October, den persoon van SALAM met eene kris zoodanig heeft gestoken, dat deze aan die verwonding schier onmiddellijk is overleden;

Overwegende, dat door de wijze, waarop de beklaagde is gekomen ten huize van den eersten getuige, namelijk den schijn aannemende van eenen vermoeiden bedelaar te zijn, en door de omstandigheid, dat aldaar de verslagene woonachtig was en op het punt stond met de wettig gescheidene vrouwe des beklaagden in het huwelijk te treden, in verband met de dreigende uitdrukkingen, door den beklaagde geuit jegens de moeder zijner vrouw, toen hij het voornemen tot het huwelijk van SALAM met DARSINAH vernomen had, het bewijs is geleverd dat de nederlaag door den beklaagde met voorbedachten rade is gepleegd;

Overwegende, dat mitsdien de regtbank van omgang teregt het door den beklaagde gepleegd misdrijf als moord heeft gequalificerd.

Overwegende, dat volgens het hier bestaand strafregt, het misdrijf van moord behoort geboet te worden met de doodstraf, en dat alleen de verligtende omstandheden, waaronder *moord* wordt bedreven, den regter aanleiding kunnen geven, eene mindere straf, dan die des doods, toe te passen.

Overwegende, dat die verligtende omstandigheden onderwerpelijk niet worden aangetroffen, en het ook voorkomt, dat de regtbank van omgang dezelve niet heeft aangenomen, daar toch daarvan niets in het vonnis blijkt;

Overwegende dat mitsdien onderwerpelijk eene straf is uitgesproken, buiten alle verhouding staande tot de zwaarte van het gepleegd misdrijf;

Veroordeelt den beklaagde PA MANEH, ter zake van moord;

tot de doodstraf; bekrachtigt overigens het in den gewezen vonnis.

Aldus gedaan enz. 25 Augustus 1849.

Vrijspraak van eene beschuldiging van moedwilligen doodslag en moedwillige verwonding, omdat gebleken is, dat de beklaagde het hem te laste gelegde feit gepleegd heeft, toen hij zijne vrouw op heeter daad betrapte, overspel bedrijvende met den thans verslagene.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde PA BRONGTO, beschuldigd van moedwilligen doodslag en moedwillige verwonding, en het in die zaak op den 13den November 1800 acht en veertig door de regtbank van omgang in de 4de afd, zitting houdende te . . . . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan moedwillige doodslag en moedwillige verwonding, en mitsdien is veroordeeld tot de straffe des doods, uit te voeren door het hangen aan eene galg, alsmede in de kosten van het regtsgeding; met last, dat de voorwerpen, welke tot stukken van overtuiging hebben gediend, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 7 Mei 1800 negen en veertig, No. 437, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof enz.;

Gehoord het rapport enz.;

Gelet op de art. 301, 291 en 298 van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* enz.;

Overwegende, dat op grond der verklaringen der getuigen, des beklaagden bekentenis en het ten processe berustend en ter

teregtzitting beëedigd schouwrapport, teregt door den eersten regter als regtens bewezen is aangenomen, dat beklaagde, op den middag van 28 Julij 1848, te zijnen huize aan den Inlander ARSANAH eene wond, en aan zijne vrouw BOK BRONGTO twaalf wonden met zijne kris heeft toegebragt, zijnde de Inlander ARSANAH nog dienzelfden dag ten gevolge der hem toegebragte verwonding overleden;

Overwegende, dat de eerste ter teregtzitting gehoorde getuige, zijnde de vader des verslagenen ARSANAH, onder eede verklaard heeft, dat hij te 12 uren op den bewusten dag op het rijstblok hoorende slaan, zich op weg begeven heeft om onderzoek te doen; dat hij, bij het huis van den beklaagde gekomen, zijn zoon ARSANAH buiten diens huis verwond liggenden gevonden heeft, dat deze hem op afvrage beklaagde als den dader opgaf, onder bijvoeging, dat hem de wond was toegebragt, toen hij zich even in het huis van beklaagde begeven had, om zijne roco (1) aan te steken; dat zijn zoon, op afvrage van hem getuige, of hij ook overspel met de vrouw van beklaagde gepleegd had, ontkennend heeft geantwoord, maar hem getuige destijds niet heeft medegedeeld, dat beklaagde ook zijne vrouw verwond had;

Overwegende, dat de 3de ter teregtzitting mede onder eede gehoorde getuige verklaard heeft, dat hij in den bewusten morgen, kort vóór het voorgevallene, de deur van beklaagde's woning vindende openstaan, is binnengetreden, en alstoen gezien heeft, dat ARSANAH en BOK BRONGTO, de vrouw van den beklaagde, op de bale-bale zaten; dat ARSANAH, op afvrage van hem getuige, hoe zij dáár durfden zitten, hem heeft toegevoegd: „als ik dat niet durfde, was ik geen man;" terwijl gezegde vrouw zeide: „indien ik met mijn liefste sterf, ben ik zeer tevreden;" dat getuige daarop in de nabijheid is gaan slapen, en kort daarna plotseling is gewekt door een groot rumoer, wanneer hij

(1) Inlandsche cigaar.

toeschietende gezien heeft, dat Bok Brongto zich reeds bij de deur bevond, en door beklaagde werd achtervolgd, liggende Arsanah gewond op den grond;

Dat de 4de en 5de getuigen verder ter teregtzitting onder eede verklaard hebben, dat Arsanah hen des morgens verlaten had, onder voorwendsel van gras te gaan snijden; dat zij echter tegen twaalf uren te huis komende, geen gras gesneden vonden, en Arsanah mede niet ontmoetende, dezen ten huize van beklaagde hebben gezocht en gevonden, bezig met cigaren te maken, tijdens beklaagde niet, maar diens vrouw wel te huis was; dat Arsanah hun alstoen had te kennen gegeven geen gras gesneden te hebben; dat zij het huis verlatende, op circa vijf en twintig passen afstands, den beklaagde tegenkwamen, komende van het veld, en kort daarop op het rijstblok hebben hooren slaan, wanneer zij teruggekeerd zijnde, Arsanah buiten de deur verwond vonden liggen, onder bepaalde opgave, dat hij geen broek aanhad, maar in den bewusten ochtend slechts een omgeslagen sarong droeg;

Dat de 7de getuige, de petingie, mede onder eede verklaard heeft, dat hij, in den bewusten ochtend op de plaats van het voorval aankomende, beklaagde vond staan met de uitgetrokken kris, en dat hij hem onmiddellijk had te kennen gegeven, dat hij zijne vrouw met Arsanah in overspel betrapt had, terwijl echter deze beiden dit feit ontkenden; dat hij getuige in huis sporen van worsteling had aangetroffen, en gezien had, dat de gordijnen der slaapplaats op den kap waren geworpen, zoomede, dat het snijmes van Arsanah, als diens eigendom in judicio herkend, op dezelve slaapplaats liggende was;

Overwegende, dat beklaagde ook in judicio heeft volhard bij zijne vorige opgaven;

Overwegende, dat de vorenstaande omstandigheden, tot elkander in verband gebragt, beklaagde's opgaven van ge-

handeld te hebben, ten gevolge van betrapping zijner vrouw met ARSANAH op heeter daad van overspel, voldoende staven;

Overwegende, dat volgens de beginselen van het hier te lande bestaande strafregt, het misdrijf, door den beklaagde onder deze omstandigheden gepleegd, aan hem niet is-toerekenbaar;

Vernietigt het vonnis door de regtbank van omgang v. tegen den beklaagde PA BRONGTO geslagen;

Spreekt denzelven vrij van de tegen hem ingebragte beschuldiging van moedwilligen doodslag en moedwillige verwonding;

Gelast, dat hij onmiddellijk op vrije voeten zal worden gesteld, ten ware hij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring zouden behooren te verblijven;

Gelast de restutitie der overgelegde voorwerpen aan de daarop regthebbenden;

Veroordeelt den staat in de kosten.

Aldus gedaan enz.; 4 September 1849.

SENTENTIE

DEFINITIEF IN DE ZAAK HANGENDE VOOR HET HOOG-MILITAIR-GEREGTSHOF VAN N. I., TUSSCHEN DEN ADVOKAAT-FISKAAL VOOR DE LAND- EN ZEEMAGT IN N. I., R. O. APPELLANT, EN SALIEMAN, ALIAS PALAWA, GEBOREN TE KLIMBANG, OUD NAAR GISSING 28 JAREN, LAATSTELIJK FUSELIER BIJ DE 5DE KOMPAGNIE VAN HET 12DE BATAILLON INFANTERIE, IN GARNIZOEN TE . . . . . GEAPPELLEERDE.

Kan een militair, die reeds eenmaal is veroordeeld tot eene onteerende straf, en tegen wien mitsdien vervallen-verklaring van den militairen stand is uitgesproken, wanneer hij na ommekomst van zijnen straftijd op nieuw dienst neemt, ter zake daarvan, voor eenen militairen regter betrokken worden, en door dezen wegens bedrog en opligting weder vervallen worden verklaard van den militairen stand?—Neen.

Het Hoog-Militair-Geregtshof van Nederlandsch-Indie:

Gezien het vonnis van eenen daartoe benoemden krijgsraad te . . . . . op den 21sten Februarij 1849 tegen den in hoofde dezes genoemden beklaagde geslagen, en uitgesproken den 19den April daaraanvolgende, waarbij is overwogen:

Dat, zoo uit de ten processe overgelegde bescheiden, als uit de volledige bekentenis van den beklaagde, is gebleken, dat hij, onder den naam van MALIEANG, als fuselier dienende bij het 12de bataillon Infanterie, bij vonnis van den krijgsraad te . . . . . dd. 17 Julij 1846, geconfirmeerd bij 's Hofs arrest, dd. 3 Maart daaraanvolgende, vervallen is verklaard van den militairen stand, dien hij destijds bekleedde, en veroordeeld is geweest tot twee jaren *kruiwagen*-straf, ter zake van *diefstal in de chambree*, welk vonnis op 27 April 1846 is ter executie gelegd;

Dat beklaagde, na onder den naam van MALIEANG zijne straf van twee jaren kruiwagen te hebben ondergaan, zich op den 20sten Mei 1848, met beding van *f* 20 handgeld, weder in dienst heeft begeven, onder den naam van PALAWA, blijkens ten processe in originali overgelegd engagement;

Dat hij als MALIEANG herkend zijnde, op den 28sten Julij 1848 met een briefje van ontslag is weggezonden, mede blijkens aangehaald engagement;

Dat hij niettemin op den 16den September daaraanvolgend zich op nieuw heeft in dienst begeven onder den naam van SALIEMAN, onder genot van *f* 20 handgeld, gelijk blijkt uit in originali overgelegd ander engagement;

Dat het aangaan van een militair engagement, onder beding van handgeld, wetende, dat men onwaardig en onbekwaam is in de gelederen te dienen, en met opgave van eenen verkeerden naam, de misdaden van bedrog en valschheid daarstelt;

Dat de beklaagde, niettegenstaande de tegen hem uitgesproken vervallen-verklaring van den militairen stand, ten gevolge zijner bedriegelijke handelingen weder in de gelederen is opgenomen, en nog op dit oogenblik steeds is begrepen in de formatie van een der korpsen der armée, en bijgevolg onderworpen is aan de regtsmagt van eenen

krijgsraad, ter zake van misdaden, gepleegd gedurende dezen zijnen diensttijd;

Dat het aangaan van een militair engagement bij een bepaald korps, met beding van handgeld, en het erkennen, dat de millitaire wetten hem zijn voorgelegen, moeten worden beschouwd, als de intrede in de millitaire dienst;

Dat de misdadige handelingen, waaraan de beklaagde zich thans heeft schuldig gemaakt, bij en gelijktijdig met het aangaan van zijn laatst militair engagement te . . . ., door hem als militair zijn gepleegd binnen de jurisdictie van den krijgsraad te . . . . ., en hij bijgevolg deswege aldaar behoort te regt te staan;

Op grond van welke overwegingen, en krachtens de art. 1, 2 en 13 v. h. C. W. v. h. k. t. L. en art. 143 van de regtspleging bij de landmagt, de in hoofde genoemde beklaagde is schuldig verklaard aan *bedrog en valschheid*, bij herhaling van misdaad gepleegd, na reeds eenmaal ter zake van misdrijf te zijn veroordeeld; en mitsdien is veroordeeld, na alvorens te zijn vervallen verklaard van den door hem bekleeden militairen stand, tot de straf van den *kruiwagen* voor den tijd van twee jaren, en voorts in al de kosten en misen der justitie, en in die van den processe;

Gelezen den door den R. O. appellant, ter rolle van het hof, van den 18den Mei 1849, gedienden eisch en de daarbij genomene conclusie; daartoe strekkende, dat enz.;

Nog gelezen het door of namens den beklaagde, op den 15den Junij 1849 gediend schriftuur van antwoord, waarbij wordt geconcludeerd tot confirmatie van het vonnis a quo, en tot condemnatie van den appellant in de kosten dezer appellatoire instantie;

Gezien de overige stukken van den processe, zoo ter eerster instantie, als in appel overgelegd;

Overwegende, dat door de getuigenis des beklaagden, de onder eede afgelegde verklaringen der in dezen gehoorde

getuigen, en de overgelegde schriftelijke bescheiden, wettig en overtuigend is bewezen, dat hij na in den jare 1846, bij arrest van den hove, te zijn veroordeeld tot de straf van den kruiwagen, voor den tijd van twee jaren, na alvorens te zijn vervallen verklaard van den door hem bekleeden militairen stand (welk arrest op 27 April 1846 behoorlijk ter executie is gelegd), en die straf te hebben ondergaan, zich op 28 Mei 1848, onder aanname van eenen anderen naam, op nieuw in de gelederen van het leger heeft doen opnemen, met beding van een handgeld van *f* 20; en toen hij bij ontdekking hiervan op den 28sten Julij daaraanvolgend met een briefje van ontslag was weggezonden, op den 16den September 1848, op nieuw, maar weder onder een geheel anderen naam, in dienst heeft begeven, mede na ontvangst van *f* 20 handgeld;

Overwegende, dat de beklaagde ten gevolge der bij regterlijke veroordeeling tegen hem uitgesproken vervallen-verklaring van den militairen stand, wegens een misdrijf, waartegen eene onteerende straf is bedreigd, onbekwaam was om den lande immer weder als militair te dienen, zoo lang hij van de aan eene zoodanige veroordeeling verbonden gevolgen, wat aangaat het infamerende, door het middel van abolitie niet was ontheven, hoedanige ontheffing uit den aard der zaak, en naar den geest der op dat punt aangenomene beginselen, overeenkomstig het daaromtrent voorkomende bij besluit van den 27sten Mei 1845, No. 10, uitsluitend aan den Koning toekomt;

Overwegende, dat het door den beklaagde op 16 September 1848 gesloten verband tot dienstneming bij het leger in deze gewesten, de bewuste onteerende veroordeeling niet krachteloos heeft kunnen maken, omdat tot de bestaanbaarheid van zoodanig verband onder anderen vereischt werd de bekwaamheid aan zijde des beklaagden, om het te kunnen sluiten, hoedanige bekwaamheid hij, ten gevolge der tegen

hem uitgesprokene vervallen-verklaring van den militairen stand, ten eenenmale miste;

Overwegende, dat bijaldien blijken mogt, dat de beklaagde strafbare handelingen tot het aangaan van dat engagement heeft gebezigd, de autoriteit of de administratie, welke daarbij betrokken is, volkomen bevoegd moet geacht worden, bij den burgerlijken regter, boven en behalve de vordering tot vergoeding der door dat onbestaanbaar verband geleden schade, eene vervolging wegens misdrijf tegen den beklaagde in te stellen, hoedanige vervolging wederregtelijk bij den militairen regter is aangevangen, omdat die regter niet bevoegd is kennis te nemen van misdrijven, gepleegd door personen, die niet tot den militairen stand behooren;

Overwegende, dat hieruit volgt, dat de beklaagde, hoezeer dan ook ten gevolge van het door hem, na zijne veroordeeling en zijnen doorgebragten straftijd, op nieuw aangegaan engagement tot het volbrengen van militaire diensten verpligt geworden zijnde, in eenen regtskundigen zin echter niet als *militair* kan beschouwd worden, noch wegens deze bedriegelijke dienstneming strafbaar kan worden beschouwd, volgens de wetten uitsluitend voor het krijgsvolk te lande vastgesteld, terwijl het daarenboven met de gezonde rede niet is overeen te brengen, om een reeds van den militairen stand vervallen verklaarden en daarvan niet ontheven krijgsman andermaal daarvan vervallen te verklaren;

Overwegende, dat dus de militaire regter in dezen is incompetent ratione personae;

Lettende op de artikelen 1 en 9 van het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te lande;

Regt doende in naam en van wege den Koning!

Doet te niet het vonnis van een krijgsraad te . . . . ., tegen den inhoofde genoemden beklaagde gewezen, hiervoren omschreven;

Verklaart zich onbevoegd, om kennis te nemen van de

onderwerpelijke tegen hem uitgebragte beschuldiging, met verwijzing van den beklaagde daar en waar zulks zal behooren;

Bepaalt, dat de kosten van het regtsgeding, zoo ter eerster instantie, als in hooger beroep gemaakt en gevallen, zullen komen ten laste van den lande.

Aldus, enz., 17 Augustus 1849.

BURGERLIJKE REGTZAKEN,

VOOR 1°. MEI 1848 AANHANGIG GEMAAKT.

Exceptie van niet ontvankelijkheid in cas d'appel, en van acquiescement en homologatie.

SENTENTIE DEFINITIEF IN DE ZAAK HANGENDE VOOR HET HOOG-GEREGTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE, TUSSCHEN DEN CHINEES LAUW ANJIE, HANDELAAR, WONENDE OP HET LAND TJIBOEBOER IN DE BATAVIASCHE OMMELANDEN, EN DEN CHINEES LAUW PATSENG, MEDE HANDELAAR, WONENDE OP HET LAND SOEKARADJA, MEDE GELEGEN IN DE BATAVIASCHE OMMELANDEN, EERST EISCHERS IN CAS VAN SALDO VAN REKENING COURANT, THANS APPELLANTEN, TEGEN PETRUS JACOBUS . . . . ., WOONACHTIG MEDE IN DE BATAVIASCHE OMMELANDEN, EERST GED. IN CAS VOORS., THANS GEAPPELLEERDE.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië.

(Eerste kamer).

Gezien hebbende het vonnis van den Raad van justitie te *Batavia*, tusschen partijen geslagen den 9den Junij 1800 acht en veertig, en gepronuntieerd ter openbare rolle van 14 Junij daaraanvolgende, waarbij, op grond der daarbij vermelde overwegingen, is verstaan, dat de gedaagde, thans

geappelleerde, met zijne ter rolle van den 23sten December 1847 gedane presentatie, als alleszins satisfactoir, zal kunnen en mogen volstaan; en waarbij mitsdien gedaagde, thans geappelleerde, is veroordeeld om aan de eischers, thans appellanten, te voldoen eene somma van vijf en veertig gulden kopergeld, uitmakende de geldswaarde van 2½ takker katjang-olie en 2 Buitenzorgsche sarongs, met ontzegging van het door de eischers, thans appellanten, meerder geëischte, en met condemnatie van deze in al de kosten in dezen gevallen; onder deze mits nogtans, dat de gedaagde, thans geappelleerde, onder plegtigen eede verklare, dat de schuld, waarvoor hij is aangesproken, met uitzondering der door hem aangebodene som van vijf en veertig gulden kopergeld, werkelijk voldaan is;

En waarbij, bij *refus* of *in gebreke blijvende* dien eed te praesteren, wordt geadjudiceerd de eisch en de conclusie door de impetranten, thans appellanten, ter rolle van den Raad van den 4den November 1847 op en jegens den gedaagde, thans geappelleerde, gedaan en genomen; met veroordeeling mitsdien van den gedaagde, thans geappelleerde, om aan de impetranten op te leggen en te betalen eene som van *drie duizend twee en dertig gulden en vier en twintig* cent kopergeld, of *f* 2526. 87 recepissen, den impetranten, thans appellanten, van den gedaagde, thans geappelleerde, competerende, wegens saldo van rekening-courant, en zulks alsnu met de legale renten, gerekend ad ⅜ %. 's maands, inde a die litis motae, tot de geheele voldoening toe, met veroordeeling van den gedaagde, thans geappelleerde, in de kosten dezer procedure;

Gezien de op hetzelve vonnis door den eersten substituut-griffier gestelde aanteekening, waaruit blijkt, dat op 9 Augustus 1848, namens de eischers appel van hetzelve vonnis is aangeteekend;

Gezien wijders de op hetzelve vonnis door den griffier

gestelde aanteekening, waaruit blijkt, dat op 11 Augustus 1848 door den gedaagde, thans geappelleerde, ter openbare rolle de bij bovengemeld vonnis hem opgelegde eed, dat de schuld, waarvoor hij is aangesproken, met uitzondering der door hem aangebodene som van vijf en veertig gulden kopergeld, werkelijk is voldaan, is afgelegd;

Gezien hebbende den eisch in cas d'appel door of namens de appellanten op en jegens den geappelleerde, ter rolle van het Hof van den 5den Julij 1800 negen en veertig gedaan en genomen, daarbij concluderende tot nulliteit van het vonnis a quo, door den Raad van justitie te *Batavia*, in dato 9 Junij 1800 acht en veertig geslagen, en den 14den daaraanvolgende uitgesproken, en dat overmits de hoogere regter alsnog den tegen den gedaagde, nu geappelleerde, ter eerster instantie uitgebragten eisch en de genomene conclusie zal adjudiceren, met veroordeeling van den gedaagde, nu geappelleerde, in al de kosten van den processe, zoo ter eerster, als in de appellatoire instantie gemaakt en gevallen, of nog te maken en te vallen, ofte tot anderen;

Gehoord de ter rolle van het hof van 10 Julij 1849, door of namens den geappelleerde, geproponeerde exceptie van niet ontvankelijkheid in cas d'appel, en van homologatie en acquiescement;

Gehoord het antwoord namens de appellanten ter zelfde rolle gedaan, daarbij concluderende tot rejectie der geproponeerde exceptien, c. c.;

Gelet op al de stukken;

Overwegende, dat de geappelleerde zijne geproponeerde exceptie van niet onvankelijkheid in cas van appel grondt op de ten processe bewezene omstandigheid, dat het appel niet bij den bij de wet bepaalden termijn van tien dagen is ingesteld, (zijnde het vonnis op 14 Junij 1848 uitgesproken, en de aanteekening van appel op 9 Augustus daaraanvolgende geschied), en dat van den hoogeren regter

tegen die te late interjectie geen relief is verzocht, veel minder geobtineerd;

Overwegende, dat op grond dezer daadzaken, die ook namens de appellanten niet zijn tegengesproken, teregt door of namens den geappelleerde de exceptie van niet ontvankelijkheid in cas d'appel is ingesteld, krachtens de art. 184 en 187 van het prov. reglement op de manier van procederen in civiele zaken, (Stb. 1819, No 20);

Overwegende wat de geproponeerde exceptie van homologatie en acquiescement aangaat, dat de geappelleerde dezelve grondt op de omstandigheid, dat na behoorlijke oproeping, dan niet verschijning van de prim. eischers, thans appellanten, hij, blijkens aanteekening op het vonnis van 11 Augustus 1848, den eed heeft afgelegd, zoo als dezelve bij vonnis was voorgeschreven, — en uithoofde hij geappelleerde, blijkens notul van dien datum, ten processe berustende, door den regter niet tot het praesteren van dien eed is toegelaten, dan nadat de regter had overwogen, dat, alhoewel uit eene aanteekening ter griffie, namens de primietive eischers, thans appellanten, gehouden, bleek, dat namens de eischers, thans appellanten, op den 9den Augustus 1848, en alzoo niet binnen den bij de wet daartoe gestelden termijn, van het onderwerpelijk vonnis appel is geinterpelleerd, nogtans door de primitieve eischers en non-comparanten, ter rolle van denzelfden 11den Augustus, noch het bewijs is geleverd, dat door den regter ad quem interinement is verleend van de clausule van inhibitie en relief, noch zelfs dat door of namens hem thans geappelleerde aan den hoogeren regter verzoek is gedaan om appointement van appel met gezegde clausule;

Overwegende, dat gezegde dispositie des eersten regters geheel gegrond is op art. 183 van het boven aangehaald provisioneel reglement; dat toch bij dat artikel twee wijzen zijn voorgeschreven om een behoorlijk, en dus een wettig appel te interjecteren:

a. door binnen tien dagen na de pronuntiatie aan het Hoog-Geregtshof bij request, onder overlegging van het vonnis, te verzoeken appointement van appel, met de clausule van inhibitie, en voorts hetzelve te ligten en te doen exploiteren;

b. of door binnen gezegden termijn van tien dagen, ter griffie van den lageren regter te doen aanteekenen, dat men zich van het vonnis constitueert appellant;

Overwegende, dat op 11 Augustus 1848, den dag, waarop de thans appellanten, namens den thans geappelleerde, gedagvaard waren om door hem den bij vonnis opgelegden eed te hooren afleggen, de thans appellanten geen gebruik hebben gemaakt, van de eerste, boven opgegevene wijze om appel aan te teekenen;

Overwegende, dat zij alstoen mede niet konden gezegd worden te hebben opgevolgd de tweede aangegevene wijze, daar eene der voorwaarden niet vervuld was, namelijk, daar de aanteekening niet geschied was binnen den bij de wet voorgeschreven tijd van tien dagen;

Overwegende, dat daar te boven de thans appellanten, alhoewel daartoe behoorlijk opgeroepen, ten bewusten roldage niet zijnde gecompareerd, zich buiten de mogelijkheid hebben gesteld om zelfs hun voornemen kenbaar te maken, om als nog bij den hoogeren regter relief te verzoeken van de indebite interjectie;

Overwegende, dat onder deze omstandigheden, de primitieve gedaagde, thans geappelleerde, teregt door den eersten regter tot den eed is toegelaten;

Overwegende, dat mitsdien de primitieve eischers, thans appellanten, daar het geheel aan henzelve te wijten is, dat de primitieve gedaagde, thans geappelleerde, den eed heeft kunnen afleggen, en mitsdien het vonnis des eersten regters effect heeft kunnen sorteren, door en uithoofde van deze hunne handelingen moeten gerekend worden te hebben be-

rust in de uitspraak, en alzoo ook de door den thans geappelleerde te dezen geproponeerde exceptie van homologatie en acquiescement is gegrond;

Gelet op de aangehaalde wetsbepalingen;

Admitteert de door of namens den geappelleerde geproponeerde exceptien van niet ontvankelijkheid in cas d'appel, en van homologatie en acquiescement;

Doet mitsdien te niet het onderwerpelijk appel;

Absolveert den geappelleerde van de instantie;

Confisqueert de geconsigneerde boete; met condemnatie van appellanten in al de kosten.

Aldus enz.; 23 Augustus 1849.

BURGERLIJKE REGTZAKEN,

NA 1° MEI AANHANGIG GEMAAKT..

1°. *Kan een getuigen-verhoor worden toegelaten, wanneer de geposeerde daadzaak, welke door de tegenpartij wordt ontkend, daartoe strekt, „dat zekere gronden geschikt zijn bevonden voor de tabakscultuur?"* — Neen; *aangezien de verklaringen van getuigen omtrent zoodanige daadzaak, slechts het karakter zouden bezitten van eene voorlichting van deskundigen, welke niet onvoorwaardelijk voor den regter verbindende is, en alzoo de geposeerde daadzaak niet zou kunnen beschouwd worden ter zake dienende en afdoende te zijn.*

2°. *Behoort het tegenbewijs door getuigen ook bij conclusie (namelijk dievan antwoord) aangevraagd te worden?* — Neen; *het tegenbewijs is van regtswege toegelaten (artikel 171 en 201 Regl. van Burg. Regtv).*

Door het Hoog-Geregtshof is ter zake van eene op de door hetzelve geslagen senténtie, in de zaak van . . , tabaksfabrijkant, contra het Gouvernement van Ned.-Indië (zie No. 2, van dit tijdschrift, pag. 149), na de indiening van den daarbij bedoelden staat, van wege den eischer, gediende incidentele conclusie, het navolgende arrest geslagen:

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie:

(Eerste kamer.)

Gehoord de conclusien der partijen, luidende de slotsom

daarvan, die van den eischer, dat het bedrag der kosten, schade en interessen zal worden vastgesteld, zoo als hetzelve op den beteekenden staat is gebragt, en diensvolgens de oorspronkelijke gedaagde, het Gouvernement, als vertegenwoordigende den lande, in hoedanigheid van contractant ter eener zijde, zal worden gecondemneerd, om aan den oorspronkelijken eischer, ter zake der veroordeeling, in 's Hofs sententie dd. 9 December 1848 vervat, te betalen de som van *zes maal honderd twee en zeventig duizend acht honderd twaalf gulden, negen en zestig cents koper, of vijf maal honderd zestig duizend zes honderd zeven en zeventig gulden, vier en twintig cents recepis*, zijnde het bedrag der kosten, schade en winstderving, ter zake daarbij vermeld, aan den oorspronkelijken eischer verschuldigd volgens den hierboven vermelden en aan den oorspronkelijken gedaagde beteekenden staat, alsnu met de legale renten dier som, a die litis motae, te weten van af den 29sten December 1847 tot 31 Mei 1848, ad $^3/_8$ percent 's maands, en van af 1 Julij 1848 tot aan de finale en algeheele betaling toe, ad $^1/_2$ percent 's maands, met veroordeeling tevens van den oorspronkelijken gedaagde in de kosten van dit nader regtsgeding; — die van den verweerder, dat het Hoog-Geregtshof den door den eischer op den 5den Julij 1849 uitgebragten eisch (hierboven bekend gesteld) zal ontzeggen, met comdemnatie van denzelven in de kosten van den processe; — die van des eischers incidentele conclusie, dat de eischer zal worden toegelaten, om door getuigen te bewijzen de door hem gestelde daadzaak: „ dat de gronden, voor „ des eischers tabaks-onderneming onder *Indramayoe* door „ het Gouvernement aangewezen, geschikt zijn bevonden voor „ den tabaksbouw," onverkort geregtelijke plaatsopneming, zoo noodig, en alle andere betrekkelijk de principale vordering van wederzijde voor te dragen middelen, doende in geval van tegenspraak wel expresselijk eisch van kosten, ofte etc.; — die van des verweerders nadere conclusie, dat hij

bij arrest van het Hoog-Geregshof van Nederlandsch-Indië zal worden toegelaten, om door getuigen het bewijs *tegen* de door den eischer, en tevens *voor* de door hem van wege den gedaagde gestelde daadzaken te leveren, alles onverkort eene geregtelijke plaatsopneming, zoo noodig, en alle andere betrekkelijk de principale vordering van weerszijden voor te dragen middelen, met veroordeeling van den eischer in de kosten van dit tusschengeschil;

Gezien de overgelegde stukken:

Overwegende, wat de daadzaken en de procedure betreft, dat de eischer, bij exploit van den deurwaarder H. Mutter, dd 23 Julij jl., den verweerder heeft doen sommeren, om binnen acht dagen, na de beteekening der bij dat exploit bedoelde acte van conclusie, eenige, ten getale van zeven, bij die acte gestelde daadzaken te erkennen of te ontkennen enz., onder welke gestelde daadzaken, sub No 3, voorkomt, „dat „ de gronden, voor des eischers tabaksonderneming onder „ *Indramaijoe* door het Gouvernement aangewezen, geschikt zijn „ bevonden voor de tabaksteelt;" waarop door den verweerder is geantwoord, bij behoorlijk beteekende acte van 30 Julij jl., dat hij, met aanneming des noods van de overige door den eischer gestelde daadzaken, *ontkent*, „dat al de gronden, voor „ des eischers tabaks-onderneming onder *Indramaijoe* afge„ zonderd, geschikt zijn bevonden voor den tabaksbouw," onder erkenning, „dat slechts een gedeelte dier gronden, en „ wel speciaal de zeer nabij de rivier *Tjimanok* gelegene, „ alsmede eenige weinige andere, welke op grooter af„ stand van de fabrijksgebouwen verwijderd zijn, als voor „ den tabaksbouw geschikt kunnen worden aangemerkt, ter„ wijl de overige gronden daartoe ongeschikt moeten worden „ geacht;" — zijnde nog door den eischer bij zijne hiervoren aangehaalde incidentele conclusie, dd 2 Augustus jl., verzocht acte, dat door of namens den gedaagde zijn erkend, immers niet ontkend, de door hem gestelde overige zes daadzaken;

Overwegende, dat bij artikel 171 en 193 van het reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de Raden van Justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch-Indië* aan den regter de verpligting wordt opgelegd, om in zaken, in welke getuigen-bewijs door de wet is toegelaten, hetzelve verzocht zijnde, dit te bevelen, indien de ontkende daadzaak tot beslissing der zaak kan leiden, ter zake dienende en afdoende is;

Overwegende, dat de door den eischer bij zijne incidentele conclusie gestelde, en door den gedaagde gedeeltelijk ontkende daadzaak, zoo als die is geposeerd, niet ter zake dienende en afdoende is, daar toch verklaringen van getuigen, houdende, dat de door partijen bedoelde gronden voor de tabakscultuur geschikt zijn bevonden, geen voor den regter verbindend bewijs daarvan daarstellen, maar daartoe daadzaken hadden behooren te zijn gesteld, welke, door getuigen bewezen zijnde, tot de gevolgtrekking zouden leiden, dat de meergemelde gronden voor de tabakscultuur geschikt bevonden zijn;

Overwegende, dat anders de door den eischer gestelde daadzaak, door getuigen bevestigd zijnde, zelfs met opgave der redenen van hunne wetenschap, de waarde slechts zoude bezitten van eene voorlichting van deskundigen, welke niet onvoorwaardelijk voor den regter verbindende is, en ook niet door partijen is verzocht, noch bedoeld, blijkens de duidelijke bewoordingen, waarmede bij de incidentele conclusien bewijs en tegenbewijs door getuigen is verzocht;

Overwegende, dat alzoo het verzocht bewijs door getuigen niet kan worden bevolen, en het verzoek om toegelaten te worden tot tegenbewijs der getuigen, overigens bij de wet van regtswege toegelaten, komt te vervallen;

Gezien artikel 171 en 193, alsmede art. 58 van het reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de Raden van Justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch Indië*;

Regt doende:

Geeft acte, waarvan acte is gevraagd;

Ontzegt het onderwerpelijk verzoek tot getuigenbewijs;

Veroordeelt den eischer in de kosten van dit incident.

Aldus, enz., 19 Augustus 1849.

Is de eenzijdige, onderhandsche verklaring, dat men ten behoeve van een ander afstand doet van een toekomend vierde aandeel in een landgoed en eene suikerfabriek, (1) *tegen eene maandelijksche uitkeering van f 200, zonder dat blijkt, dat dit aanbod is aangenomen, van dien aard, dat zij latere, door derden verkregene regten zoude kunnen benadeelen?* NEEN.

Zaak van H. K. . . . ., appellant Ca. Jhr. E. F. L. . . . ., geïntimeerde.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:
(Eerste kamer).

Partijen gehoord;

Gezien de stukken enz.;

Gehoord de conclusiën bij partijen genomen, en hetgeen verder bij pleidooi door haar is aangevoerd;

Ten aanzien der daadzaken;

Overwegende, dat uit de ten processe door partijen overgelegde stukken is gebleken:

---

(1) Tusschen partijen is ten processe de vraag niet geopperd, of de aard der regten, voortvloeijende uit de door suikerfabriekanten met het Gouvernement aangegevene overeenkomsten, een wezenlijk regt van *eigendom* daarstelt, hetzij op den grond, waarop de fabriek is gebouwd, dan wel op de gronden, jaarlijks voor den aanplant van suikerriet aangewezen.

I. Dat bij akte, gepasseerd te *Batavia* voor den notaris J. C. M. . . ., op den 2den November 1844, Sub. No. 7, de thans gedaagde en geappelleerde E. . . . F. . . L. . . ., eigenaar voor drie vierde gedeelte van een suikeretablissement, gelegen te . . . . . een derde van zijn aandeel, bedragende een vierde gedeelte van voorzegde fabriek, aan zijnen broeder F. . . . G. . . . . L. . . . . , destijds alhier woonachtig, heeft afgestaan en verkocht voor de som van twintig duizend gulden, welke hij daarbij erkent te hebben ontvangen, en zulks, onder meer andere voorwaarden, met beding, dat bij hem, verkooper E. F. L. . . . . de geheele zorg voor de administratie dezer inrigting zoude verblijven, met verpligting echter, om jaarlijks eene verantwoording op te maken en in te dienen;

II. Dat F. G. L. voornoemd, op den 20sten Mei 1847, bij akte, verleden voor den notaris C. v. d. Voort van Zijp te *Amsterdam*, aan H. K. en W. F. L., beide handeldrijvende onder den naam der firma K. & Co., de helft van zijn vierde of een achtste aandeel in de meermelde suikerfabriek te . . . . . heeft verkocht, vermeldende tevens dat hij reeds op den 31sten Mei 1845 een achtste aandeel in dezelfde fabriek aan zijnen broeder W. F. L., hierboven genoemd, bij akte van schenking, had afgestaan;

III. Dat voorts bij akte van den 12den Februarij des jaars 1848, verleden voor A. B. Zoure, notaris te *Amsterdam*, de personen van H. K. en W. F. L., als representerende de firma K. & Co., het hiervoren omschreven een achtste in het suikeretablissement te . . . . . hebben gecedeerd en verkocht aan vrouwe Adelheid W. . . ., huisvrouwe van H. K. . . . . ;

IV. Dat alsmede ten processe in afschrift is overgelegd een document van den navolgenden inhoud:

„*Amsterdam* 22 Februarij 1847."

„Onderhandsche overeenkomst."

„Ik ondergeteekende Jonkhr. F. G. L., geve bij deze de verklaring van afstand te doen aan mijnen broeder Jonkhr. E. F. L. van het *een vierde* gedeelte in het landgoed en de suikerfabriek . . . . . , hetwelk mij bij akte, gepasseerd den 2den November 1844 bij den notaris M. E. IJ. E. R. residerende te *Batavia*, is toegekend geworden, behoudens genoemde broeder E. F. L. mij waarborge in *Nederland* te kunnen ontvangen maandelijks ƒ200 Ned. cour., en levenslang, uit het landgoed . . . . . ." (Geteekend) Jonkhr. F. G. L. Voor eensluidend afschrift van het origineel, geschreven op een zegel van vijftien cents. (w. g.) NIEUWENHUIJSEN;

Overwegende *regtens*, dat de vordering, door den eischer en appellant qq. zijne huisvrouw A. W. ingesteld, is gegrond op de hiervoren sub No. 1 tot met III omschreven en ten proces overgelegde akten, blijkens welke de appellant qq. wettig eigenaar is van een achtste aandeel in zeker suikeretablissement te . . . , . . ., oorspronkelijk toebehoord hebbende aan den gedaagde en geappelleerde E. F. L., en door dezen verkocht met voorwaarde onder anderen, dat hij alleen de administratie der fabriek zoude voeren, doch jaarlijks verantwoording daarvan zou doen;

Overwegende, dat hiertegen door den gedaagde en geappelleerde is ingebragt, dat het bewuste een achtste gedeelte van het vorenbedoeld suikeretablissement reeds op den 22 Februarij 1847 door den toenmaligen eigenaar F. G. L. was overgedragen, en dat mede, ten gevolge van dien, de eischer en appellant in geenen deele bij zijne notariele akte van den 20sten Mei 1847 eenige regten op het bewuste $\frac{1}{8}$ aandeel had kunnen verkrijgen, aangezien F. G. L. reeds drie maanden geleden, en wel blijkens gezegde akte van 22 Februarij 1847, had opgehouden eigenaar te zijn van het door hem bezeten aandeel, en dus niet meer eenige regten hierop op anderen kon overdragen;

Overwegende, dat bij inzage van het woordelijk hiervoren

opgenoemde document van den 22sten Februarij 1847 reeds terstond blijkt, dat hetzelve alle vereischten mist, om als eene wettige akte van koop en verkoop te kunnen gelden, en niets inhoudt dan eenige onbepaalde voorwaarden, welke hoogstens als een aanbod kunnen aangemerkt worden;

Overwegende, dat ook ten processe niet in het minste blijkt, ja zelfs niet eens beweerd is, dat de zoogenaamde hier bedoelde overeenkomst eenig gevolg zoude hebben gehad, noch ook dat het daarbij gedaan eenzijdig aanbod zoude zijn aangenomen en daardoor tot eene wederzijdsche overeenkomst overgegaan;

Overwegende, dat wel verre van dien integendeel aan gezegd stuk hoegenaamd geen gewigt is gehecht, hetgeen kan blijken uit de ten proces overgelegde akte, op den 6den Julij 1848, alzoo gedurende den loop van deze procedure, voor den notaris N. verleden, waarbij zonder op de akte van 22 Februarij 1847 te letten, noch ook op de regten inmiddels aan derde belanghebbenden tegen geldelijke betaling afgestaan, E. F. L. gedaagde en geappelleerde, en F. G. L. „verklaren met on-„derling goedvinden te vernietigen en buiten effect te „stellen zekere akte, verleden alhier voor den notaris J. C. M. „en getuigen den 22sten November 1844, inhoudende ver-„koop door den eerstgenoemden komparant aan laatstgenoem-„den van een kwart aandeel in het kontrakt tot den aanmaak „van suiker te . . . . . Residentie . . . . . *met den aan-„kleve van dien*, niet willende dat daaraan in den vervolge „eenige kracht of waarde worde toegekend;"

Overwegende, dat door den gedaagde en geappelleerde, is aangevoerd, dat de eischer qq, thans appellant, geheel bekend is geweest met het op 22 Februarij 1842 door F. G. L. gedaan aanbod, en hij, ten gevolge van dien, niet geregtigd is iets tegen de geldigheid der bedoelde zoogenaamde akte van overeenkomst in te brengen, aangezien er van zijnen kant kwade trouw bestond, en hij wetende, dat het bedoeld een achtste gedeelte

door F. G. L. op 22 Februarij 1847 weder aan E. F. L. was verkocht, te kwader trouw, ja op eene strafbare wijze hetzelve aandeel op den 20sten Mei 1847 zou hebben gekocht;

Overwegende, dat bij de blijkbare belangen, welke de eischer en appellant K. voor zijne firma in de steeds achteruitgaande zaken van E. F. L. had, hij eene gereede aanleiding heeft kunnen vinden, om het bewust een achtste aandeel in de suikerfabriek te . . . . . te koopen, en dat de omstandigheid, dat hij met den loop der zaken bekend was, hem geenszins uitsloot van de bevoegdheid om als kooper op te treden, vooral dewijl hij wel is waar de zoogenaamde overeenkomst van 22 Februarij 1847 aanvankelijk als een in regten geldig stuk had kunnen beschouwen, doch later te dien aanzien beter ingelicht, welligt ook ten gevolge van latere gebeurtenissen of mededeelingen, tot den bewusten koop is overgegaan;

Overwegende mitsdien, dat de eischer en appellant qq. op eene wettige wijze, door koop en verkoop, eigenaar is geworden van het 1/8 (een achtste) aandeel in de suikerfabriek te . . . . . en dat hij mitsdien geregtigd is zoo wel als eigenaar hiervan, als ten gevolge der door hem voorgegeven hiervoren vermelde verbintenissen met E. F. L., van dezen rekening en verantwoording te vorderen;

Lettende op art. 58, 765 en 766 van het reglement op de B. R. voor de raden van Justitie op *Java* en het hooggeregtshof van Nederlandsch-Indië;

Vernietigt het vonnis van den raad van Justitie te *Batavia*, uitgesproken den 18den Mei 1849, waarvan te dezen is geappelleerd;

Adjudiceert den ter 1ster instantie aan dien raad gedanen eisch en de genomene conclusie, en condemneert den gedaagde, thans geappelleerde, om binnen een termijn van drie maanden, gerekend van heden, ten overstaan van eenen nader door dien raad te benoemen regter-commissaris, aan den

appellant qq. te doen behoorlijke rekening en verantwoording van het onder het beheer van den gedaagde, thans geappelleerde, staande suikeretablissement te . . . . ., regentschap . . . . . ., residentie . . . . . ., en zulks van af den 1sten Mei tot ultimo December 1847;

Verklaart voorts, dat indien de gedaagde, thans geappelleerde, in gebreke mogt blijven die rekening binnen den bepaalden termijn te doen, hij daartoe zal kunnen genoodzaakt worden door de inbeslagneming zijner goederen, zoo roerende, als onroerende, tot een bedrag van ƒ25,000, en des noods door lijfsdwang;

Veroordeelt wijders den gedaagde en geappelleerde in de kosten van het proces.

Aldus enz.; 6 September 1849.

GEMENGDE BERIGTEN.

Donderdag den 31sten Augustus jl., had in eene openbare algemeene vergadering van het Hoog-Geregtshof van N. I. de plegtige installatie plaats van den, bij Kon. Besluit van 5 Junij 1849, No. 177, benoemden president van dat opperregterlijk collegie, Mr. C. Hultman, vroeger Procureur-generaal bij hetzelve, en zulks ter vervanging van den in de maand Februarij dezes jaars naar Nederland vertrokken president, den heer staatsraad Jonkh. Mr. H. L. Wichers thans minister van justitie.

Nadat de beide Advocaten-Generaal hunne zitplaatsen hadden ingenomen, werd de heer Hultman, die, bij zijne komst aan het hofgebouw door de heeren substituut-griffiers was gerecipieerd, uit de presidents-kamer, werwaarts ZHEdG. zich begeven had, door de raadsheeren Jkhr. Mr. Junius van Hemert en Donker Curtius, vergezeld van den griffier, in de vergaderzaal binnengeleid, waar ZHEd. zich op den presidialen zetel plaatste, waarna de leden der balie en het publiek werden toegelaten. De Vice-president verklaarde daarop deze openbare algemeene vergadering geopend te zijn en gaf het woord aan den Procureur-generaal, door wien, bij monde van den heer Advocaat-generaal Mr. J. A. A. Leemans,

voorlezing werd verzocht van de besluiten van benoeming en beëediging van den heer HULTMAN, hetwelk door den griffier plaats had, en van welke handeling de Advocaat-generaal voornoemd acte verzocht.

Hierop rigtte de Vice-president, Mr. P. MIJER, het woord aan den nieuwbenoemden voorzitter, en verklaarde in den aanvang zijner rede, dat de taak, om ZHEdG. namens deze achtbare vergadering openlijk te mogen begroeten als haren door den Koning benoemden president, hem hoogst aangenaam was

„ Gedurende het vier en dertigjarig tijdvak (zeide de Vice-
„ president), hetwelk sedert de heugelijke herstelling van het
„ hedendaagsche gezag in deze gewesten verloopen is, is Uwe
„ benoeming tot de praesidiale waardigheid van het Hof de
„ eerste, welke, regtstreeks van Zijne Majesteit uitgaande,
„ aan een regterlijken ambtenaar in Nederlandsch-Indie te
„ beurt valt. Is deze Uwe verheffing, van die zijde beschouwd,
„ op zich zelve reeds hoogstvereerend, hoe aangenaam moet
„ zij niet zijn voor Uw gevoel, daar Gij ze ook als vol-
„ komen verdient moogt aanmerken. Drie en twintig van Uwe
„ schoonste levensjaren hebt Gij, onafgebroken, aan de dienst
„ der justitie in deze gewesten toegewijd. Gedurende acht-
„ tien jaren waart Gij lid, — en daarvan twaalf hoofd van het
„ Openbaar Ministerie in N. I., en bovendien heeft UHEdG.
„ zich meermalen tijdelijk geplaast mogen zien aan het hoofd van
„ ditzelfde opperregterlijk collegie, hetwelk U thans als deszelfs
„ blijvenden voorzitter begroeten mag. In al deze betrek-
„ kingen verwierf UHEdG. zich door Uwe trouw, kunde en Uwen
„ onvermoeiden ijver de onbepaalde goedkeuring des Bestuurs,
„ en de hoogachting Uwer medeburgers. Geen wonder voor-
„ waar, dat 's Konings keuze, voorgelicht door bevoegde be-
„ oordeelaren, zich op UHEdG. vestigde, toen Z. M. onlangs
„ geroepen werd tot de vervulling der waardigheid van President
„ van dit collegie, welke door het vertrek van den heer staatsraad

„ Wichers naar Nederland was opengevallen. Wij juichen die „ keuze, als hoogstbillijk en wijs tevens, van ganschen harte „ toe; zij vereert de Indische magistratuur, en is voorzeker „ aan alle leden van dezelve, maar in het bijzonder aan ons, „ hoogst aangenaam."

Nadat de Vice-president vervolgens in korte trekken de belangrijkheid van den werkkring van den nieuw benoemde had geschetst, en ZHEdG. de verzekering had aangeboden van de hartelijkste medewerking van al de leden van het collegie, welke hij spreker zelf zoo ondubbelzinnig en onafgebroken had ondervonden, en waarvoor hij zijne warmste erkentelijkheid betuigde, eindigde ZEd. met den wensch, dat bijaldien het in de wegen der voorzienigheid mogt liggen, dat de voorzitter eenmaal zijne nieuwe waardigheid tegen eene andere verwisselde, een geruste en blijmoedige terugblik op den werkkring, welken ZHEdG. heden aanvaardde, de voldoening zoude moge vermeerderen, welke de herinnering aan de afgelegde loopbaan hem zoo ruimschoots opleverde.

Na den Vice-president heeft de Advocaat-generaal, Mr. J. A. A. Leemans, den nieuwbenoemde president op de volgende wijze toegesproken:

Het is mij eene vereerende taak, als vertegenwoordigende het Openbaar Ministerie, geroepen te zijn, in dezen plegtigen oogenblik het woord te voeren, en UHEdG. geluk te wenschen bij gelegenheid der aanvaarding der hooge betrekking van President van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie, welke UHEdG. door Zijne Majesteit onzen geëerbiedigden Koning werd opgedragen.

Nog onder den indruk der welsprekende rede van hem, die als Vice-president van dezen Hove, gedurende geruimen tijd, zoo waardiglijk den voorzitters-stoel *onverdeeld* bekleedde, is het mij eene eerste behoefte, de plegtige verzekering af te leggen, dat ook ik en mijn geachte ambtgenoot met diezelfde gevoelens van hoogachting te

Uwaarts bezield zijn; dat ook wij ons verheugen in de keuze des Konings, die, hoe ver van dezen grond verwijderd, in die keuze een nieuw blijk gaf van Hoogstdeszelfs aanhoudende zorg en belangstelling, en op nieuw toonde, dat zijn oog *onafgebroken dienstijver, groote ervaring en kunde, ontegensprekelijke verdiensten*, steeds weet op te merken en te onderscheiden.

Wie beter dan de leden van het achtbaar collegie, die UHEd.G. heden als hunnen voorganger begroeten, wie beter dan wij, die sedert de invoering der nieuwe wetgeving, onder UHEdG. onmiddellijke bevelen, de gewigtige functien aan het Openbaar Ministerie verknocht, uitoefenen, zijn in staat zulks te beseffen en te gevoelen?

Sints twaalf jaren bekleedde UHEdG. het aanzienlijk ambt van Procureur-generaal, stond UHEdG. aan het hoofd van het Openbaar Minitterie, hetwelk zijne bemoeijenissen en zijn werkkring over geheel Nederlandsch Indie uitstrekt.

Veelvuldig, gewigtig, ja drukkend, waren die werkzaamheden, die groote krachten en voortdurende inspanning vereischten.

En wie is er, die UHEdG. in Uwe verrigtingen kon gade slaan, die Uwe krachten heeft zien falen, Uwe inspanning wankelen?

Getuigen voor dezelve die ontelbare zaken, zoo uitgebreid, zoo gewigtig: — getuigen voor dezelve, die mede ontelbare advijsen en regterlijke beslissingen, op Uwe voorlichting en conform Uwe conclusien genomen: — getuigen voor dezelve die vele en gewigtige maatregelen, door het Bestuur dezer gewesten op Uwe voordragten in het leven geroepen.

Wie den omvang van die groote verrigte werkzaamheden aanziet, verwondert zich, en teregt, dat één man in staat was van zoovelen zaken het hoofd te bieden, en de-

zelve met die vlugheid van bevatting, zaakkennis en doorzigt te behandelen, welke ze kenschetsten.

Want tot de invoering der nieuwe wetgeving op 1° Mei 1848 stond UHEdG. alléén. En in weerwil van dien vond UHEdG. nog den tijd om Uwe gedachten te vestigen op de in te voeren nieuwe wet. Bij aanhoudendheid door den Heere staatsraad, belast met eene zending naar Nederlandsch-Indie, geraadpleegd over al de ontwerpen, welke ons thans regeren, gaf UHEdG. de zoo nuttige wenken, deelde UHEdG. die zoo juiste bemerkingen mede, welke van Uwe grijze ondervinding getuigden, en ons thans, bij de behandeling van zaken onder de nieuwe wet, als even zoovele lichten tegenfonkelen.

Van daar dan ook, dat toen die nieuwe wet in werking trad, UHEdG. zich in staat gevoelde met die kracht, welke U onderscheidt, eene nieuwe rigting te geven aan alle ambtenaren van het Openbaar Ministerie, in den geest der wet, zoo als dezelve op den niet ligt te vergeten dag van 1° Mei 1848, in den boezem dezer zelfde vergadering, door UHEd.G. werd voorgesteld en ontwikkeld. Van daar dat wij, die bij onze nog jeugdige krachten leiding en steun behoefden op den onbekenden en onbewandelden weg, dezelve steeds bij UHEdG. in zoo ruime mate mogten ondervinden, waardoor wij alleen werden in staat gesteld waardiglijk aan onze roeping te beantwoorden.

En niemand zal het dan ook wraken, wanneer ik en mijn geächte ambtgenoot, wiens tolk ik ten deze zijn mag, door een gevoel van erkentelijkheid geleid, UHEdG. bij deze plegtige gelegenheid onze welgemeende dankbetuigingen aanbieden.

De nieuwe werkkring, welke UHEdG. thans verbeidt, ligt voor U; gewigtig is dit oogenblik ook voor U; wij gevoelen het. Maar driewerf gelukkig hij, die bij den aan-

vang van eenen moeijelijken werkkring, met zelfvoldoening, met het bewustzijn van zoo zijnen pligt gedaan, zoo aan zijne roeping beantwoord te hebben, kan terugzien op de reeds afgelegde loopbaan. Die terugblik geve UHEdG. bij de aanvaarde, zoo gewigtige, zoo moeitevolle betrekking, thans nieuwen moed, verjongde krachten. — Daarom verwacht ook een ieder, dat de regeling der zoo gewigtige justitiële verrigtingen bij dezen Hove, onder UHEdG's. praesidium, krachtig zal worden voortgezet, op de grondslagen reeds aangegeven en gelegd onder hem, die heden zijne plaats, welke hij sints geruimen tijd met eere bekleedt, inruimde, en vertrouwt een ieder, dat de moeijelijkheden, welke steeds worden ondervonden, onder medewerking van het Opperbestuur, dat weder in uwe benoeming een blijk gaf van ware belangstelling in de zaken der justitie betreffende, ondersteund en voorgelicht door den man, die voor dit schoone en gezegend eiland zooveel ware belangstelling toonde, en thans aan het hoofd der Justitie in het moederland geplaatst is, zoo hiertoe blijken zal mogelijkheid te bestaan, zullen worden uit den weg geruimd en overwonnen.

Daartoe bij te dragen zal steeds ons doel, ons streven zijn, onder de leiding van den hoogen ambtenaar, dien wij als Uwen plaatsvervanger te gemoet zien, en onder wien wij vertrouwen, dat ons dezelfde aangename werkkring moge zijn toegedacht, welke ons onder UHEd.G. te beurt viel, en aan welken, wij wenschen UHEdG. hiervan nogmaals de verzekering te geven, immer met genoegen en erkentelijkheid zullen gedenken."

De nieuw benoemde President beantwoordde deze toespraken, en begon met de uitdrukking der aandoeningen van verschillenden aard, welke zich in dezen plegtigen oogenblik van hem meester maakten. Hij herinnerde in korte trekken zijne regtelijke loopbaan, hoe ZHEdG. gedurende bijna achttien jaren, niet dan met eene geringe afwisseling, als amb-

tenaar van het Openbaar Ministerie, en gedurende 12 jaren als hoofd van hetzelve was werkzaam geweest; hoe het hem een streelend genoegen was zich zelven de getuigenis te mogen geven, dat de hoogte, waarop hetzelve zich thans bevindt, grootendeels aan zijne bemoeijenissen was te danken, en hoezeer het hem leed moet doen, een werkkring vaarwel te zeggen, waaraan zoovele aangename herinneringen voor hem verbonden waren; ZHEdG. betuigde zich echter gevoelig aan de hooge onderscheiding hem te beurt gevallen, en erkende met dankbaarheid daarin een bewijs van 's Konings goedkeuring over het door hem verrigte.

Ik schroom niet te erkennen, vervolgde ZHEdG., dat ik beduchtheid heb, dat mijne zwakke krachten ontoereikende zullen zijn tot volbrenging der zoo hoogst gewigtige taak, welke mij is opgelegd.

Doch, mijne heeren! ik ben niet wankelmoedig, en deins niet terug voor de moeijelijkheden, welke mij te wachten staan! Met eenen bepaalden en vasten wil om het goede te doen, — met een onveranderlijk voornemen, om, het moge kosten wat het wil, alle krachten in te spannen tot bereiking van het doel, dat mijne roeping mij aanwijst, — hoop ik eenmaal de zelfvoldoening te kunnen smaken van niet zonder nut te zijn werkzaam geweest!

Om hiertoe te kunnen geraken, zal ik, mijne heeren! ruimschoots uwe medewerking behoeven; na al hetgeen tot eene regelmatige werking der nieuwe wetgeving is verrigt, blijft vooral voor het Hoog-Geregtshof nog veel, ja, zeer veel, ter verrigting over. Het is toch niet genoeg, dat de wetgever zijne taak hebbe volbragt, om eene wetgeving naar behooren in het belang der geheele maatschappij te doen werken! Daartoe immers wordt meer gevorderd. Wat baat de wet, wanneer derzelver bepalingen tegen de wijze bedoelingen van den wetgever worden toegepast, — wanneer men aan eigen denkbeelden, aan eigen meening, de be-

paalde voorschriften der wet ten offer brengt! En dit, mijne heeren! de geschiedenis van alle positieve wetgevingen leert het ons, hoe menigmaal is dit niet het geval! Tegen een zoodanig euvel moet het Hoog-Geregtshof waken, door deszelfs regtspraken zoo in te rigten, dat de lagere regters daarin den waren geest der wet ontdekken, en de overtuiging erlangen kunnen, wanneer zij mogten hebben gedwaald.

Maar, mijne heeren! dit is niet genoeg, — het Hoog-Geregtshof moet ook op eene doelmatige en klemvolle wijze gebruik maken van de verpligtingen, welke bij art. 157 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie aan hetzelve ter vervulling zijn opgelegd!

Teregtwijzende aanschrijvingen aan hen, die ze behoeven, kunnen niet dan eenen heilzamen invloed op de goede werking, op het goed verstand der nieuwe wetgeving uitoefenen.

In deze mijne bedenkingen, zult gij, mijne heeren! ongetwijfeld deelen. Uwe hulp en Uw bijstand, hiervan houde ik mij ten volle overtuigd, zult Gij mij niet ontzeggen, maar mij met Uwe bekende bereidwilligheid ter zijde staan, ten einde de taak te kunnen volbrengen, waartoe wij geroepen zijn."

Den heer Vice-president werd daarop door den spreker zijn dank betuigd voor de aan hem gerigte toespraak; voorts den raadsheeren in den Hove de hoop te kennen gegeven, dat zij ZHEdG. met diezelfde medewerking zouden bijstaan, als waarvan hij steeds, toen ZHEdG. bij twee vroegere gelegenheden het tijdelijk voorzitterschap van den Hove had bekleed, de duidelijkste blijken had mogen ondervinden.

Hierop het woord rigtende tot de beide Advocaten-generaal, sprak de benoemde President het volgende:

En alsnu het woord rigtende tot U, mijne heeren! die geroepen zijt, om bij dit opperregterlijk collegie het Open-

baar Ministerie waar te nemen, ontvangt Gijl. mijnen oprégten dank voor de gevoelens van verknochtheid, welke Gijl. mij hebt betoond, — voor de hulp en den bijstand, welke Gijl. aan mij als hoofd van het Openbaar Ministerie in ruime mate hebt bewezen. Het is mij eene hoogst aangename taak, hier in het openbaar, de getuigenis te kunnen afleggen, dat Gijl. op het zeerst hebt gewedijverd, om door eene wel doordachte, zakelijke en doelmatige behandeling U van de werkzaamheden te kwijten, welke ik Ul. heb opgedragen. Gaat op dien goeden weg voort, opdat ook mijn opvolger dezelfde redenen van tevredenheid over Ul. moge erlangen, als ik steeds gehad heb.

De griffier en de substituut-griffiers werden mede op eene vleijende wijze door ZHEdG. aangesproken, en ten slotte ook het woord aan de leden der balie gerigt, en hun de verzekering gegeven, dat zij steeds op de meeste welwillendheid van zijde van ZHEdG. zouden kunnen rekenen, en het ZHEdG. een heilige pligt zoude zijn hun het regt van verdediging op de meest vrijzinnige wijze open te laten.

Waarna de heer Hultman verklaarde het voortzitterschap van het Hoog-Geregtshof van N. I. te hebben aanvaard, de door het openbaar Ministerie verzochte acte verleende, en deze plegtige openbare algemeene teregzitting sloot.

Den volgenden dag had, in eene vergadering van het Hoog-Militair-Geregtshof, de overdragt plaats van het praesidium aan den heer Mr. C. Hultman, bij welke gelegenheid, ZHEdG. de gelukwenschen zoo van den Wd. President Mr. P. Mijer, als van den substituut-Advocaat-Fiskaal Mr. K. H. Nolthenius, met de aanvaarding zijner waardigheid heeft ontvangen, en die op de meest vereerende wijze heeft beantwoord.

BESLUITEN, ENZ.

N°. 1. EXTRACT UIT HET REGISTER DER BESLUITEN VAN DEN MINISTER VAN STAAT, GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE.

BATAVIA, *den 28sten Augustus 1849.*

Gelezen enz;

Gelet enz;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Te berusten enz.;

Ten tweede. Den officier van justitie bij den Raad van justitie te *Amboina*, Mr. L. J. J. VERENET, thans alhier aanwezig, eervol te ontheffen van de verdere waarneming dier betrekking, onder toekenning van wachtgeld, ten bedrage van het een derde gedeelte van het laatst door hem genoten activiteits- traktement, met magtiging op den Directeur-generaal van financien, om dat activiteits-traktement te doen uitbetalen tot en met 30 April 1849.

Afschrift dezes zal worden gezonden aan den Raad van Nederlandsch-Indie, tot informatie; en extract verleend aan het Hoog-Geregtshof, den Procureur-generaal, den Direc-

teur van financien, de Algemeene Rekenkamer, den Gouverneur der Molukko's, en den belanghebbende Mr. L. J. VERENET, tot informatie en narigt.

Accordeert met voorschreven register,
De Adjunct-Secretaris van het Gouvernement;

(W. G.) J. C. DE LANNOIJ.

No. 19. EXTRACT UIT HET REGISTER DER BESLUITEN VAN DEN MINISTER VAN STAAT, GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE.

BATAVIA, *den 2den September 1849.*

Gelezen de missive van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië, van 14 Augustus 1849, No. 416, in voldoening aan artikel 3 van het besluit van 12 April 1849, No. 8, bij hetwelk hetzelve is uitgenoodigd, om nader te dienen van consideratien en advies, over den vorm, in welken aan de autoriteiten op de buitenbezittingen kan worden opgedragen het voorzien in de tijdelijke waarneming van regterlijke betrekkingen, met bepaling dat geene definitieve benoeming plaats hebbe, anders dan door den Gouverneur-generaal;

Gevende het Hof, onder overlegging van het advies van den Procureur-generaal dd 8 Maart 1849, No. $\frac{1076}{140}/911$, te kennen, dat zulks, volgens art. 1 van de algemeene bepalingen van wetgeving voor Nederlandsch-Indië, behoort plaats te hebben bij een besluit, af te kondigen in den vorm, bepaald bij het regerings-reglement;

Gelet op art. 15 van het Reglement op de regterlijke

organisatie, en het beleid der justitie, alsmede op de resolutie van 4 November 1823, No. 5, en op het besluit van 29 November 1837, No. 8, bij welke eene zoodanige bevoedheid is verleend aan den Gouverneur der *Moluksche* eilanden, en aan den Gouverneur ter *Westkust* van *Sumatra*;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Vast te stellen de navolgende *publicatie:*

Van wege en in naam des Konings;

De Minister van Staat, Gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië;

De Raad van Nederlandsch-Indie gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut! doet te weten:

Dat hij, naar aanleiding van art. 15 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie in Nederlandsch-Indië, heeft goedgevonden en verstaan:

Aan de ambtenaren op de bezittingen buiten *Java* en *Madura*, met het hoogst burgerlijk gezag bekleed, op te dragen, om te voorzien in de tijdelijke waarneming van openvallende regterlijke betrekkingen;

Met last om van zoodanige voorziening onverwijld kennis te geven aan den Gouverneur-Generaal, aan wien de benoeming zelve blijft voorbehouden.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze alom worden gepubliceerd en geaffigeerd, waar zulks te doen gebruikelijk is, en voorts geplaatst worden in de Javasche Courant en in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië.

Gegeven te BATAVIA, 2 *September 1849.*

(W. G.) **ROCHUSSEN.**

Ter ordonnantie van den den Minister van Staat, Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië;

De Algemeene Secretaris:

(W. G.) C. VISSCHER.

Afschrift dezes zal worden gezonden aan den Raad van Nederlandsch-Indië, tot informatie, en extract verleend aan het Hoog-Geregtshof en den Procureur-generaal, tot informatie en narigt.

Accordeert met voorschreven register;

De Adjunct-Secretaris van het Gouvernement;

(W. G.) J. C. DE LANNOIJ.

N°. 49 EXTRACT UIT HET REGISTER DER BESLUITEN VAN DEN MINISTER VAN STAAT, GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE.

BATAVIA, *den 4den September 1849.*

Willende voorzien in de vervulling der betrekking van officier van justitie, bij den Raad van justitie te *Amboina*, opengevallen ten gevolge van het besluit van 28 Augustus 1849, No. 1, bij hetwelk de officier van justitie aldaar, Mr. L. J. J. VERENET, eervol van die betrekking is ontslagen;

Gelezen de missives:

a. van den Procureur-generaal bij het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië van 23 Junij en 27 Augustus 1849, No. $\frac{1237}{1242}$ Litt. A, en $\frac{1237}{1242}$, Litt. B, de laatste naar aanleiding van de missive van den Algemeenen Secretaris van 27 Augustus 1849, No 2422;

b. van den Vice-President van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie, van 3 Julij 1849, No. 41;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Te benoemen;

a. tot officier van justitie te *Amboina*, op het aan die betrekking verbonden traktement van *f* 500 (vijf honderd gulden) 's maands, Mr. P. A. COSTER, thans officier van justitie te *Makasser*;

b. tot officier van justitie te *Makasser*, op het aan die betrekking verbonden tractement van *f* 350 (drie honderd en vijftig gulden) 's maands, Mr. O. D. DE RUUCK, thans eersten kommies bij het parket van den Procureur-generaal bij het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië;

c. tot eersten kommies bij het parket van den Procureur-generaal van Nederlandsch-Indië, op het aan die betrekking verbonden traktement van *f* 300 (drie honderd gulden) 's maands, Mr. T. H. DER KINDEREN, doctor in de beide regten.

Afschrift enz.,

Accordeert enz.;

De Adjunct-Secretaris van het Gouvernement;

(W. G.) J. C. LANNOIJ.

No 1. EXTRACT UIT HET REGISTER DER BESLUITEN VAN DEN MINISTER VAN STAAT, GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE.

BUITENZORG, *den 9den September 1849.*

Willende voorzien in de vervulling der betrekking van Procureur-Generaal bij het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-

Indie, tevens Advokaat-Fiskaal voor de land- en zeemagt in Nederlandsch-Indië, opengevallen ten gevolge van de benoeming, bij koninklijk besluit van 5 Junij 1849, No. 177 (verhandeld bij indisch besluit van den 16den Augustus 1849, No 3) van Mr. C. HULTMAN, tot President van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie, alsmede tot de daaraan verbonden betrekking van President van het Hoog-Militair- Geregtshof van Nederlandsch-Indië;

Gezien de missive van den President van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië, van 30 Augustus 1849, No 7;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Te benoemen:

a. tot Procureur-generaal bij het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië, tevens Advokaat-Fiskaal voor de land- en zeemagt in Nederlandsch-Indië, Mr. P. MIJER, thans Vice-president van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië; en zulks op de daartoe staande bezoldiging van *f* 20,000 's jaars;

b. tot Vice-president van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië, Mr. J. O. WIJNMALEN, thans raadsheer in gemeld Hof, en zulks op de daartoe staande bezoldiging van *f* 18,000 's jaars.

Afschrift enz.

Accordeert enz.

de Adjunct-Secretaris van het Gouvernement.

(W. G.) J. C. DE LANNOIJ.

ARRESTEN IN STRAFZAKEN.

Stelt het verzwijgen door een kabaijan *(zeker gering inlandsch dorpshoofd) eener dessa van het aanwezen in die dessa van eenen beklaagde, alsmede van diens schuilplaats in eene andere dessa, een crimineel strafbaar feit daar, of is dit slechts als pligtverzuim te beschouwen? — In laatstgemelden zijn beslist.*

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Wonesso Kerto, beschuldigd van medepligtigheid aan poging tot moord en moedwilligen doodslag, door bevordering der voortvlugtigheid van den dader, en het in die zaak op den 25sten September 1848, door de regtbank van omgang in de . . . . . afdeeling, zitting houdende te . . . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en te dier zake veroordeeld tot dwangarbeid buiten den ketting, zonder loon, voor den tijd van twaalf achtereenvolgende maanden, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, en in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-

generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 5den April 1849, No. 194, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof den beklaagde voornoemd zal verklaren medepligtig aan moord en moedwilligen doodslag, en hem deswege veroordeelen tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van één jaar, ter plaatse der condemnatie, en in de kosten der procedure;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 van het Reglement op de strafvordering enz;

Overwegende, dat de regtbank, op wettige bewijsmiddelen, in het vonnis vermeld, teregt als wettig en overtuigend bewezen heeft aangenomen:

1°. dat de medebeklaagde Wongso Drono zich, in den nacht van den 1sten October 1844, naar het huis van den in de dessa *Boegel* woonachtigen inlander Proijo Mengolo begeven heeft, met het doel om den aldaar aanwezigen Kerto Dipo, wien hij verdacht hield te willen trouwen met zijne weldra van hem te scheiden vrouw Mak Norie, deswege om het leven te brengen;

2°. dat de mede beklaagde voornoemd in de woning van Proijo Mengolo gekomen, zich terstond op den aldaar aanwezigen Kerto Dipo geworpen, en dezen eene krissteek toegebragt heeft, welke echter slechts diens arm doorboorde;

3°. dat Proijo Mengolo alstoen ter hulpe van Kerto Dipo komende, den medebeklaagde uit de woning getrokken, en bij die gelegenheid, door de hand van laatstgemelde, eene kriswonde ontvangen heeft, welke hem schier oogenblikkelijk heeft doen nederstorten;

4°. dat de medebeklaagde Wongso Drono meergenoemd daarop terstond zijne dessa verlaten, en zich in de dessa *Terengiring*, onder *Djocjokarta*, gevestigd heeft;

Overwegende, dat de regtbank op de bewijsmiddelen, al-

mede in het vonnis vermeld, al verder te regt als bewezen heeft aangenomen:

1°. dat de medebeklaagde Wongso Drono, ruim één jaar na het plegen van door bovenvermelde feiten daargestelde misdrijven, onderscheidene malen in de dessa *Boegel* is teruggekeerd, en zich aldaar eenigen tijd heeft opgehouden;

2°. dat de medebeklaagde, tijdens zijn verblijf aldaar, door den thans beklaagde is gezien en herkend;

3°. dat het den thans beklaagde almede ten volle bekend was, dat de medebeklaagde voornoemd zich in de dessa *Terengiring* ophield; en eindelijk

4°. dat echter de thans beklaagde van die ontmoeting en van dit verblijf zijns medebeklaagden in de dessa *Boegel*, noch ook van diens schuilplaats op het *Djocjokartasche* grondgebied, aan de overheid heeft kennis gegeven;

Overwegende, dat de Regtbank van omgang voornoemd des beklaagden gedrag heeft aangemerkt, als eene begunstiging of bevordering der voortvlugtigheid van den dader der hiervoren omschreven misdrijven, en hem op grond hiervan heeft medepligtig verklaard; alhoewel ten onregte, omdat, ofschoon de beklaagde, in zijne hoedanigheid van Kabaijan der dessa *Boegel*, verpligt was om Wongso Drono's aanwezen in die dessa, en diens schuilplaats in de dessa *Terengiring* aan de overheid openbaar te maken, nogtans des beklaagden stilzwijgen dienaangaande hem, in den zin van het bestaande strafregt, onderwerpelijk wel als een pligtverzuim, maar niet als een crimineel strafbaar feit kan worden toegerekend;

Gezien artikel 292, 298, en 411 van bovengenoemd Reglement;

Doet te niet het tegen den beklaagde gewezen vonnis;

Ontslaat hem van alle regtsvervolging wegens de tegen hem ingebragte beschuldiging van medepligtigheid aan po-

ging tot moord en moedwilligen doodslag, door bevordering van de voortvlugtigheid van den dader;

Gelast, dat hij dadelijk in vrijheid zal worden gesteld, ten ware hij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring behoort te blijven;

Verstaat wijders, dat de kosten van het regstgeding zullen komen ten laste van den lande.

Aldus enz., *den 4den September 1849.*

Wanneer eene vrouw goederen, welke door haren man gestolen zijn, bij een plaats hebbend onderzoek te haren huize door de politie, tracht te verbergen, zonder dat overigens blijkt, dat zij haren man bij het plegen van den diefstal behulpzaam zij geweest, of dien diefstal bevorderd hebbe, kan zoodanige handeling haar als strafbaar worden toegerekend? NEEN. *Vrijspraak te dier zake.*

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van de beklaagde BOK MAAS, beschuldigd van het verhelen van gestolene goederen, en het in die zaak op den 6den Maart 1849, door de regtbank van omgang in de . . . , afdeeling, zitting houdende te . . . . . gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan het met weten verhelen van gestolen goed, verkregen door diefstal op den openbaren weg, en te dier zake veroordeeld tot dwangarbeid in den ketting voor den tijd van tien achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal te bepalen, voorafgegaan door tentoonstelling gedurende een half uur, alsmede in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-Generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 7den Junij 1849, No 691, strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met vernietiging van het tegen de beklaagde gewezen vonnis, dezelve zal ontslaan van alle regtsvervolging;

Gehoord het rapport enz;

Gezien art. 301 van het Reglement op de strafvordering enz;

Overwegende, dat door de regtbank voornoemd tegen de beklaagde eene schuldig-verklaring is uitgesproken op grond, dat zij, terwijl haar man, de medebeklaagde Maas, door de politie gevangen genomen werd, een gedeelte der goederen, die door hem op den openbaren weg gestolen waren, onder haren sarong had verborgen, met het doel om dezelve aan de oogen der politie te onttrekken;

Overwegende, dat hoezeer door de verklaringen van den ter teregtzitting onder eede gehoorden 6den en 7den getuige het bewijs is geleverd, dat toen de politie ten huize van de beklaagde een onderzoek kwam bewerkstelligen, zij eenige der door haren man ontvreemde goederen heeft trachten te verbergen, deze handeling nogtans — als zijnde overigens niet gebleken, dat zij op eenige andere wijze den gepleegden diefstal bevorderlijk is geweest of begunstigd heeft, — haar niet als strafbaar kan worden toegerekend;

Overwegende, dat door het Openbaar Ministerie ten onregte is geconcludeerd, dat de beklaagde van alle regtsvervolging zal worden ontslagen, omdat zulks dan eerst plaats heeft, wanneer het feit, waarvoor een beklaagde heeft teregtgestaan, geen misdrijf noch overtreding daarstelt, en het tegendeel hier het geval is, terwijl eene vrijspraak plaats heeft, wanneer de schuld van een beklaagde wel bewezen, doch het feit hem niet als misdrijf toerekenbaar is;

Gezien art. 291, 298 en 281 van het bovengenoemd reglement;

Doet te niet het tegen de beklaagde Bok Maas gewezen vonnis, hierboven omschreven;

Spreekt dezelve vrij van de tegen haar ingebragte beschuldiging van het *verhelen van gestolen goederen;*

Gelast, dat zij onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld, ten ware zij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring behoort te blijven;

Verstaat wijders, dat de kosten van het regtsgeding zullen komen ten laste van den lande.

Aldus enz., *den 18den September 1849.*

Hoe behoort de landraad in de residentie Timor *zamengesteld te zijn, regtsprekende in zaken, welke, worden zij op* Java *beregt, tot de bevoegdheid der regtbanken van omgang zouden behooren? —*

Een met de daaromtrent bestaande bepalingen strijdig vonnis vernietigd, en de invrijheidstelling van den veroordeelde gelast. (Besluit van den kommissaris voor Timor *van 15 December 1851, No 10, het Gouvernements besluit van 18 December 1852, No. 13, en 4 December 1857, No 27, als ook art. 15 der bijzondere bepalingen ter verzekering van de regelmatige werking der nieuwe wetgeving in de bezittingen buiten* Java en Madura.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Kava, beschuldigd van doodslag, en het in die zaak op den 15den Julij 1800 acht en veertig door den landraad te *Koepang*, Residentie *Timor*, gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan doodslag, en mitsdien veroordeeld tot tien jaren dwangarbeid, met

bannissement buiten de Residentie *Timor* en onderhoorigheden, ter plaatse door het Gouvernement te bepalen; met condemnatie van den gevangene in de kosten van het regtsgeding ten behoeve van den staat;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 23 April 1849, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof het voormeld vonnis en proces-verbaal aan den Resident van *Timor* zal doen teruggeworden, onder zoodanige opmerkingen als het zal vermeenen te behooren;

Gehoord het rapport enz.,

Overwegende, dat de conclusie, door het O. M. genomen, gegrond is op de navolgende beschouwing: dat de landraad te *Timor*, om regt te spreken in zaken, welke op *Java* tot de cognitie der regtbank van omgang behooren, krachtens § 1 van 's Gouvernements besluit van 18 December 1832, No. 13, in verband tot art. 30 en 32 der bij het besluit van den Kommissaris van *Timor*, dd. 15 December 1831, No. 10, vastgestelde bepalingen voor het beheer der politie in de Residentie *Timor*, moet zijn zamengesteld uit den Resident in persoon, den Secretaris, het hoofd van den volkstam, waartoe de beklaagde behoort, als secretaris, en ten minste vier regenten als leden;

Dat daar de onderwerpelijke zaak, ware zij op *Java* beregt, tot de competentie van de Regtbank van omgang zoude hebben behoord, de landraad van *Timor*, toen deze haar behandelde, op voorschrevene wijze moest zijn zamengesteld;

Dat evenwel uit de aanteekening, geplaatst aan het hoofd van het verbaal der te dezen gehoudene teregtzitting, blijkt, dat bij die zitting slechts één der bij art. 30 van bovengemelde bepalingen opgenoemde regenten is tegenwoordig geweest, als ook dat een persoon, daartoe bij de wet niet geroepen, zijnde de gepensioneerde Secretaris J. M. T. . . . ., in den landraad heeft zitting gehad;

Dat er gevolgelijk door een onwettig geconstitueerde regtbank is regtgesproken, hetgeen ten gevolge hebben moet, dat des beklaagden teregtstelling, als niet hebbende plaats gevonden, en het vonnis, als niet gewezen, moeten worden beschouwd, en er in den onderwerpelijken stand van zaken van revisie geen reden kan zijn;

Overwegende, dat bij besluit van 4 December 1837, No. 27, met intrekking van art. 30 van het bij besluit van 18 December 1832, No. 13, goedgekeurde besluit van den Kommissaris voor *Timor* van 15 December 1831, No. 10, eene nieuwe zamenstelling is verordend van den landraad v^d^, en wel, dat dezelve voortaan bestaan zal uit den Resident, of den ambtenaar, die hem vervangt, als President, den Regent van *Amabie*, Oesoe Balthazar, den fetor van *Tabainoe*, Lauwrens Tabainoe, den gepensioneerden Secretaris van *Timor*, J. M. Tielman, en het Hoofd der mardijkers, A. de Rooij, als leden, en den klerk op het Residentie-kantoor, D. Tielman, als Secretaris; terwijl bij besluit van 30 April 1844, No. 24, twee plaatsvervangende leden zijn toegevoegd;

Overwegende, dat door deze latere zamenstelling van zelfs zijn gewijzigd het artikel 32 van vaakgenoemd besluit van den Kommissaris van *Timor* van 15 December 1831, No. 10, en het eerste lid van het besluit van 18 December 1832, No. 13, op welke bepalingen het O. M. zich beroept, in zoo verre namelijk dezelve bepalingen, die geheel gegrond zijn op het art. 30 van meer genoemd besluit van den Kommissaris van *Timor* van 15 December 1831, No. 10, hetwelk is vervallen verklaard, met de bovenaangehaalde latere bepalingen van 1837 en 1844 in strijd zijn, zoodat niet kan gevorderd worden het aanwezen van vier regenten als leden, of van een hoofd van den volkstam, waartoe de beklaagde behoort, zoo dikwerf die personen geen zitting hebben erlangd bij organiek besluit;

Overwegende echter, dat er geen reden bestaat, waarom de landraad, regtsprekende, zoo als onderwerpelijk, in zaken, die op *Java* beregt, voor de regtbank van omgang zouden behooren gebragt te worden, niet zoude gehouden zijn aan de bepaling, dat *vier* leden moeten tegenwoordig zijn; aangezien het aanwezen van *vier leden* niet in strijd is met de latere bepalingen, en het integendeel moet geacht worden geheel in den geest dier bepalingen te liggen, dat het getal van vier leden, buiten den president, aanwezig zij;

Overwegende, dat daar slechts drie leden zijn aanwezig geweest, de zamenstelling des landraads in dit opzigt, en alzoo onderwerpelijk, niet is geweest ingevolge de wet;

Gelet op de aangehaalde wetsbepalingen, zoomede op art. 15 der bijzondere bepalingen, enz.;

Vernietigt het vonnis, op den 15den Julij 1848 door den landraad te *Koepang*, residentie *Timor*, tegen den beklaagde KAVA geslagen;

Gelast, dat de beklaagde onmiddellijk zal worden in vrijheid gesteld, ten ware hij uit anderen hoofde in hechtenis zoude behooren te verblijven;

Verstaat, dat de kosten van dit regtsgeding zullen komen ten laste van den lande.

Aldus enz., *18 September 1849.*

Poging tot moord. — Niet beëedigd visum repertum. — Beschikking omtrent een in judicio voorgebragt stuk van overtuiging.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië.

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde DJANGKONG, beschuldigd van poging tot moord door verwonding, en het in die zaak op den 2den

December 1848, door de regtbank van omgang, zitting houdende te . . . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd wordt schuldig verklaard aan moedwillige verwonding, en overzulks veroordeeld tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van acht achtereenvolgende jaren, buiten het eiland *Java*, voorafgegaan door tentoonstelling gedurende een vierde uur, alsmede in de kosten van het regtsgeding, met last om den voorgebragten gollok terug te geven aan des beklaagden vrouw;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-Generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 10den Mei 1849, No. 456, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, hem zal schuldig verklaren aan poging tot moord, en veroordeelen tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van acht achtereenvolgende jaren, buiten het eiland *Java*, door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling gedurende een vierde uur, met last dat de in judicio als stuk van overtuiging gediend hebbende gollok aan den daarop regthebbende zal worden teruggegeven, met bekrachtiging overigen van dat vonnis;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien art. 301 en 295 van het reglement op de strafvordering voor de raden van justitie enz., art. 20 en volgende van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving, zoomede art. 307 van het reglement op de regtspleging onder den Inlander, enz;

Overwegende, dat de eerste ter teregtzitting tot het geven van inlichtingen gehoorde getuige, de vrouw Sariejama, heeft verklaard, dat zij in den namiddag van den 12den Mei 1848 naar den passer wilde gaan, om eenige geneesmiddelen aan haren broeder te brengen, welke ziek was; dat echter haar man, de beklaagde, haar toen verzocht, om dit tot den volgenden dag uit te stellen, aan welk verlangen voldaan

zijnde, zij getuige zich vervolgens ter ruste begeven heeft; dat daarop de beklaagde haar om een citroen heeft gevraagd, ten einde daarmede zijn gollok in te wrijven, waarop zij getuige den beklaagde heeft geantwoord, dat hij die zelf moest gaan zoeken; dat zij getuige daarop in slaap is gevallen, doch eenigen tijd daarna plotseling is wakker geworden door het ontvangen van twee slagen; dat zij hare oogen openende alstoen gezien heeft, dat het haar man was, die haar verwondde; dat hij den gollok nog in de hand hield, denzelven vervolgens weg wierp, en de deur uitgeloopen is; dat zij daarop in zwijm gevallen is, en verder niet weet, wat met haar gebeurd is, doch later bijgekomen zijnde zag, dat zij in het stadsverband gebragt was, wordende voorts ter teregtzitting door de getuige de lidteekenen van twee wonden, als eene boven den regterslaap van het hoofd en eene op den regterschouder, vertoond;

Overwegende, dat de tweede ter teregtzitting onder eede gehoorde getuige heeft verklaard, dat zij op den bewusten dag de eerste getuige in hare kamer heeft hooren kermen, en dat zij haar, zwaar verwond aan het hoofd en sterk bloedende, op hare baleh-baleh liggende aangetroffen heeft, terwijl zij een gollok achter de deur op den grond zag liggen; dat zij op dit gezigt luidkeels *moord* heeft geroepen; dat daarop de derde en vierde getuige zijn komen aanloopen, die van het voorgevallene kennis bekomen en gehoord hebbende, dat de beklaagde de vlugt had genomen, dezen hebben achtervolgd, en niet lang daarna met den beklaagde zijn teruggekomen;

Overwegende, dat de derde en vierde ter teregtzitting onder eede gehoorde getuigen hebben verklaard, dat zij, den beklaagde achtervolgende, denzelven bij het *plein* hebben ingehaald, en hem aldaar, toen de beklaagde op hun geroep was blijven stilstaan, gevat hebben, wordende door deze getuigen de in judicio voorgebragte en in de kamer des be-

klaagden gevonden gollok, waarmede het feit op de eerste getuige is bedreven, als het eigendom des beklaagden herkend, terwijl nog de vierde getuige opgeeft, dat hij den beklaagde bij zijne opvatting heeft hooren zeggen: *het is mijn geluk* (1);

Overwegende, dat de vijfde ter teregtzitting gehoorde getuige heeft verklaard, dat hij, op den bewusten dag op wacht zijnde, den beklaagde, komende van *Passer Senin*, zag vlugten en achterhaald worden door twee inlanders, die hem getuige toeriepen, dat de beklaagde moord gepleegd had; dat getuige den beklaagde bij den schout heeft hooren verklaren, dat hij beneveld was van gezigt (2);

Overwegende, dat ter teregtzitting is voorgelezen het *visum repertum* der wonden van de eerste getuige, opgemaakt door den eersten stadsheelmeester, welk document evenwel niet is beëedigd, noch opgemaakt op den eed, door dien ambtenaar aan den lande gedaan bij de aanvaarding zijner betrekking;

Overwegende, dat hoewel de beklaagde het hem te laste gelegd feit ontkent, en op al de voorhoudingen ter teregtzitting slechts heeft geantwoord, dat hij zich niets herinnerde, ook den gollok niet als zijn eigendom herkende, het evenwel door de aanwijzingen uit de verklaringen der onder gehoorde getuigen, zoomede uit het *visum repurtum*, wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde zich aan het hem te laste gelegde misdrijf heeft schuldig gemaakt;

Overwegende, dat dit misdrijf daarstelt poging tot moord;

Overwegende, dat de regtbank van omgang zich alleen had behooren te bepalen tot den last van restitutie van den aanwezigen gollok aan den daarop regthebbende, zonder aan te wijzen,

---

(1) In het maleisch: *saija poenja ontong*; eene gewoone uitdrukking onder den inlander, waarvan de woordelijke vertaling, wel is waar, luidt: *het is mijn geluk:*" maar waarvan de beteekenis is: „*het noodlot heeft het zoo gewild.*"

(2) *Matta glap.*

wie die regthebbende was, hetgeen niet tot de bevoegdheid van den criminelen regter behoort;

Verklaart den beklaagde DJANGKONG schuldig aan poging tot moord;

Veroordeelt hem overzulks tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van tien achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, voorafgegaan door tentoonstelling gedurende een half uur;

Gelast, dat de in judicio als stuk van overtuiging voorgebragte gollok aan den daarop regthebbende zal worden teruggeven;

Bekrachtigt overigens het vonnis, wat de beschikking omtrent de kosten betreft.

Aldus enz. 2 *October 1849.*

Wanneer een vonnis van eenen lageren regter, ter zake van begane informaliteiten, bij arrest van den regter in revisie is vernietigd, met last dat de zaak op nieuw door den eersten regter zal behandeld worden, te beginnen met de oudste acte, waarin de nietigheid is begaan, zoo moet, bijaldien niet meer dezelfde regters, die zoodanig vonnis hebben gewezen, in de betrokken regtbank zitting hebben, de geheele zaak op nieuw behandeld worden.

Beginsel bij de bestaande strafvordering onder den inlander aangenomen, dat de beslissing des eersten regters berust op de mondelinge behandeling der door hem te beregten zaken.

Op den 24sten Junij 1848 werd zekere KAMIEDJOIJO, ter zake van valschheid in geschrifte, aanmatiging van gezag en bedrog, voor de Regtbank van criminele zaken te

Djocjokarta teregt gesteld. Die Regtbank was destijds zamen gesteld uit den Resident R. de Fillietaz Bousquet, als President, en de Radins Adipatti Danoeredjo (Rijksbestuurder), Toemongong Merto Negoro en Toemongong Rono di Ningrat, als leden; en werd door deze alzoo zamengestelde Regtbank, ten zelfden dage, tegen den beklaagde een vonnis uitgesproken, waarbij hij schuldig werd verklaard aan valschheid in geschrifte, aanmatiging van gezag en bedrog, en overzulks veroordeeld tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van acht achtereenvolgende jaren, ter plaatse door den Gouverneur-Generaal buiten de eilanden *Java* en *Madura* aan te wijzen.

Dit vonnis is bij arrest van het Hoog-Geregtshof, dd. 3 April 1849, vernietigd geworden, omdat daarbij de stellige wetsbepaling, op het misdrijf van bedrog gesteld (artikel 29 der strafbepalingen), niet was aangehaald, en mitsdien gehandeld was in strijd van het, op straffe van nietigheid, bij artikel 30 en 31 van het Reglement op de Regterlijke organisatie enz., gegeven voorschrift; zijnde alstoen verder, bij 's Hofs arrest, ingevolge het bepaalde bij artikel 13 van de overgangswet, gelast, „dat de zaak door de Regtbank van „criminele zaken te *Djocjokarta* op nieuw zal behandeld wor„den, te beginnen met de oudste acte, in welke de nietigheid is „begaan, zijnde onderwerpelijk het vonnis."

In opvolging van 's Hofs arrest werd door de Regtbank van criminele zaken te *Djocjokarta*, op den 21sten April jl., op nieuw een vonnis tegen den beklaagde uitgebragt, en hem daarbij voor dezelfde feiten opgelegd de straf, hieronder vermeld.

Dit later vonnis is echter gewezen en onderteekend door vier regters, waarvan slechts twee, namelijk de Rijksbestierder Radin Adipatti Danoeredjo en de Radin Tommongong Merto negoro tegenwoordig zijn geweest, toen de beklaagde op den 24sten Junij 1848 heeft teregtgestaan en veroordeeld

is; terwijl de beide anderen, namelijk de Resident President M. H. W. Baron DE KOCK en de TOMMONGONG SIENGO NEGORO, de teregtzitting, waarin het latere vonnis is gewezen, niet hebben bijgewoond;

Hierop is door den Advokaat-generaal, namens den Procureur-generaal, de hier onder vermelde conclusie genomen; en dat wel op de navolgende gronden;

„Dat, bijaldien de vroeger in eene zaak zitting gehad „hebbende President of een der leden niet meer aanwe„zig zijn, om in een vonnis eene door hen begane, op „straffe van nietigheid voorgeschrevene formaliteit te her„stellen, en er derhalve een ander President en lid zit„ting hebben genomen, de zaak geheel op nieuw ter teregt„zitting behoort te worden behandeld;"

„Dat van deze behandeling der zaak op nieuw in dezen „niets blijkt, en het vonnis derhalve zal behooren te worden „vernietigd, op grond dat de Regtbank onbevoegd was het„zelve te slaan, zonder vooraf van de zaak op nieuw ken„nis genomen te hebben."

En is alstoen het navolgend arrest geslagen;

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde KAMIEDJOIJO, beschuldigd van valschheid in geschrifte, aanmatiging van gezag en bedrog, en het in die zaak op den 21sten April 1849, door de regtbank van criminele zaken te *Djocjokarta* gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd wordt schuldig verklaard aan valschheid in geschrifte, aanmatiging van gezag en bedrog, en overzulks veroordeeld tot gevangenisstraf gedurende vijf jaren, en tot eene geldboete van *f* 3000, zoomede in de kosten van het regtsgeding ten behoeve van den staat;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-

generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 10den Junij 1849, No. 733, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof het tegen den in hoofde dezes genoemden beklaagde gewezen vonnis zal vernietigen, en de processtukken en het vonnis aan de regtbank van criminele zaken te *Djocjokarta* terugzenden, met last om de zaak geheel op nieuw ter teregtzitting te behandelen;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien 's Hofs vernietigend arrest, enz;

Overwegende, dat als beginsel bij de bestaande strafvordering onder den inlander is aangenomen: beslissing door den eersten regter op eene mondelinge behandeling der zaak, — en dat in casu twee regters het vonnis mede hebbende onderteekend, welke de plaats gehad hebbende mondelinge behandeling der zaak niet hebben bijgewoond, dat vonnis is gewezen door eene regtbank, welke, zoo te zamengesteld, niet bevoegd was te oordeelen zonder eene geheel nieuwe behandeling der zaak;

Overwegende, dat indien de mogelijkheid niet meer bestond, om de regtbank geheel uit dezelfde regters zamen te stellen, welke het eerste vonnis gewezen hebben, en alzoo niet letterlijk aan 's Hof vernietigend arrest kon worden voldaan, eene geheel nieuwe behandeling der zaak onvermijdelijk was;

Gelet op art. 290 van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* enz.;

Vernietigt het vonnis van de regtbank van criminele zaken te *Djocjokarta* voornoemd;

Verwijst de zaak aan dezelfde regtbank, om te worden behandeld en afgedaan met inachtneming van dit arrest.

Aldus enz., *18 September 1849.*

Beschuldiging van moord. — Vrijspraak.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde PA SRAMAH, beschuldigd van moord, en het in die zaak op den 6den Februarij 1849, door de Regtbank van omgang in de . . . . . afdeeling, zitting houdende te . . . . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is vrijgespoken van de tegen hem ingebragte beschuldiging van moord, maar schuldig verklaard aan medepligtigheid aan moord, en te dier zake veroordeeld tot 40 rottingslagen, dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van zestien achtereenvolgende jaren, buiten het eiland . . . ., ter plaatse door den Gouverneur-Generaal te bepalen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende den tijd van een half uur, wijders onbekwaam verklaard voor altijd tot de vervulling van waardigheden, ambten, posten en bedieningen, en met veroordeeling in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 18den April 1849, No. 281, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof het tegen den beklaagde gewezen vonnis zal bekrachtigen;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 van het Reglement op de strafvordering enz.;

Overwegende, dat door het ter teregtzitting overgelegd en onder den eed aan den lande opgemaakt schouwrapport, alsmede door het beëedigd schouwrapport der inlandsche politie-dienaren, vereenigd met de aanwijzingen, voortvloeijende uit de aldaar onder eede gehoorde getuigen, wettig en overtuigend is bewezen, dat de Madurees NEEK, omstreeks midder-

nacht, tusschen den 6den en den 7den Julij 1848, in de pendoppo van den medebeklaagde KAMIDIN, op eene gewelddadige wijze van het leven is beroofd geworden;

Overwegende, dat de regtbank voornoemd als regtens bewezen heeft aangenomen, dat de beklaagde, tot de volvoering van het door bovenomschreven handeling daargesteld misdrijf, zijne medewerking heeft verleend;

Overwegende, dat de beklaagde te zijner verdediging heeft aangevoerd, dat hij in den bewusten nacht zijne woning niet heeft verlaten, en gevolgelijk den ten huize van KAMIDIN gepleegden moord niet heeft kunnen helpen volvoeren;

Overwegende, dat uit de verklaringen van de drie, ter ontlasting van den beklaagde onder eede gehoorde getuigen is gebleken, dat zij op vorenvermeld tijdstip gezamenlijk des beklaagden vrouw, die destijds ziek was, hebben opgepast, en dat de beklaagde bij die gelegenheid, van des avonds acht uren tot een weinig na middernacht, zijne woning niet heeft verlaten;

Overwegende, dat deze weltig bewezen omstandigheid de waarde van de verklaringen der getuigen à charge aanmerkelijk moet verminderen, vooral wanneer daarbij wordt in aanmerking gebragt, dat de getuigen DEEPA DJAIJA, PA MIENATIE, BOEK BIEDAH en DIOLALIE, niet overeenstemmen ten aanzien van het tijdstip, waarop de beklaagde de woning van zijnen medebeklaagde KAMIDIN zoude zijn binnengegaan, gevende de eerstgenoemde dienaangaande op, dat zulks te acht uren des avonds heeft plaats gehad, terwijl de drie laatstgenoemden verklaren, dat zij den beklaagde daarin omstreeks *negen* of *half tien uren* hebben zien binnengaan;

Overwegende, dat op grond van deze omstandigheden, het den regter in revisie niet overtuigend is gebleken, dat de beklaagde zich aan het hem te laste gelegde feit zoude hebben schuldig gemaakt;

Gezien artikel 291, 298 en 411 van bovengenoemd Reglement;

Doet te niet het tegen den beklaagde Pa Sramah gewezen vonnis, hierboven omschreven;

Spreekt denzelven vrij van de tegen hem ingebragte beschuldiging van moord;

Gelast, dat hij dadelijk in vrijheid zal worden gesteld, ten ware hij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring behoorde te blijven;

Verstaat, dat de kosten van het regtsgeding, voor zoo veel den beklaagde betreft, zullen komen ten laste van den lande.

Aldus enz., *den 26sten September 1849.*

Vrijspraak ter zake van knevelarij en misbruik van vertrouwen. — Verklaring van twee alleenstaande getuigen.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek van den beklaagde Baiema Bapa Samat, beschuldigd van knevelarij en misbruik van gezag, en het in die zaak op den 27sten December 1848, door de regtbank van omgang in de .... afdeeling, zitting houdende te ....., gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en te dier zake veroordeeld tot dwangarbeid buiten ketting, voor den tijd van twee achtereenvolgende jaren, zonder loon, op het eiland *Java*, en in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-Generaal, door den Advokaat-Generaal genomen, en gedagteekend den 17 Mei 1849, No. 578, daartoe strekkende,

dat het Hoog-Geregtshof het vonnis, tegen den beklaagde gewezen, zal vernietigen, en denzelven zal vrijspreken;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien art. 301 van het reglement op de strafvordering enz.;

Overwegende, dat de tegen den beklaagde uitgesproken schuldigverklaring aan de hem te laste gelegde feiten, berust, 1o. op de verklaring van den 15den ter teregtzitting onder eede gehoorden getuige, DJAIA BAPA RAMIE, houdende, dat hij in der tijd aan den beklaagde *f* 7 koper heeft betaald, als boete voor het terugbekomen van een hem getuige ontvreemden buffel, en dat hij gezien en gehoord heeft, dat de beklaagde het wachtvolk heeft bijeengeroepen, en wegens het vermissen van den buffel met *f* 6 beboet heeft; 2o. op de verklaring van den 16den ter teregtzitting almede onder eede gehoorden getuige, ABDOELLA BAPA MARKASSIE, mededeelende dat hij met zekeren SAID BAPA RAMIED, wegens het terugbekomen van een vermisten buffel, eene som van *f* 7 aan den beklaagde betaald heeft, en dat het hem getuige wijders bekend is, dat de beklaagde het wachtvolk, dat bij de kraal de wacht hield, met *f* 6 beboet heeft;

Overwegende, wat het eerste feit betreft, dat de verklaring van den 16den getuige voornoemd niet geacht kan worden de getuigenis van den 15den getuige te bevestigen, daar eerstbedoelde, de inlander ABDOELLA BAPA MARKASSIE, wel spreekt van zekeren SAID BAPA RAMIED, met welken hij de bovengemelde som van *f* 7 aan den beklaagde zoude hebben ter hand gesteld, maar niet van den 15den getuige, genaamd DJAIA BAPA RAMIE, en gevolgelijk de schuldigverklaring te dier zake berust op de getuigenis van slechts eenen enkelen getuige, welke getuigenis ter teregtzitting door geene andere bewijsmiddelen is bevestigd geworden;

Overwegende wijders, dat de inlander ABDOELLA BAPA MARKASSIE voornoemd wel verklaard heeft, dat het hem bekend is, dat de beklaagde het wachtvolk, ter zake voorschreven, met *f* 6

beboet heeft, maar hiervoor geene redenen van wetenschap heeft gegeven;

Overwegende, dat dierhalve de verklaring van den 15den getuige, wat betreft het tweede feit, almede geacht moet worden geheel op zich zelve te staan;

Overwegende, dat alzoo eene veroordeeling is uitgesproken, zonder dat de schuld des beklaagden genoegzaam regtens is bewezen;

Gezien art. 291, 298 en 411 van het bovengenoemd Reglement;

Doet te niet het tegen den beklaagde gewezen vonnis;

Spreekt hem vrij van de tegen hem ingebragte beschuldiging van *knevelarij* en *misbruik van gezag*;

Gelast, dat hij onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld, ten ware hij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring behoort te blijven;

Verstaat, dat de kosten van het regtsgeding zullen komen ten laste van den lande.

Aldus enz. *den 18 September 1849.*

Art. 61 van het Provisioneel Reglement op de administratie der politie enz., ter Westkust van Borneo, is gewijzigd door de bepaling, vervat in art. 62 der R. O. — Begrip van het woord zamenstelling, voorkomende in art. 1 van dat Reglement.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indie:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van de beklaagden GAPOOR, TJONGKWEE, en TAN SWELING, de beide eersten beschuldigd van diefstal met braak, in een bewoond huis gepleegd, de laatstgenoemde van mede-

pligtigheid aan diefstal met braak, in een bewoond huis gepleegd; en het in die zaak op den 2den December 1800 acht en veertig door den landraad, zitting houdende te . . . , gewezen vonnis, waarbij de beide eerstgenoemde beklaagden zijn schuldig verklaard aan diefstal met braak, in een bewoond huis gepleegd, en laatstgenoemde aan medepligtigheid daaraan; en mitsdien veroordeeld de beide eerstgenoemden ieder tot 24 rottingslagen, en twee jaren kettingarbeid, met bannissement buiten het eiland *Borneo*, ter plaatse door het Gt. te bepalen, met veroordeeling in de kosten ten behoeve van den staat, en laatsgenoemde tot zes maanden gevangenisstraf, met veroordeeling van denzelven in de kosten van het regtsgeding ten behoeve van den staat; met last, dat de als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen aan den eigenaar zullen worden teruggeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, strekkende dat het Hoog-Geregtshof de tegen de in hoofde dezes genoemde beklaagden gewezen vonnissen zal vernietigen, en gelasten, dat de beklaagden onmiddellijk in vrijheid zullen worden gesteld, ten ware, zij uit anderen hoofde in hechtenis mogten behooren te verblijven;

Gehoord het rapport enz.;

Overwegende, dat de bovenstaande conclusie van het openbaar Ministerie gegrond is op de beschouwingen:

Dat bij artikel 2, al. 2, der R. O. is bepaald, dat de regtbanken en geregten in de bezittingen buiten *Java* en *Madura* vooreerst derzelver tegenwoordige benaming en zamenstelling zullen behouden:

Dat volgens art. 49 van het Reglement op de administratie der politie enz., ter *W.* van *Borneo*, gearresteerd bij resolutie van den 24sten December 1825, No. 6, de landraad bestaan moet uit den Resident, als President, geadsisteerd door den hem in rang oprolgenden civielen amb-

tenaar als Secretaris, uit zes leden, den Priester, den opziener der politie, en den maleischen schrijver; terwijl bij art. 51 is bepaald, dat tot het vonnissen in criminele zaken de aanwezigheid van vier leden met den President genoegzaam zijn zal; — dat volgens art. 61 van voorzegd Reglement de Secretaris de acte van beschuldiging moet voorlezen, en concluderen tot schuldigverklaring van den beklaagde;

Dat onderwerpelijk de landraad is zamengesteld geweest uit den President, vier leden, den Priester, den Djaksa, en eenen griffier;

Dat, in stede van door den Secretaris, door den Djaksa de acte van beschuldiging is voorgelezen en geconcludeerd tot schuldigverklaring der beklaagden;

Dat derhalve door een geheel onbevoegd persoon de functien van het openbaar Ministerie zijn waargenomen, en hierdoor de voorgeschreven vormen zoodanig zijn geschonden, dat het gehouden onderzoek en de plaats gehad hebbende teregtstelling en veroordeeling als ontwettig te beschouwen zijn, en de onderwerpelijke vonnissen mitsdien behooren te worden vernietigd;

Overwegende, eerst en vooraf, dat het tegen den beklaagde Tan Sweling gewezen vonnis, als houdende eene veroordeeling tot slechts zes maanden gevangenisstraf, krachtens de art. 146, 2de ged., en 147 der R. O., in verband tot de art. 14, 15 en 22 der bijzondere bepalingen enz., aan geene revisie is onderworpen; en dus in geen geval door het Hoog-Geregtshof kan vernietigd worden; als waartoe door het O. M. geconcludeerd wordt;

Overwegende wijders, dat de vernietiging, waartoe door het O.M. geconcludeerd wordt, geheel wordt gegrond op de omstandigheid dat door den Djaksa, in stede van door den Secretaris, de acte van beschuldiging is opgemaakt en voorgelezen;

Overwegende, dat bij art. 1 der bijzondere bepalingen

ter verzekering der regelmatige werking enz., onder anderen is bepaald, dat de bestaande verordeningen omtrent de strafvordering voor de Raden van justitie en andere, zoowel inlandsche als Europesche regtbanken en geregten, voorloopig van kracht zullen blijven, behoudens de bepalingen, vervat in het eerste en vierde hoofdstuk van het Reglement op de R. O.;

Overwegende, dat het eerste hoofdstuk van het Reglement op de R. O. zich uitstrekt van art. 1 t/m art. 76;

Overwegende, dat bij art. 62 beplaald is, dat bij de Inlandsche regtbanken en geregten het O. M. wordt uitgeoefend door de Djaksa's;

Dat, met het oog op die bepaling, het art. 61 van het Reglement op de administratie der politie enz. ter Wk. van *Borneo*, op welk art. het O. M. zich beroept, is gewijzigd, en welke beschouwing in geenen deele in strijd is met het laatste gedeelte van art. 1 van het Reglement op de R. O., hetwelk aangeeft, dat de regtbanken en geregten in de bezittingen buiten *Java* en *Madura* vooreerst derzelver tegenwoordige *benaming* en *zamenstelling* blijven behouden; daar onder het woord zamenstelling behoort begrepen te worden, dat de regtbanken en geregten buiten *Java* en *Madura* uit hetzelfde personeel zullen zijn zamengesteld, als bij de bestaande besluiten is bepaald, onverminderd die wijzingen in hunne functien, als welke voortvloeijen uit die gedeelten der nieuwe wetgeving, welke over geheel N. I. zijn van toepassing verklaard;

Overwegende mitsdien, dat onderwerpelijk geene vormen zijn geschonden, die het gehouden onderzoek en de plaats gehad hebbende teregtstelling en veroordeeling als onwettig zouden kunnen doen beschouwen, zoo als door het O. M. is voorgedragen;

Overwegende, dat, van deze beschouwing uitgaande, de stukken andermaal in handen van het O. M. behooren te wor-

den gesteld, ten einde omtrent de zaak ten principale te concluderen;

Stelt de stukken andermaal in handen van het O. M. bij dit Hof, om met inachtneming van dit arrest te dienen van conclusie.

Aldus gedaan enz. *18 September 1849.*

Moord door vergiftiging. — Vrijspraak.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van de beklaagde Mawar, ook genaamd Kimwion, beschuldigd van moord door vergiftiging, en het in die zaak op den 13 Maart 1849, door de regtbank van omgang te . . . ., gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan vergiftiging, en veroordeeld tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van tien achtereenvolgende jaren, zonder loon, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal te bepalen, voorafgegaan door tentoonstelling gedurende een half uur, en in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 6 Junij 1849, No. 701, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof den beklaagde zal vrijspreken, met vernietiging van het tegen hem gewezen vonnis, en met bepaling dat de kosten van het regtsgeding zullen komen ten laste van den lande;

Gehoord het rapport enz;

Gezien art. 291 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* enz;

Overwegende, dat door de eerste ter teregtzitting van de regt-

bank van omgang onder eede gehoorde getuige, Mevr. P..., is verklaard, dat zij, op zondag den 30sten Julij 1848, hare slavin MAWAR (de eerste beklaagde) naar den passar gezonden heeft, om varkenspootjes te koopen; dat zij haar gelast heeft dezelve te kooken, en dat zij, te vier uren van dien dag, daarvan gegeten heeft; dat zij daarna, en wel in den vooravond, buikpijn heeft gevoeld en begonnen is te braken, en daarop eenen zwaren stoelgang heeft gekregen, welke heeft voortgeduurd tot dat zij in onmagt viel; dat daarop hare dochter en de heer VAN O... bij haar zijn gekomen en den dokter hebben laten roepen, maar getuige niet weet wat er verder is voorgevallen; dat zij den volgenden dag naar de woning van den heer VAN O.... gegaan is met de beklaagde MAWAR, en dat deze twee of drie dagen later is weggeloopen;

Overwegende, dat deze getuige nog heeft opgegeven, dat de tweede beklaagde reeds eene maand vóór dit voorval hare woning verlaten had, en naar den kampong gegaan was; dat zij over de beide beklaagden tevreden was;

Overwegende, dat deze verklaring van de eerste getuige is bevestigd door die van den tweede getuige, welke verder nog heeft verklaard, dat den volgenden dag, toen Mevrouw P.... (eerste getuige) reeds naar Mevrouw VAN O.... was gegaan, de weduwe Ov..... bij haar 2de getuige is gekomen en naar de varkenspootjes heeft gevraagd, waarvan Mevr. P..... den vorigen dag gegeten had, en gelast heeft om die op te warmen en haar toe te dienen, en dat toen Mevr. Ov..... van dezelve gegeten had, zich bij haar dezelfde verschijnselen openbaarden als bij Mevr. P.... het geval was geweest; dat Mevrouw Ov..... daarop naar huis is gegaan, en getuige het uitbraaksel van deze vrouw en het overschot van het maal heeft weggeworpen en twee honden dat opgegeten hebben; dat één dier honden kort daarop ziek werd en gebraakt heeft, en de andere gestorven is, en getuige in

den avond van dien dag vernomen heeft, dat Mevr. Ov. .... overleden was; dat drie dagen later de politie ten huize van Mevrouw P..... gekomen en mede genomen heeft een pakje *arsenicum*, in eene kist in de kamer van de beklaagde MAWAR gevonden, de ingewanden van den opgegraven hond, en den aarden pot, waarin de varkenspootjes gekookt waren;

Overwegende, dat deze getuige nog heeft opgegeven, dat zij niet gezien heeft, dat Mevrouw Ov..... van de varkenspootjes gegeten heeft; dat de beide beklaagden van een goed gedrag bij Mevrouw P..., waren, en zij ook niet weet, dat er immer oneenigheden tusschen haar hebben plaats gevonden, en dat de varkenspootjes op tafel zijn gezet door MELATTIE;

Overwegende, dat de derde getuige heeft verklaard, dat hij, op last van den Resident een onderzoek naar deze gebeurtenissen bewerkstelligende, in het vertrek van de eerste beklaagde MAWAR eene kist heeft aangetroffen, waarin een pakje *arsenicum* zich bevond, en dat hij die kist onmiddellijk heeft verzegeld; dat MAWAR toen reeds gevlugt was, en getuige last heeft gegeven, om haar bij haren man MIOEN (tweeden beklaagde) te vatten; dat beide personen in de maand December 1848 aan hem zijn uitgeleverd, als wanneer MAWAR voor hem bekend heeft, op last van haren man (MIOEN) een poeder onder de bewuste varkenspootjes te hebben gemengd, zonder te weten, wat voor poeder dat was, doch dat de tweede beklaagde verklaard heeft daarvan niets te weten;

Overwegende, dat de eerste beklaagde ook, ter teregtzitzitting van de regtbank van omgang, bekend heeft een poeder in de bedoelde varkenspootjes, te hebben vermengd op last van haren man, en zonder te weten, waaruit dit bestond, en dat dezelve iets anders was, dan een gedeelte van het in hare kist gevonden pakje *arsenicum*, terwijl de tweede beklaagde

dit voorgeven van de eerste beklaagde aldaar ten eenenmale heeft wedergesproken;

Overwegende, dat uit een ten processe overgelegd, daarvan opgemaakt proces-verbaal blijkt, dat het lijk van de meergenoemde, op 31 Julij 1848, overledene weduwe Ov. . . . . op den 5den Aug. daaraanvolgende is opgegraven, in tegenwoordigheid onder anderen van de beide stadsgeneesheeren en den stadsapotheker, en dat het lijk wederom is begraven, nadat door den 2den stadsgeneesheer daaruit de maag en een gedeelte der ingewanden genomen, in eenen keulschen pot gedaan, en verzegeld naar de stadsapotheek gezonden zijn, om scheikundig te worden onderzocht;

Overwegende, dat uit een proces-verbaal van lijkopening, door genoemde genees- en scheikundigen opgemaakt, blijkt, dat de lijkschouwing op zich zelve geene teekenen van vergiftiging heeft opgeleverd;

Overwegende, dat uit een rapport van scheikundig onderzoek van den maag en de ingewanden van het lijk van Mevr. Ov.. blijkt, dat in dezelve hoegenaamd geene sporen van metaalvergif en speciaal niet van *arsenicum* zijn gevonden, zijnde voorts bij dit proces-verbaal nog aangeteekend, dat de opgegraven hond niet scheikundig is onderzocht, en dat het pakje, in de kist van MAWAR gevonden, inhield *rooden zwavel arsenic* of *realgar*;

Overwegende, dat in het proces-verbaal geen gewag wordt gemaakt van eene harde beenachtige zelfstandigheid, welke bij de lijkopening in de maag van Mevrouw Ov. . . . . is aangetroffen;

Overwegende, dat bij deze uitkomsten, door het plaats gehad hebbende scheikundig onderzoek verkregen, en het afzijn van eenige bekende oorzaken, welke de beklaagden zouden hebben kunnen bewegen, om de weduwe P. . . . te vergiftigen, de overigens wettig bewezen aanwijzingen aan den regter in revisie geenszins de overtuiging hebben gegeven, dat

aan de weduwe P. . . en Mevrouw Ov. . . . , eenige voor de gezondheid of het leven nadeelige zelfstandigheden zijn toegediend, noch dat de beklaagden werkelijk daarvan schuldig of medepligtig zijn;

Vernietigt het tegen de beklaagde MAWAR gewezen vonnis van de regtbank van omgang voornoemd;

Spreekt haar vrij van de tegen haar ingebragte beschuldiging van moord door vergiftiging;

Gelast, dat zij dadelijk in vrijheid zal worden gesteld, ten ware zij om andere redenen in hechtenis behoort te blijven;

Verstaat, dat de kosten van dit regtsgeding zullen komen ten laste van den lande.

Aldus enz. *26 September 1849.*

Poging tot moord en moedwillige doodslag.

Een beklaagde, schuldig bevonden wordende aan meer dan één strafbaar feit, behoort alleen de straf tegen hem uitgesproken te worden, waarmede het zwaarste dier feiten is bedreigd.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde WONGSO DRONO, beschuldigd van poging tot moord en moedwilligen doodslag, en het in die zaak op den 24sten September 1848, door de Regtbank van omgang in de . . . . afdeeling, zitting houdende te . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en te dier zake veroordeeld tot de doodstraf, ten uitvoer te leggen door het ophangen aan eene galg, en in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-

generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 5den April 1849, No. 194, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, dezen wegens poging tot moord en moedwilligen doodslag veroordeelen zal tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal te bepalen, voorafgegaan door eene tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur, en in de kosten der procedure;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 van het Reglement op de strafvordering;

Overwegende, dat de beklaagde, op zijne bekentenis, ter teregtzitting afgelegd, en bevestigd door wettig bewezen omstandigheden, door de Regtbank voornoemd teregt is schuldig verklaard aan de in het vonnis omschreven strafbare handelingen;

Overwegende, dat die Regtbank de door die handelingen daargestelde misdrijven naar behooren heeft gequalificeerd;

Overwegende, dat aangezien de beklaagde meer dan één strafbaar feit heeft gepleegd, tegen hem alleen de straf, op het zwaarste gesteld, zijnde onderwerpelijk de *poging tot moord*, behoort te worden uitgesproken;

Overwegende, dat, naarvolgens het in deze gewesten bestaande strafregt, de poging tot misdrijf nimmer met de op het misdrijf zelf gestelde straf wordt geboet, terwijl *poging tot moord* in den regel zwaarder wordt gestraft, dan het misdrijf van *moedwilligen doodslag*, onder omstandigheden als onderwerpelijk gepleegd;

Overwegende, dat hieruit voortvloeit, dat de tegen den beklaagde uitgesproken doodstraf, als te hoog gesteld, behoort te worden verbeterd;

Gezien artikel 295 van bovengenoemd Reglement, en de

artikelen 20, No. 2, en 25 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving;

Veroordeelt den beklaagde Wongso Drono, wegens *poging* tot *moord* en *moedwilligen doodslag*, tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, buiten het eiland *Java*, ter plaatse door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, voorafgegaan door eene tentoonstelling *onder de galg*, gedurende een half uur;

Bekrachtigt overigens het vonnis der Regtbank voornoemd.

Aldus enz., *18 September 1849.*

Poging tot moord en moedwillige doodslag.

Kan, bij gemis van een schouwrapport, als bewezen worden aangenomen, dat een verwonde persoon aan de gevolgen der van eenen beklaagde ontvangen wonden is overleden? — Neen.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Soijaldo, beschuldigd van roof bij nacht, in een bewoond huis, door meer dan één persoon gepleegd, gepaard met geweld, en het in die zaak op den 28sten October 1848, door de regtbank van criminele zaken, zitting houdende te . . . . ., gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan roof bij nacht in een bewoond huis, door meer dan één persoon gepleegd, gepaard met geweld en zware verwonding, en mitsdien veroordeeld tot de straf van twaalf achtereenvolgende jaren dwangarbeid in den ketting, met bannissement buiten *Java* en *Madura*, voor-

afgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur, met veroordeeling van denzelven in de kosten van het regtsgeding ten behoeve van den staat, met last, dat de achterhaalde voorwerpen aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend 7 Julij 1800 negen en veertig, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het vonnis, geslagen tegen den in hoofde genoemden beklaagde, dezen zal schuldig verklaren aan het plegen van twee diefstallen met geweld, in gewapende bende, bij nacht, in bewoonde huizen, waarvan een door middel van uitwendige braak, aan moedwillige verwonding, aan vagebondage en aan verzet tegen dienaren van het openbaar gezag, tijdens de uitoefening van hunnen ambtspligt, met het voeren van wapenen gepleegd, en hem deswege veroordeelen tot veertig rottingslagen en dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van vijftien achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door een kwartier uur tentoonstelling, en in de kosten;

Gehoord het rapport enz.;

Gelet op de art. 301 en 295 van het Reglement op de Strafvordering voor de raden van Justitie op *Java* enz.;

Overwegende, dat, op grond der verklaringen der getuigen en des beklaagden volledige bekentenis, teregt door den eersten regter als bewezen is aangenomen, dat beklaagde in zekeren nacht, omstreeks de maand Mei 1846, door eenige gewapende personen vergezeld en geholpen, de woning van Engkok, opgezetene der dessa . . . . . , heeft overvallen; dat toen de beklaagde en zijne gezellen daar waren binnengedrongen, zij zich van eene groote hoeveelheid goederen van onderscheiden aard hebben meester gemaakt, die zij hierop, nadat door een hunner aan Engkok, welke zijne have verdedig-

de, eene zware wonde was toegebragt, weggevoerd en zich toegeëigend hebben;

Dat beklaagde wijders, in zekeren nacht, ongeveer zes maanden later, door vele gewapende personen vergezeld, de woning van Bok Warah, in de dessa . . . . . , waarin hij zich met zijne helpers door geweld, en na daaraan eene groote schade te hebben veroorzaakt, den toegang had gebaand, is binnen gedrongen, en daaruit, nadat de bewoonster was gevlugt, met zijne mededaders eenige goederen van onderscheiden aard weg genomen en die zich toegeëigend heeft;

Overwegende, dat de regtbank de bovenomschreven feiten, bij de acte van beschuldiging ten laste gelegd, minder juist heeft omschreven;

Overwegende, dat ofschoon ten processe door de verklaringen der beëedigde getuigen bewezen zij, dat bij den voren omschreven diefstal met geweld, de Inlander Engkok reeds 24 uren na de bekomen wonde is overleden, echter bij het gemis van een schouwrapport, niet als bewezen is aan te nemen, dat deze aan de gevolgen dier wonden is overleden, zijnde de overweging, in het vonnis des eersten regters op dit punt voorkomende, niet overeenstemmende met de definitieve beslissing;

Overwegende ten slotte, dat de onderwerpelijk opgelegde straf niet naar behooren is uitgedrukt, daar te dezen van geen bannissement kan sprake zijn, en verkeerderlijk is bepaald, dat de strafplaats ook buiten *Madura* moet worden aangewezen;

Verklaart den beklaagde schuldig aan twee diefstallen met geweld, in gewapende bende, in bewoonde huizen, waarvan één door middel van uitwendige braak, en aan moedwillige verwonding;

Veroordeelt denzelven overzulks tot de straf van dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twaalf achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouver-

neur-generaal aan te wijzen, voorafgegaan door eene tentoonstelling onder de galg gedurende een half uur;

Bekrachtigt overigens het vonnis voornoemd enz.

Aldus gedaan in raadkamer enz. *25 September 1849.*

Verwijzing van een beklaagde, ter zake van diefstal met geweld, op den openbaren weg, naar de regtbank van omgang, als zijnde de landraad onbevoegd daarvan kennis te nemen. Art. 105 R. O.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Tweede kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Tidroijo, beschuldigd van afzetterij, en het in die zaak op den 9den November 1848 door den landraad te . . . . . , Residentie . . . . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan afzetterij, en te dier zake veroordeeld tot dertig rottingslagen, voorafgegaan door een kwartier uur tentoonstelling, voorst tot drie jaren dwangarbeid in den ketting, voor den kost, zonder loon, ter plaatse op *Java* door het Gouvernement te bepalen, en in de kosten van het regtsgeding, met last dat de tot overtuiging gediend hebbende oorversiersels aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 21sten Julij 1849, No. 915, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof het tegen den beklaagde geslagen vonnnis zal vernietigen, en de zaak aan de bevoegde Regtbank van omgang, zijnde die der . . . . afdeeling, zitting houdende te . . . . . , verwijzen zal;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 van het Reglement op de strafvordering enz.;

Overwegende, dat door de eerste ter teregtzitting onder eede gehoorde getuige, zijnde de javaansche vrouw Bok Banie, is verklaard, dat zij in den morgen van den 10den October 1848, vergezeld van de javaansche vrouw Bok Belot, van den Bazaar huiswaarts keerende, de beklaagde haar onverhoeds van achteren is overvallen, hare *aan de ooren hangende gouden versierselen* heeft *afgerukt*, en zich daarmede ijlings verwijderd heeft;

Overwegende, dat deze verklaring door het beëedigd getuigenis van voornoemde javaansche vrouw, Bok Belot, volkomen is bevestigd, terwijl door den derden, ter teregtzitting almede onder eede gehoorden getuige is verklaard, dat hij op den 18den October 1848, aan den weg een hulpgeschreeuw hoorende, en de beklaagde met overhaasting huiswaarts ziende vlugten, denzelven heeft achtervolgd en gevat, bij zich hebbende een paar gouden oorversiersels, welke door de eerste getuige, die inmiddels was komen aanloopen, onmiddellijk werden herkend voor de haar even te voren door den beklaagde afgerukte oorbellen;

Overwegende, dat een feit, als het vorenomschrevene, daarstelt diefstal met geweld op den openbaren weg, waarvan de kennisname, bij artikel 105 van het Reglement op de regterlijke organisatie, aan de Regtbank van omgang is opgedragen, daar toch de wijze, waarop de beklaagde de aan de eerste getuige toebehoorende oorbellen heeft ontnomen, alle denkbeeld van arglistigheid, het kenmerk van eenvoudigen diefstal, uitsluit, en hij mitsdien te dier zake niet voor den landraad had moeten zijn teregt gesteld, en die regtbank, de teregtzitting eenmaal plaats gevonden hebbende, zich onbevoegd had moeten verklaren;

Gezien artikel 290 van eerstgenoemd Reglement;

Doet te niet het tegen den beklaagde Tinjoijo gewezen vonnis,

hierboven omschreven, en verwijst de zaak aan de bevoegde Regtbank van omgang.

Aldus enz., *9den Augustus 1849.*

Onderscheidene feiten, welke alle ten doel hebben de berooving van een en denzelfden persoon, op dezelfde wijze, als een factum continuum en dus als een enkel misdrijf aangemerkt. — Hoofdgrond, waarom in den regel diefstal in dienstbaarheid met eene zwaardere straf is bedreigd, dan misbruik van vertrouwen.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Tweede kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde AMAT, beschuldigd van misbruik van vertrouwen, en van diefstal jegens zijnen meester, bij welken hij in dienst was, en het in die zaak op den 18den October 1848, door den landraad te . . . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en te dier zake veroordeeld tot de straf van een kwartier uur tentoonstelling op een schavot, twintig rottingslagen, en voorts tot dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twee achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal te bepalen, en in de kosten van het regtsgeding, met last dat de voorwerpen, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, aan den daarop regthebbende zullen worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 30sten Junij 1849, No. 776, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, dezen zal verklaren schuldig aan misbruik van vertrouwen en diefstal, door eenen

loontrekkenden bediende jegens zijnen meester, en hem deswege veroordeelen tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van vier achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, en in de kosten der procedure;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien artikel 301 van het Reglement op de strafvordering;

Overwegende, dat bij het ter teregtzitting gehouden onderzoek, door de bekentenis van den beklaagde, aldaar afgelegd, bevestigd door wettig bewezen omstandigheden, wettig en overtuigend bewezen is:

1°. Dat de beklaagde op den 13den September 1848, tijdens hij bij TAKSAK-JOE voor zeker maandelijksch loon in dienst was, diens woning heimelijk heeft verlaten, eenige kleedingstukken en lijfsieraden medenemende, hem door zijnen meester voornoemd ten gebruike afgestaan;

2°. Dat de beklaagde de tot die lijfsieraden behoorende gouden knoopjes in den lombard verpand, en de opbrengst daarvan tot eigen voordeel aangewend heeft;

3°. Dat de beklaagde, toen hij op den 13den September 1848 de woning zijns meesters verliet, heimelijk eene dezen toebehoorende kris met gouden schede, alsmede een boek uit diens kamer weggenomen, en zich die voorwerpen insgelijks toegeëigend heeft;

Overwegende, dat de landraad deze teregt als bewezen aangenomen daadzaken min juist heeft beschouwd als twee geheel op zich zelve staande misdrijven, daar toch deze onderscheidene feiten, als hebbende *alle* ten doel de berooving van denzelfden persoon, en op dezelfde wijze, zoodanig als een *factum continuum* te zamen hangen, dat dezelve in regten niet als twee misdrijven, maar slechts als één misdrijf kunnen worden aangemerkt;

Overwegende, dat hoezeer deze zelfde daadzaken in eenen

zekeren zin ook wel in zich sluiten het denkbeeld van misbruik van vertrouwen, zij nogtans niet als zoodanig kunnen worden gequalificeerd, omdat de betrekking van een meester tot zijnen bediende van dien aard is, dat dezelve steeds een *noodzakelijk vertrouwen* vooronderstelt, en juist de schending van dat vertrouwen door een knecht jegens zijnen meester als de hoofdgrond moet worden aangemerkt, waarom diefstal in dienstbaarheid in den regel met eene zwaardere straf is bedreigd, dan het misbruik van vertrouwen;

Overwegende, dat de den beklaagde opgelegde straf, ten aanzien van dezelver aard, niet staat in verhouding tot de gepleegde feiten, en als te zwaar gesteld moet worden geacht;

Gezien artikel 295 van bovengenoemd Reglement, en de artikelen 20, No. 6, en 25 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving;

Verklaart den beklaagde AMAT schuldig aan diefstal, door een loontrekkenden bediende, ten huize van- en jegens zijnen meester;

Veroordeelt hem te dier zake tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van vijf achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen;

Bekrachtigt overigens het vonnis des landraads voornoemd.

Aldus enz., *den 29sten Augustus 1849.*

Valschheid in openbare geschriften, en het tot eigen voordeel aanwenden van die geschriften.

Staten, behoorende tot een administratief bureau, zijn geene onderhandsche, maar openbare documenten. — Het zich toeëigenen van gelden, door middel eener gepleegde valschheid, stelt geen afzonderlijk misdrijf daar.

Door den Raad van justitie te *Soerabaja*, is in de zaak

van den beklaagden P. M. S. . . . . , beschuldigd van valschheid in onderhandsch geschrift, gepaard met diefstal, het navolgend vonnis gewezen:

De Raad;

Gehoord de voorlezing van de ordonnantie, waarbij de beschuldigde tot de openbare teregtzitting van heden is verwezen;

Gehoord de acte van beschuldiging door den substituut-officier van justitie bij dezen Raad opgemaakt;

Gehoord de getuigen, op vordering van voorzegden officier van Justitie in judicio verschenen, alsmede die van den beklaagde;

Gehoord den beschuldigde in zijne middelen van verdediging;

En eindelijk gehoord den eisch en de conclusie, uitgebragt door meermelden substituut-officier, tenderende: dat de in hoofde genoemde beklaagde zal worden schuldig verklaard aan valschheid in onderhandsch geschrift, gepaard met diefstal, en overzulks zal worden verordeeld tot confinement in een tuchthuis, voor den tijd van tien eerstkomende en achtereenvolgende jaren, met voorafgaande tentoonstelling gedurende een kwartier uurs, en opgevolgd door verbanning uit Nederlandsch-Indië, insgelijks voor den tijd van tien jaren, met onbekwaam-verklaring tot het vervullen van waardigheden, ambten, posten en bedieningen, en in de kosten dezer procedure;

Overwegende, dat de beklaagde S. . . . . , tijdens hij als klerk bij het departement van den waterstaat alhier werkzaam was, is belast geweest met de uitbetaling aan het werkvolk, werkzaam aan verschillende werken bij dat departement;

Dat in de dagelijksche rapporten der sterkte van die lieden vervalschingen zijn ontdekt, daarin bestaande, dat het getal koelies, door veranderingen en bijvoegingen van cijfers, hooger is opgevoerd;

Dat gemelde valschheden voorkomen in de vorengenoemde rapporten van den 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 30, 31 Augustus en 1, 2, 3, 4, 7, 8 en 9 September 1847, en worden aangetoond door het verschil in het getal koelies, voorkomende in dezelve, met de dagelijksche concept- of kladrapporten en de in dorso dezer stukken gestelde recapitulatien, te weten van den 18den Augustus 1847, door bijvoeging in de kolom koelies van het cijfer *1* voor *10* van het hoofd *afleiding der kalie Pegirian;*

van den 20sten Augustus 1847, door verandering in dezelfde kolom van het cijfer *10* in *66* van hetzelfde hoofd;

van den 21sten Augustus 1847, door verandering in dezelfde kolom van het cijfer *50* in *66* van het hoofd *koelie-loods te Semampeer;*

van den 22sten Augustus 1847, door verandering in dezelfde kolom van het cijfer *100* in *160* van hetzelfde hoofd;

van den 23sten Augustus 1847, door verandering in dezelfde kolom van de cijfers *60* in *65* van het hoofd A. W. R. N., en van *60* in *66* van het hoofd M. C. N., en van *50* in *56* van het hoofd *koelie-loods te Semampeer;*

van den 25sten Augustus 1847, door verandering in dezelfde kolom van de cijfers *50* in *60* van het hoofd O. D. Z. P., van *57* in *67* van het hoofd *koelie-loods* te *Semampeer,* en van *52* in *62* van het hoofd *werkplaats bij den baggermolen;*

van den 26sten Augustus 1847, door verandering in dezelfde kolom van de cijfers *50* in *60* van het hoofd O. D. Z. P., van *90* in *96* van het hoofd D. E. G. H., van *56* in *66* van het hoofd *koelie-loods te Semampeer,* en van *20* in *26* van het hoofd *koks en wakers;*

van den 27sten Augustus 1847, door verandering in dezelfde kolom van de cijfers *50* in *60* van het hoofd O. D. Z. P., van *72* in *92* van het hoofd D. E. G. H., van *158* in *168* van het hoofd *afleiding der kalie Benteng,* en van *20* in *26* van het hoofd *koks en wakers;*

van den 30sten Augustus 1847, door bijvoeging in dezelfde kolom van het cijfer *1* voor het cijfer *79* van het hoofd D. E. G. H.;

van den 31sten Augustus 1847, door eene gelijke bijvoeging voor het cijfer *55* van hetzelfde hoofd;

van den 1sten September 1847, door eene gelijke bijvoeging in dezelfde kolom voor de cijfers *61* van hetzelfde hoofd als boven, en voor *8* van het hoofd *rooster-werkdok;*

van den 2den September 1847, door gelijke bijvoeging in dezelfde kolom van het cijfer *1* voor het cijfer *52* van het hoofd D. E. G. H., en door verandering in dezelfde kolom van het cijfer *49* in *69* van het hoofd *werkplaats bij den baggermolen;*

van den 3den September 1847, door bijvoeging in dezelfde kolom van het cijfer *1* voor het cijfer *60* van het hoofd *afleiding der kalie Pegirian;*

van den 4den September 1847, door gelijke bijvoeging in dezelfde kolom als voren voor het cijfer *69* van hetzelfde hoofd *afleiding der kalie Pegirian,* en veranderingen in dezelfde kolom der cijfers *50* in *60* van het hoofd M. C. N., en van *20* in *60* van het hoofd *afleiding der kalie te Semampeer;*

van den 7den September 1847, door verandering in dezelfde kolom van de cijfers *51* in *155* van het hoofd D. E. G. H., van *86* in *88* van het hoofd O. D. Z. P., en van *25* in *45* van het hoofd *ophooging van den oostelijken oever;*

van den 8sten September 1847, door gelijke bijvoeging als voren in dezelfde kolom, voor het cijfer *55* van het hoofd D. E. G. H., en door verandering der cijfers *82* in *84* van het hoofd O. D. Z. P., van *27* in *47*, van het hoofd *afleiding der kalie Pegirian*, en van *31* in *56* van het hoofd *werkplaats bij den baggermolen;* en

van den 9den September 1847, door gelijke bijvoeging als voren in dezelfde kolom voor het cijfer *51* van het hoofd D. E. G. H., en verandering van het cijfer *27* in *67* van het hoofd *afleiding der kalie Benteng;*

Dat alzoo, door vervalsching van de opgemelde cijfers,

op	den	18en	Augustus 1847.	100 man
„	„	20en	„ „	56 „
„	„	21en	„ „	16 „
„	„	22en	„ „	60 „
„	„	23en	„ „	18 „
„	„	25en	„ „	30 „
„	„	26en	„ „	32 „
„	„	27en	„ „	56 „
„	„	30en	„ „	100 „
„	„	31en	„ „	100 „
„	„	1en	September 1847.	100 „
„	„	2en	„ „	120 „
„	„	3en	„ „	100 „
„	„	4en	„ „	150 „
„	„	7en	„ „	124 „
„	„	8en	„ „	128 „
„	„	9en	„ „	140 „

te zamen 1440 meer, dan aanwezig zijn geweest, zijn verkregen, uitmakende, het loon van elken koelie gesteld op *20* duiten daags, *f 288*, welke op die wijs aan de schatkist ontvreemd zijn;

Overwegende alverder, dat gemelde rapporten, door welker vervalsching men die gelden heeft weten te onttrekken, werden opgemaakt aan de werkplaats, nabij het fort *Kaliemaas*, van den aspirant-Ingenieur, thans bootmeester, D. E. N. . . ., door den klerk bij denzelven A. W. . . . ., ook genaamd R. . . . ., naar concept- of klad-rapporten, waarop het aanwezige getal werkvolk door den voornoemden aspirant-Ingenieur en den opziener L. de L. . . . dagelijks werd bekend gesteld, en achter welke, zoo als voren gemeld is, bovendien eene recapitulatie der sterkte dier lieden door den genoemden aspirant-Ingenieur N. . . . . zelven gevoegd was;

Dat, na te zijn opgemaakt, die rapporten werden opge-

zonden naar het bureau van den Ingenieur G. . . , alwaar dezelve gewoonlijk in handen werden gesteld van den beklaagde, ten einde de verschillende kolommen te zamen te trekken en den betalings-staat op te maken, waarna de beklaagde bij den boekhouder J. H. G. . . . . , die tevens met de kas belast was, het benoodigde geld ter uitbetaling ontving, hetwelk hij alverder, met behulp van eenige koelies, in eene sloep overbragt naar de gemelde werkplaats, alwaar het, na door den voornoemden aspirant-Ingenieur te zijn geverifieerd en geconfronteerd met het concept-rapport en speciaal de door hem in dorso van hetzelve gestelde recapitulatie der sterkte van het werkvolk, aan die lieden werd uitbetaald door den beklaagde, zijnde bij die vergelijking steeds gebleken, dat en het geld, en de betalingsstaat overeenkwamen met het aantal dier lieden;

Dat vermits de uitbetalingsstaten, welke dagelijks met het geld naar de werkplaats van den voormaligen aspirant-Ingenieur N. . . . . door den beklaagde werden gebragt, steeds bij de door denzelven gehoudene vergelijking zijn bevonden overeen te komen, met de door dien aspirant-Ingenieur gestelde aanteekeningen in dorso van de concept-rapporten der sterkte van het werkvolk, hieruit volgt, dat door den beklaagde, die de betalingsstaten, naar de vervalschte, een grooter getal arbeidslieden aantoonende rapporten had opgemaakt, aan denzelven andere staten moeten zijn vertoond, dan die, waarop hij het geld bij den boekhouder G. . . . , ontving, waarvan hij hetmeerdere vóór de overbrenging naar de bovenbedoelde werkplaats moet hebben weten af te zonderen of in zekerheid te brengen;

Overwegende, dat deze daadzaken overtuigend worden aangetoond, zoo door de verklaringen van voorgenoemde tegen den beklaagde als getuigen gehoorde personen, zijnde zijne voormalige chefs en mede-geëmploijeerden bij den waterstaat, als uit zijne erkentenis, dat bij de betalingsstaten naar

de bedoelde vervalschte rapporten, bundel L^a. F., heeft opgemaakt, en het in dezelve opgebragte bedrag ter uitbetaling aan het werkvolk ontvangen heeft, moetende het immers op de vermelde dagen, bij de uitbetaling van het dagloon, bijaldien de aangetoonde falsiteiten door een ander dan den beklaagde gepleegd waren, hem zijn gebleken, dat hij meer geld ontvangen had, dan het getal arbeiders bedroeg;

Dat de daadzaken der vervalsching van die rapporten ten bureele van den Ingenieur G. C. G . ., door den beklaagde, in het bijzonder worden aangetoond door de opgaven van de getuigen N. . . . . , en W. . . . . , dat die rapporten, na door hen opgemaakt en naar het bureau van den Ingenieur voornoemd opgezonden te zijn, aldaar moeten zijn vervalscht, vermits dezelve niet overeenkomen, met de te hunner werkplaats aangehoudene klad-rapporten, en de in dorso derzelve gestelde opsomming der daglooners, in verband tot de opgave van den heer G. . . . . , dat de bedoelde rapporten, na ten bureele van den Ingenieur G. . . . , te zijn ontvangen, in handen van den beklaagde ter opmaking der uitbetalingsstaten werden gesteld, voorts door de erkentenis van dit laatste door den beklaagde, in verband tot het verklaarde door de getuigen D. R. . . . , en C. R. . . . , dat de vervalschte cijfers, voorkomende in de net-rapporten, te weten, die verzameld in den bundel L^a. F. voor het meerendeel door dezelfde hand zijn gesteld, als die welke de uitbetalingsstaten, verzameld in den bundel L^a. G., heeft ingevuld; terwijl uit de omstandigheid der opmaking door den beklaagde van de gemelde betalingstaten naar die vervalschte rapporten volgt, dat ook deze valsch zijn;

Dat de daadzaak van het ontvangen van meerder geld op die stukken, dan voor het werkelijke getal daglooners benoodigd was, en de onttrekking van dit geld door den beklaagde, wordt bewezen en door de erkentenis deszelven en door de verklaring van den getuige G. . . . . , dat het loon volgens

de boven bedoelde uitbetalingsstaten werd verstrekt, in verband tot de door den beklaagde gepleegde valschheden, en de vorenopgegevene misleiding van den getuige N. . . . . , aan wien hij beklaagde op de vermelde dagen zoodanig stukken heeft weten te vertoonen, waardoor het bedrog voor dezen verholen bleef;

Overwegende, dat al wie in een onderhandsch geschrift, te kwader trouw, dat is met den wil om anderen te benadeelen, of zichzelven te bevoordeelen, iets verandert, of willens en wetens met hetzelfde doel verdichte stukken opmaakt, zich aan valschheid schuldig maakt, terwijl al wie eenige gelden, welke hem uithoofde van zijn post of zijner bediening waren aanvertrouwd, verduistert of aan derzelver bestemming onttrekt, zich aan diefstal schuldig maakt;

Dat de beklaagde alzoo door het plegen van de voren aangetoonde veranderingen en bijvoegingen in de genoemde rapporten, en het naar die stukken opmaken van uitbetalingsstaten, aangevende een grooter, dan het werkelijke getal arbeidslieden, zoomede door het ontvangen van gelden, welke hem in zijne hoedanigheid van gecommitteerde tot de uitbetaling van het werkvolk bij den waterstaat, tot een bepaald einde werden ter hand gesteld, te verduisteren, zich aan de opgenoemde misdaden van valschheid in onderhandsch geschrift en diefstal heeft schuldig gemaakt;

Lettende op de vigerende strafwetten, zoomede op art. 85 en 88 van de bepalingen omtrent de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving, op artikel 106 en 107 van het Reglement op de criminele regtsvordering bij het Hoog-Geregtshof en de raden van justitie, van den 10den Januarij 1819, Staatsblad N°. 20, en op art. 1, 8, § 5, en 18 van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving, welke eene dadelijke voorziening vereischen;

Regtdoende van wege en in naams des Konings!

Verklaart den beklaagde F. M. S. . . . , oud 34 jaren, geboren te *Sumanap*, thans zonder beroep, vroeger klerk bij den waterstaat te *Soerabaija*, en gecommitteerde voor de uitbetaling van het werkvolk, woonachtig te *Soerabaija*, schuldig aan valschheid in onderhandsch geschrift en aan diefstal;

Verwijst denzelven overzulks tot confinement in een tuchthuis voor den tijd van acht eerstkomende en achtereenvolgende jaren;

Verklaart hem onbekwaam om immer eenige waardigheid, ambt, post, of bediening te vervullen;

Verwijst denzelven voorts nog in de kosten en misen der justitie, der procedure, en in die zijner detentie;

Ontzegt het anders of meerder door den substituut-officier geëischte;

En verstaat, dat de stukken tot overtuiging der misdaad gediend hebbende, aan het departement van den waterstaat alhier zullen teruggegeven worden.

Aldus enz., *6 Februarij 1849.*

Op dit vonnis is door het Hof het hierondervolgend arrest geslagen:

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde F. M. S. . . . . , beschuldigd van valschheid in onderhandsch geschrift, gepaard met diefstal, en het in die zaak op den 6den Februarij 1849, door den Raad van justitie te *Soerabaija* gewezen vonnis, waarbij de beklaagde voornoemd wordt schuldig verklaard aan valschheid in onderhandsch geschrift, en diefstal, en overzulks veroordeeld tot confinement in een tuchthuis, voor den tijd van acht eerstkomende en achtereenvolgende jaren; voorts onbe-

kwaam verklaard, om immer eenige waardigheid, ambt, post of bediening te vervullen, en eindelijk verwezen in de kosten en misen der justitie, der procedure en in die zijner detentie enz.;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 16den Julij 1849, No. 912, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het vonnis, geslagen tegen den beklaagde, dezen zal schuldig verklaren aan valschheid in authentiek geschrift, door het veranderen van zoodanig geschrift, en door het als bekleeder eener openbare betrekking opmaken van stukken, inhoudende met de waarheid strijdende opgaven, en aan het gebruik maken van zoodanige vervalschte en valsche authentieke geschriften, met bekrachtiging overigens van gezegd vonnis;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien het artikel 295 van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie enz., zoomede art. 86 van de bepalingen op de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving;

Overwegende, dat onderwerpelijk op wettige bewijsmiddelen, zoo als die bij het vonnis zijn vermeld, eene schuldigverklaring tegen den beklaagde is uitgesproken;

Overwegende, dat het feit echter ten onregte door den Raad van justitie is gequalificeerd valschheid in onderhandsch geschrift en diefstal, *eerstens*, omdat de staten welke door den beklaagde zijn vervalscht, behoorende tot een administratief bureau, geene onderhandsche, maar openbare documenten zijn; tweedens omdat het zich toeëigenen van gelden, door middel van het plegen van valschheid, geen afzonderlijk misdrijf daarstelt;

Overwegende, dat de straf niet staat in verhouding tot het gepleegd feit;

Verklaart den beklaagde F. M. S. . . . . , schuldig aan

valschheid in openbare geschriften, en het tot zijn voordeel gebruik maken van die geschriften;

Veroordeelt hem overzulks tot confinement in een tuchthuis, gedurende vijf achtereenvolgende jaren;

Bekrachtigt de verdere beschikkingen van het vonnis.

Aldus enz., *op den 9den October 1849.*

Begrip van desertie.

Gouvernements-besluiten van 20 Maart 1856, No. 6, 28 Januarij 1842, No. 1, 5 April 1849, No. 29, en art. 261 van het Reglement voor de garnizoens-dienst.

Het Hoog Militair-Geregtshof:

Gezien het vonnis van eenen daartoe benoemden krijgsraad te . . . . . , op den 22sten Mei 1849, tegen den inhoofde dezes genoemden beklaagde LAROTA gewezen, en uitgesproken den 19den Junij daaraanvolgend, waarbij is overwogen, dat uit de voorloopig gehouden informatien is gebleken, dat de beklaagde op den 28sten April jl., met zijnen medebeklaagde BATJO, welke even als hij gedurende eenigen tijd uit het kwartier vermist was, een javaanschen jongen, die met zijne moeder van den bazaar terugkeerde, op den oogenblik, dat hij eene rivier wilde overtrekken, aangevallen en hem eenige kleedjes heeft ontnomen, hebbende bij die gelegenheid de beklaagde BATJO aan dien jongen met eenen steen een slag tegen het hoofd gegeven, waarop zij beide aan het loopen zijn gegaan, maar door laatsgenoemden beklaagde BATJO onder weg nog met een mes een steek aan een koelie is toegebragt, welke koelie evenwel hem BATJO een slag op het hoofd heeft gegeven, ten gevolge waarvan hij ter aarde is gestort;

Dat deze feiten allezins zijn bewezen door de pertinente

onder eede afgelegde verklaringen der getuigen; op grond van welke overwegingen, en krachtens de artikelen 18 en 20 van het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te lande, en de algemeene orders van 15 Februarij 1842, No. 3, en 29 December 1843, No. 18, alsmede het besluit van 26 Maart 1831, No. 25, (staatsblad No. 24), de beklaagde LAROTA is schuldig verklaard aan desertie en straatroof, en overmits veroordeeld, na alvorens te zijn vervallen verklaard van den door hem bekleeden militairen stand, tot de straf van den kruiwagen voor den tijd van *vijf* jaren, met verdere veroordeeling van denzelven in de kosten en misen der justitie, mitsgaders in die van den processe;

Gelezen den door of namens den appellant, ter rolle van het Hof van den 19 Julij jl., gedienden eisch in cas d'appel, en de daarbij genomene conclusie, strekkende tot correctie van het vonnis a quo, en tot oplegging eener zoodanige ligtere straf, als het Hof in goede justitie zal vermeenen te behooren;

Nog gelezen het door den R. O. geappelleerde, op den 14den Augustus jl., gedient antwoord in appel, waarbij wordt geconcludeerd tot ontzegging van den eisch in appel, namens den appellant gedaan en genomen, en dat ten gevolge van dien het vonnis van den regter a quo bij sententie definitief van het Hof zal worden bekrachtigd, cum expensis;

Gezien de overige stukken van den processe;

Overwegende, dat de krijgsraad teregt op de in het vonnis aangevoerde motieven, als wettiglijk en overtuigend bewezen heeft aangenomen, dat de in het vonnis omschrevene daadzaken zijn gepleegd door den beklaagde;

Overwegende evenwel, dat de krijgsraad de door die daadzaken daargestelde misdrijven niet juist heeft gekwalificeerd, daar dezelve hadden behooren omschreven te zijn diefstal met geweld, door meer dan één persoon gepleegd;

Overwegende, dat de straf, door den krijgsraad toegepast

in juiste verhouding staat met het door den beklaagde, thans appellant, begaan misdrijf;

Overwegende evenwel omtrent de *desertie*, dat bij Gouvernements-besluit van den 28sten Januarij 1842, No. 1, onder anderen is bepaald, dat elk eiland in *Nederlandsch-Indië*, in deszelfs geheele uitgestrektheid, daaronder begrepen de kleinere eilanden, welke onder hetzelfde bestuur zijn gesteld, in tijd van vrede, en voor troepen, die niet op den voet van oorlog zijn gebragt, zal worden beschouwd *als het garnizoen* der tot deszelfs bezetting behoorende militairen, zullende desniettemin ieder territoriaal kommandant verpligt zijn, om het rajon voor te schrijven, binnen het welk zijne ondergeschikten zich mogen bewegen, en buiten hetwelk zij, opgevat wordende, met verbeurte van het bepaalde opvatloon, disciplinair zullen worden gestraft, en dat, bij explicatie van het besluit van 20 Maart 1838, No. 6, bekend gemaakt bij algemeene order van 31 Mei 1838, No. 4, artikel 261 van het Reglement voor de garnizoensdienst, gearresteerd bij Koninklijk besluit van 1 Januarij 1815, No. 32, zoodanig is gewijzigd, dat dit overeenkomstig artikel 157 van het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te lande, gelezen worde, „wanneer onder„officieren of soldaten zich, zonder schriftelijke permissie, „buiten het garnizoen verwijderen, zullen zij als deserteurs „gearresteerd worden;"

Overwegende, dat de beklaagde in garnizoen zijnde te *Willem I*, op het eiland *Java* gelegen, en niet buiten dat eiland gearresteerd zijnde, niet kan gezegd worden uit zijn garnizoen te zijn gedeserteerd;

Overwegende, op grond van dien, dat de krijgsraad ten onregte heeft aangenomen, dat de beklaagde zich aan het misdrijf van desertie heeft schuldig gemaakt;

Lettende op art. 13, 20 en 26, N°. 2, van het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te lande, zoomede op het

Gouvernements-besluit van den 3den April 1849, No. 29, Staatsblad No. 18;

Regtdoende in naam en van wege den Koning!

En in zoo verre het vonnis bovenomschreven corrigerende:

Spreekt den inhoofde dezes genoemden appellant Larota, oud naar gissing 24 jaren, geboren te *Sidenring*, laatstelijk gediend hebbende als fuselier bij de 3de kompagnie van het 8ste bataillon Infanterie, in garnizoen te *Willem I*, vrij van de tegen hem ingebragte beschuldiging van desertie;

Verklaart denzelven schuldig aan *diefstal met geweld, door meer dan één persoon;*

Veroordeelt denzelven mitsdien tot de straf van den kruiwagen, voor den tijd van vijf achtereenvolgende jaren;

Veroordeelt hem in de kosten van den processe, zoo ter eerster instantie, als in hooger beroep gemaakt en gevallen;

Gelast eindelijk, dat de voorwerpen, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven.

Aldus gedaan en gesententieerd op den September 1849 bij ons President en Leden in gemeld Hof.

BURGERLIJKE REGTZAKEN,

VÓÓR 1°. MEI 1848 AANHANGIG GEMAAKT.

Onder het oud-Hollandsch regt was geen bewijs door getuigen noch eedsdelatie tegen den inhoud eener notarieele schuldbekentenis toegelaten, zoolang die niet van valschheid was betigt en geene brieven van substantieel relief tegen dezelve waren verleend en geïnterineerd.

ZAAK VAN JHR. E. L. L. SUIKERFABRIJKANT, IN DE RESIDENTIE CHERIBON, ALS BORG IN SOLIDUM VAN JHR. F. E. L. EERST GEDAAGDE IN CAS VAN NOTARIELE OBLIGATIE, THANS APPELLANT,

C^a.

F. M. G. v. C. ALS CESSIE HEBBENDE VAN R. D. IN DE RESIDENTIE BAGELEN WOONACHTIG, EISCHER, THANS GEAPPELLEERDE.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

Gezien hebbende het vonnis van den Raad van justitie te *Batavia*, tusschen partijen gewezen den 3den Februarij des jaars een duizend acht honderd acht en veertig, en uitgesproken ter openbare rolle van den 10den Februarij daaraanvolgend, waarbij, op grond der daarbij vermelde overwegingen, is verstaan, dat de gedaagde, thans appellant, met zijne ter

rolle van dien Raad van den 6den Mei 1800 zeven en veertig gedane presentatie, als geenszins satisfactoir, niet zal kunnen volstaan, en de eisch en conclusie door den eischer, thans geappelleerde, ter rolle van dienzelfden Raad van den 25sten Maart 1800 zeven en veertig, tegen den gedaagde, thans appellant, gedaan en genomen, is geadjudiceerd, met condemnatie van den gedaagde, thans appellant, in zijne in hoofde genoemde hoedanigheid, om aan den eischer, thans geappelleerde, te voldoen en te betalen eene som van acht duizend gulden zilver, spruitende uit verkochte en geleverde buffels en ossen aan den principalen debiteur, blijkens obligatie dd. 12 October, des jaars een duizend acht honderd vier en veertig, voor den Notaris Mr. Robert Erland Nicolai D'Abo, en getuigen te *Samarang*, Sub No. 43 (drie en veertig) verleden, en zulks met de gestipuleerde renten dier som ad drie kwart procento 's maands, a die morae, tot de volle en effectuele voldoening toe, alsmede in de kosten te dier zake gemaakt of nog te maken;

Gelezen hebbende den eisch en de conclusie, door of namens den appellant, op en jegens den geappelleerde, ter rolle van dezen Hove van den 22 Junij 1800 acht en veertig gedaan en genomen, daartoe strekkende, dat bij sententie definitief van dezen Hove het vonnis van den Raad van justitie te *Batavia*, dd. 3den Februarij 1848, zal worden vernietigd, en dat overmits het Hof, doende wat de regter a quo had behooren te doen, zijne ter eerster instantie, alvorens te antwoorden, gedane presentatie alsnog zal verklaren te zijn allezins satisfactoir en voldoende, en dientengevolge de eischer, thans geappelleerde, zal worden verklaard te zijn verder of anders niet ontvankelijk met den door hem op en jegens den gedaagde, nu appellant, ter eerster instantie gedanen eisch en de genomene conclusie, met verdere condemnatie van den eischer, nu geappelleerde, in al de kosten dezer procedure, zoo ter eerster, als in deze appellatoire instantie ge-

maakt en gevallen, of nog te maken en te vallen, ofte tot andere;

Gehoord dat op dezen eisch, ter rolle van den 29 Junij daaraanvolgend, is genomen contrarie conclusie, en daarmede gepersisteerd voor antwoord;

Gezien de verdere stukken van den processe;

In aanmerking nemende, dat het vonnis is gewezen op de navolgende motieven:

Dat de tegenspraak van den gedaagde, thans appellant, zich daarop grondt, dat de causa debiti, zoo als die in de geproduceerde notariele obligatie voorkomt, voor een groot gedeelte is fictief, en dat uithoofde ten deze woeker heeft plaats gevonden, welke eene vitiosa causa debiti daarstelt, de eisch zoo als die alsnu is liggende, geenszins kan worden toegewezen;

Dat eene authentieke acte, gelijk die waarop de onderwerdelijke vordering is ingesteld, zoo lang dezelve niet van valschheid of onechtheid wordt betigt, uit zich zelve een volkomen bewijs oplevert van hetgeen in die acte is begrepen, en dat alzoo het vertrouwen, hetwelk zij verdient, door eene eenvoudige ontkentenis niet kan worden weggenomen, wanneer die ontkentenis niet gepaard gaat met het bewijs, hetwelk tegen de bestaanbaarheid van zoodanige acte gevorderd wordt;

Dat door de productie der ten processe berustende verklaringen dit bewijs door den gedaagde niet is geleverd geworden;

Overwegende, dat in appel door des gedaagden advokaat en procureur een eed is opgedragen aan dien des eischers, zonder eene speciale volmagt, daartoe vereischt, te hebben overgelegd, en dezelve door het Hof alzoo behoort te worden voorbijgegaan;

Overwegende, dat (volgens de vroegere hier toepasselijke welgeving) zoolang eene notariele schuldbekentenis niet van valschheid is betigt, en geene brieven van substantieel relief

tegen dezelve zijn verleend en geinterineerd, geen bewijs door getuigen, noch eedsdelatie tegen den inhoud van dezelve is toegelaten;

Gelet op art. 84 van de bepalingen omtrent de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving;

Regtdoende van wege en in naam des Konings!

Ontzegt den eisch in appel, door of namens den appellant op en jegens den geappelleerde, ter rolle van het hof van den 22sten Junij 1800 acht en veertig, gedaan en genomen;

Bekrachtigt het vonnis van den raad voornoemd;

Confisqueert de geconsigneerde boete van appel;

Veroordeelt den appellant in de kosten van dit regtsgeding.

Aldus enz. *17den September 1849.*

Domicilie. Als onder de werking van de manier van procederen van 1819, op een verzoek om appointement van R. A., door den regter bevolen is comparitie van partijen, ten fine van accommodement, tijdens de gedaagde deszelfs woonplaats had binnen het ressort van den regter die het bevel heeft verleend, dan is de zaak daardoor aanhangig geworden, en blijft de bedoelde regter tot de kennisneming daarvan bevoegd, al ware het, dat dadelijk daarop de gedaagde zijne woonplaats gevestigd had onder het regtsgebied van een anderen regter.

Art. 84 en 87 der transitoire bepalingen.

ZAAK VAN D. T. SUIKER-FABRIJKANT VROEGER TE GARANG-GARENG, RESIDENTIE MADIOEN, THANS TE MODJOKERTO,

RESIDENTIE SOERABAIJA WOONACHTIG, EXCIPIENT EN APPELLANT,

C^a.

A. S. MEDE SUIKER-FABRIJKANT TE POERWODADIE, AFDEELING NGAWIE, GEEXCIPIEERDE EN GEAPPELLEERDE.

Het Hoog-Geregtshof:

Gezien hebbende het vonnis van den Raad van justitie te *Samarang*, geslagen op den 30sten Augustus 1848, en uitgesproken ter openbare rolle van gemelden Raad van den 6den September daaraanvolgend, bij hetwelk, op grond der daarbij vermelde overwegingen, de geproponeerde exceptie van incompetentie en renvooi wordt gerejecteerd en partijen gelast, om des verkiezende ten principale voort te procederen, met condemnatie van den gedaagde en excipient, thans appellant, in al de kosten te dier zake gemaakt en gevallen;

Gelezen hebbende den eisch en de conclusie door of namens den appellant op en jegens den geappelleerde, ter rolle van het Hof van den 1sten Februarij 1849, uitgebragt, strekkende tot nulliteit of correctie van het vonnis a quo, dd. 30 Augustus 1848, te *Samarang* tusschen partijen geslagen en den zesden September daaraanvolgend uitgesproken, en dat overmits de door den gedaagde geproponeerde exceptien van incompetentie en renvooi alsnog bij sententie definitief van den Hove zullen worden geadmitteerd, met verdere condemnatie van den geëxcipieerde, nu geappelleerde, in al de kosten dezer procedure, zoo ter eerster, als in de appellatoire instantie bereids gemaakt en gevallen, of nog te maken en te vallen, ofte tot andere;

Nog gelezen hebbende het daarop door of namens den geappelleerde, ter rolle van het Hof van eersten Maart 1849, gediend schriftuur van antwoord, daarbij concluderende tot confirmatie en approbatie van het vonnis a quo, en

tot ontzegging van den gedienden eisch en de genomene conclusie in appel, met veroordeeling van den appellant in al de kosten der beide instantien;

Gezien de verdere stukken van den processe;

In aanmerking nemende, dat het onderwerpelijk vonnis op de navolgende motieven is gewezen:

Ten aanzien der daadzaken, dat de gedaagde zijne geproponeerde exceptie hierop heeft gegrond, dat hij tijdens het instituëren der onderwerpelijke actie niet meer zoude zijn woonachtig geweest te *Garang-Gareng*, residentie *Madioen*, maar destijds zijn domicilie bereids had gevestigd te *Djombang*, afdeeling *Modjokerto*, residentie *Soerabaija*, ten bewijze waarvan door hem zijn overgelegd twee certificaten:

Eerstens van den Resident van *Madioen*, op ongezegeld papier, waarop, ingevolge artikel tien der publicatie van den zestienden October achttien honderd zeventien, houdende ordonnantie op de heffing van het regt van het klein zegel in Nederlandsch-Indie, het den regter verboden is eenig regard hoegenaamd te slaan;

Tweedens van den adsistent-resident van *Modjokerto*, de dato twee April achttien honderd acht en veertig, waaruit blijkt, dat hij gedaagde en excipient, in de maand Januarij bevorens in de afdeeling *Modjokerto* aangekomen, en door den suiker-fabrijkant J. R. als administrateur op de fabrijk te *Djombang* aangesteld is, en dat daarvan door laatstgenoemde, bij missive van den derden Februarij daaraanvolgend, aan den Resident van *Soerabaija* is kennis gegeven;

Dat daarentegen door den eischer en geëxcipieerde onder anderen is overgelegd eene missive van den controleur van *Magetan*, gedagteekend *Garang Gareng* van den vijftienden April achttien honderd acht en veertig, waaruit blijkt, dat op den twaalfden Februarij bevorens door den gedaagde en excipient te dier plaatse is vendutie gehouden, en bij dezelve daags daarop heeft verlaten, welke verklaring door hem gedaagde en excipient niet is tegengesproken;

Dat door den Raad reeds op den negenden Februarij achttien honderd acht en veertig is gedisponeerd op het ten deze gediend request om appointement van raauw actie in cas van nakoming van contract, en alzoo deze zaak zal dienen te worden beslist naarvolgens de beginselen van het oud Hollandsch regt;

Dat een iegelijk, die beweert eenig regt te hebben, of zich tot staving van zijn regt, of tot tegenspraak van eens anders regt, op eenig feit beroept, het bestaan van dat regt of van dat feit zal moeten bewijzen;

Dat de gedaagde en excipient tot tegenspraak van het regt van den eischer en geëxcipieerde, om hem voor dezen raad in regten te betrekken, zich heeft beroepen op de daadzaak, dat hij tijdens het institueren der actie zijn domicilie bereids had gevestigd te *Djombang*, afdeeling *Modjokerto*, residentie *Soerabaija;*

Dat de gedaagde en excipient deze door hem aangevoerde daadzaak niet heeft bewezen, aangezien uit het bovenomschreven certificaat van den adsistent-resident der afdeeling *Modjokerto* alleen blijkt, dat de gedaagde en excipient in de maand Januarij jongstleden in die afdeeling aangekomen, en als administrateur op eene suiker-fabrijk aangesteld is, geenszins dat hij zijnen wil zoude hebben te kennen gegeven, om in genoemde afdeeling zijn domicilie te vestigen, en mitsdien de door hem geproponeerde exceptie is ongefundeerd;

Overwegende, dat, blijkens de stukken van het in dezen gevoerd proces, de eischer en geëxcipieerde, thans geappelleerde, in dezen, overeenkomstig de destijds bestaande bepalingen aangaande de burgerlijke regtsvordering, bij rekwest van den 9den Februarij 1848, aan den Raad van justitie te *Samarang* appointement van raauw-actie tot nakoming van kontrakt heeft verzocht tegen den gedaagde, excipient en appellant, waarop bij beschikking van voorzegden Raad van justitie, mede van 9 Februarij 1848, eene kommissie ten fine van accommodement is gelast;

Overwegende, dat, blijkens relaas van den deurwaarder Pijl te *Samarang*, voorzegde 's raads beschikking behoorlijk op den 12den Februarij te *Samarang* aan den destijds gedaagde is geexpedieerd, blijkende mede, dat dezelve te *Madioen* op den 15den Februarij daaraanvolgend is ontvangen;

Overwegende, dat de appellant niet ontkent vroeger binnen de residentie *Madioen* met der woon gevestigd te zijn geweest, doch beweert, dat hij in de maand Januarij des jaars 1848 binnen het regtsgebied van den Raad van justitie te *Soerabaija*, op de suiker-fabrijk te *Djombang* als administrateur is aangesteld, waar hij zich reeds in den loop dier maand met der woon heeft gevestigd, en daarna ter regeling zijner zaken naar *Madioen* is teruggekeerd, waar hij alstoen, bij missive van 31 Januarij 1848, aan den Resident aldaar officieel heeft te kennen gegeven, dat hij zich met der woon ging vestigen te *Djombang*, en hij ook inderdaad in het begin van Februarij de residentie *Madioen* heeft verlaten; dat hij mitsdien ten onregte voor den Raad van justitie te *Samarang* in dezen zoude zijn gedagvaard;

Overwegende, ten aanzien dezer beweringen, dat gedaagde en appellant geenszins heeft bewezen, dat hij in den loop der maand Januarij 1848 reeds te *Djombang* woonachtig was, terwijl de door hem vermelde missive, op den laatsten dag dier maand aan den Resident van *Madioen* gerigt, veeleer doet vermoeden, dat hij daarbij een aanstaand, doch geenszins een reeds volvoerd voornemen bedoelde, om zijn domicilie te verplaatsen;

Overwegende, dat ten proces is aangevoerd, en door den gedaagde en excipient niet is wedersproken, dat hij zich nog in het begin der maand Februarij op zijne vorige woonplaats bevond, waar hij op den 12den Februarij 1848 vendutie zijner goederen heeft doen houden, en voorts nog eenige dagen heeft doorgebragt, en zelf het beweren niet heeft geop-

perd, dat het hiervoren omschreven, door den Raad van justitie te *Samarang* verleend appointement aan hem niet behoorlijk zoude zijn geëxploiteerd;

Overwegende, dat uit het voorzegde blijkt, dat de appellant inderdaad, op den 9den Februarij 1848, zijne woonplaats binnen de residentie *Madioen* had, en dus nog steeds onder de jurisdictie van den Raad van justitie te *Samarang* behoorde, en dat het geenszins aan het goedvinden van den appellant kan worden overgelaten, om het op eene wettige wijze, door den nog destijds bevoegden regter verleend appointement, waarmede het regtsgeding een aanvang nam, door later gevolgde verandering van woonplaats buiten effect te stellen;

Gelet op het art. 84 en 87 der transitoire bepalingen;

Ontzegt den in appel gedienden eisch en de conclusie;

Bekrachtigt mitsdien het door den Raad van justitie te *Samarang*, op den 30sten Augustus 1848 tusschen partijen geslagen vonnis, met veroordeeling van den appellant in alle de kosten dezer appellatoire instantie;

Confisqueert de geconsigneerde boete van appel;

Aldus, gedaan en gesententieerd op den 24sten September 1849.

BURGERLIJKE REGTZAKEN,

NA 1°. MEI 1849 AANHANGIG GEMAAKT.

Kan de opdragt van een' beslissenden eed bij de conclusiën ten principale geschieden, dan wel moet dezelve bij eene incidentele conclusie gedaan worden? In eerstgemelden zin beslist.

Kunnen partijen van elkander, buiten 's regters uitspraak, een' beslissenden eed in regten vorderen? Neen.

Moet de partij, aan welke een eed is opgedragen, zich noodwendig omtrent de aanneming of terugwijzing van denzelven verklaren, vóór dat de regter dien eed litisdécisoir en in het geding noodzakelijk geoordeeld en opgelegd heeft? Neen.

Kan de beslissende eed bij definitief vonnis worden opgelegd, in dier voege, dat de beslissing der zaak daarvan wordt afhankelijk gemaakt? Ja.

ZAAK VAN J. L. E. B., BOEKHOUDER TE SAMARANG, QQ. EISCHER EN APPELLANT,

C^a.

S. J. L., KOOPMAN TE SALATIGA, GEDAAGDE EN GEÏNTIMEERDE, IN EERSTE INSTANTIE VERTEGENWOORDIGD DOOR MR. W. RAPPARD, EN DEN PROCUREUR J. J. NOSSE, VOOR HET HOF VOOR MR. H. KLEIN EN MR. W. BIJSTERBOS (1).

---

(1) De zaak is te belangrijk voorgekomen, om niet het in eersten aanleg gewezen vonnis en de conclusiën van partijen in hooger beroep geheel op te nemen. *Red.*

De raad van justitie te *Samarang:*

Gezien de stukken van het proces;

Gehoord partijen in hare wederzijdsche conclusien en pleidooijen;

Overwegende, wat de daadzaken betreft:

Dat de gedaagde, op den vijfden October des jaars achttien honderd acht en veertig, ten behoeve van den eischer in zijne bovenvermelde hoedanigheid, of zijne order, heeft afgegeven een orderbillet groot *f* 1647.107 (een duizend zes honderd zeven en veertig gulden recepis en een honderd zeven duiten), ter zake van waarde genoten, betaalbaar gesteld op den vijfden Januarij achttien honderd negen en veertig;

Dat de gedaagde op dit orderbillet *f* 1000, (een duizend gulden recepis) in mindering heeft afbetaald, en nalatig is gebleven het resterend bedrag ad *f* 647.107 (zes honderd zeven en veertig gulden recepis en een honderd en zeven duiten, te voldoen;

Dat uithoofde van niet voldoening van deze restant schuld tegen den gedaagde is geprotesteerd geworden, bij acte op den negentienden Maart achttien honderd negen en veertig, sub numero een, door den buitengewonen deurwaarder te *Salatiga*, Sebastiaan Coenraad, opgemaakt;

Dat, aangezien deze schuld is eene handelsschuld, de bepalingen omtrent de regtspleging in zaken van koophandel dus ten deze van toepassing zijn;

Dat dien ten gevolge de eischer den gedaagde, bij exploit van dagvaarding van den twintigsten Maart achttien honderd negen en veertig, gedaan door evengemelden buitengewonen deurwaarder, voor dezen raad heeft gedagvaard, om zich in het eerste ressort te hooren veroordeelen, om aan den eischer, in zijne voorschrevene hoedanigheid, tegen overgifte van boven genoemd orderbillet, na behoorlijk voor voldaan te zijn geteekend, te betalen de som van *f* 647.107 (zes honderd zeven en veertig gulden en een honderd en zeven duiten

recepis, met bijberekening van renten, tegen negen ten honderd in het jaar, over de hoofdsom en kosten, gerekend van den dag der dagvaarding tot de volle voldoening toe, benevens twee en een half ten honderd voor onkosten, en om wijders te hooren verklaren, dat het in deze te vellen vonnis, hetzij met, hetzij zonder borgtogt, voorloopig zal kunnen worden ten uitvoer gelegd, niettegenstaande hooger beroep of verzet, zelfs bij lijfsdwang, alles met veroordeeling van den gedaagde in de kosten van dit regtsgeding;

Overwegende, dat door den gedaagde, bij conclusie van antwoord, hiertegen is in het midden gebragt, dat hij aan den eischer, ter zake van de acceptatie, waarvan de restant voldoening ten deze wordt gevorderd, niet meer is schuldig gebleven, dan eene som van *f* 360.80 (drie honderd zestig gulden en tachtig centen recepis), en geenszins het ten deze geëischt bedrag van *f* 647.107, (zes honderd zeven en veertig gulden en een honderd zeven centen recepissen);

Dat hij gedaagde aan den eischer den geregtelijken eed opdraagt, dat hij werkelijk aan hem eischer nog verschuldigd is eene som van *f* 647.107 (zes honderd zeven en veertig gulden en een honderd zeven duiten recepis), en er geene andere verrekeningen hebben plaats gehad, terwijl bij weigering van den eischer, om dien eed aantenemen, of indien hij denzelven mogt terug wijzen, de gedaagde zich, nu voor als dan, bereid verklaart te zweren, „dat hij ter zake van voorschrevene acceptatie aan den eischer niet meer verschuldigd is, dan eene som van *f* 360.80 (drie honderd zestig gulden en tachtig centen recepis);"

Dat wijders de acceptatie, waaruit ten deze geageerd wordt, geenszins voorspruit uit handelstransactien, met wijlen G. K. aangegaan, en alzoo de bepalingen omtrent de regtspleging in zaken van koophandel ten deze geenszins van toepassing zijn;

Verklarende gedaagde ten volle bereid te zijn, om aan den

eischer te voldoen en te betalen, de som van *f* 360.80 (drie honderd zestig gulden en tachtig duiten recepis), zijnde het bedrag van hetgeen hij op de voorschrevene acceptatie nog is verschuldigd gebleven, en concluderende, bij weigering van den eischer, om het voorschreven aanbod aan te nemen, onder beneficie van den opgedragen eed, dat het dezen raad moge behagen, aan den eischer zijnen in deze gedanen eisch en genomene conclusie te ontzeggen, alles met veroordeeling van den eischer in de kosten van dit regtsgeding;

Overwegende wijders, dat ten dage van pleidooi door den eischer de ontvankelijkheid van den opgedragen geregtelijken eed is tegen gesproken, zonder zich te verklaren of hij bereid was denzelven af te leggen, dan wel terug te wijzen, en dat van dit laatste door den gedaagde is verzocht acte;

Overwegende, wat het regt betreft, dat hij, aan wien de eed is opgedragen, en die weigert denzelven af te leggen, of terug te wijzen, in zijne vordering in het ongelijk gesteld moet worden;

Overwegende, dat, in dezen stand van zaken, niet behoeft te worden getreden in het onderzoek, omtrent de al of niet ontvankelijkheid van den opgedragen eed;

Overwegende, dat de schuld, waaruit ten deze wordt geageerd, als eene handelsschuld is te beschouwen, aangezien de gedaagde, in hoedanigheid van koopman gedagvaard zijnde, hier tegen niets heeft in het midden gebragt, en daarenboven in het orderbillet geene andere oorzaak uitgedrukt zijnde, hetzelve moet geacht worden voor zijnen handel te zijn aangegaan;

Gelet op art. 185 laatste lid en 195 van het wetboek van koophandel, zoomede op art. 1932 van het burgerlijk wetboek en op de artikelen 580, 581 § 1, 2de lid, 585, 54 en 58 van het reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java*, en het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië;

Regtdoende:

Verleent den gedaagde acte, dat de eischer den hem opgedragen eed noch heeft aangenomen, noch terug gewezen;

Veroordeelt den gedaagde om, tegen overgifte van het te *Samarang*, op den 5den October 1848, door hem ten behoeve van den eischer afgegeven orderbillet, na behoorlijk voor voldaan te zijn geteekend, te betalen de som van *f* 360.80 recepis, met bij-berekening van renten, tegen 9 ten honderd in het jaar op voorzegde hoofdsom, en de kosten, gerekend van den dag der dagvaarding tot de voldoening toe, benevens 2 ½ ten honderd voor onkosten;

Verklaart, dat het vonnis zal zijn uitvoerbaar, niettegenstaande hooger beroep of cassatie, zonder borgtogt, zelfs bij lijfsdwang, dit laatste echter niet dan tegen het stellen van zekerheid;

Ontzegt het meerder geëischte, en compenseert de kosten, ten deze gemaakt en gevallen.

Aldus gewezen op den *17 Mei 1849*.

Door Mr. H. Klein, als procureur des appellants, is voor eisch in appel genomen de navolgende conclusie:

Aangezien de thans appellant den thans geappelleerde ter eerster instantie heeft gedagvaard tot betaling eener som van *f* 647.107, zijnde het restant verschuldigde op eene acceptatie, groot oorspronkelijk *f* 1647.107;

Aangezien op dezen eisch, door den gedaagde, thans geappelleerde, is geantwoord geworden, dat op die acceptatie niet *f* 647.107, maar slechts eene som van *f* 360.80 was verschuldigd gebleven;

Aangezien bij datzelfde antwoord ten principale de gedaagde, thans geappelleerde, aan den eischer en appellant heeft opgedragen den geregtelijken eed, strekkende daartoe: dat de gedaagde werkelijk aan den eischer nog verschuldigd is eene som van *f* 647.107, en dat er geene verrekeningen hebben plaats gehad, terwijl bij weigering van den eischer om dien

eed aan te nemen, of indien hij eischer denzelven mogt terugwerpen, de gedaagde thans geappelleerde zich, nu voor als dan, bereid heeft verklaard te zweren, dat hij ter zake van voorschreven acceptatie aan den eischer niet meer verschuldigd is, dan eene som van *f* 360.80;

Aangezien op dien eisch en op dat antwoord de zaak is bepleit geworden, en de eischer, bij dat pleidooi, onder anderen heeft trachten aan te toonen de niet-ontvankelijkheid van den opgedragen eed, maar de regter a quo eenvoudig de zaak heeft uitgemaakt, door te overwegen, dat hij, aan wien de eed is opgedragen, en die weigert denzelven af te leggen, of terug te wijzen, in zijne vordering in het ongelijk gesteld moet worden, — overwegende men verder, dat in dien stand van zaken niet behoeft te worden getreden in het onderzoek, omtrent de al of niet-ontvankelijkheid van den opgedragen eed;

Aangezien deze redenering is erroneus, en in strijd met de wet;

Aangezien, volgens de duidelijke bedoeling des wetgevers, het opdragen van den beslissenden eed niet anders kan worden gedaan, dan bij incidentele conclusie, — daar toch, vooral in eene summiere zaak, zoo als de onderhavige, hij, aan wien de eed is opgedragen, in de gelegenheid moet worden gesteld dien eed aan te nemen, of terug te wijzen, welke gelegenheid hem zoude worden benomen, wanneer bij het antwoord ten principale, waarop in summiere zaken niet kan worden gerepliceerd, hem dien eed werd opgedragen;

Aangezien wijders de bedoeling van den wetgever, om die eeds-delatie te willen hebben gedaan bij eene incidentele conclusie, daaruit volgt, dat geen praktizijn den eed kan aannemen, of terugwijzen, zonder daartoe te zijn voorzien van eene speciale volmagt, en dus de principale zaak moet worden geschorst, tot die procuratie is ontvangen, en alzoo de eeds-delatie daarstelt een tusschengeschil, hetwelk bij inci-

dentele conclusie van eisch en antwoord moet worden behandeld;

Aangezien nog daarenboven de wet in art. 1930 B. W. opnoemt de gevallen, waarin de eed kan worden opgedragen, en alzoo ook hieruit volgt, dat wel degelijk kan worden geprocedeerd over het geval, of die eed konde opgedragen worden of niet, zoodat wel zeer te regte, in sommige gevallen, tot de niet ontvankelijkheid van de eeds-delatie kan worden geconcludeerd, welk proces moet zijn een tusschengeschil, met schorsing van de zaak ten principale;

Aangezien, wanneer men van deze beschouwingen uitgaat, wel zeer te regte, door den thans appellant, ter eerster instantie is geproponeerd de niet-ontvankelijkheid van den opgedragen eed, omdat dezelve niet is opgedragen volgens de vormen bij de wet voorgeschreven, en omdat door het niet opvolgen dier vormen aan den thans appellant is benomen de gelegenheid, om zich te verklaren, of hij dien eed wenschte aan te nemen, of terug te wijzen;

Aangezien ook nog het opdragen van den beslissenden eed als een incident moet worden beschouwd, omdat de eed is een middel van bewijs, omdat eene eeds-delatie ten grondslag heeft het scheppen van een bewijsmiddel in den loop van een aanhangig regtsgeding;

Aangezien de wetgever, door het getuigen-gehoor, het berigt van deskundigen enz., onder de incidentele vorderingen te rangschikken, moet beschouwd worden van het principe te zijn uitgegaan, dat alle middelen van bewijs, welke men zich in een aanhangig regtsgeding wil verschaffen, bij wege van incident moeten worden gecreëérd, terwijl verder ook bij eene tegenovergestelde regtspleging, en wanneer men die middelen van bewijs zich moest verschaffen zonder schorsing van de principale zaak, als dan dikwijls, vooral in summiere zaken, die op éénen regtdag in staat van wijzen kunnen worden gebragt, het onmogelijk zoude zijn die bewijsmid-

delen in den loop van het aanhangig regtsgeding te creëéren;

Aangezien, wanneer men nu deze ware regtsleer toepast op de zaak in questie, wanneer men nagaat, dat ter eerster instantie de thans appellant door de verkeerde manier van procederen, aan zijde van den thans geappelleerde, niet in de gelegenheid is geweest op die eeds-delatie te antwoorden; wanneer men in aanmerking neemt, dat hij op grond daarvan allezins geregtigd was tot de niet-ontvankelijkheid van die eeds-delatie te concluderen, het wel niet betwijfeld kan worden, of de thans appellant is bij het vonnis a quo ten hoogste benadeeld;

Aangezien de regter a quo een van beiden had moeten doen, of de eeds-delatie te verwerpen, op grond van niet behoorlijk te zijn geschied, of, en dit laatste had eigenlijk moeten geschieden, niet te reflecteren op die eeds-delatie, en zonder daarvan, als niet behoorlijk geschied, notitie te nemen, ten principale regt te doen, welke regtsleer door den raad van justitie te *Batavia*, en in appel door het hof is aangenomen geworden, in zake van gebroeders Roselje & C°. en J. Speet, bij arrest van 7 Junij ll.;

Aangezien, wat betreft den door ons ingestelden eisch, dezelve is bewezen en gejustificeerd door de overgelegde acceptatie;

Weshalve de procureur des appellants de eer heeft te concluderen:

Dat het den Hove moge behagen te vernietigen het vonnis, door den raad van justitie te *Samarang*, op den 9 Mei ll. uitgesproken, en van welk vonnis thans wordt geappelleerd, en voorts, dat het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië, doende hetgeen de raad van justitie te *Samarang* had behooren te doen, als nog moge adjudiceren den ter eerster instantie gedanen eisch, en genomene conclusie, strekkende daartoe: dat de gedaagde, thans geappelleerde, zal worden veroordeeld, om aan den eischer, thans appellant, in zij-

ne voorschrevene hoedanigheid, tegen overgifte van bovengenoemd orderbillet, na behoorlijk voor voldaan te zijn geteekend, te betalen de som van *f* 647.107 recepis, met bijberekening van renten, tegen 9 ten honderd in het jaar, over de hoofdsom en de kosten van protest, gerekend van af den dag der dagvaarding tot de volle voldoening toe, benevens 2 ½ ten honderd voor onkosten, en om wijders te hooren verklaren, dat het in deze te vellen arrest voorloopig zal kunnen worden ten uitvoer gelegd, zelfs bij lijfsdwang, alles met veroordeeling van den gedaagde thans geappelleerde in de kosten der beide instantiën;

De geappelleerde deed voor antwoord zeggen:

Aangezien bij artikel 1930 van het Indisch burgerlijk wetboek met zoo vele woorden wordt gezegd, dat de beslissende eed in elken stand van het regtsgeding kan worden opgedragen;

Aangezien de geappelleerde, op grond van die bepaling, ter eerster instantie dus te regt den beslissenden eed aan appellant bij antwoord heeft opgedragen;

Aangezien de appellant, door bij de pleidooijen de niet-ontvankelijkheid van den opgedragen eed te beweren, wel degelijk moet worden geacht te hebben geweigerd denzelven afteleggen, en dit dus te regt alzoo door den eersten regter is begrepen;

Aangezien het sustenu van appellant, als of het opdragen van den beslissenden eed is een tusschengeschil en alzoo bij incidentele conclusie moet geschieden, geheel en al is erroneus;

Aangezien toch het opdragen van den beslissenden eed is eene bevoegdheid, welke de wet aan ieder eischer of gedaagde toekent, en men dus niet van den regter behoeft te vragen, om toegelaten te worden tot het opdragen van den beslissenden eed;

Aangezien toch de woorden *incidentele vordering* reeds aan-

duiden, dat daarbij iets wordt gevraagd, hetwelk niet altijd door den regter behoeft te worden toegestaan, zoo blijkt daaruit ook ten duidelijkste, dat de beslissende eed niet bij incidentele conclusie moet worden opgedragen;

Aangezien dus ter eerster instantie behoorlijk is geprocedeerd en door den regter a quo behoorlijk gevonnisd;

Zoo deed de geappelleerde concluderen:

Dat het den Hove moge behagen, met tenietdoening van het appel, het vonnis van den raad van justitie te *Samarang*, op den zevenden Mei 1849 tusschen partijen gewezen en den negenden daaraanvolgend uitgesproken, en waarvan is geappelleerd, te bekrachtigen, en dientengevolge den in appel gedanen eisch en genomen conclusie te ontzeggen, met condemnatie van appellant in de kosten van deze appellatoire instantie ofte etc.

Het Hof heeft hierop gewezen het navolgend arrest:

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Partijen gehoord;

Gezien de stukken;

Gehoord de conclusien bij partijen genomen en hetgeen verder bij pleidooi door haar is aangevoerd;

Overwegende, dat de vraag regtens in deze zaak is, of de opdragt van een beslissenden eed bij de conclusie ten principale kan geschieden, dan of die bepaaldelijk bij incidentele conclusie moet worden opgedragen;

Overwegende, dat de *beslissende* eed wel niet *ambtshalve* door den regter aan eene der partijen mag worden opgelegd, doch dat altijd ook de beslissende eed bij *vonnis* moet opgelegd worden; zijnde het eene dwaling, dat partijen, buiten 's regters uitspraak, een zoodanigen eed van elkander in regten zouden kunnen vorderen;

Overwegende, dat de partij, aan welke een eed is opgedragen, zich alzoo omtrent de aanneming of terugwijzing van denzelven niet behoeft te verklaren, dan nadat de regter den opgedragen eed, werkelijk beslissende, *litis decisoir*, en in het geding, bij gebreke van andere voldoende bewijzen, noodzakelijk geoordeeld en opgelegd heeft;

Overwegende, dat het hierom nog geenszins noodzakelijk is, dat de opdragt van den geregtelijken eed bij incidentele conclusie plaats hebbe, maar dit zeer gevoegelijk bij de conclusien ten principale of bij de pleidooijen kan geschieden, en de wetgever zelfs moet geacht worden aan deze laatste wijze de voorkeur te hebben gegeven, opdat het regtsgeding niet noodeloos zoude worden gerekt;

Overwegende, dat de raad van justitie de beweerde verrekening in mindering der hoofdsom niet bewezen vindende, tot eene beslissing had moeten overgaan van de vraag, of de onderwerpelijk opgedragen eed werkelijk beslissende *litis decisoir* was, en zoo ja, denzelven bij vonnis had behooren op te leggen, volgens de termen der artikelen 1930 en volgende van het burgerlijk wetboek, in diervoege, dat de beslissing der zaak daarvan wierd afhankelijk gemaakt;

Overwegende, dat de eerste regter hierom geheel ten onregte het stilzwijgen van den eischer, omtrent den hem opgedragen eed, naar het voorschrift van art. 1932 burgerlijke wetboek uitgelegd en hem in het ongelijk gesteld heeft;

Overwegende, dat in dezen stand van het geding alsnog in appel behoort te worden beslist:

1°. of de beweerde afrekeningen bewezen zijn; en

2°. zoo neen, of de opgedragen eed is admissibel en *litis decisoir*;

Overwegende, dat geenerlei bewijs voor die beweerde afrekening is bijgebragt;

Overwegende, dat volgens art. 1931 van het burgerlijk wetboek de beslissende eed alléén kan worden opgedragen omtrent

eene daadzaak, welke persoonlijk zoude zijn verrigt door dengene, aan wiens eed de beslissing wordt overgelaten;

Overwegende, dat de beweerde verrekeningen, volgens opgaaf van den gedaagde en geintimeerde, zouden hebben plaats gehad met den tegenwoordigen eischer B. J. in persoon;

Overwegende, dat de opgedragen eed, zoo als dezelve is gesteld, dus is *litis decisoir*;

Overwegende, dat de gedaagde in eerste instantie als koopman is gedagvaard en deze hoedanigheid niet heeft ontkend of weersproken, en dat het door hem afgegeven orderbillet geene andere oorzaak inhoudende, volgens art. 4, 2°. van het wetboek van koophandel, en art. 581, 1°. der burgerlijke regtsvordering, moet geacht worden voor zijnen handel te zijn aangegaan, en dus te regt uitvoerbaarheid bij lijfdwang is geëischt;

Overwegende, dat dit arrest niet meer vatbaar zijnde voor eenig verzet, hooger beroep, cassatie of revisie, geene zekerheid ter zake van de tenuitvoerlegging van den lijfsdwang, noch uitvoerbaar-verklaring bij voorraad, meer te pas komt;

Gelet op de overgelegde bijzondere volmagt luidende:

„De ondergeteekende S. J. L., koopman te *Salatiga*:

„Verklaart bij deze te authoriseren en magtig te maken „den Heer Meester Willem Bijsterbos, advokaat en pro„cureur bij het Hoog-Geregtshof van Ned.-Indië;

„Speciaal, om aan J. L. E. B., boekhouder te *Samarang*, „in zijne hoedanigheid van executeur in den boedel van „wijlen C. K., in leven koopman, te *Samarang* woon„achtig, in de regtzaak tusschen den ondergeteekende en „gemelden J. L. E. B., voor het Hoog-Geregtshof voornoemd „aanhangig gemaakt bij deurwaarders exploit van den 16den „Julij 1849, op te dragen den geregtelijken eed: dat hij on„dergeteekende op de acceptatie, waaruit het voormeld „regtsgeding is ontstaan, werkelijk aan denzelven J. L. E. B.

„ nog verschuldigd is, eene somma van *zes honderd zeven-*
„ *en veertig gulden en honderd en zeven duiten recepis*, en dat
„ er geene andere verrekeningen hebben plaats gehad;

„ En in geval van weigering van denzelven J. L. E. B.,
„ om dien eed aan te nemen, of indien dezelve den bedoelden
„ eed mogt terugwerpen, hem ondergeteekende nu voor
„ alsdan bereid te verklaren te zweren, dat hij ter zake van
„ de voorz. acceptatie aan den voornoemden J. L. E. B. niet
„ meer verschuldigd is, dan eene somma van *drie honderd*
„ *en zestig gulden en tachtig cents recepis*;

„ Geschiedende deze magtiging onder belofte van goed-
„ keuring en verband als naar regten.

„ Salatiga den 6den September 1849. (was geteekend)
„ S. J. L.

Gelet nog op artikel 52 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering, alsmede op art. 1944 van het burgerlijk wetboek;

Vernietigt het vonnis van den raad van justitie tusschen partijen geslagen, waarvan appel;

Veroordeelt den eischer en appellant om den hem opgedragen eed, luidende:

Dat de gedaagde werkelijk aan hem eischer nog verschuldigd is eene som van *f* 647.107 *(zes honderd zeven en veertig gulden en een honderd zeven duiten recepis)*, en dat er geene andere verrekeningen hebben plaats gehad, aan te nemen en ter rolle van den raad van justitie te *Samarang* uit te zweren, in tegenwoordigheid van de tegenpartij, of deze daartoe behoorlijk zijnde opgeroepen, — dan wel aan gedaagde terug te wijzen den eed, dat hij ter zake van voorschreven acceptatie aan den eischer niet meer schuldig is, dan eene som van *f 360.80 (drie honderd zestig gulden en tachtig cents recepis)*;

En indien de eischer en appellant den hem opgelegden eed zal hebben gezworen of teruggewezen, en de tegenpartij wei-

gerachtig of in gebreke zal zijn gebleven den teruggewezen, zoo even vermelden eed af te leggen:

Veroordeelt den gedaagde en geappelleerde, nu voor als dan, om aan den eischer, thans appellant, in zijne voorschrevene hoedanigheid, tegen overgifte van bovengenoemd orderbillet, na behoorlijk voor voldaan te zijn geteekend, te betalen de som *f 657.107 recepis*, met bij-berekening van renten tegen negen ten honderd in het jaar over de hoofdsom en de kosten van het protest, gerekend van af den dag der dagvaarding, tot de volle voldoening toe, benevens twee en een half ten honderd voor onkosten; uitvoerbaar bij lijfsdwang, en in de kosten van het regtsgeding in beide instantien, en ontzegt het meerder geëischte;

Doch bij weigering, of gebreke van den eischer, om den hem opgelegden eed af te leggen, dan wel terug te wijzen;

Veroordeelt den gedaagde, om aan den eischer en appellant te betalen en te voldoen de som van *drie honderd en zestig gulden en tachtig cents* recepis, uitvoerbaar bij lijfsdwang, en veroordeelt den eischer en appellant in de kosten der beide instantien, en ontzegt het meerder geëischte.

Aldus gedaan enz.;

11 October 1849.

BERIGTEN, ENZ.

Er zijn te *Batavia* rondgezonden twee prospectussen van, ook voor *Nederlandsch-Indië*, zeer belangrijke werken van den Heer L. Van Vliet, op welke wij de aandacht onzer lezers meenen te moeten vestigen.

Het eerste dier werken zal bevatten, onder den titel „Engelands wereldhandel„ eene vertaling van het verslag der commissie van onderzoek uit het Engelsche parlement, omtrent de werking der scheepvaartwetten op handel, scheepvaart en fabrijkwezen.

Reeds twee deelen van dit werk zijn verkrijgbaar, het derde deel is ter perse. Het werk zal 168 à 170 vel beslaan in groot 8° formaat, en aan de inteekenaren (in *Nederland*) bij deelen van 25 à 30 vellen, à 20 cts. per vel, worden afgeleverd.

Wij nemen over hetgeen in de Staatscourant omtrent dit werk gezegd wordt;

« Bij Gebr. *J. & H. van Langenhuysen* te *'s Gravenhage*, is de inteekening opengesteld op eene vertaling van het *verslag der commissie van onderzoek uit het Engelsche parlement, omtrent de werking der scheepvaartwetten op handel, scheepvaart en fabrijkwezen*, welke onder toezigt van den heer *van Vliet* zal vervaardigd worden.

Het komt uit meer dan één oogpunt wenschelijk voor,

dat de belangstelling van het Nederlandsche publiek zich op die onderneming vestige en hare volvoering mogelijk make.

Immers, schoon het door de commissie ingestelde onderzoek inzonderheid de werking der Engelsche scheepvaart-wetgeving (de bekende acts of navigation) betroffen heeft, zoo kon het wel niet anders, of eene ondervraging, door enkelen van Engelands uitstekende staatshuishoudkundigen geleid, en tot mannen gerigt, met alle belangen van handel en scheepvaart vertrouwd en in alle vertakkingen dier bedrijven doorkneed, moest een tal van wetenswaardige bijzonderheden aan het licht brengen, ook uit een zeer algemeen oogpunt voor elken handelaar en staatsman van het hoogste gewigt.

Maar ook in zooverre het verslag bepaaldelijk de werking der scheepvaart-*wetgeving* betreft, is het vooral op het tegenwoordig oogenblik van een veel hooger, dan bloot nationaal belang.

Niemand ontveinst zich, dat eenmaal — zij het ook eerst na langdurigen tegenstand — de Engelsche navigatie-wetten, dat laatste bolwerk der protectionnisten, den weg der korenwetten zullen opgaan. Hoe onvermijdelijk zulk eene uitkomst is, wijst het verslag zelf op iedere bladzijde aan. De uitkomst zal gewis niet verkregen worden, zonder op hare beurt een gewigtigen invloed op de handelswetgeving der overige Europesche Staten uit te oefenen, en de wenschelijkheid van het behoud der bescherming, thans nog bijna overal in meerdere of mindere mate aan de nationale vlag verleend, alomme ernstig ter sprake te brengen.

Uit dit oogpunt vooral zij het verslag der Engelsche commissie aan elk bevolen, die zich omtrent de werking en uitkomsten eener beschermende scheepvaart-wetgeving onderrigten wil, en elke bloot theoretische bespiegeling wantrouwende, zich slechts aan de uitspraak der praktijk verlangt te onderwerpen.

Eene ernstige en naauwgezette studie van den arbeid dier

commisie, die bij voorkeur mannen van de meest uiteenloopende denkwijze voor zich verschijnen deed, en zelve het meest onafhankelijk standpunt bewaarde, zal beter dan elke andere, tot wegneming leiden der droombeelden en vooroordeelen, waardoor bij soortgelijke onderwerpen zoo vaak ook de helderste blik pleegt beneveld te worden.

Ook hier zal grondige kennis verbroedering en zamenwerking kunnen te weeg brengen, waar verdeeldheid en splitsing door onkunde en misverstand gevoed werd.»

Het tweede werk zal inhouden eene uitgave van de Oude en Nieuwe Statuten van *Batavia*, met een geschiedkundig overzigt der wetgeving van *Nederlandsch-Indië*, van af onze vestiging in deze gewesten, tot nu. Hoezeer wij verre zijn van het ongunstig oordeel over de nieuwe *Ned. Indische* wetgeving te deelen, hetwelk door den Heer Van Vliet in zijn prospectus wordt geuit, en dus ook geenszins zijne conclusie beamen, dat die wetgeving spoedig, met medewerking der Staten-generaal, zal moeten worden herzien, (welke meening de voorname aanleiding tot de voorgenomene uitgave der Statuten schijnt te zijn), — zijn wij niettemin van oordeel, dat door ZEd. een nuttig werk wordt ondernomen, hetwelk ook hier aanmoediging verdient. De nieuwe Statuten hebben wel nimmer kracht van wet gehad, en de wettelijke bepalingen, in de oude Statuten vervat, zijn wel bijna zonder uitzondering vervallen of in onbruik geraakt, doch het valt echter niet te betwijfelen, dat voor een ieder, die belang stelt in de geschiedenis van het bestuur onzer voorvaderen in *Indië*, en die de bronnen wenscht te leeren kennen van veel goeds en nuttigs, dat, hoezeer dan ook gewijzigd naar de behoeften des tijds, nog nu ten deele in aanwezen is, de verzameling der Statuten in een beknopt

en goed gedrukt boekwerk een aangenaam verschijnsel zijn zal.

Wij hopen nu maar, dat de Heer VAN VLIET in het bezit zal zijn van naauwkeurige afschriften, welke vooral van de nieuwe Statuten, zelfs op *Java*, hoogst zeldzaam en schaars zijn. Wenschelijk zoude het wezen, dat door hem konde worden geraadpleegd het origineel exemplaar derzelve, dat in 1766 door de Indiasche regering aan Heeren XVII ter bekrachtiging is aangeboden, doch nimmer is terug ontvangen.

Het geschiedkundig overzigt, dat de Heer VAN VLIET belooft, kan zeer belangrijk zijn, als het volledig is. Wij wenschen, dat hij zich van die niet zeer gemakkelijke taak op eene allezins voldoende wijze zal kwijten.

Dit werk zal ongeveer 50 à 60 vel druks beslaan, in groot 8° formaat, en bij inteekening (in *Nederland*) à 20 cents per vel druks, of voor ongeveer *tien* gulden, in één deel, worden afgeleverd, binnen drie maanden, nadat zal zijn ingeteekend voor het getal exemplaren, benoodigd tot het dekken der kosten.

October 1849.

VERHANDELINGEN.

HET MIDDEL VAN CASSATIE VOLGENS DE NEDERLANDSCH-INDISCHE WETGEVING. (1)

Cassatie is toegelaten bij art. 170 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie, en kan worden ingesteld voor het Hoog-Geregtshof:

1°. door partijen, en

2°. ambtshalve door den Procureur-generaal bij het Hof, doch alleen in het belang der wet.

Zulks heeft echter alleen betrekking op *Java* en *Madura*, zijnde tegen vonnissen, gewezen in de bezittingen buiten *Java* en *Madura*, geene cassatie toegelaten. (Zie art. 145 regt. org. en art. 4 van de bepalingen ter verzekering van de regelmatige werking der nieuwe wetgeving in de bezittingen buiten *Java* en *Madura*).

Ook wordt geen beroep in cassatie toegelaten, wanneer eenig ander middel van voorziening aanwezig is. Zie art. 176 regt. org.

(1) De redactie ruimt met genoegen eene plaats in aan dit ingezonden stuk, hetwelk eene beknopte aanwijzing behelst van de wettelijke bepalingen omtrent het beroep in cassatie, in verschillende reglementen verspreid.

I. *Van de voorziening in cassatie in burgerlijke zaken, door partijen.*

§ 1. Het Hoog-Geregtshof neemt kennis van het beroep in cassatie tegen de handelingen en vonnissen in het hoogste ressort van de raden van justitie op *Java*. Zie art. 171 regt. org.

De wet zegt niet *vonnissen in eersten aanleg en tevens in het hoogste ressort*, maar alleen *in het hoogste ressort;* zoodat ook tegen de handelingen en vonnissen van de raden van justitie, in hooger beroep van vonnissen door de landraden gewezen, cassatie is toegelaten.

§ 2. Volgens art. 172 regt. org. is ook cassatie toegelaten tegen vonnissen door de landraden gewezen *in eersten aanleg en tevens in het hoogste ressort.* (1)

§ 3. De wijze van procederen in cassatie verschilt naarmate het de vernietiging geldt van vonnissen, gewezen door de raden van justitie, dan wel door de landraden.

§ 4. De procesorde in cassatie van vonnissen der raden van justitie is geregeld bij art. 402 tot en met art. 431 en art. 434 burg. regtsv. voor de raden van justitie enz.

---

(1) Aangezien volgens art. 170 regt. org. het middel van cassatie bij latere wettelijke bepalingen vermag te worden uitgebreid, en bij art. 198 van de later gearresteerde burg. regtsv. onder de inlanders gesproken wordt van de voorziening in cassatie tegen vonnissen door de landraden *in het hoogste ressort* (niet, zoo als elders, *in eersten aanleg en tevens in het hoogste ressort*) gewezen, kan de vraag worden gedopperd, of de bedoeling des wetgevers ook geweest zij cassatie toe te laten van vonnissen der landraden, in hooger beroep van uitspraken der regentschapsgeregten gewezen? Deze vraag schijnt echter bepaaldelijk ontkennend te moeten worden beantwoord, vooral ook uit aanmerking van het bepaalde bij art. 31 regt. org., en omdat geene afwijking van organieke bepalingen voorondersteld wordt, doch daarvan uitdrukkelijk behoort te blijken.

§ 5. Voor cassatie van vonnissen, door de landraden gewezen, is de wijze van procederen bepaald bij art. 198 van de burg. regtsv. onder de inlanders, en art. 432 burg. regtsv. voor de raden van justitie enz.

§ 6. Tegen de vonnissen van de districts- en regentschapsgeregten is bij de wet geene cassatie toegelaten.

§ 7. De vonnissen, door de residenten, alleen regtsprekende, gewezen, in eersten aanleg en tevens in het hoogste ressort, zijn, volgens het laatste lid van art. 109 regt. org. en art. 239, 4°, burg. regtsv. onder de inlanders, niet aan voorziening in cassatie onderworpen.

§ 8. Tegen vonnissen door de raden van justitie gewezen in hooger beroep van vonnissen van de residenten, alleen regtsprekende, is cassatie toegelaten. Zie art. 358 burg. regtsv. voor de raden van justitie enz.

II. *Van de voorziening in cassatie in het belang der wet, in burgerlijke zaken.*

§ 1. Het regt om cassatie in het belang der wet te vorderen, komt uitsluitend toe aan den Procureur-generaal bij het Hoog-Geregtshof. Zie art. 170, 2e lid, regt. org.

§ 2. Echter is deze voorziening in het belang der wet eerst ontvankelijk na verloop van de termijnen, aan partijen toegestaan. Zie art. 170, 2e lid, regt. org.

§ 3. De termijnen aan partijen toegestaan verschillen naarmate het de vernietiging geldt van vonnissen der raden van justitie, dan wel van de landraden.

§ 4. Voor cassatie van vonnissen der raden van justitie is de termijn bepaald bij art. 402 burg. regtsv. voor de raden van justitie.

§ 5. Voor die van vonnissen der landraden bij art. 198 burg. regtsv. onder de inlanders.

§ 6. De wijze van procederen bij het beroep in cassatie in het belang der wet, is voorgeschreven bij de artikelen 433 en 434 burg. regtsv. voor de raden van justitie, en voor alle zaken van toepassing.

III. *Van de voorziening in cassatie in strafzaken, door partijen.*

§ 1. Strafzaken worden onderscheiden in zaken van misdrijf en in zaken van overtreding. Zie art. 2 en 3 van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz.

§ 2. Tegen vonnissen, in zaken van misdrijf gewezen, is geene cassatie toegelaten. Deze zijn aan revisie onderworpen.

§ 3. Het Hoog-Geregtshof neemt kennis van het beroep in cassatie van de handelingen en vonnissen in het hoogste ressort van de raden van justitie, in zaken van overtreding gewezen. Zie art. 171 regt. org.

De wet zegt: *in het hoogste ressort;* dus ook tegen vonnissen, door de raden van justitie gewezen, in hooger beroep van vonnissen der landraden in zaken van overtreding, is cassatie toegelaten. Zie art. 352 strafv. onder de inlanders.

§ 4. Volgens art. 172 regt. org. is ook cassatie toegelaten tegen vonnissen, door de landraden gewezen *in eersten*

aanleg en tevens in het hoogste ressort, in zaken van overtreding, (verg. art. 352 strafv. onder de inlanders); zoodat geene cassatie is toegelaten tegen vonnissen der landraden, gewezen in hooger beroep van uitspraken der regentschapsgeregten.

§ 5. De wijze van procederen in cassatie verschilt naarmate het de vernietiging geldt van vonnissen, gewezen door de raden van justitie, dan wel door de landraden.

§ 6. De procesorde in cassatie van vonnissen der raden van justitie, in eersten aanleg en tevens in het hoogste ressort, en in hooger beroep van vonnissen door de residenten gewezen, in zaken van overtreding, volgens art. 109 regt. org. en art. 198, 2e lid, strafv. voor de raden van justitie, is geregeld bij den zestienden titel van de strafv. voor de raden van justitie.

§ 7. Voor cassatie van vonnissen, door de landraden gewezen, en van vonnissen door de raden van justitie, in hooger beroep van vonnissen der landraden geslagen, is de wijze van procederen bepaald bij art. 352 tot en met art. 364 strafv. onder de inlanders, art. 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328 en 329 strafv. voor de raden van justitie, en art. 365 en 366 strafv. onder de inlanders.

§ 8. Tegen de vonnissen der districts- en regentschapsgeregten is geene cassatie bij de wet toegelaten.

§ 9. Tegen de vonnissen, door de residenten gewezen, in eersten aanleg en tevens in het hoogste ressort, is geene cassatie toegelaten, volgens het laatste lid van art. 109 regt. org

§ 10. Tegen vonnissen, door de raden van justitie gewezen, in hooger beroep van vonnissen der residenten, in zaken

van overtreding, is cassatie toegelaten. Zie art. 198 strafv. voor de raden van justitie.

§ 11. Tegen de uitspraken, door de residenten gedaan op de policierol, is geen hooger beroep, noch cassatie toegelaten, volgens art. 110 regt. org.

IV. *Van de voorziening in' cassatie in het belang der wet, in strafzaken.*

§ 1. Deze voorziening in het belang der wet komt alleen den Procureur-generaal bij het Hof toe.

§ 2. Dezelve is niet eer ontvankelijk, dan na verloop van de termijnen aan partijen toegestaan. Zie art. 170 regt. org. en art. 311 strafv. voor de raden van justitie.

§ 3. Deze termijnen zijn bepaald bij art. 314 strafv. voor de raden van justitie, en art. 359 strafv. onder de inlanders.

§ 4. De wijze van procederen bij het beroep in cassatie in het belang der wet is voorgeschreven bij art. 311, 330 en 331 strafv. voor de raden van justitie en art. 365 en 366 strafv. onder inlanders.

Nog heeft het Hoog-Geregtshof de bevoegdheid om, ten aanzien van de handelingen en verrigtingen van de regtbanken en regters, in het belang van de dienst, zoowel bij afzonderlijken, als bij rondgaanden brief, aanmerkingen te maken en teregtwijzingen te geven. Zie art. 157 regt. org.

Dit schijnt echter niet te moeten geschieden, dan in zaken, waarin noch hooger beroep, noch cassatie, zelfs in het belang der wet, is toegelaten; omdat anders het Hof in het geval zoude kunnen komen, om later bij regtspraak te oordeelen

over kwestien, waaromtrent het zich reeds bij afzonderlijken brief of bij circulaire had verklaard. Indien dit waar is ten aanzien van handelingen en verrigtingen, welke reeds hebben plaats gehad, des te meer geldt het voor zaken, welke nog bij de regtbanken moeten behandeld worden, en mag dus het Hof in aanhangige zaken aan de lagere regtbanken geene voorlichting geven, want anders zoude Hetzelve in hooger beroep of cassatie kunnen geroepen worden, om te beslissen over handelingen, welke op deszelfs aanschrijving hadden plaats gevonden.

HOE MOET ART. 160 VAN DE REGTSPLEGING IN BURGERLIJKE ZAKEN ONDER DE INLANDERS, VERSTAAN WORDEN? (1)

Het is zeker eene gewigtige vraag geweest, bij het te zamen brengen der wetgeving voor de Inlanders, in hoe verre de principes der Nederlandsche wetten bij die wetgeving konden worden overgenomen. Die vraag heeft zich ongetwijfeld dikwerf voorgedaan. Indien het mij geoorloofd ware een gevoelen te uiten, dat zeer zeker niet op meerdere kunde, maar wel op rijpere ondervinding der zaken dier Inlanders gevestigd is, dan zoude ik tot mijn leedwezen moeten aanteekenen, dat de wetgever niet altijd even gelukkig is geweest in het aankleven dier beginselen, met betrekking tot den Inlander.

Daar waar dezelve hadden dienen toegepast te worden, heeft men eenen geheel exceptionelen grondslag aangenomen, en als de aard der zaak het gevaar had moeten aanduiden, heeft men op Inlanders niet alleen principes, maar geheel en al speciale stelregels toegepast.

Zulks is het geval met art. 160 van de regtspleging in burgerlijke zaken onder de Inlanders enz.

Bij dit, en de volgende artikels, heeft men aangenomen, dat de eed, over en weder kan worden opgedragen en terug gewezen.

(1) De redactie behoudt zich voor in het volgend nommer op dit ingezonden stuk terugtekomen.

Men heeft daarbij uit het oog verloren, dat het gebeuren kan, dat een Christen aan eenen Inlander, Chinees of Arabier, den eed opdraagt, of dezelve aan hem wordt terug gewezen.

Men is niet indachtig geweest, dat de Javanen, en vreemde oosterlingen, verschillende soorten van eedsaflegging hebben, en dat er zich onder die solemniteiten eenige bevinden, die zij zeer huiverig zijn te voltrekken, zoo zelfs, dat zij liever aanzienlijke sommen opofferen, dan zich aan die ceremonien te onderwerpen; zoo zelfs, dat er voor hen eene schande in gelegen is, dien eed, al is het in de onschuldigste zaken, afteleggen.

Is het nu niet buiten alle evenredigheid, dat de Christen, van welken landaard ook, die welligt niet zeer naauwgezet over den eed denkt, aan den Inlander, den Arabier of den Chinees, den eed in den tempel kan opdragen, (1) terwijl hij zelf, met den eenvoudigen voor hem niet altoos zeer belangrijken eed, zoo als zij voor Christenen is voorgeschreven, kan volstaan? Zoodanige wetsbepalingen kunnen als een middel, om aanzienlijke sommen gelds af te persen, gebruikt worden.

Want een aanzienlijk Chinees, Arabier of Inlander zal veel liever eenige duizende guldens opofferen, dan in den tempel te zweren. Wat moet hij nu doen, wanneer een gewetenloos mensch hem den eed opdraagt, of denzelven aanneemt?

Wij vragen het, is het niet uiterst gevaarlijk zulke bepalingen voor Inlanders, of vreemde oosterlingen aan te nemen?

Doch de vraag doet zich voor: heeft de wetgever wel bedoeld, dat de solemneelste eed kan worden opgedragen door hem, die slechts ééne wijze van zweren heeft?

Dat zulks niet duidelijk is, blijkt uit de woorden der wet, die daar niet van spreken. Doch men mag niet veronder-

(1) Schrijver schijnt hier over het hoofd te hebben gezien art. 14, 2e lid, der Algemeene Bepalingen van wetgeving. *Red.*

stellen, dat de wet onbillijk of onregtvaardig zoude zijn; de wet is even als de vrouw van CAESAR, die niet eens verdacht mag worden. En dan geloof ik, dat de wet alleen den gewonen eed op het oog heeft gehad, en nimmer heeft gewild, dat in het algemeen, die zoo solemneele eed zoude kunnen worden opgedragen en teruggewezen, want art. 162 zegt:" de eedsaflegging geschiedt in allen gevalle op de te-„ regtzitting van den landraad."

De eed, bij dat artikel bedoeld, is dezelfde waarvan art. 160 spreekt, en het is buiten allen twijfel, dat de eed in den tempel niet op de teregtzitting van den landraad kan worden afgelegd.

Het komt mij dus ontegenzeglijk voor, dat die zoo gevreesde eed niet door den wetgever, bij art. 160, is bedoeld geworden.

Doch ook de gewone eed wordt door naauwgezette Chinezen en Arabieren niet dan zeer ongaarne afgelegd; en het is mij, in mijne 10 jarige praktijk alhier op *Java*, meermalen voorgekomen, dat diergelijke personen liever niet onaanzienlijke sommen hebben opgeofferd, dan eenen eed, hoe eenvoudig ook, afteleggen. Hoe ligtzinnig daarentegen sommige Christenen over den eed denken, behoeft helaas! niet betoogd te worden.

Het zoo teedere gedeelte der wetgeving, dat over den eed handelt en in *Europa* zoo dikwijls tot botsingen en redetwisten heeft aanleiding gegeven, vindt dus hier te lande een dubbeld bezwaar.

Het misbruik, dat er in dezen stand van zaken van den eed gemaakt kan worden, vereischt, naar mijn gevoelen, eene dadelijke voorziening.

Het is dus te wenschen, dat of de wet duidelijk spreke, of dat een arrest van het Hoog-Geregtshof te dien opzigte de jurisprudentie vestige.

Soerabaija den 18den November 1849. R. W. J. C. BAKE.

STRAFZAKEN.

Beschuldiging van ontrouw, door een ambtenaar in zijne openbare bediening gepleegd.

Exceptie van onbevoegdheid, ratione personae et materiae, door den raad van justitie te Batavia verworpen.

Schorsing van het geding, op grond van den zickelijken zielstoestand van beklaagde, welke hem naar 's regters overtuiging buiten staat stelt zich zelf te verdedigen.

ZAAK VAN F. J. T., GEPENSIONEERD KOLONEL DER MILITAIRE ADMINISTRATIE, LAATSTELIJK WD. ONTVANGER DER INKOMENDE EN UITGAANDE REGTEN TE BATAVIA.

Verdediger Mr. THIEME.

De Raad van justitie te Batavia:

Gezien het bevelschrift van teregtstelling van dezen raad, van den tweeden Junij 1800 negen en veertig;

Gezien de acte van beschuldiging, ten gevolge van 's raads arrest opgemaakt;

Gehoord den verdediger van den beklaagde, overeenkomstig het tweede lid van artikel 130 van het Reglement op de strafvordering, voorstellende de exceptie van *schorsing van het geding, op grond van melancholie en verstandsverbijstering*,

alsmede die van *onbevoegdheid, ratione personae et materiae;* als gronden voor de eerste exceptie voorbrengende de door de geneesheeren J. M. E. M. en D. P. V. gediende rapporten, benevens het door hem verdediger overgelegde rapport van de geneesheeren S. en S. T.; zijnde de exceptie van onbevoegdheid ratione personae en materiae daarop gegrond:

1°. dat de beklaagde is gepensioneerd kolonel, en deze voor eenen hoogeren of anderen regter, dan den raad van justitie, behoort teregt te staan;

2°. dat niet de regter, maar wel de algemeene rekenkamer bevoegd is om van deze zaak, als hebbende ten onderwerp handelingen door een comptabelen ambtenaar gepleegd, kennis te nemen; — en diensvolgens concluderende:

1°. dat de raad, op grond van artikel 396 van het Reglement op de strafvordering, het geding tegen den beklaagde zal schorsen; en

2°. dat de raad zich zal verklaren te zijn onbevoegd, zoo wel ratione personae, als materiae, om van deze zaak kennis te nemen;

Gehoord het door den officier van justitie daartegen ingebragte, concluderende tot verwerping der voorgestelde exceptien, en dat met de zaak zal worden voortgegaan;

Overwegende, dat de tweede voorgestelde tweeledige exceptie, als ten doel hebbende om den raad van justitie alle kennisneming van de tegen den beklaagde F. J. T. ingebragte beschuldiging te betwisten, uit haren aard in de *eerste* plaats behoort behandeld te worden;

Overwegende dus:

1°. ten aanzien van de beweerde onbevoegdheid, *ratione personae*, dat de rang van *gepensioneerd* kolonel den beklaagde geen regt geeft, om in eerste instantie voor eene andere of hoogere regtbank, dan den raad van justitie teregt te staan;

Overwegende toch, dat, wat eenen anderen regter, en wel den militairen regter betreft, de beklaagde, als *gepen-*

sioneerd officier, en als zoodanig laatstelijk tot geene militaire dienst zijnde gebruikt geworden, voor denzelven niet justiciabel kan zijn;

Dat, wat eenen hoogeren regter, — het Hoog-Geregtshof, — betreft, zoo ook al de rang van kolonel, ten opzigte van de daaraan verschuldigde eerbewijzingen moge gelijk staan aan dien van Resident, (hetgeen dan toch nog maar zoude kunnen waar zijn ten aanzien van een' kolonel in actieven dienst), dan nog hieruit niet de gevolgtrekking kan gemaakt worden, dat de beklaagde voor genoemd Hoog Collegie zoude moeten teregt staan, daar de bepaling van artikel 165 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie, door haren aard, is eene bepaling strictissimae interpretationis, en diensvolgens alleen de daarbij bepaaldelijk genoemde betrekkingen (waaronder die van gepensioneerd kolonel niet voorkomt) het regt geven, om voor eene hoogere regtbank, dan den raad van justitie, tot verantwoording geroepen te worden;

Dat dus, ten aanzien van den beklaagde, welke beschuldigd is van een misdrijf, gepleegd in de waarneming van zijne betrekking van waarnemenden ontvanger der inkomende en uitgaande regten, de raad van justitie de bevoegde regtbank is;

Overwegende:

2°. ten aanzien der beweerde onbevoegdheid ratione materiae, dat, overeenkomstig artikel 129 van het Reglement op de regterlijke organisatie, de raden van justitie belast zijn met de kennisneming van alle misdrijven, welke in hun ressort door Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen worden gepleegd; — dat op dezen algemeenen regel geene uitzondering wordt gemaakt ten opzigte van misdrijven, door comptabele ambtenaren in hunne betrekking bedreven;

Dat toch in geen geval de verantwoording, welke de bedoelde ambtenaren omtrent het door hen gehouden beheer verschuldigd zijn aan de algemeene rekenkamer, noch het op-

pertoezigt, hetwelk dit collegie over de rigtige invordering en het rigtig gebruik van 's lands penningen, goederen en eigendommen uitoefent, eenige verandering brengt in de uitsluitend aan het openbaar ministerie opgedragene roeping, om alle misdrijven en overtredingen te vervolgen, evenmin als in de bevoegdheid van de regterlijke collegien, om, overeenkomstig de voor ieder derzelve bestaande bepalingen, van alle begane misdrijven en overtredingen kennis te nemen;

Overwegende, dat de rapporten der geneesheeren M. en P. V., gedagteekend 19 April, 2 en 4 November 1849, zoomede de door die geneesheeren op de hun ter openbare teregtzitting voorgehoudene vragen gegevene antwoorden, in verband beschouwd met het rapport der geneesheeren C. S. en S. T., den raad de genoegzame overtuiging hebben gegeven, dat de beklaagde F. J. T. thans in zoodanigen ziekelijken zielstoestand verkeert, welke hem buiten staat stelt zich zelf te verdedigen;

Gelet op de artikelen 129 en 165 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie, zoomede op artikel 130, tweede lid, en artikel 396 van het Reglement op de strafvordering voor de raden van justitie enz;

Regtdoende, op de voorgestelde exceptien:

Verwerpt de exceptie van onbevoegdheid ratione personae et materiae;

En betrekkelijk de andere voorgestelde exceptie, ten onderwerp hebbende schorsing van het regtsgeding:

Verklaart de strafvordering tegen F. J. T. geschorst, tot na de herstelling van den beklaagde;

Beveelt dat de beschuldigde inmiddels in verzekerde bewaring zal verblijven, en reserveert zich de uitspraak omtrent de kosten, door deze schorsing veroorzaakt, tot bij de uitspraak ten principale.

Aldus gewezen te *Batavia*, op Donderdag den *8sten November 1849*.

Kan, wanneer, ten gevolge eener verkeerde appreciatie der feiten, de eerste regter eenen beklaagde heeft vrijgesproken van de tegen hem ingebragte beschuldiging van moord, doch hem heeft schuldig verklaard aan medepligtigheid aan moord, en te dier zake eene mindere dan de geeischte doodstraf heeft opgelegd, bij arrest in revisie het vonnis in dien zin worden verbeterd, dat de beklaagde alsnog schuldig verklaard worde aan moord en tot de doodstraf verwezen? — Ja; de bedoelde beschikking kan niet geacht worden virtualiter eene vrijspraak intehouden, doch eeniglijk eene verkeerde qualificatie van strafbare feiten en dientengevolge oplegging eener verkeerde straf.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indie:

(Eerste kamer).

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Kamidin, beschuldigd van moord, en het in die zaak op den 6den Februarij 1849, door de Regtbank van omgang in de . . . . afdeeling, zitting houdende te . . . . , gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is vrijgesproken van de tegen hem ingebragte beschuldiging van moord, doch schuldig verklaard aan medepligtigheid aan moord, en te dier zake veroordeeld tot de straf van 40 rottingslagen, dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twintig achtereenvolgende jaren, buiten het eiland *Java*, ter plaatse door den Gouverneur-Generaal te bepalen, voorafgegaan door tentoonstelling onder de galg, gedurende een half uur, met onbekwaamverklaring voor altijd tot de vervulling van waardigheden, ambten, posten en bedieningen, en veroordeeling wijders in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 18den April 1849, No. 281, daartoe strekken-

de, dat het Hoog-Geregtshof het tegen den beklaagde gewezen vonnis zal bekrachtigen;

Gehoord het rapport, enz.;

Overwegende, dat de regtbank voornoemd, op grond van wettig bewezen aanwijzingen, bij het vonnis vermeld, te regt als bewezen heeft aangenomen, dat de Madurees NEEK, in den nacht van den 6den op den 7den Julij 1848, in de pendoppo van den beklaagde, op eene gewelddadige wijze van het leven is beroofd geworden;

Overwegende, dat de regtbank echter ten onregte den beklaagde heeft verklaard te zijn *medepligtig* aan het door evenvermelde handeling daargesteld misdrijf van moord, daar diezelfde wettig bewezen aanwijzingen klaarblijkelijk aantoonen, dat hij in persoon het misdrijf heeft helpen volvoeren, en zulks hem niet maakt tot *medepligtige*, maar tot *hoofddader;*

Overwegende, dat, hoezeer de beklaagde is vrijgesproken van de tegen hem ingebragte beschuldiging van moord, deze omstandigheid echter onderwerpelijk niet verhindert, dat de regter in revisie, bevindende, dat de regtbank in de appreciatie der feiten heeft gedwaald, en dientengevolge dezelve verkeerdelijk heeft gequalificeerd, deze dwaling alsnog herstelle, aangezien aan zijne beoordeeling in revisie in de eerste plaats het al of niet bestaan van feiten, en niet uitsluitend de qualificatie door den lageren regter daaraan gegeven, is onderworpen;

Overwegende, dat dan ook het onderwerpelijk vonnis niet geacht kan worden virtualiter eene volkomene vrijspraak in te houden;

Overwegende, dat, als bewezen aannemende, dat de beklaagde in persoon het feit heeft helpen plegen, de hem opgelegde straf geacht moet worden niet in verhouding te staan tot de zwaarte van het misdrijf, en mitsdien het vonnis ook te dier zake behoort te worden verbeterd;

Gezien artikel 295 van bovengenoemd reglement, en de

artikelen 9 en 20 No. 1 der Bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving;

Verklaart den beklaagde KAMIDIN schuldig aan *moord;*

Veroordeelt hem deswege tot de *doodstraf;*

Bekrachtigt overigens het vonnis van de regtbank voornd.

Aldus, enz., *den 26sten September 1849.*

BURGERLIJKE REGTZAKEN.

Vereffening van proceskosten.

Is de Procureur-generaal bevoegd om, zonder bijzondere schrifschriftelijke lastgeving daartoe, aanbod van betaling te doen, namens het Gouvernement? Ja; *hij ontleent zijne bevoegdheid, om in alle burgerlijke zaken, waarin de belangen van den lande betrokken zijn, die belangen op eene regtmatige wijze voor te staan en te beschermen, uit de wet.* Art. 58 regt. org.

Volgt niet uit art. 317 burg. regtsv., dat zoodanige lastgeving wel vereischt wordt? Neen; *dat artikel bevat wel eene nadere omschrijving van art. 58 regt. org. in dier voege, dat de ambtenaren van het O. M. gehouden zijn, alvorens te procederen, de bevelen van den Gouverneur-generaal in te wachten, en die op te volgen, doch geenszins in den zin, dat zij, zonder bijzondere schriftelijke lastgeving, ongequalificeerd zouden zijn, om in regten voor de regering optetreden.*

Zaak van Jhr. J. Goldman, comparerende bij Mr. G. Buijs,

Contra het gouvernement van nederlandsch-indië, comparerende bij den advocaat-generaal Mr. H. K. Nolthenius.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer.)

Gezien de overgelegde stukken;

Gehoord de partijen;

Overwegende, dat bij arrest van dit hof van den 26sten April 1849, tusschen partijen gewezen, de tegenwoordige eischer is veroordeeld in de kosten van dat regtsgeding, met uitzondering van die van het verleend verstek, welke daarbij zijn verklaard te zullen komen ten laste van den gedaagde en defaillant, zijnde het Gouvernement van Nederlandsch-Indië;

Overwegende, dat niettegenstaande deze duidelijke veroordeeling van den eischer in dit voornaamste deel der kosten van dat regtsgeding, deze een staat van kosten aan den gedaagde heeft doen beteekenen, waarbij niet enkel de kosten opgenoemd bij art. 91 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering, maar al de kosten van het regtsgeding zijn gebragt ten laste van den defaillant;

Overwegende, dat de Procureur-generaal, overeenkomstig art. 608 burg. regtsvordering, aan den eischer hierop een aanbod van eene som van f $21^{93}/_{120}$ recepissen heeft gedaan, als het bedrag der kosten van het tegen het Gouvernement verleend verstek;

Overwegende, dat partijen zich verder hieromtrent niet hebbende kunnen verstaan, de zaak op de teregtzitting is gebragt, wanneer door den eischer is gevorderd veroordeeling van den gedaagde tot de betaling eener som van f 435,— recepissen, wegens proceskosten, en in de kosten van dit nadere regtsgeding, en wel op grond, dat de Procureur-generaal niet voorzien zoude geweest zijn van eene bijzondere lastgeving, tot het doen van eenig aanbod van betaling vereischt; dat het gedaan aanbod daarom zoude zijn nietig en van onwaarde, en alzoo het Gouvernement zoude moeten geacht worden, bij gebreke van eenig gedaan aanbod, overeenkomstig art. 618 der burg. regtsv., in de gedane vordering te hebben berust;

Overwegende, dat door of namens den gedaagde hiertegen is geconcludeerd tot van waarde verklaring van het gedaan

aanbod, met veroordeeling van den eischer in de kosten van het regtsgeding, op grond, dat de Procureur-generaal voldoende tot het doen van het onderwerpelijk aanbod zou zijn gemagtigd, bij zeker door hem overgelegd Gouvernements-besluit van 4 Augustus 1849 N°. 1, en dat het Gouvernement in geen geval kan geacht worden in de gedane vordering te hebben berust;

Overwegende, dat bij evengenoemd Gouvernements-besluit op den Procureur-generaal is verstrekt de navolgende last: „om de belangen van den lande waar te nemen, voor te „staan en te bevorderen, ter zake van de op den 26sten „Julij 1849 beteekende insinuatie tegen het Gouvernement „van Nederlandsch-Indië, tot betaling aan den Advocaat te „*Batavia*, Mr. G. Buijs, qq. Jhr. J. G. G. Goldman, van sa„laris en verschotten, in welke het Gouvernement is verwe„zen bij arrest van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch„Indië, van 26 April 1849";

Overwegende, dat deze last, gegeven overeenkomstig het voorschrift van art. 317 burg. regtsv., strekte, om in de onderwerpelijke zaak alle vereischte exploiten te doen uitbrengen en dus, nadat door den eischer een staat van proceskosten was beteekend, in de eerste plaats, om een aanbod te doen, zoodat deze magtiging noodwendig als eene bijzondere lastgeving tot het doen van het aanbod, voorgeschreven bij art. 608 burg. regtsv., is aan te merken;

Overwegende, dat die magtiging allezins voldoende was om de hoegrootheid van het vereischt aanbod ter bepaling van den Procureur-generaal over te laten, als welke zijne bevoegdheid, om in burgerlijke zaken, waarin de Regering van Nederlandsch-Indië betrokken is, de belangen van dezelve waar te nemen en voor te staan, in het algemeen ontleent, niet aan eene voor iedere zaak op hem verstrekte bijzondere magtiging, maar uit de wet;

Overwegende toch, dat bij art. 58 van het Reglement op

de regterlijke organisatie en het beleid der justitie het voorstaan en beschermen van s' lands belangen, in burgerlijke zaken, waarin de Regering van Nederlandsch-Indië betrokken is, als eene *verpligting* aan de ambtenaren van het openbaar ministerie is opgelegd, en dat bij art. 317 burg. regtsv. deze hunne *verpligting* wel is waar nader is omschreven, in dier voege, dat zij gehouden zijn de bevelen van den Gouverneur-generaal daaromtrent in te wachten en optevolgen, maar geenszins in dien zin, dat zij zonder bijzondere schriftelijke lastgeving ongequalificeerd zouden zijn, om in regten voor de Regering optetreden;

Overwegende, dat de Procureur-generaal alzoo alleen op grond van de wet, en zelfs zonder eenige nadere volmagt ten processe over te leggen, bevoegd was om het onderwerperlijk aanbod te laten doen;

Overwegende, dat door den eischer niet is beweerd, dat meerdere kosten door den gedaagde, als uitvloeisels van het tegen hem verleend verstek, moeten worden gedragen;

Gelet op de aangehaalde wetsartikelen;

Verklaart het door den gedaagde aan den eischer gedaan aanbod van waarde;

Verstaat, dat de gedaagde daarmede, als voldoende, kan volstaan;

Veroordeelt de Regering van Nederlandsch-Indië mitsdien, om aan den eischer te betalen eene som van *f* 21 96/120 recepissen;

Veroordeelt den eischer in al de kosten van dit regtsgeding.

Aldus gedaan op *den 15den September 1849.*

Wanneer een huurder van woeste gronden voor den aanplant van koffij, of andere veldvruchten, zijne regten uit dat huurcontract voortspruitende aan een derde verkoopt, is deze koop en verkoop dan een contract aangaande eene onderneming van landbouw? JA.

Heeft zulks het gevolg, dat in regten, ter zake eener schuldbekentenis, bij welke de voldoening van den koopprijs van zoodanig huurcontract geregeld wordt, de uitvoerbaar verklaring van het te vellen vonnis, bij lijfsdwang, tegen den kooper kan gevraagd en verleend worden? JA; *omdat het onderwerp der vordering betreft de uitvoering van een contract aangaande eene onderneming van landbouw.* Art. 581, 4°., Burg. Regtsv.

ZAAK VAN J. F. PERTAT, APPELLANT, GOMPARERENDE BIJ MR. J. H. CREMER,

C^a.

D. H. PEETERS, GEINTIMEERDE, COMPARERENDE BIJ MR. W. BIJSTERBOS.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer)

Gezien de acte van appel en dagvaarding, dd. 14 Julij 1849;

Mede gezien het vonnis van den raad van justitie te *Samarang*, dd. 6 Junij 1849;

Eindelijk gezien de verdere stukken van den processe;

Gehoord partijen in hunne middelen en conclusien;

Overwegende, ten aanzien der daadzaken, dat door den appellant in eersten aanleg is geeischt veroordeeling van den geintimeerde, zelfs bij lijfsdwang, tot de betaling van *f* 35,289,58 zilver, met de renten, ten bedrage van 6% in het jaar, van af den 1sten November 1847, over een

bedrag van *f* 40,289,58, en van af 1° November 1848, over *f* 25,000, tot de volle voldoening toe, en dat bij het te vellen vonnis eene korting zal worden verleend op het pensioen van den geintimeerde, ten bedrage van ¼ gedeelte van hetzelve, zijnde de gevorderde hoofdsom pro resto verschuldigd als koopsom van het perceel woeste gronden, bekend onder den naam *Goenong Patti*;

Overwegende, dat bij vonnis van den raad van justitie van 6 Junij 1849 deze eisch is toegewezen, doch met uitzondering van de uitvoerbaar verklaring bij lijfsdwang, welke daarbij is ontzegd;

Overwegende, dat de appellant zich door dat vonnis bezwaard achtende, daarvan is gekomen in hooger beroep en geëischt heeft, dat het Hof, met verbetering van het vonnis *a quo*, den in eersten aanleg gedanen eisch in zijn geheel zal toewijzen, op grond dat de vordering betreffen zoude de uitvoering van een contract aangaande ondernemingen van landbouw, waarvoor art. 581, 4°., Burg. regtsv., lijfsdwang toestaat;

Overwegende, dat namens den geintimeerde is geconcludeerd tot instandhouding van het vonnis *a quo*, op grond dat te dezen geene kwestie zoude zijn van de uitvoering van een contract van landbouw, maar slechts gevorderd is betaling van de resterende kooppenningen van een gecedeerd contract wegens koffijlanden, met het Gouvernement van Nederlandsch-Indië aangegaan, waarvoor eene notariëele schuldbekentenis is verleden, waaruit thans geageerd wordt;

Overwegende, dat in de notariëele schuldbekentenis, waarop de eisch is gegrond, als *causa debiti* is vermeld de koop van het perceel woeste gronden, bekend onder den naam *Goenong Pattie*, door verwijzing naar de, wegens die overeenkomst van koop en verkoop, vroeger verleden notariëele acten;

Overwegende, dat het verder tusschen partijen in confesso is, gelijk dit ook uitdrukkelijk in dezelve staat vermeld, dat

de evengenoemde schuldbekentenis is afgegeven, ter regeling van de wijze van afbetaling van den koopprijs van des eischers regten, als huurder van aan het Gouvernement toebehoorende woeste gronden;

Overwegende, ten aanzien van het regt, dat een contract van huur en verhuur van woeste gronden, tot den aanplant van koffij of andere veldvruchten, is een contract *van* landbouw;

Overwegende, dat een contract van koop en verkoop, waarbij zoodanige huurder zijne regten op die woeste gronden aan een derde overdraagt, is een contract *aangaande* ondernemingen van landbouw, en dat de meerbedoelde schuldbekentenis, als regelende de wijze van voldoening van den koopprijs van zoodanig huurcontract, betreft *de uitvoering* van een contract *aangaande* ondernemingen van landbouw, zoodat de regtsvordering, strekkende tot betaling van dusdanigen koopprijs, volgens art. 581, 4°., burg. regtsv., tevens strekt tot uitvoerbaar verklaring bij lijfsdwang van het daarop te wijzen vonnis;

Overwegende, dat deze uitlegging van dat wetsartikel allezins strookt met de bedoeling van den wetgever, welke blijkbaar ten gunste van den landbouw, tot meerdere zekerheid voor de voldoening van den koopprijs van dergelijke huurcontracten, en voor geldschieters op ondernemingen van landbouw, tot de uitvoering van contracten *aangaande* ondernemingen van landbouw, lijfsdwang heeft toegestaan;

Gelet op art. 58, 4°., en 350 Burg. regtsv.;

Vernietigt het tusschen partijen gewezen vonnis van den raad van justitie te *Samarang*, van den 6den Junij 1849, in zooverre daarbij de geëischte uitvoerbaar verklaring bij lijfsdwang is ontzegd;

Wijst den daartoe strekkenden eisch alsnog toe;

Veroordeelt den geïntimeerde in de kosten van het hooger beroep.

Aldus enz., *op den 8sten November 1849.*

Revindicatoir beslag op een verhuurd schip.
Dertien ingeroepen nietigheden verworpen.
Ontbinding van huur-contract.

Moet een exploit van dagvaarding, gedaan op vordering van eenen procureur, daartoe bij geschrifte bijzonder gevolmagtigd, ook de vermelding dier magtiging inhouden, op straffe van nietigheid? — NEEN. Art. 106, 1ste lid B. R. V.

Moet eene dagvaarding, ter zake van een geschil, spruitende uit de verhuring van een schip, op 8 vrije dagen geschieden? — NEEN; *twee vrije dagen zijn voldoende.* Art. 4 W. K. en art. 297 B. R. V.

Wordt desniettemin eene vergunning, om op korten termijn te dagvaarden, gevorderd? — NEEN.

Levert de niet-vermelding van het uur der verschijning in regten, in een exploit van dagvaarding, grond tot admissie der nietigheid op, als de gedaagde desniettemin verschijnt en blijkt gereed te zijn tot zijne verdediging? — NEEN. Art. 96 B. R. V.

Bestaat zoodanige grond, wanneer in een exploit van dagvaarding, aan den gedaagde persoonlijk beteekend, in hoofde als diens woonplaats vermeld staat het schip, waarvan hij supercarga en huurder is, en in het slot de plaats, waar hij aan den wal verblijf houdt? — NEEN.

Behoort een revindicatoir beslag op een schip te worden voorafgegaan door een bevel tot ontruiming, overgave of betaling? — NEEN.

Stelt het vermelden in een proces-verbaal van inbeslagneming, dat bij de beteekening afschrift gelaten is van het bevelschrift van den voorzitter van den raad, zonder dat zulks in werkelijkheid is geschied, nietigheid daar? — NEEN.

Kan op hetzelfde bevelschrift een reeds eenmaal gelegd arrest, voorzigtigheidshalve, hernieuwd worden, als men vreest, dat de eerste maal niet alle vormen zijn in acht genomen? — JA.

Moet, bij een revindicatoir beslag, het proces-verbaal van inbe-

slagneming nog eenigen anderen titel inhouden, uit kracht van welken is gearresteerd, dan alleen de vermelding van het bevelschrift van den president der regtbank, waarbij daartoe magtiging is verleend? — NEEN.

Is het volstrekt noodzakelijk, dat, bij een revindicatoir beslag, het voorgeschrevene bij art. 444 en 445 B. R. V., nopens het executoriaal beslag, worde opgevolgd? — NEEN.

Levert de niet-vermelding in het afschrift van een proces-verbaal van inbeslagneming, wanneer die kopij is beteekend en gelaten, grond op tot nietigheid? — NEEN.

Strekt het verbod van art. 577 B. R. V., om schepen, zeilree liggende, bij executoriaal beslag te arresteren, zich ook uit tot het revindicatoir beslag? — NEEN.

Zaak van den Arabier SECH MOCHAMAD BIN HASSAN BIN SMEER, handelaar te *Soerabaija*, Ca B. VAN DER ZWAAN, supercarga en huurder van het schip *Chaddelie*.

Gepleit Mr. G. BUIJS, *voor den eischer, en* Mr. H. C. A. THIEME, *voor den gedaagde.*

De Raad van justitie te *Batavia*:

Gehoord partijen;

Gezien de stukken;

Overwegende, met betrekking tot de daadzaken, dat de eischer, — na krachtens het bevelschrift van den voorzitter dezer regtbank, dd. acht Augustus 1800 negen en veertig, op den zestienden daaraanvolgende, revindicatoir beslag gelegd te hebben op het door hem aan gedaagde, bij acte, op den 10den Februarij 1849, onder No. 27, voor den Notaris A. A. TEEKENBROEK en getuigen te *Soerabaija* verleden, verhuurd schip CHADDELIE, — den gedaagde bij exploit van den vier en twintigsten Augustus jl. in regten heeft gedagvaard, om dit beslag van waarde en, wegens

de niet behoorlijke voldoening der verschuldigde huurpenningen, de bij de voormelde acte aangegane overeenkomst *ontbonden* te hooren verklaren, met veroordeeling van den gedaagde in de vergoeding van alle kosten, schaden en interessen, en in de kosten van dit regtsgeding, het een en ander uitvoerbaar bij lijfsdwang, en bij voorraad, niettegenstaande verzet of hooger beroep;

Overwegende, dat de gedaagde de nietigheid van het exploit van dagvaarding en van het proces-verbaal der inbeslagneming heeft ingeroepen, op grond:

1°. dat het exploit van dagvaarding niet gedaan is, namens den aanlegger, door eenen procureur, daartoe bij geschrifte bijzonderlijk gevolmagtigd;

2°. dat tusschen den dag der dagvaarding, en dien van de verschijning in regten, geene acht vrije dagen gelaten zijn;

3°. dat van geene vergunning, om op korteren termijn te dagvaarden, gebleken is;

4°. dat het exploit het uur der verschijning in regten niet inhoudt;

5°. dat daarbij twee woonplaatsen aan den gedaagde zijn toegekend;

6°. dat het beslag van het schip Chaddelie niet is voorafgegaan door een bevel tot ontruiming, overgave of betaling, vier en twintig uren bevorens te beteekenen, en van het verlof, om het arrest zonder een zoodanig bevel te leggen, geen blijk voor handen is;

7°. dat, in strijd met de waarheid, het proces-verbaal van in inbeslagneming inhoudt, dat, bij de beteekening daarvan, tevens afschrift gelaten is van het bevelschrift van den voorzitter dezer regtbank, dd. 8sten Augustus 1849;

8°. dat van geene nieuwe vergunning des voorzitters gebleken is, en het bij dat proces-verbaal aangehaalde bevelschrift alzoo vermoedelijk geen ander is, dan dat, krachtens hetwelk reeds eenmaal beslag was gelegd geworden;

9°. dat het proces-verbaal niet inhoudt den titel, uit-

kracht waarvan is geëxecuteerd of gearresteerd, noch de namen van den eigenaar of den schipper;

10°. dat niet voldaan is aan art. 444 en 445 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering;

11°. dat in het afschrift van het proces-verbaal niet vermeld is, wanneer die kopij is beteekend en bij afschrift gelaten;

12°. dat de nietigheid van het proces-verbaal ook die van het beslag moet ten gevolge hebben, terwijl dit nog daarenboven van geene waarde zijn kan, omdat, tijdens het leggen daarvan, op den 16den Augustus jl., het schip nog gearresteerd was en de eischer alzoo twee malen op hetzelfde schip te gelijker tijd beslag gelegd heeft; en eindelijk

13°. dat, in casu, gehandeld is in strijd met het verbod van art. 577 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java*;

Overwegende, dat voor antwoord ten principale verder is aangevoerd:

Dat, behalve om de reeds bovengemelde redenen, het arrest van regtswege vervallen is, daar de eisch tot van waarde verklaring hiervan, niet binnen acht dagen is ingesteld;

Dat, wat de vordering betreft tot ontbinding der huurovereenkomst, de gedaagde reeds den 13den Augustus jl., aanbod van gereede betaling gedaan heeft, en het door hem verschuldigde, hetwelk ten onregte door den eischer op eene som van *f* 6757, — is geschat geworden, tot een beloop van *f* 1500, — ter griffie van deze regtbank is in consignatie gegeven;

Dat de kosten, als door de onwettige handelingen des eischers veroorzaakt, ten laste van dezen komen moeten, en eindelijk, dat, dewijl onderwerpelijk geen sprake is van handelsschulden, noch van daden van koophandel, de vordering tot lijfsdwang niet kan worden toegewezen;

Wordende, op grond van al de boven bij gebragte verdedigingsmiddelen, geconcludeerd: tot nietigverklaring van het exploit van dagvaarding en van het proces-verbaal, dd. 16 en 24 Augustus 1849, — tot vervallen verklaring en opheffing van het gelegde arrest op het schip Chaddelie, dd. 16 Augustus 1849, — en tot ontzegging of niet ontvankelijk verklaring van den ingestelden eisch, met veroordeeling van den eischer in alle kosten, schaden en interessen, door dat arrest geleden of nog te lijden, op te maken bij staat, alsmede in de kosten van dit regtsgeding, het een en ander uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande verzet of hooger beroep;

Overwegende, met betrekking tot het regt, en wel eerstens tot de voorgestelde exceptie van nietigheid:

1°. dat, blijkens de duidelijke bewoordingen van het exploit van den vier en twintigsten Augustus 1800 negen en veertig, hetzelve gedaan is namens den eischer, op vordering van den procureur Mr. Gerrit Buijs, welke daartoe bij acte, op den 16den Augustus 1849 onder No. 97, voor den notaris J. J. Mijnssen en getuigen te *Batavia* verleden, bijzonderlijk was gemagtigd; dat in dit opzigt aan de op straffe van nietigheid voorgeschrevene bepaling van art. 106 § 1 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java* voldaan is; en dat, ofschoon die acte van volmagt in het bedoelde exploit niet vermeld, noch bij afschrift overgelegd zij, zulks echter de nietigheid der dagvaarding niet kan ten gevolge hebben en de gedaagde bevoegd was, te allen tijde, de inzage der tegen hem gebruikte volmagt te vorderen;

2°. dat art. 4 van het Wetboek van koophandel alle verhuringen van schepen onder daden van koophandel rangschikt, en voor het tegenwoordig geschil, uit zoodanige overeenkomst voortgesproten, derhalve, volgens art. 297 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering voor

de raden van justitie op *Java*, een termijn van dagvaarding van twee vrije dagen voldoende was;

3°. dat, onder deze omstandigheid, de eischer geene vergunning behoefde, om op eenen korteren termijn, dan dien van acht dagen, te dagvaarden, en de op den 24sten Augustus 1849 gedane dagvaarding, om tegen den 31sten daaraanvolgend in regten te verschijnen, alzoo in dat opzigt aan geene nietigheid mank gaat;

4°. dat, wel is waar, het uur der verschijning in regten in het exploit niet is uitgedrukt, doch ook deze exceptie, op grond van art. 96 van het meer aangehaald Reglement, mag worden verworpen, daar immers, in weerwil van dat verzuim, de procureur des gedaagden bij de oproeping der zaak is tegenwoordig geweest, en zijn alstoen gediend antwoord geenszins de blijken draagt, dat hij op eenigerlei wijze in zijne verdediging is benadeeld;

5°. dat, blijkens het exploit van dagvaarding, hetzelve aan den gedaagde *in persoon* is beteekend en, ook in dit opzigt aan het voorschrift der wet voldaan zijnde, het weinig ter zake afdoet, dat de gedaagde in het hoofd van het exploit gezegd wordt op het schip Chaddelie, en in het slot, op het land *Menteng*, alwaar hij toen verblijf hield, woonachtig te zijn;

6°. dat ten onregte door den gedaagde beweerd wordt, dat het op het schip Chaddelie gelegd revindicatoir beslag, even als elk executoriaal beslag op schepen, door een bevel tot ontruiming, overgave of betaling, vier en twintig uren bevorens te beteekenen, had moeten zijn voorafgegaan, daar eene zoodanige bepaling nergens bij de wet voorkomt, en zij te eenenmale het conservatoir beslag, hetwelk de strekking heeft om aan iederen eigenaar of schuldeischer het behoud zijner zaak of de voldoening zijner vordering te verzekeren, en den schuldenaar de gelegenheid tot verduistering te benemen, zoude doelloos maken; dat, volgens art.

715 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java*, tot het leggen van een beslag tot revindicatie, niets meer gevorderd wordt, dan de magtiging van den voorzitter des raads van justitie, onder wiens regtsgebied de goederen moeten worden in beslag genomen, en ook deze magtiging bij bevelschrift van den achtsten Augustus jl. blijkt te zijn verleend geworden;

7°. dat, ofschoon hiervan, in strijd met hetgeen het procesverbaal van in beslagneming daaromtrent zelf inhoudt, naar de bewering des gedaagden, geen afschrift is gelaten geworden, dit verzuim echter bij de wet met geene nietigheid is bedreigd, maar de gedaagde regt had, om de vertooning van het bevelschrift of de overlegging daarvan te vorderen;

8°. dat, wel is waar, ook volgens de erkenning des eischers, de tegenwoordige in beslagneming van het schip Chaddelie, dd. 16den Augustus jl., krachtens hetzelfde bevelschrift heeft plaats gehad, als waarop reeds den 8sten bevorens een gelijk arrest, ter zelfder zake, op dien bodem was gelegd geworden, doch dat deze omstandigheid niet onvoorwaardelijk de nietigheid of onwettigheid van het later gelegd arrest kan ten gevolge hebben;

Dat de hernieuwing toch van het reeds eenmaal gelegd arrest, vóór dat omtrent dit eerste beslag was uitspraak gedaan, met geen ander doel kan geschied zijn, dan om, voor het geval dat verzuim van vormen de nietigheid der handelingen bij het eerste arrest mogt na zich slepen, desniettemin de regten en het goed des schuldeischers te verzekeren;

Dat, bij de onzekerheid derhalve, of het eerste arrest al dan niet van waarde zal verklaard worden, het leggen van een tweede beslag oorspronkelijk niets anders is, dan een maatregel van voorzigtigheid, welke geenszins in strijd is met de magtiging, in algemeenen zin bij het bevelschrift des voorzitters verleend, en welke geheel ten laste blijven zoude van

den arrestant zelven, indien de bekrachtiging van het eerst gelegd arrest de overtolligheid van het laatst gelegde hadde aangewezen, of wel, door de ontzegging of afwijzing van den ingestelden eisch, alle verdere beoordeeling omtrent de geldigheid van het tweede beslag ware onnoodig gemaakt; - dat de eischer alzoo ook geregtigd is, om de van waarde verklaring van dit tweede door hem gelegde beslag te vorderen, nu het eerst gelegd arrest, slechts door de verzuimde naleving van vormen, welke op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven, bij vonnis van dezen raad, dd. 24 Augustus 1849, is komen te vervallen;

9°. dat, daar het onderwerpelijk een conservatoir beslag geldt, waartoe alleen de magtiging des voorzitters vereischt wordt, het ongerijmd mag heeten te vorderen, dat het proces-verbaal van in beslagneming den titel zoude inhouden, krachtens welken geëxecuteerd of gearresteerd is, terwijl ook de bewering des gedaagden, dat bij die acte verkeerdelijk de Arabier Abdoel Samat, en niet hij, als de schipper van den in beslag genomenen bodem is genoemd, waarover aan beiden eenig gezag toekwam, geene ernstige overweging verdient;

10°. dat ten onregte door den gedaagde beweerd wordt, dat art. 444 en 445 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java*, ten aanzien van het door den eischer gelegd revindicatoir beslag, hadden behooren te zijn in acht genomen;

Dat toch, volgens art. 718 van hetzelfde Reglement, het revindicatoir beslag, alleen wat den vorm betreft, overeenkomstig de inbeslagneming bij executie moet geschieden, en derhalve alles, wat volgens de eerst aangehaalde wetsbepalingen aan het executoriaal beslag moet voorafgaan, of tot het regt om dit beslag te leggen betrekking heeft, onderwerpelijk van geene toepassing is;

Dat, wat aangaat de omstandigheid, dat de inbeslagneming van het schip buiten de tegenwoordigheid van den substituut-

griffier bij dezen raad heeft plaats gehad, ook hierin geene schennis der wet gelegen is, maar veeleer uit de exceptieve bepalingen omtrent het executoriaal beslag op schepen, waarbij de tegenwoordigheid van dien regterlijken ambtenaar niet is voorgeschreven, mag worden afgeleid, dat de wet haar in het algemeen voor schepen niet verlangd heeft;

11°. dat, ten gevolge van de weglating van eenige woorden aan het slot van het proces-verbaal van inbeslagneming, welke in het oorspronkelijk proces-verbaal wel voorkwamen, het min of meer den schijn heeft, dat daarbij geene melding gemaakt is van de onderteekening der partijen, of dat aan den aangestelden bewaarder over het in beslag genomen schip geen afschrift gelaten is, doch deze omstandigheid, zonder den gedaagde in zijne verdediging te hebben benadeeld, den Raad slechts reden geeft, om, op grond van art. 93 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering, den deurwaarder bij dezen raad H. Boesch, voor het door dezen begaan verzuim, eene boete van *f* 5 opteleggen;

Dat, blijkens het exploit van dagvaarding van 24 Augustus jl., gelijktijdig met dat exploit, aan den gedaagde een afschrift van het hier bedoeld proces-verbaal is beteekend, en op den dag der inbeslagneming ook hiervan eene kopij aan den bewaarder is ter hand gesteld, zoodat ook in dat opzigt aan het voorschrift der wet, bepaaldelijk aan de art. 456 en 457 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering, is voldaan geworden;

12°. dat in het proces-verbaal alzoo geene vormen, welke op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven, zijn veronachtzaamd, en ook hiermede de bewering des gedaagden, als of de nietigheid dier acte de opheffing van het beslag zoude moeten ten gevolge hebben, geene verdere overweging vereischt, terwijl, wat aangaat den bijgebragten grond van nietigheid, uithoofde van het leggen van een tweede beslag, toen het eerste nog aan het hier bedoelde schip kleef-

de, de bevoegdheid des eischers tot deze handeling reeds hierboven is aangetoond; en

13°. dat het bij art. 577 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering vervat verbod, om schepen, welke gereed zijn om onder zeil te gaan, in beslag te nemen, zich niet verder dan tot het executoriaal beslag uitstrekt, en derhalve, al ware ook door den gedaagde het bewijs geleverd, dat de aan hem verhuurde bodem, tijdens de inbeslagneming van dezen, in zulk eenen staat verkeerde, verkeerdelijk op het onderwerpelijk geval is toegepast;

Overwegende, dat geen der door den verweerder bijgebragte gronden van nietigheid, zoomin voor het exploit van dagvaarding, als voor het proces-verbaal van inbeslagneming, alzoo kan worden aangenomen, en de door hem voorgestelde exceptie mitsdien behoort te worden verworpen;

Overwegende, met betrekking tot de zaak ten principale:

Dat, aangezien het exploit van dagvaarding, waarbij het onderwerp en de middelen van den eisch zijn bekend gesteld, van 24 Augustus 1849, en dus van juist zeven dagen later, dan de inbeslagneming van het schip Chaddelie, dagteekent, de verweerder niet kan gezegd worden zijnen eisch tot van-waarde-verklaring niet binnen den bij art. 719 van de burgerlijke regtsvordering voorgeschreven tijd te hebben ingesteld;

Dat toch, onder de bij dat artikel gebezigde woorden: *eisch tot van-waarde-verklaring*, niets anders dan het exploit van dagvaarding mag worden verstaan, daar, zoo hierbij aan de conclusie, bij de verschijning in regten door den eischer te nemen, moest gedacht worden, de bepaling van dat art. in strijd zoude wezen met de algemeene voorschriften omtrent den termijn van exploiten, of onvoorwaardelijk de beslaglegger verpligt zoude zijn, om van den voorzitter de vergunning, om op korten termijn te dagvaarden, te verzoeken, kunnende echter de wetgever geenszins verondersteld wor-

den deze beide groote afwijkingen van den algemeenen regel stilzwijgend te hebben gewild;

Overwegende, wat aangaat de vordering tot ontbinding der bovengemelde huur-overeenkomst, dat niettegenstaande bij art. 1 van dat contract bepaald is, dat maandelijks door den huurder van het schip CHADDELIE, thans verweerder, eene som van *f* 1500 recepissen, als huurschat, zoude worden uitbetaald, de gedaagde, blijkens zijne eigene erkenning, op den 7den Augustus te dier zake eene som van ongeveer *f* 5,500. — aan den eischer verschuldigd was, terwijl deze, bij de op den 10den Augustus 1849, onder N°. 52, door den notaris J. J. MIJNSSEN en getuigen opgemaakte acte van in gebreke stelling en protest, dat debet op een beloop van *f* 6757.— geschat heeft;

Dat hieruit dus volgt, dat de gedaagde aan de op hem rustende verpligting niet voldaan heeft, en de eischer, na hem behoorlijk tot de betaling van den bedoelden huurschat over verscheidene maanden aangemaand, en hem deswege te hebben in gebreke gesteld, mitsdien geregtigd is, om de ontbinding der overeenkomst te vorderen;

Dat, wel is waar, door den gedaagde beweerd wordt, dat van dat beloop, op grond van artikel 12 van de hierbedoelde overeenkomst, eene som van *f* 4000.—, wegens niet behoorlijke naleving der verbindtenis van de zijde des eischers, moet worden afgetrokken, en hij de overschietende som van *f* 1500.—, na voorafgaand aanbod van betaling, heeft in consignatie gegeven, doch ook hierdoor het regt, om de ontbinding van het contract te vorderen, niet is vervallen;

Dat, wat er ook van de door den eischer te verbeuren boete ad *f* 4000.— wezen moge, deze niet willekeurig door den gedaagde kan opgelegd, noch in mindering zijner eigene schuld gebragt worden, maar, alvorens zich van eene zoodanige vergelijking te mogen bedienen, had moeten zijn uitge-

maakt, dat werkelijk het boven aangewezen bedrag door den eischer verschuldigd was;

Dat, daar zulks, tijdens het door den gedaagde op den 13den Augustus 1849 gedaan aanbod, nog geene plaats gehad had, de aanbieding van eene som van *f* 1500.— ook niet als voldoende mogt worden aangemerkt, en zij thans evenmin als een bewijs van zijne bereidwilligheid, om de op hem rustende verpligtingen na te komen, gelden kan;

Dat daarenboven het aanbod van betaling, door den gedaagde aan den advocaat en procureur Mr. J. H. Cremer gedaan, daar het niet blijkt, dat de eischer bij dezen woonplaats gekozen had, aan eenen onbevoegden persoon geschied en derhalve in regten niet bestaanbaar is, terwijl verder ook daaraan de van-waarde-verklaring des regters ontbreekt, zonder welke noch de gedane aanbiedingen, noch de daarop gevolgde bewaargeving, als eene voldoende kwijting mogen worden beschouwd;

Overwegende, dat, in weerwil dus van de door den gedaagde gedane consignatie eener som van *f* 1500.—, en even als of deze niet geschied ware, de eischer het regt behoudt, om van de door hem aangegane overeenkomst de ontbinding te vorderen;

Overwegende, dat hoezeer de gedaagde het aan den eischer toebehoorende schip, krachtens eenen wettigen titel als huurder bezeten heeft, niets evenwel verhindert om, bij de vordering tot opheffing der geslotene verbindtenis, tevens de terugvordering van het schip zelf te voegen;

Overwegende, dat dit regt bij art. 574 van het burgerlijk wetboek in het algemeen aan iederen eigenaar, tegen elken houder der hem toebehoorende zaak, is toegekend, en nergens de toepassing van dezen regel van de wijze, waarop men bezit, is afhankelijk gemaakt;

Overwegende, dat de vordering des eischers voortspruit uit een contract van zeehandel, of eene daarmede gelijkgestelde overeen-

komst, en daarom, op grond van art. 581 van het Reglement op de burg. regtsv. te regt de veroordeeling bij lijfsdwang is gevorderd;

Overwegende, dat daar de gedaagde in allen deele is in het ongelijk gesteld, ook de kosten van dit regtsgeding door hem behooren te worden gedragen;

Gelet op de boven aangehaalde wetsbepalingen, alsmede op artikel 1266, 574, 1404 en volgende, en art. 809 van het Burgerlijk Wetboek; op art. 714 en volgende, 810 en art. 58 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java*;

Regt doende:

Verwerpt de door den gedaagde voorgestelde exceptie van nietigheid;

Verklaart van waarde het door den eischer, op den 16den Augustus 1849, gelegd revindicatoir beslag op het schip CHADDELIE en toebehooren, bij overeenkomst op den 10den Februarij 1849, onder No. 27, voor den notaris A. A. TEKENBROEK en getuigen te *Soerabaija* gesloten, aan den gedaagde verhuurd;

Verklaart de overeenkomst van huur en verhuur van dat schip, hierboven vermeld, te zijn ontbonden;

Beveelt den gedaagde om dat schip, vier en twintig uren na de beteekening van dit vonnis, te ontruimen en ter beschikking te stellen van den eischer;

Verklaart dat hij daartoe, des noods, door de sterke hand zal worden gedwongen;

Veroordeelt den gedaagde in de vergoeding van alle kosten, schaden en interessen, door den eischer, ten gevolge van de niet nakoming der verbindtenis, geleden of nog te lijden, nader te vereffenen bij staat, ingevolge de wet;

Bepaalt, dat dit vonnis zal zijn uitvoerbaar, niettegenstaande verzet of hooger beroep, en bij lijfsdwang;

Veroordeelt den gedaagde verder in de kosten van het regtsgeding;

Legt eindelijk aan den deurwaarder bij dezen raad, H. Boesch, op eene boete van *f* 5 recepis, wegens het niet behoorlijk vervaardigen van het aan den gedaagde beteekend afschrift van het proces-verbaal van inbeslagneming, dd. 16den Augustus 1849.

Aldus gewezen op Woensdag, *den 5den October 1849.*

Vervalt van regtswege een consersatoir arrest onder derden, *waarvan binnen den bij de wet aangewezen tijd, de van-waarde-verklaring niet is gevraagd geworden, of wordt daartoe eene uitdrukkelijke opheffing vereischt?* In laatst gemelden zin beslist.

Zaak van B. van der Zwaan.

C^a^.

Segh Mochamat bin Hassan bin Smeer.

De Raad van justitie te *Batavia:*

Gehoord enz;

Overwegende, dat ten aanzien zoowel van het beslag tot revindicatie van roerende goederen, als van het beslag in handen van den schuldenaar, bij art. 719 en 752 B. R. V. is voorgeschreven, dat, indien de eisch tot van-waarde-verklaring niet binnen 8 dagen is ingesteld, het gelegd arrest van regtswege vervalt;

Overwegende, dat deze bepaling, met betrekking tot het arrest *onder derden*, bij de wet niet voorkomt, maar een zoodanig arrest bij art. 731 B. R. V. slechts met nietigheid bedreigd wordt, wanneer de dagvaarding tot van-waarde-verklaring hiervan niet binnen 8 dagen *aan den schuldenaar* is beteekend;

Overwegende, dat dit onderscheid van voorschriften vol-

doende de bedoeling des wetgevers aantoont, om de bepalingen omtrent het van regtswege vervallen van een conservatoir arrest, welke bij art. 719 en 725 van het meer gemeld Reglement worden aangetroffen, niet verder dan tot het beslag, waarover in die art. gehandeld wordt, uit te strekken, en dus hieruit volgt, dat een arrest onder derden, hoezeer niet binnen den aangewezenen tijd vervolgd en derhalve nietig, echter zoolang stand houdt, dat is voor den derden gearresteerde verbindend is, als het niet uitdrukkelijk is opgeheven;

Overwegende toch, dat zoodanig beginsel geluidigd moet worden, om het belang der schuldeischers te verzekeren, daar, indien de derde gearresteerde, reeds 8 dagen na het onder hem gelegd beslag, bevoegd was hetzelve als vervallen te beschouwen, en de gearresteerde penningen en goederen aan den schuldenaar aftegeven, het voorgeschrevene regtsgeding tot van-waarde-verklaring, welks beslissing dikwerf een' geruimen tijd vordert, geene waarde hebben en geheel doelloos wezen zoude;

Overwegende, dat dit beginsel dan ook geheel in art. 733 B. R. V. wordt teruggevonden, hetwelk voor den 3den gearresteerde het stilzwijgend verbod inhoudt, om eenige betaling uit het onder hem in beslag genomene te doen, zoo lang de tijd van ééne maand, bepaald tot de beteekening van het vonnis van van-waarde-verklaring, niet verloopen is, en welk voorschrift dus hierdoor als van zelf te kennen geeft, dat de 3de gearresteerde, vóór dat tijdstip, niet gemagtigd is het beslag als opgeheven te beschouwen, tenzij hem zulks door den arrestant zelven, of krachtens een vonnis, houdende de opheffing van het arrest, zij aangezegd;

Overwegende, dat zoodanige aanzegging niet blijkt te hebben plaats gehad, en de opheffing derhalve te regt is gevraagd geworden;

Gelet op de art. 731, 732, 733, 725, 719, 54 en 58 B. R. V.;

Regt doende:

Heft het op den . . . . . onder N. N. gelegd beslag, op de bij dezen berustende gelden en goederen des eischers, op;

Magtigt den 3den gearresteerde N. N. tot de afgifte aan den eischer van de aan dezen toebehoorende en onder hem op den . . . . . in beslag genomene goederen, door welk te doen, hij behoorlijk zal zijn verantwoord;

Veroordeelt den gedaagde tot vergoeding van kosten, schaden en interessen, te vergoeden ingevolge de wet, *c. e.*

Aldus enz., *9 November 1849.*

Een tusschen-geschil (incidentele vordering), zonder hoofdgeschil, is niet denkbaar, ja doelloos.—Tegen zoodanigen incidentelen eischer moet, volgens art. 77 B. R. V., verstek verleend worden, omdat geene met redenen omkleede conclusie (Art. 111 B. R. V.) de incidentele vordering is voorafgegaan.

B v. d. Zwaan,

C^a.

Sech Mochomat bin Hassan bin Smeer.

De Raad van justitie te Batavia:

Gezien enz.;

Overwegende, dat ter teregtzitting van den 24sten Augustus 1849 door den eischer gediend is eene conclusie van eisch incidenteel, daartoe strekkende, dat de daarbij gemelde consignatie zoude worden verklaard goed en van waarde, cum expensis;

Dat hiertegen door den gedaagde is aangevoerd, dat terwijl hij op de gewone wijze is gedagvaard en mitsdien

ook op de gewone wijze procureur gesteld heeft, de eischer ter teregtzitting heeft genomen eene conclusie van eisch *incidenteel*, zonder dat daarbij, of bij het exploit van dagvaarding, vermeld is, tot welke principale zaak dit tusschen-geschil zoude behooren; dat dit ook onmogelijk was, dewijl tijdens het nemen dier conclusie tusschen partijen geen geding aanhangig was; dat derhalve de vorm van den dusgenoemden incidentelen eisch in strijd is met de art. 117 en 241 B. R. V.; dat, alware dit zoo niet, dan nog de incidentele vordering niet zoude kunnen worden toegelaten;

Overwegende, met betrekking tot het regt, dat, daar het exploit van dagvaarding, aan den persoon zelven des gedaagden beteekend, aan eene gewone vordering, de ter teregtzitting genomene conclusie daarentegen aan een tusschengeschil doet denken, door den regter behoort onderzocht te worden, of de ingestelde eisch tot van-waarde-verklaring der gedane consignatie, hetzij als *hoofdzaak*, hetzij als *incident* kan worden toegewezen;

Overwegende, dat in zaken op korten termijn de dagvaarding, op den dienenden dag, ter teregtzitting behoort gevolgd te worden van eene met redenen omkleede conclusie van eisch; dat deze conclusie moet worden voorgedragen, alvorens er van een tusschen-geschil in het door den eischer aanhangig gemaakte geding sprake wezen kan, en dat waar die conclusie, gelijk onderwerpelijk het geval is, ontbreekt, de eischer moet geacht worden ten beteekenden regtdage niet te zijn verschenen, en mitsdien tegen hem behoort te worden verleend verstek;

Overwegende, dat, wat aangaat de ter teregtzitting genomene incidentele conclusie van eisch, een tusschengeschil zonder een hoofdgeding niet denkbaar, ja geheel doelloos is; dat om de waarde toch van zoodanige conclusie, zoo wel met betrekking tot den vorm, als tot de vordering zelve, te kunnen beoordeelen, de verweerder en de regter beiden,

van het geschil, waarbij het incident is opgeworpen, behooren kennis te dragen, en dat dien ten gevolge, wanneer zulk hoofdgeschil niet blijkt te bestaan, ook van de incidentele vordering geene aanmerking kan genomen, en de eischer daarmede moet niet-ontvankelijk verklaard worden;

Overwegende, dat, wel is waar, door den eischer is aangevoerd, dat tijdens het nemen dier conclusie, door den gedaagde, onder de firma INGERMAN EN Co., beslag gelegd was op de hem eischer toekomende gelden en goederen, doch deze bewering, voor zoo ver het niet blijkt, dat dit beslag op het gemelde tijdstip reeds door een eisch tot van-waarde-verklaring achtervolgd was, en derhalve tot een tusschen partijen aanhangig geding had aanleiding gegeven, ook niets tot wettiging eener geheel op zich zelve staande incidentele vordering kan bijdragen, terwijl in allen gevalle, om den verweerder tot eene behoorlijke verdediging in staat te stellen, het geding, waartoe het opgeworpen tusschengeschil betrekking had, had behooren te zijn aangehaald;

Overwegende, dat, hetzij de eischer, door de van-waarde-verklaring der gedane consignatie te vragen, eene principale, dan wel eene incidentele vordering op het oog gehad hebbe, de gebreken, die zoo wel aan de eene, als aan de andere eigen zijn, niet door de daarop gevolgde incidentele conclusie, of door de haar voorafgegane dagvaarding, kunnen worden gedekt;

Overwegende, dat het uit al het bovenstaande blijkt, dat de procureur Mr. . . . . in de onderwerpelijke zaak de eenvoudigste regelen van regtspleging heeft veronachtzaamd, en dus niets onbillijker zijn zoude, dan den eischer, die zijne belangen aan hem heeft toevertrouwd, voor de gevolgen daarvan te doen boeten;

Gelet op de art. 111, 77, 117, 241 seq., 60 en 98 B. R. V.;

Regt doende:

Verleent, ter zake van het door den eischer gedaan exploit van dagvaarding, tegen dezen verstek;

Ontslaat den verweerder van de instantie te dier zake;

Verklaart den eischer te zijn niet ontvankelijk enz:

Veroordeelt den advokaat en procureur Mr. . . . . in al de kosten.

Aldus enz., *16 November 1849.*

NALEZING

VAN DE

ARRESTEN VAN HET HOOG-GEREGTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE, SEDERT 1819 IN REVISIE VAN STRAFZAKEN GEWEZEN.

Het is een zeer natuurlijk verschijnsel, dat daar, waar geene positieve wetgeving bestaat, de jurisprudentie langzamerhand dat gemis aanvult, en als het ware de plaats bekleedt der ontbrekende wettelijke verordeningen.

Dit is, vooral met de bestraffing van misdrijven, ook in Nederlandsch-Indië eenigermate het geval geweest.

Wel is waar werd bij de slotbepaling der oude Bataviasche Statuten (de nieuwe hebben nimmer kracht van wet gehad), voor de zaken, waaromtrent de Indische wetten geene voorschriften behelsden, verwezen naar de regten, statuten en kostumen in de Vereenigde Nederlanden gebruikelijk, en, waar deze mogten te kort schieten, naar het Romeinsche regt, voor zoo ver dit met den toestand van *Indië* overeenkwam, en daarop toepasselijk konde geacht worden, doch het is bekend hoe uiteenloopende, in de verschillende Nederlandsche gewesten, ook het strafregt was, en dat in waarheid, eenige kapitale misdrijven uitgezonderd, de meeste straffen

waren arbitrair en ter discretie des regters, terwijl men zich aan de plakkaten en ordonnantien van KAREL V, PHILIPS II of vroegere graven, op vele plaatsen niet meer hield, of dezelve meer als consultatief, dan als positief regt raadpleegde, hetgene ook met het Romeinsche regt, vooral in het lijfstraffelijke, niet zelden het geval was.

En, gelijk gezegd is, dit laatste regt mogt in *Indië* slechts opgevolgd worden, voor zooverre het met den toestand dezer landen overeenkomstig en op dezelve toepasselijk konde worden geacht.

Het strafregt was dus inderdaad in *Nederlandsch-Indië* bijna geheel in het onzekere.

Bij de herstelling van het Nederlandsch gezag in deze gewesten, in 1816 en volgende jaren, veranderde die toestand niet.

In de praemissen van het besluit van Commissarissen-generaal over N. I., van den 10den Januarij 1819 No. 6 (Staatsblad No. 20), leest men toch:

"In aanmerking genomen zijnde, dat het zoo voor *Neder-*
„ *landsch-Indië*, als voor *Nederland* zelf, van belang is, dat
„ de wetten en bepalingen voor deze gewesten daartestellen,
„ zoo veel immer mogelijk, in verband worden gebragt met
„ die, welke in het Vaderland bestaan;

„ Dat de civiele en *criminele* wetboeken, en die op de ma-
„ nier van procederen in civiele en criminele zaken, welke in
„ *Nederland* zullen worden ingevoerd, tot dus verre nog niet
„ zijn gearresteerd;

„ Dat dien ten gevolge alle eindelijke bepalingen in *Neder-*
„ *landsch-Indië*, wil men die naar de vaderlandsche wetten
„ schoeijen, voorbarig zouden zijn, en het integendeel raad-
„ zaam is die te verschuiven, tot dat de gemelde wetboeken
„ zullen zijn bekend gemaakt; enz.„

Het strafregt bleef dus in statu quo, wordende echter ten aanzien van de Inlanders, bij art. 121 van het Reglement

op de administratie der policie en de criminele en civiele regtsvordering onder den Inlander in N. I. (1), vastgesteld: „ dat in het opmaken der condemnatien zouden gevolgd wor- „ den de Inlandsche wetten en gewoonten van het eiland, „ *behoudens echter, dat dezelve niet strijdig zijn met de alge-* „ *meen bekende beginselen van regt*, en de bevelen, mitsgaders „ de wetten van het Gouvernement.

De eerste zinsnede dezer slotbepaling bragt evenwel, ook ten aanzien van het inlandsche strafregt, bijna alles weder in het onzekere, en liet de regeling van dat regt almede voor een groot gedeelte aan de jurisprudentie over.

Hoe kon men toch, zonder ieder oogenblik algemeen erkende beginselen van regt te schenden en de grootste ongelijkheid in de straffen te weeg te brengen, de Inlandsche wetten en gewoonten volgen?

Zoude men volgens den koran verklaren, dat de Islamiet, die een Christen of Heiden om het leven had gebragt, zich noch aan misdrijf, noch aan overtreding had schuldig gemaakt? Zoude men diefstal met boete straffen, welke door den rijke zoude kunnen worden betaald, doch den arme tot slaaf zou maken van den bestolene? Zoude men de kiessas, het jus talionis, toepassen ten aanzien van verwondingen van Islamieten onderling, en oog voor oog, hand voor hand enz. toewijzen? (2) Dit ging toch niet aan: ook mogt men geene wreede of ver-

(1) Deze bepaling is, gelijk trouwens het geheele Reglement, ontleend aan de Britsche Regulatie van 11 Februarij 1814, for the more effectual administration of Justice in the Provincial courts of *Java*," luidende art. CIV derzelve:

"In these and all other cases, whether civil or criminal, which come „ before him, the Resident shall be guided in his decisions bij the existing „ Native Laws and ancient customs of the Island, provided the same be „ not decidedly at variance whith the universal and acknowledged princi- „ ples of natural Justice."

(2) Zie de noot aan het slot.

minkende straffen meer opleggen. (1) Doch daarenboven, op *Java* alleen vindt men *Sundanezen*, eigenlijke *Javanen*, en *Madurezen*, verdeeld in het westelijk, midden- en oostelijk gedeelte van het eiland. Wel is waar belijden meest allen den Islam, doch meer in naam, dan in werkelijkheid. Allen zijn echter zeer gehecht aan hunne eigene voorvaderlijke gewoonten en instellingen, welke bij elk hunner verschillen. Neemt men nu hierbij in aanmerking, dat er zich ook nog eenige Budhisten op *Java* bevinden, en allerlei slag van oostersche vreemdelingen, als Chinezen, Arabieren, Mooren, enz, dan zal men tot de overtuiging komen, dat het, zonder de verregaandste onbillijkheid, niet doenlijk was de wetten en de gewoonten van alle deze verschillende volkstammen, bij de beoordeeling van strafzaken, te volgen, dan in eenige weinige omstandigheden van min algemeen belang.

Zoo werd dan al spoedig de jurisprudentie van den regter in revisie, inzonderheid van het Hoog-Geregtshof (2), op algemeen erkende beginselen van regt gegrond, met betrekking tot het strafregt in Nederlandsch-Indië, ook voor den Inlander, de eigenlijke rigtsnoer der regtbanken, ten aanzien van alle die materien, waaromtrent niet bij wettelijke verordeningen uitdrukkelijk was voorzien.

En deze toestand bestaat ten deele nog. Op 1o Mei 1848, traden in werking Wetboeken van burgerlijk en handelsregt, en Reglementen van burgerlijke regtsvordering en strafvordering, doch ten aanzien van het strafregt is weinig veranderd, hoezeer eenige milde wijzigingen gebragt zijn in de strafstelsels voor Europeanen en Inlanders, alsmede omtrent misdrijven, begaan bij gelegenheid van faillissement, en

(1) Vid. art. 120 van het aangehaald Reglement, ook getrokken uit de vermelde „Regulation" van het Britsch-tusschenbestuur.

(2) Ook de Raden van justitie te *Amboina* en te *Macasser* oefenen eenige regtsmagt in revisie uit.

voorts omtrent opligting, stellionaat, misbruik van vertrouwen, enz., wettelijke bepalingen zijn vastgesteld.

In artikel één der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving, welke eene dadelijke voorziening vereischen, leest men:

„Het thans in *Nederlandsch-Indië* bestaande strafregt, zoo „ voor Europeanen en met deze gelijkgestelde personen, als „ voor de Inlanders en daarmede gelijkgestelde personen, zal „ voorloopig *op den tegenwoordigen voet* in werking blijven, „ behoudens de toepassing der strafbepalingen in de nieuwe „ wetgeving voorkomende, en van die, welke den inhoud uit- „ maken van het tegenwoordig besluit, door welke echter „ geene verandering wordt gemaakt in de strafbepalingen „ vervat in de wetboeken en andere wettelijke verordeningen „ voor de land- en zeemagt, dan alleen voor zooverre daar- „ bij uitdrukkelijk naar de algemeene strafwetten wordt ver- „ wezen."

Opmerkelijk is het, dat er eenige strijd schijnt te bestaan tusschen dit art. en art. 25, 3e lid, der algemeene bepalingen van wetgeving.

Volgens het eerstgemeld artikel immers wordt het *bestaande strafregt* gehandhaafd, hetwelk den Inlander slechts in zóó verre aan zijne eigene wetten en gewoonten onderworpen doet blijven, *als dezelve niet strijdig zijn met de algemeen erkende beginselen van regt*, en de bevelen en wetten van het Gouvernement.

Volgens het bedoeld 3de lid echter van art. 25 der algemeene bepalingen van wetgeving, behooren de Inlanders, en daarmede gelijkgestelde personen, onvoorwaardelijk naar de „ Inlandsche wetten gestraft te worden, wanneer het geene „ misdrijven of overtredingen geldt, ter zake waarvan zij aan „ de Europesche strafbepalingen zijn onderworpen."

Of die Inlandsche wetten strijdig zijn met algemeen erkende beginselen van regt, doet dus, volgens het laatstge-

meld artikel, niets ter zake, en het tegendeel is juist een hoofdbeginsel van het, tijdens de invoering der nieuwe wetgeving, bestaande strafregt.

Eene blijkbare antinomie. Het is echter uit andere artikelen even blijkbaar, dat de bedoeling des wetgevers geene andere kan geweest zijn, dan om wel degelijk het beginsel te handhaven, dat de toepassing van Inlandsche wetten steeds ondergeschikt zoude blijven aan algemeen erkende regtsbeginselen.

Zoo leest men in art. 11 dier algemeene bepalingen van wetgeving, dat behoudens de gevallen, in welke Inlanders, of met deze gelijkgestelde personen zich vrijwillig hebben onderworpen aan de Europesche bepalingen, betrekkelijk het burgerlijk en handelsregt, of waarin zoodanige of andere wettelijke bepalingen op hen toepasselijk zijn verklaard, ten aanzien van die personen van kracht blijven, en door den Inlandschen regter toegepast worden, derzelver godsdienstige wetten, volksinstellingen en gebruiken," *voor zoo ver die niet „ in strijd zijn met algemeen erkende beginselen van billijkheid „ en regtvaardigheid.*"

Men kan toch bezwaarlijk aannemen, dat de wetgever dit beginsel zoude hebben willen huldigen ten aanzien van het burgerlijk en handelsregt, en niet ten aanzien van het strafregt.

Zoo wordt ook bij art. 2 der bepalingen omtrent de invoering van- en den overgang tot de nieuwe wetgeving bepaaldelijk verklaard, dat de *bestaande strafwetgeving* voorloopig wordt in stand gehouden, overeenkomstig art. 1 van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving.

En die strafwetgeving is, voor zoo ver zij sedert 1816 is beschreven, te vinden in de Staatsbladen van N. I., waartoe thans ook behooren de met 1° Mei 1848 ingevoerde strafbepalingen, en voor zoover zij niet is beschreven, hoofd-

zakelijk in de regtspraak der regtbanken en van het Hoog-Geregtshof. (1)

Het strafregt, voor zoover het in de staatsbladen beschreven en ook toepasselijk is op Inlanders, is, in weerwil van dit laatste, bijna geheel op Europesche leest geschoeid, en betreft hoofdzakelijk de misdrijven van *valsche munterij* en hetgeen daarmede in verband staat, *verboden slavenhandel* en *mishandeling van slaven*, *vagebondage*, *zeeroverij* en daarmede in verband staande misdrijven, *landsdieverij*, en de reeds bovengenoemde misdrijven van *opligting*, *stellionaat* en *misbruik van vertrouwen* enz., omschreven in art. 29—34 van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving (2); voorts alle overtredingen van fiscale wetten en van pachtvoorwaarden.

Men ziet echter, dat tot dus verre de meeste misdrijven nog niet zijn omschreven, (3) en dat nog in vele opzigten de jurisprudentie de plaats eener positieve strafwetgeving moet innemen, in stede van zich tot de uitlegging en toepassing eener zoodanige te bepalen.

---

(1) Het is eene werkelijke studie om te leeren kennen, welke der bij vroegere statutaire bepalingen, tegen verschillende misdrijven en overtredingen, bedreigde straffen alsnog kunnen geacht worden van toepassing te zijn, te meer omdat daaromtrent de denkbeelden nog al uiteenloopen. Ook de gemelde Regulation van het Britsch tusschen-bestuur, van 1814, wordt, als nimmer ingetrokken, op goede gronden beweerd nog van toepassing te zijn, voor zoo ver die niet in strijd is met latere wettelijke bepalingen.

(2) Wij spreken hier opzettelijk niet van de bepalingen omtrent misdrijven, begaan ter gelegenheid van faillissement, als niet op Inlanders toepasselijk, zoolang zij niet zullen onderworpen zijn aan het Wetboek van koophandel.

(3) Eene nomenclatuur der misdrijven, waarvan, door Inlanders gepleegd zijnde, de kennisneming, behoudens het bepaalde bij de art. 129, No. 2, en 131 R. O., aan de regtbanken van omgang is opgedragen, vindt men in art. 105 R. O.

De *bestaande strafwetgeving* toch is, behoudens de aangewezen uitzonderingen, in stand gebleven, en, ik herhaal het, dezelve is, voor zoover zij niet is beschreven, bijna uitsluitend, ook met betrekking tot Inlanders, uit de jurisprudentie te leeren, die echter te weinig bekend is.

Deze overweging deed mij besluiten, om ook van vroegere jaren, en bepaaldelijk van 1819 af, eenige arresten van het Hoog-Geregtshof mede te deelen, waaruit ook thans nog, naar ik vermeen, eenig nut kan getrokken worden.

Men zal er eenige onder vinden, die meer de strafvordering, dan het strafregt betreffen, en handelen over materien, welke thans beschreven zijn. Ik heb deze echter niet willen achterhouden, omdat dezelve welligt kunnen bijdragen, om althans eenigermate te doen zien, hoedanig van den aanvang af het stelsel van revisie begrepen is, aan welk stelsel sedert 1° Mei 1848 zulk eene belangrijke uitbreiding gegeven is.

Men vergete vooral niet, bij de lezing dezer arresten, dat vroeger eene verzwaring der door den eersten opgelegde straf, aan den regter in revisie niet geoorloofd was.

Ik bejammer het, dat de verzameling, waaruit ik kan putten, niet grooter is. Ik vertrouw echter aan velen mijner lezers, met deze mededeeling, geen ondienst te zullen doen.

December 1848. Red.

1. ARREST VAN 9 APRIL 1819.

Zaak van Sodijo.

Die, bij het afweren van feitelijke beleedigingen aan zijne vrouw aangedaan, den beleediger door een toegebragten slag doodelijk treft, kan niet schuldig worden gehouden aan opzettelijken doodslag, doch slechts aan geene genoegzame voorzigtigheid in het afweren dier feitelijkheden.

In aanmerking nemende, dat de Javaan Pa Sagiema, die door den gecondemneerde is ter neder geslagen, op het oogenblik of onmiddelijk vóór het plegen van het feit, de huisvrouw van den gevangene dadelijke en gewelddadige beleedigingen aandeed;

Dat het in de twist zelve over deze beleedigingen, en om nieuwe, waarmede de gemelde vrouw bedreigd werd, voor te komen, is geweest, dat de gecondemneerde aan Pa Sagiema eenen slag heeft toegebragt, ten gevolge van welken hij is overleden;

Dat er alzoo bij den gecondemneerde geen opzet tot doodslag, of tot eenig ander misdrijf heeft plaats gehad, en dat in deze omstandigheden hij alleen schuldig kan gehouden worden aan geene genoegzame voorzigtigheid in het afweren der aangedane feitelijke beleedigingen;

In aanmerking nemende, dat een zevenjarig bannissement te zwaar behoort geacht te worden voor het misdrijf door den gecondemneerde gepleegd;

Is, met correctie van het vonnis, bepaald, dat de voorloopige detentie van den gecondemneerde hem tot straf zal worden aangerekend, en voorts gelast, dat hij dadelijk op vrije voeten zal worden gesteld.

2. ARREST VAN 21 APRIL 1819.

Zaak van Samina C. S.

Een misdadig voornemen tot diefstal, zonder begin van uitvoering, stelt geen misdrijf daar.

In aanmerking genomen zijnde, dat er ten processe wel blijkt, dat de gecondemneerden het voornemen gehad hebben, om met geweld te stelen, doch dat dit voornemen niet alleen geene uitvoering heeft gehad, maar van geene strafbare daad gevolgd is geweest, terwijl bovendien de mogelijkheid blijft bestaan, dat zij van hun voornemen zouden hebben afgezien;

Is verstaan, met vernietiging van het vonnis, de beklaagden van de tegen hen ingebragte beschuldiging te absolveren.

---

3. ARREST VAN 28 APRIL 1819.

Zaak van Resso Dongso.

Die gestolen goed, des bewust, heeft helpen vervoeren, nadat de misdaad begaan was, is geen socius criminis, doch wordt dit feit met eene buitengewone en mindere straf, dan de diefstal zelve, geboet.

In aanmerking nemende, dat uit de stukken van den processe niet blijkt, dat de gecondemneerde zoude zijn geweest zoodanige medehelper van de misdaad (socius criminis), die volgens regten als de dader zelf wordt gestraft, maar dat hij alleen, nadat de misdaad is begaan, het gestolene heeft helpen vervoeren, welk feit naar regten met eene buitengewone en mindere straf wordt geboet;

In aanmerking nemende enz.

4. ARREST VAN 17 MEI 1819.

Zaak van Pa Poetie C. S.

Op eene extra-judiciele bekentenis, door niets anders gestaafd, dan de inculpatie van éénen medebeschuldigde, mag geen acht worden geslagen.

In aanmerking nemende, dat zoo de bewijzen, tegen den eersten gevangene Pa Poetie aangevoerd, als geldig mogten worden aangemerkt, wel zoude blijken, dat hij zich heeft schuldig gemaakt aan dadelijke lastgeving tot moord, doch niet aan het plegen van den moord zelven;

In aanmerking nemende, dat dit bewijs echter niet als voldoende kan worden beschouwd, aangezien hetzelve alleenlijk bestaat in eene extra-judiciele confessie, waarop geen acht mag worden geslagen, en welke ook door de inculpatie van eenen enkelen medebeschuldigde niet kan worden bekrachtigd;

In aanmerking nemende enz.

---

5. ARREST VAN 26 MEI 1819.

Zaak van den Chinees Gouw Thauwko.

De getuigenis van den voorzitter (of het lid) eener regtbank, in eene zaak, waarvan hij tevens als regter kennis neemt, mag niet worden aangenomen.

Eene geheel op zich zelve staande bekentenis van een' beklaagde levert geen regterlijk bewijs op.

In aanmerking nemende, dat het eenige bewijs, dat in deze tegen den beschuldigde is aangevoerd, bestaat in een verhaal, hetwelk door den adsistent-resident, voorzitter van

het residentie-hof van het gebeurde is gegeven, en hetwelk op berigten steunende, buiten de teregtzitting ontvangen, niet vermogt te zijn aangenomen;

In aanmerking nemende, dat deze ongepaste getuigenis, door den regter zelven gegeven, niet aangenomen kunnende worden, de bekentenis van den beschuldigde moet beschouwd worden geheel op zich zelve te staan, zonder dat de misdaad van elders blijkt;

Is verstaan, met vernietiging van het vonnis, den beklaagde Gouw Thauwko van de tegen hem ingebragte beschuldiging te absolveren.

---

6. ARREST VAN 2 AUGUSTUS 1819.

Zaak van Singo Drono.

De omstandigheid, dat iemand geacht wordt een schadelijk voorwerp voor de openbare rust te zijn, kan geene aanleiding geven tot eene criminele veroordeeling.—Zoodanige veroordeeling kan alleen volgen op feiten, bij de wetten als misdaden bekend gesteld.

Gezien het vonnis, waarbij Singo Drono is verklaard te wezen een schadelijk voorwerp voor de rust, en dienvolgens gecondemneerd tot enz.

In aanmerking nemende, dat dit geen grond kan opleveren van eene criminele condemnatie, welke alleen kan volgen op feiten bij de wetten als misdaden bekend gesteld;

In aanmerking nemende, dat het opleggen van straf, ter zake dat iemand zoude zijn of schijnen een gevaarlijk voorwerp voor de rust, en andere diergelijke niets beduidende verklaringen, aanleiding zoude geven tot willekeur, en dat zulks bovendien strijdig is met alle gezonde beginselen van regt;

Is verstaan den beklaagde Singo Drono te absolveren enz.

7. ARREST VAN 22 SEPTEMBER 1819.

ZAAK VAN SOERA C. S.

Het maximum der straf op veediefstal niet boven tien jaren kettingslag te stellen. (1)

Overwegende, dat de statutaire wetten dezer landen op veediefstal, *met uitzondering van buffeldiefstal*, geene hoogere straf, dan kettingslag voor den tijd van tien jaren stellen, enz.

---

8. ARREST VAN 20 DECEMBER 1819.

ZAAK VAN SARIEMAN.

Een assessor (lid) eener regtbank, in eene zaak als getuige gehoord, kan geen regter zijn in die zelfde zaak. Weder als regter plaats nemende wordt de regtbank onbehoorlijk te zamen gesteld, mitsdien onbevoegd om uitspraak te doen en kan het door dezelve verrigte geenerlei gevolg erlangen. Vernietiging van een vonnis te dier zake, met last dat de zaak op nieuw zal worden gebragt voor eene regtbank van omgang.

Overwegende, dat de assessor bij de regtbank van omgangen, de demang TIRTO KOESOEMO, wel vermogt te worden gehoord als getuige, doch dat hij daartoe geadmitteerd wordende, de plaats van regter niet meer konde bekleeden, waarin hij over de waarde zijner eigene verklaring

---

(1) Zie de noot bij no. 10.

zoude moeten oordeelen, en bovendien niet meer als onpartijdig konde worden beschouwd;

Overwegende, dat uithoofde de genoemde assessor in deze als zoodanig geene zitting mogt nemen, de regtbank van ommegangen niet te zamen is gesteld geweest volgens art. 139 van het reglement op de regtsvordering onder den inlander *(van 1819)*, en alzoo onbevoegd is geweest uitspraak te doen, zoodat al hetgeen door dezelve is verrigt geenerlei gevolg kan erlangen;

Is verstaan het voorschreven vonnis te vernietigen, met last dat de zaak op nieuw zal worden gebragt voor eene regtbank van ommegangen enz.

---

9. ARREST VAN 28 JUNIJ 1820.

Zaak van Kadio C. S.

Een voorzitter of lid eener regtbank, te wiens nadeele een diefstal is gepleegd, kan niet als regter van die zaak kennis nemen, zelfs al treedt hij niet als getuige op.

Overwegende, dat het eerste vereischte, hetwelk in eenen regter wordt gevorderd, is onpartijdigheid;

Dat deze onpartijdigheid niet mag verondersteld worden te bestaan bij dengene, die zelf belang in de zaak heeft, welke het onderwerp van een regtsgeding uitmaakt;

Overwegende, dat de resident van *Kadoe* in deze de bestolen persoon zijnde en alzoo belang hebbende in de zaak, geen zitting in den landraad had behooren te nemen;

Dat, wel is waar, de landraad in deze uitspraak moest doen omtrent eene publieke actie, welke afgescheiden is van het belang der private of civiele partij, doch dat deze uitspraak mede ten gevolge hebbende eene beschikking over

het gestolene, de resident, die op dat gestolene aanspraak maakt, beschouwd moet worden als regter in zijne eigene zaak, wanneer hij daarin beslist;

Overwegende, dat door deze handeling de instructie der zaak ook geheel onvolledig heeft plaats gehad, vermits de bestolene, die als de eerste getuige ten processe behoorde voortekomen, zelf als regter gefungeerd hebbende, niet als getuige is kunnen gehoord worden;

Is verstaan de vonnissen tegen KADIO C. S. gewezen te vernietigen, met last dat de gevangenen op nieuw voor den landraad te KADOE zullen worden teregtgesteld, waarbij alsdan de resident geene zitting zal nemen.

---

10. ARREST VAN 23 AUGUSTUS 1820.

ZAAK VAN SINGO MERTO C. S.

Buffel en veedieſte arbitrair gestraft (cfr. no. 7).

Overwegende, dat tot nog toe in het algemeen op *Java* de misdaad van buffel en veedieſte arbitrair en naar discretie des regters wordt gestraft, enz. (1)

---

(1) Het is mij niet gebleken, of deze veroordeeling boven de 10-jaren kettingarbeid, of kettingslag, zooals men het vroeger noemde, geweest zij, maar uit de sub no. 7 en 10 medegedeelde overwegingen zal reeds genoegzaam blijken, dat men het in het Hof niet eens was, omtrent de wijze, waarop veedieſte, waarvan buffel-diefstal nog onderscheiden werd, moest gestraft worden. Hierdoor wordt ook bevestigd hetgene door mij in de noot 1 op pag. 284 werd aangeteekend. De diverse bepalingen op den veediefstal zal ik hier opgeven. Bij plakaten van 17 April 1730 en 13 December 1754, (gelijk mede in § 6 van het hoofddeel „straatschenderij" der N. B. statuten), werd de buffeldieverij bedreigd met geeseling, brandmerk en bannissement voor *tien* jaren. Bij art. 18 van de Publicatie van 31 December 1778 is deze straf bepaald op 25, in stede van 10 jaren; doch bij Publicatie van 26 Junij 1801 is die wet verzacht, zoodanig dat, „nithoofde van mitigerende omstandigheden," ook eene mindere straf kan worden opgelegd.

11. ARREST VAN 13 SEPTEMBER 1820.

ZAAK VAN DEN LOERAH PROIJO WONGSO.

Beschuldiging van landsdieverij. Om een dessahoofd daaraan schuldig te verklaren is het niet genoeg, dat blijke, dat zoodanig hoofd in gebreke is gebleven in het overbrengen van het door hem ontvangene, binnen den bepaalden tijd, bij den onder-kollekteur, doch behoort daarenboven bewezen te worden, dat hij de ontvangen gelden heeft vervreemd of tot eigen gebruik aangewend. Besluit van 14 Januarij 1819 no. 1 (S. B. no. 3), houdende provisionele bepalingen nopens den aanslag en invordering der landrenten.

In aanmerking nemende, dat bij art. 24 van het besluit hunner Excellentien, de Commissarissen-Generaal over N. I., van 14 Januarij 1819, no. 1, is bepaald: „de hoofden der „dessa's zullen het door hen ontvangene binnen zekeren „plaatselijk te bepalen tijd bij den onder-kollekteur moeten „overbrengen; — deze hieromtrent in gebreke blijvende, zul„len dadelijk worden afgezet, terwijl zij, die de bij hen „ontvangene gelden vervreemden of tot eigen gebruik bezi„gen, als landsdieven zullen worden gestraft."

Overwegende, dat wel blijkt, dat de gecondemneerde nalatig is geweest in de door hem ontvangene sommen binnen den hem voorgeschreven tijd bij den onder-kollekteur overtebrengen, doch dat niet voor bewezen kan gehouden worden, dat hij die gelden heeft vervreemd of tot eigen gebruik aangewend;

Overwegende, dat alzoo met het schuldig verklaren van den gevangene aan het spolieren van Gouvernements gelden, de feiten te veel bezwaard zijn en de straf te hoog is gesteld;

Is verstaan het voorschreven vonnis te corrigeren, en den

voornoemden PROJO WONGSO te condemneren, om als loerah van de dessa *Kawal Kilen* te worden afgezet, alsmede tot de behoorlijke verantwoording aan den onder-kollekteur van de door hem ontvangen en niet verantwoorde *f* 119,— cum expensis; met last dat dezelve dadelijk uit zijne detentie zal worden ontslagen.

---

12. ARREST VAN 15 SEPTEMBER 1820.

ZAAK VAN SODIETO.

Die anderen niet blootelijk raad geeft, maar tot diefstal ten zijnen voordeele aanzet, maakt zich medepligtig aan het dientengevolge gepleegd strafbaar feit.

Overwegende, dat SODIETO niet strafbaar is wegens het geven van raad om te stelen, zijnde zulks op zich zelf geene misdaad, maar wel wegens het aanzetten van anderen om te zijnen voordeele te stelen, doende deze laatste omstandigheid te dezen het bloote raadgeven om te delinqueren in compliciteit veranderen, etc.

---

13. ARREST VAN 29 SEPTEMBER 1820.

ZAAK VAN SING SIANG.

Een diefstal, door een kleinzoon ten nadeele zijner grootmoeder gepleegd, kan niet als misdaad worden aangemerkt.

Overwegende, dat de ontvreemding van eenig geld, door den beschuldigde gepleegd aan deszelfs grootmoeder, niet als eene misdaad kan worden aangemerkt of als zoodanig gestraft, maar op het hoogste slechts eene correctie kan ten gevolge hebben;

Is verstaan het voorschreven vonnis te corrigeren, en den gevangene te condemneren, om alsnog voor den tijd van ééne maand geconfineerd te blijven, gerekend van den dag van heden.

---

14. ARREST VAN 6 OCTOBER 1820.

Zaak van Reinier M . . .

Opzettelijke verwonding, door een Europeaan gepleegd, met bannissement buiten N. I. gestraft.

Gezien het door den raad van justitie te *Soerabaija*, op den 26sten Augustus jl., geslagen vonnis, waarbij Reinier M . . ., ter zake van opzettelijke verwonding, wordt gecondemneerd, om gedurende den tijd van zes eerstkomende en achtereenvolgende maanden in de boeijen geconfineerd te blijven, en daarna levenslang te worden verbannen uit Zijner Majesteits bezittingen in *Indie*, en naar *Nederland* te worden opgezonden, met verbod om immer ofte ooit in dezelve terug te komen, sub poene van zwaardere straffe, cum expensis;

Overwegende, dat het voorschreven vonnis niet vatbaar is voor eene exacte executie, aangezien het niet te berekenen is, dat er juist bij de expiratie van zes maanden confinement, waartoe de gevangene is veroordeeld, gelegenheid zal zijn, om denzelven naar *Nederland* te verzenden;

Overwegende alzoo, dat alhoewel de gevangene niet geacht kan worden met het tegen hem gewezen vonnis te zijn bezwaard, het doelmatiger ware geweest denzelven te condemneren tot bannissement uit Zijner Majesteits bezittingen in *Indie*, onder bepaling, dat hij in de boeijen zoude blijven geconfineerd, tot dat er gelegenheid voor zijne verzending naar *Nederland* zoude zijn.

15. ARREST VAN 15 NOVEMBER 1820.

Zaak van Dulganie C. S.

Het clandestien slagten van een buffel kan niet als bewijs van diefstal gelden, wanneer niet van elders blijkt, dat werkelijk een buffel is gestolen geworden.

Overwegende, dat ofschoon ten processe wel blijkt, dat de gecondemneerden zich hebben schuldig gemaakt aan het clandestien slagten van eenen buffel, als hebbende zulks op eene ongewone plaats en eenen onvoegzamen tijd gedaan, met verduistering van den kop, in stede van dien, volgens de gewoonte, eenige uren op den bazaar ten toon te stellen, er echter geene overtuiging bestaat, dat de geslagte buffel werkelijk is gestolen geworden, hetwelk in de eerste plaats moest bewezen zijn;

Is verstaan enz.

---

16. ARREST VAN 15 JANUARIJ 1821.

Zaak van Toresso.

Een last om te trouwen kan niet als straf ten criminele worden opgelegd.

Overwegende, dat een last om te trouwen niet kan worden beschouwd als eene straf, welke bij crimineel vonnis kan worden opgelegd, enz.

---

17. ARREST VAN 7 FEBRUARIJ 1821.

Zaak van de vrouw Miena.

Vrouwen niet tot kettingarbeid te verwijzen.

Overwegende, dat hoezeer nergens bepaald is, dat geene vrouwen kettingarbeid zullen ondergaan, deze straf echter

geacht kan worden boven derzelver kracht te gaan, en bij gevolg te behooren tot de wreede straffen, die volgens art. 120 van het reglement van strafvordering onder den inlander niet mogen worden opgelegd, enz.

---

18. ARREST VAN 9 MAART 1821.

Zaak van Wiera Goena C. S.

Het toedienen van voor de gezondheid nadeelige bestanddeelen of kruiden, zelfs zonder eenig doel tot vergiftiging, doch onder voorwendsel van daardoor den dader eener gepleegde misdaad te kunnen ontdekken, is strafbaar.
Ook het toelaten daarvan.

Overwegende, dat Wiera Goena, hoezeer zonder doel tot vergiftiging, evenwel niet alleen verregaande onvoorzigtig heeft gehandeld met het toedienen van middelen, voor welker aanwending hij zelf schijnt beducht geweest te zijn, maar bovendien zich heeft schuldig gemaakt aan bedrog, door het voorgeven van, door middel van kruiden, den dader eener gepleegde misdaad te kunnen ontdekken;

Overwegende, dat hij deswege strafwaardig is, en dat de Chinees Sam Taij, als het toedienen van de gemelde middelen verzocht en toegelaten hebbende, deel aan deszelfs onvoorzigtigheid heeft gehad;

Is verstaan de vonnissen tegen Wiera Goena en Sam Samtaij te corrigeren, en ter zake voorschreven, den eerstgenoemde te condemneren tot één jaar kettingarbeid, en den tweede tot twee maanden gevangenis, c. e.

---

19. ARREST VAN 18 MEI 1821.

ZAAK VAN DE LIJFEIGENE MOEIJ.

De mishandeling door eene moeder van haar kind, welke den dood van het laatste heeft ten gevolge gehad, stelt niet onvoorwaardelijk het misdrijf van kindermoord daar, wordende hiertoe vereischt het bewijs, dat het opzet bij dezelve bestaan hebbe, om haar kind van het leven te berooven.

Overwegende, dat er ten processe geen blijk te vinden is, dat de gevangene het opzet zoude gehad hebben haar kind van het leven te berooven, en dat gevolgelijk, naar het inzien van het Hof, de gevangene had behooren te zijn schuldig verklaard aan mishandeling van haar kind, welke bij toeval den dood van hetzelve ten gevolge heeft gehad (in stede van aan kindermoord);

Is verstaan het vonnis te corrigeren en de gevangene MOEIJ te condemneren tot geeseling en vijf jaren confinement.

---

20. ARREST VAN 9 NOVEMBER 1821.

ZAAK VAN SOERA.

Het in het bezit hebben van gestolen goed, zonder de regtmatigheid van dat bezit te kunnen aantoonen, levert op zich zelf wel eene hevige praesumtie op, doch geen volkomen bewijs van schuld, ten zij door andere bijkomende bewijsmiddelen gesterkt.

In aanmerking nemende, dat de misdaad van diefstal, waaraan de gecondemneerde is schuldig verklaard, in geenen deele is bewezen, daar toch het in bezit hebben van gestolen goed, zonder het onschuldige daarvan te kunnen

aantoonen, wel op zich zelf eene hevige praesumtie daarstelt, doch in allen gevalle door andere bewijzen dient gesterkt te worden, om genoegzamen grond tot eene veroordeeling opteleveren, enz.

---

21. ARREST VAN 22 MAART 1822.

Zaak van Pariedan C. S.

Hongersnood is eene mitigerende omstandigheid, bij het plegen van diefstal van levensmiddelen, doch kan zulks niet tot geheele absolutie leiden.

In aanmerking nemende, dat er genoegzame overtuiging bestaat, dat de negentien voornoemde gevangenen de misdaad van roof van 8 pedatti's met rijst beladen, uit hongersnood, voor hen en de hunnen hebben gepleegd, hoedanige omstandigheid in regten altijd mitigerende is, zoo dezelve al niet tot eene geheele absolutie kan aanleiding geven, en dat alzoo ten aanzien dezer gevangenen de feiten te veel zijn bezwaard en de straf te hoog gesteld is, enz.

---

22. ARREST VAN 23 MAART 1822.

Zaak van Noijo Dongso.

Het toebrengen van wonden, twee dagen later gevolgd door den dood van den verwonde, kan, wanneer geene overtuiging bestaat, dat die wonden per se letaal zijn geweest, geene schuldig verklaring aan moord ten gevolge hebben.

In aanmerking nemende, dat er geene overtuiging bestaat, dat de wonden, door den gevangene Noijo Dongso aan Nollo Troeno toegebragt, en aan de gevolgen van

welke deze, twee dagen na die bekomen te hebben, is overleden, per se letaal zijn geweest, en de gevangene alzoo eerder moet schuldig gehouden worden aan gepleegde zware verwonding, waarop de dood gevolgd is, zonder dat de directe oorzaak daarvan is bekend geworden, dan aan de misdaad van doodslagers.

---

23. ARREST VAN 17 APRIL 1822.

Zaak van Soerah C. S.

Eene vrouw, die door haren man gepleegde misdadige handelingen ex post facto ontdekt en verzwijgt, maakt zich aan geen misdrijf schuldig.

In aanmerking nemende, dat eene vrouw zich niet schuldig maakt aan de misdaad van verheeling, wanneer zij ex post facto het misdadig gedrag van haren man ontdekt en verzwijgt, en dat daarenboven de gecondemneerde vrouw dadelijk, bij de eerste ondervraging, de schuld van haren man heeft beleden;

Overwegende, dat alzoo te haren opzigte geen misdrijf consteert etc.

---

24. ARREST VAN 17 JULIJ 1822.

Zaak van Kahar.

Die, een man bij zijne bruid vindende te bed liggen, den eersten om het leven brengt, de tweede zwaar verwondt, moet geacht worden eene regtmatige reden van droefheid en gramschap gehad te hebben, en mitsdien die feiten onder zeer verligtende omstandigheden te hebben gepleegd.

Gezien hebbende het vonnis, waarbij Kahar, ter zake van den Javaan Jassan, ook genaamd Kadoel, vele en

zware wonden te hebben toegebragt, aan de gevolgen van welke deze is overleden, alsmede van gepleegde verwonding aan de Javaansche vrouw SARINA, welke zijne bruid was, en die hij met den voornoemden JASSAN te bedde vond liggen, wordt gecondemneerd tot 10 jaren bannissement in den ketting, enz.

Overwegende, dat de betrekking, waarin de beklaagde tot de vrouw SARINA stond, eene reden tot regtmatige droefheid en gramschap oplevert, en aldus dit als eene zeer verligtende omstandigheid in zijn voordeel in aanmerking komende, de straf te veel is bezwaard;

Is verstaan het vonnis gewezen tegen KAHAR te corrigeren, en den gevangene te condemneren tot twee jaren dwangarbeid (buiten den ketting), voor den kost zonder loon.

(Vervolg hierna).

Ik laat hier nog eenige woorden volgen, naar aanleiding van het gezegde op pag. 280, met betrekking vooral tot het Mahomedaansch regt. (Zie de noot op die pag., welke naar het slot verwijst.)

Ik wil niet beweren, dat het aldaar aangeteekende de zuivere leer van den Koran is, veel minder dat verlichte Mahomedanen dien op de gemelde wijze interpreteren, doch het zijn de panghoeloe's of priesters, die bij de zittingen der landraden in hun advijs worden gehoord, waarvan in de processen-verbaal dier teregtzittingen aanteekening wordt gehouden, dewelke zulks als hun gevoelen opgeven. Het komt mij, bij ondervinding sprekende, niet gewaagd voor te stellen, dat de meeste leken en zelfs vele panghoeloe's eigenlijk niet weten tot welke der vier Mahomedaansche

secten zij behooren, of dat er, buiten den Koran, nog andere bronnen zijn van Mahomedaansch regt, bij de Turken en eenige Arabieren in hoog aanzien. Doch hoe dit zij, het zoude, zelfs bij de beste voorlichting van de kundigste Mahomedaansche priesters en wetgeleerden, toch nog, om de vroeger opgegevene redenen, hoogst moeijelijk vallen, in zaken van publiek regt, als strafzaken, zoodanige voorlichting onvoorwaardelijk te volgen. Noodwendig zoude zulks tot de grootste ongelijkheid in de bestraffing der misdrijven aanleiding geven, daar op *Java* en *Madura*, om niet van de buitenbezittingen te spreken, de regtbanken van omgang in de 4 afdeelingen op niet minder dan 56 plaatsen teregtzitting houden, en op niet minder dan 62 plaatsen landraden gevestigd zijn, terwijl bij het Hoog-Geregtshof in revisie geene advijseuren worden geraadpleegd.

Het is mij niet onbelangrijk voorgekomen het gevoelen van den Maarschalk en Gouverneur-Generaal *Daendels*, nopens de toepassing van inlandsche begrippen in strafzaken, hier medetedeelen, zoo als hetzelve is ontwikkeld in eene missive van Z. E. aan den prefect van *Japara*, de dato 13 van Wintermaand 1809 (zie IIde stuk der Bijlagen tot het werk „Staat der N. O. I. bezittingen enz.", onder de *organique stukken*, afdeeling *Batavia*, rubriek *Hooge Raad van justitie en justitieele zaken*, no. 35).

Het extract dier missive, in de bedoelde Bijlagen medegedeeld, luidt:

„Ik heb te meer moeten regretteren deze énorme mis-
„slagen bij ged. vonnissen aantetreffen, daar dezelve, zoo
„niet alle, ten minste voor het grootste gedeelte hadden
„kunnen zijn voorgekomen, indien UEd. gevolgd had de
„voorschriften der instructie voor het landgeregt der Batavia-
„sche ommelanden, welke u opzettelijk tot dat einde was
„toegezonden, en zich verder gedragen naar mijne gemani-

„ festeerde intentie omtrent de applicatie der inlandsche
„ wetten, *die nimmer zoo ver gaan kan, dat daardoor de*
„ *principes van algemeene veiligheid, of het stelsel van ge-*
„ *lijk regt voor alle ingezetenen in lijfstraffelijke zaken, zou*
„ *mogen worden gekwetst*, door welke afwijkingen ik alsnu
„ verpligt worde de boven ged. vonnissen te casseren, ge-
„ lijk ik dezelve casseer bij deze, en aan UEd. laat retour-
„ neren, met last aan het landgeregt te *Japara*, om daarin
„ op nieuw, volgens den eisch van het regt en der wetten,
„ te sententieren, waarbij het landgeregt zorgvuldig zal
„ moeten in het oog houden, dat de in de vorige periode
„ geclassificeerde misdaden niet naar de inlandsche wetten
„ kunnen worden gestraft, als attentaten zijnde op de pu-
„ blieke veiligheid, waarvan de beschemering en vindicatie
„ voor Europees, Chinees en Inlander gelijk moet zijn, en
„ de hoogheid rakende van het Gouvernement, aan geen in-
„ vloed of beslissing van, aan ons vreemde, wetten kan we-
„ zen gesubmitteerd; kunnende de inlandsche wetten *alleen*
„ gelden in zaken, die de huwelijken, godsdienst-plegtigheden
„ of andere objecten, in een direct verband staande met de
„ zeden en gewoonten der Javanen, concerneren, dan wel
„ disputen, uit haat en nijd van Javanen tot Javanen, die
„ tot doodslag overgaan, *zonder van roof vergezeld te zijn*,
„ om welke onderscheiding des te beter te observeren, ik
„ gedétermineerd ben, om de cognitie over zaken, die onder
„ de Hollandsche wetgeving vallen, te demanderen aan den
„ prefect en twee assessoren, uit de burgers of andere
„ Europesche geëmploijeerden op de prefecturen te kiezen,
„ en eenlijk aan de landgeregten de beslissing overtelaten
„ van de inlandsche geschillen, die ten gevolge van het hier-
„ boven ontvouwde principe, naar de inlandsche wetten
„ zullen kunnen worden getermineerd, edoch hetwelk voor
„ alsnog niet kan worden ingevoerd, voor dat de Hooge Raad
„ van justitie de daartoe vereischte instructien zal hebben

„ in gereedheid gebragt, die ik echter dagelijks van gemelden „ Raad verwachte."

Men zie voorts, omtrent het punt der toepassing van inlandsche wetten *in burgerlijke zaken*, art. 135 van het reglement op de policie en de regtspleging onder den Inlander van 1819, - art. 13 van het reglement op de verpligting, titels en rangen der regenten op het eiland *Java* (S. B. 1820 no. 22) - art. 2 der publicatie van 13 December 1825 (S. B. no. 42), - de resolutie van 20 Junij 1832 no. 7 (S. B. no .29), en de resolutie van 7 December 1835 no. 6 (S. B. no. 58), alle welke wettelijke verordeningen klaarblijkelijk hebben geleid tot die in de nieuwe wetgeving omtrent deze materie voorkomende.

RED.

BUITENLANDSCHE REGTZAKEN.

Het is niet ondoelmatig voorgekomen het ondervolgend arrest van het Hof van cassatie van België medededeelen, als handelende over regtsvragen, welke zich ook hier dagelijks kunnen voordoen, bij het groot aantal suikerfabrijken, dat met hijpotheken bezwaard is, en ten dienste van welke jaarlijks voor aanzienlijke sommen aan werktuigen worden verkocht, die aanvankelijk roerende goederen, evenwel door bestemming onroerend worden.

Zie hier de zaak, zoo als wij die overnemen uit het weekblad v. h. R. no. 1055.

PRIVILEGIE. — VERKOOPER. — ONROEREND GOED DOOR BESTEMMING.

De niet betaalde verkooper van roerende goederen behoudt zijn privilegie, in weerwil dat de kooper die voorwerpen door bestemming onroerend maakt.

Dit privilegie gaat boven de hypotheek, die later is ingeschreven, op het onroerend goed, waaraan de verkochte roerende goederen verbonden zijn.

Visschers, tegen Derosne en Cail.

(Zie ook de zaak in *Weekb.* N°. 1052.)

Derosne en Cail hadden van 1838 tot 1840 werktuigen verkocht aan de suiker-raffinaderij Bosch, Michiels en Comp.

Deze werktuigen werden door de koopers aan hunne werkplaats wezenlijk verbonden.

Op 31 Maart 1841 leenen Bosch en Comp. van Visschers 50,000 franken, en geven hem tot pand de raffinaderij met toebehooren, en bij name de nog niet betaalde werktuigen.

Daar het met de maatschappij Bosch niet vooruitging, hebben de niet betaalde verkoopers Derosne en Cail het voorregt van art. 2102, No. 4, C. C. ingeroepen.

Hiertegen verzet door de hypothecaire schuldeischers.

Vonnis der Regtbank van *Luik* van 14 Aug. 1845, waarbij het ingeroepen voorregt wordt toegestaan.

Michiels komt daarvan in appel; het Hof van *Luik*, de motieven des eersten regters aannemende, bevestigt op den 24 April 1847 het vonnis.

Voorziening in cassatie, uit hoofde van verkeerde toepassing van art. 2102, No. 4 C. C., 593 C. de Proc. Civ. en schending van art. 1583, 544, 524, 525, 2118, 2114 en 2180 C. C.

Mr. Sanfourche-Laporte heeft het systeem der voorziening beknoptelijk vervat in deze woorden:

« Feiten: Het staat vast, dat de werktuigen en gereedschappen, die het onderwerp van dit geschil uitmaken, door de maatschappij Bosch, Michiels en Comp. gekocht en door de verweerders in cassatie verkocht en geleverd werden, om, zoo als geschied is, aan de gebouwen der fabriek, die deze societeit te *Visé* oprigtte, verbonden te worden.

Regtsmiddelen: Genoemde voorwerpen, die uit hunnen aard roerend zijn, werden door deze incorporatie onroerend door bestemming (art. 524 en 525 C. C.), en, bij gevolg, vatbaar voor hypotheek (art. 2118).

Door den verkoop, waarin de verweerders hebben toegestemd, had de maatschappij den eigendom dier voorwerpen ten opzigte der verkoopers regtens verkregen (art. 1583);

dienvolgens hadden de nieuwe eigenaars, bij ontstentenis van eene daarmede strijdige wet of reglement, het regt bezeten, het genot van en de meest volstrekte beschikking over die goederen te hebben (art. 544), en alzoo mogten zij die verbinden voor de betaling der obligatiën, in welke zij ten voordeele van Visschers en Comp, eischers in cassatie, hadden toegestemd (art. 2114).

Het voorregt, dat art. 2102, No. 4, C. C., aan den verkooper van onbetaalde roerende goederen toekent, kan uitsluitend uitgeoefend worden op hetgeen roerend is, omdat de privilegiën, bij art. 2101 gegeven, de éénige zijn, die op roerende en onroerende goederen betrekking hebben, en slechts voor zoover de kooper er niet over beschikt heeft.

Derhalve waren de verweerders noch ontvankelijk noch gegrond, om het voorregt van art. 2102 uit te oefenen ten prejudice der hypotheken, die door de eischers op de fabriek van *Visé* verkregen waren:

1°. omdat, daar de door hen verkochte voorwerpen onroerend waren geworden, het privilegie, dat van regtswege slechts op het roerend goed is toegekend, ze niet kon treffen;

2°. omdat, *in thesi generali*, hypotheek niet bij gevolgtrekking op onroerende goederen kleeft, en, in specie, geen regt van gevolg aan het privilegie van art. 2102, No. 4 verbonden is: dat inderdaad dit privilegie slechts kan uitgeoefend worden, voor zoover de voorwerpen, die roerend gebleven zijn, zich nog in bezit van den kooper bevinden, hetgeen insluit, dat hij het regt had er over te beschikken; dat dit bevestigd wordt door de 2de alinea van No. 4 van hetzelfde art. 2102, naar luid waarvan de verkooper, zonder termijn, tegen gereede betaling, die zich niet op de eerlijkheid des koopers verlaten heeft, het regt van gevolg niet, door reivindicatie, kan uitoefenen, dan alleen ingeval «de reivindicatie geschiede binnen acht dagen na de levering, en de goederen zich bevinden in denzelfden staat, waarin zij geleverd zijn.» Waar-

uit *a fortiori* volgt, dat de verkooper op termijn, die vertrouwen heeft gesteld in het crediet en de eerlijkheid des koopers, het regt van gevolg niet kan hebben.

Dat regt kan, uitsluitend, aanspraak geven om tegen handelingen, die overigens ten voordeele van een derde wettig zijn toegestaan, zoo als hier het geval is, op te komen; alzoo waren de verweerders in cassatie, die onder geen opzigt het bedoelde regt hadden, inderdaad noch ontvankelijk noch gegrond in hunne vordering, tot uitoefening van een regt van voorrang ten nadeele der hypotheken van de eischers; en het bestreden arrest heeft, door het tegendeel te beweren, eene verkeerde uitlegging en toepassing gegeven aan art. 2102, No. 4, C. C., en de vele teksten geschonden, die de hypothecaire regten der eischers beschermen, die bijgebragt zijn en ten grondslag aan de voorziening strekken.»

Het Hof heeft op den 11 Februarij 1848 uitspraak gedaan als volgt:

ARREST.

Het Hof, gehoord het rapport van den raadsheer Fernelmont en op de conclusien van den adv.-gen. Delebecque,

Op het éénig middel tot cassatie, bestaande in verkeerde toepassing van art. 2102, No. 4, C. C., verkeerde toepassing en schending van art. 593 C. de Proc. Civ. en schending der art. 1583, 544, 524, 525, 2118, 2114 en 2180 C. C.:

Overwegende, dat art. 2102, No. 4, C. C., den koopprijs van onbetaalde roerende goederen rangschikt onder de geprivilegeerde inschulden op zekere roerende goederen; dat dit privilegie bestaat, zoolang de goederen in het bezit des schuldenaars zijn, en dat geene wettelijke bepaling hoe ook genaamd als oorzaak van vernietiging van het privilegie beschouwt de daad van den eigenaar, die, op de eene of an-

dere der bij de art. 524 en 525 C. C. vastgestelde wijzen, ze onroerend door bestemming heeft gemaakt;

O., dat, indien het verbinden van roerende goederen aan een onroerend goed het privilegie doet vervallen, waaraan zij verbonden zijn, dit geschiedt, omdat men deze voorwerpen door de daad dezer incorporatie moet beschouwen als niet meer in hunne individualiteit te bestaan, hetgeen plaats vindt in het geval der L. 18, § 3, ff *de pignoratitia actione*, waar het verkochte hout voor den bouw van een schip gebruikt is: dat, in dit geval, het privilegie inderdaad alleen vervallen is, omdat het niet langer heeft kunnen bestaan dan de voorwerpen, waarop het gevestigd was;

O., dat *in casu* niets dergelijks heeft plaats gehad; dat het aangevallen arrest integendeel *in facto* vaststelt, dat de werktuigen en gereedschappen, die door de verweerders in cassatie aan de maatschappij Bosch, Michiels en Comp. en door deze maatschappij aan hare suiker-raffinaderij verbonden zijn, het voorwerp hebben uitgemaakt van een executoriaal beslag, ten verzoeke der genoemde verweerders; dat dit beslag goed en van waarde verklaard is bij vonnis der Regtbank van *Luik*, dd. 8 Junij 1844, en dat de in beslag genomen werktuigen en gereedschappen elk afzonderlijk in koop zijn aangeboden en verkocht als roerende goederen; waaruit volgt, dat zij een van het onroerend goed, waaraan zij waren verbonden geweest, afgescheiden bestaan behouden hebben, en, bijgevolg, niet hebben opgehouden aan het privilegie der verkoopers verbonden te zijn;

O., dat de wetgever het immobiliseren door bestemming van onbetaalde roerende goederen zoo weinig beschouwd heeft als oorzaak van vernietiging van het privilegie des verkoopers, dat hij, bij art. 593 C. de Proc. Civ., ze ten zijnen opzigte blijft als roerend beschouwen, en hem magtigt, die als zoodanig in executoriaal beslag te nemen, en dat het uit de opmerkingen der sectie van wetgeving van het tribu-

naat op dat artikel blijkt, dat de verkooper, juist omdat hij even als de fabriekant zijn voorregt op die voorwerpen behoudt, gemagtigd werd ze als roerende goederen in beslag te nemen;

O., dat het hypotheek, door de maatschappij Bosch, Michiels en Comp. gegeven ten voordeele der eischers in cassatie op de suikerfabriek en de werktuigen en gereedschappen in quaestie, die onroerend zijn geworden door bestemming, niet van onwaarde is verklaard door het bestreden arrest; dat het arrest zich bepaald heeft bij de beschouwing, dat het privilegie der verweerders in cassatie, dat van vroegere dagteekening is, daarop voorrang heeft, en dat het daarin de juiste toepassing heeft gemaakt van art. 2095 C. C;

O., dat uit het voorgaande volgt, dat het aangevallen arrest geene enkele der wets-bepalingen, die tot ondersteuning der voorziening in cassatie zijn ingeroepen, heeft overtreden;

Verwerpt enz.

ERRATUM.

In no. 3 pag. 181 van dit Tijdschrift, boven aan, zijn de volgende woorden weggelaten: „1% op de overname van goederen, bescheiden, titels en effecten."

---

zoon of die deficierende, onder de oudste van het mannelijk oir van haren overleeden man, al is het dat zij weduwen blijven zonder kinderen.

---

(1) Deze verzameling is in der tijd bijeengebragt door den secretaris van schepenen PIETER HARSTEEN, en van aanteekeningen voorzien door den Heer Raad van Indië REINIER DE KLERK, later Gouverneur-generaal van 1777—1780. Taal en stijl hebben wij gemeend onveranderd te moeten laten.

Red.

naat op dat artikel blijkt, dat de verkooper, juist omdat

CHINEESCH REGT. (1)

MANNEN EN VROUWEN EN DERZELVER ONDERSCHEIJD.

Art. 1.

De oudste van het mannelijk oir in de famielie is altoos de voornaamste en na hem de volgende oudste zoon, hebbende de directie over alles. Ongetrouwde vrouwen, hoe bejaard, staan onder de magt van de vaders, getrouwt zijnde onder haar man, die er een volkomen gebied over heeft.

Art. 2.

Weduwen zijn onder de directie van haar meerderjarige zoon of die deficierende, onder de oudste van het mannelijk oir van haren overleeden man, al is het dat zij weduwen blijven zonder kinderen.

(1) Deze verzameling is in der tijd bijeengebragt door den secretaris van schepenen Pieter Haksteen, en van aanteekeningen voorzien door den Heer Raad van Indië Reijnier de Klerk, later Gouverneur-generaal van 1777—1780. Taal en stijl hebben wij gemeend onveranderd te moeten laten.

Red.

ART. 3.

De weduwen mogen geene effecten van den boedel veraliëneeren, als met voorkennis en toestemming van den oudsten uit het mannelijk oir, want het aan des overleden mans vrunden blijft om een of meer soonen te adopteeren, die alsdan in de goederen van den overleedene gesteld worden.

ART. 4.

De getrouwde vrouwen moogen over niets disponeeren of handel drijven. Het dependeerd alles van den man; tot haare aangebragte juweelen vermag hij te verkoopen of doorbrengen, schoon 't laatste niet sonder veel debatten en tegenkanting van de vrouw geëxecuteerd word.

Conform antwoord van den capitain der Chineezen en vier luitenants van die natie voor Heeren scheepenen op den 23 May 1733 gedaan, vide Art. 1, werd den man door het huwelijk voogt van zijn vrouwen, uit dien hoofde heeft hij ook de magt en faculteyt om dus te raade werdende alle haare in eigendom toebehoorende zoo vaste als losse goederen te mogen belasten of beswaren, dan wel verkoopen, zonder dat de vrouw haar daar teegen opposeeren mag.

MAAGSCHAP. — WETTIG OF ONWETTIG GEBOREN.

ART. 5.

Wettig geboorne zijn uijt getrouwde ouders, en heeft de oudste zoon 't zij uijt het eerste of tweede huwelijk 't regt boven de ander, uijt het eerste en tweede huwelijk. Manlijke kinderen ontbreekende, koomen die van de bijzitten, te weeten die het eerste geboren is.

ART. 6.

De kinderen na 's vaders dood geboóren, werden ook voor wettige gereekend, mits de moeder binnen de 10 maanden na 's mans overlijden er van verlost, en hebben daaromtrent geen plegtigheeden plaats.

ART. 7.

Onwettig geboorne, dat is buijten huwelijk geteeld, werden wel in een minderen graad geconsidereert als de wettige, dog wanneer de laatste ontbreeken treeden zij op als hoofd van de famielie, en indien er al wettige kinderen zijn, erven de onwettige dog meede voor een seeker en minder gedeelte, ja zelfs kunnen deeze tot alle eerampten opklimmen, en de onechte geboorte werd haar in cas van getuigenis niet gereprocheerd.

MEERDERJAARIGE EN MINDERJAARIGE. MONDIGE EN ONMONDIGE.

ART. 8.

Het manvolk werd mondig gereekend met het voltrekken van haar 16 jaar, wanneer het tot alle ampten geadmitteerd en met haar gecontracteerd werd, dog ten reguarde van de vrouwen heeft zulks geen plaats, die altoos onder de eene of de andere voogden zijn.

ART. 9.

Van overjarigheid werd geoordeelt omtrent het verstand van persoonen, en komt dan de oudste zoon of een ander naastbestaande hem te hulpe.

ART. 10.

Minderjarige of onmondige zijn de manspersoonen beneeden de 16 jaaren, en onder deese werden ook gereekent alle die door eenig deffect, 't zij uijt de geboorte of naderhand aangekomen, als doove, stommen etc., onbequaam zijn haar zelven en 't haare te besturen.

MAGT DER OUDEREN OVER DE KINDEREN.

ART. 11.

De kinderen staan onder de magt van den vader, zoolang hij leeft, maar na zijnen dood gaat het gezag over op den oudsten zoon, wanneer hij mondig is.

In hoeverre de magt der ouderen over de kinderen gaat, is genoegzaam afteleiden uijt de eerste weth of titel van de pligt der kinderen tot de ouders; buijten dat dit nevenstaande articul volleedig met het 1 en 2 articul van den text accordeert.

ART. 12.

De jaaren om te huwelijken zijn ongelijk, het word gepermitteerd aan jongmans van 16 jaaren, wanneer groot van statuur zijn, doch gemeenlijk eerst omtrent de 20 jaaren, zoo wel van de eene als de andere sexe.

ART. 13.

Het mag niet geschieden als met voorkennisse van den vader, die een portuur voor zijn zoon of dogter beschikt, daar dezelve meede tevreeden moet zijn, hoe mismaakt en degoutant dezelve er ook mag uijtzien.

ART. 14.

Den vader komt het volle bewind toe over de goederen der kinderen; dezelve getrouwt zijnde blijven met haare vrouwen in 's vaders huijs, en al hetgeen zij door de negotie of ambagten etc. winnen en verdienen behoort aan den vader of wel tot de familie, dienende het een en andere tot haar onderhoud.

HUWELIJKEN.

ART. 15.

Een jongman, ouders in het leven hebbende, met een jonge dogter, wier ouders meede nog in leven zijn, willende trouwen, senden de ouders van den jongman eerst bij die van de bruijt, om te verneemen van welke geslagd *(familie)* dezelve is, dewijl die van één *seeng* (1) of *van* zijn, met elkanderen niet vermogen te huwelijken, als veronderstellende dat uijt een familie voorgesprooten zijn.

Een jongman of manspersoon zonder ouders willende trouwen, is volgens resolutie en placaat van den 9 Februarij 1717 gehouden alvorens permissie te vragen en te obtineeren bij de Chineese officieren, die, ten dage dienende, eens 's weeks vergaderen en het vereischte consent in geschrift verleenen, waarneede zig dan wijders adresseerd aan boedelmeesteren, ter obtenue van een trouwbriefje, dog bij weigering is zoodanige suppliant gepermitteerd zig te mogen adresseeren aan Heeren scheepenen, als den competenten rechter, zoo in deezen en andere zaaken, op poene van nulliteijt van zoodanige huwelijk, dat contrarie deeze mogt hebben aangegaan, zijnde bij even gemelde placaat zoo geexprimeert en daar benevens dat z'in kas van huwelijk niet moogen gaan buiten de natie.

---

(1) De zoogenaamde *seeng's* duiden de geslachten of familien aan, waartoe de personen behooren. Die aanduiding gaat voor den naam. De op *Java* meest voorkomende *seeng's* zijn *Ocij*, *Tan*, *Han*, *Lie*, *Lim*, *Go*, *Gouw*, enz.

Red.

ART. 16.

Vervolgens is het bij haar niet alleen een usantie maar weth, dat de jongman, van de grootste af tot de geringste toe, zes maal zijn aanstaande bruijd een visite geeft, wanneer hij haar na zijn vermogen eenige presenten brengt, 't zij van vrouwen ciersels, of ook wel geld, om daar voor eenige benoodigtheden te koopen, welke zes bijeenkomsten bij haar genaamd werden Deok. De laatste bijeenkomst van de zes is het huwelijk geslooten en de bruijdegom komt, verzeld van musicaale instrumenten, ten huijse van de bruijd daar de wederseijdsche familiën vergadert zijn, haalt de bruijd af, en brengt dezelve ten zijnen huijze. Al wat buijten dit ceremoniel geschied, is geen wettig huwelijk.

Of er wel weesentlijke echtverbintenissen zijn, onder het gemeen volk, werd bij veele in twijffel getrokken en de meeste willen, dat die een zoogenaamd huwelijk staan te doen, elkanderen nooijt, vóór dat de koop tusschen de ouders gesloten is, zien, ten minsten niet vóór dat de bruijd werd 't huis gebragt, wanneer den bruijdegom, kostelijk gekleed, aan de deur gereed staat, om haar te ontfangen, in persoon de deur van de rosbaar te ontsluijten en alzoo des het eerste gespraak werd genaamd. Zoo staat zoo wel de eene, als de andere, menigmaal verbijsterd over 't bedrog dat in de gedane opgave van de bruijd of bruijdegom werd ontdekt, echter zoude er voor de vrouwe niets opweezen hoezeer de bruijdegom haar ook mogt mishaagen, maar behaagd de bruijd hem, zij moet zig onderwerpen; behaagd zij de bruijdegom niet, zoo zend hij haar terstond weederom en is tevreeden selven de kooppenningen te verliezen, dan ontrust te worden door die hij begrijpt dat hem nooit aangenaam zal kunnen weesen, dog de arme en onvermogende wil men dat wel genoodzaakt zijn, zig met een vrouw te helpen, hoedanig de keuze ook valt, omdat hun vermogens zelden toereijkende zijn om verder te gaan, en daarvan sustinneren sommige dat ook afkomstig zoude weesen het algemeen gevoelen, dat een Chinees maar een vrouw hebben mag, maar 't toegendeel blijkt nader, omdat men aan 't Keijserlijke hoff den voorrang geeft aan diegene, die 't eerste kind ter waereld brengt, terwijl het aan alle vermoogende gepermitteerd is, zooveel vrouwen te koopen als 't noodig oordeelen.

ART. 17.

Selden brengt de bruijd eenig huwelijksgoed aan, dog een enkelde keer gebeurende, wanneer 2 heele rijke ouders hebben, dan bestaat zulks in een stuk land of landerijen, welkers inkomst de man tot den gemeenen boedel trekt, dog wanneer ze voor of na haar man komt te sterven, vervallen de aangebragte landerijen weeder tot de familie daar zij uijt gesprooten zijn.

ART. 18.

Getrouwt zijnde gaat de vrouwe selden uijt, zelfs niet bij haar familie, en moet den man in alles onderdanig weesen, de man na een ander gewest vertrekkende en 10 à 12 jaaren uitlandig zijnde, vermag de vrouw niet weeder te trouwen, voor dat er positive verseekering van zijn dood komt, en dan nog niet, als door armoede en met toestemming van de oudste van de familie van den overledene.

ART. 19.

Een man getrouwt zijnde engageert zig wijders, des begeerende, in alle provintien van 't rijk of wel in andere landen, met observantie van de ceremonien bij art. 16 gemeld, dog werden zoodanige tweede en volgende huwelijken bij de honneste onder haar niet geapprobeert, schoon door de overigheid getollereert.

Dit nevenstaande en volgende articul schijnt al vrij wat credit bij te zetten aan de aanteekeningen op art. 16 geformeert.

ART. 20.

Ter plaatse daar hij de eerste maal getrouwt is, en zijn vrouw nog leevende, mag hij geen tweede huwelijk aangaan, maar wel zoo veel bijzitten koopen als hij onderhouden kan.

ART. 21.

Met het aangaan van het huwelijk is de man voogd over de vrouw en behoort alles dat de vrouw aangebragt heeft van juweelen, goud, zilver, meubels en contanten tot de *gemeenschap*, uijtgezondert eeniglijk landerijen etc., vide art. 17, en mogen nog vaste nog losse goederen op de vrouw getransporteert werden.

Dit Art. schijnt conform antwoord art. 4 d. Ao. 1733 al vrij wat tegenspraak subject te zijn. als behelsende woordelijk dat onder lieden van aanzien en distinctie die met den anderen en volgen, 't den getrouwden betaamd ordentelijk te leeven, en altoos gemeenschap van goederen is en gehouden werd, zonder dat desweegens eenig contract of geschrift gemaakt is, dog wat aanbelangd alle mindere of geringe persoonen, dat die daaromtrent geen vaste gewoonte houden, en 't steeds op *Batavia*, onder de Chineesen, een ieder vrij staat en aan deszelfs willekeur gelaaten werd, om de gemeenschap van goederen te laaten beschrijven, dan wel om daar van stilzwijgende af te zien, maar als men nu hiertegen confronteerd 't eerste art. van datzelfde schriftuur, contineerende in substantie, dat een man door huwelijk voogd werd van zijn vrouw en uijt dien hoofde de magt en faculteijt heeft, om des te raade werdende alle haare in eigendom toebehoorende zoo vaste als losse goederen te mogen belasten of beswaaren, dan wel verkoopen na zijn believen en goedvinden, zonder dat de vrouw haar daar tegen mag opposseeren, zoo moet men verbaast staan over de tegenstrijdigheden, en vaststellen, dat er in een van beijde, in de opgaaven een groot abuijs is begaan (1).

ART. 22.

Zeer zeldsaam trouwt een weduwe omdat het schande gereekent werd, dog gebeurende, moeten alle haare goederen overgaan op haare kinderen of voorige mans aangenomen zoon, en die niet zijnde dan op de naaste in den bloede, zulx zij dan niets aanbrengt als haare kleederen.

Conform antwoord Ao. 1733 Art 25 staat vast, dat zoodanige goederen als dan moeten overgaan tot haar eersten mans 't zij wettige, onechte, dan wel aangenoomen zoonen, en Art. 26, als er niet waren, dat dezelve door den naasten bloedvrund van den overleeden man moet werden geadopteerd.

(1) Zie de Resolutie van 23 Mei 1786, achter deze verzameling geplaatst. RED.

ART. 23.

De man overlijdende behoort alles tot den gemeenen boedel, en de schulden niet kunnende voldaan werden, is de weduwe en kinderen daarvoor aansprakelijk, sulks dat dezelve jaaren daarna tot vermogen komende, gehouden zijn de ouder schulden te voldoen.

Volgens de Bataviasche Statuten, onder den titel van sententien en executien, werd dat neevenstaande al vrij wat opgeheldert, alzoo den text onder meer anderen dicteert, dat de Chineesen, na een arrest van 24 daagen niet betaalen kunnende, zullen moeten worden verkogt, maar meer schuldig zijnde als zijn lichaam geld, kan in de ketting geklonken worden tot hij zijn crediteuren heeft voldaan.

Dog volgens instructie van boedelmeesteren Art. 9 moogen geen Chineese kinderen of derzelver moeder, schoon bij slavinnen geprocreeert, werden verkocht, als den boedel volgens Art. 3 toerijkende bevonden werd, maar wel alle andere lijfeigenen, volgens Art. 10, gelijk ook die bij uiterste wille vrij gegeven ten faveure van de crediteuren of erfgenamen, want het vrij gegeven heeft, volgens art. 11, geen kracht bij insolventie van een boedel. Art. 13. De crediteuren voldaan zijnde zal de boedel volgens de wetten op het stuk van de successie ab intestato moeten worden verdeeld onder cautie de restituendo.

OVERSPEL.

ART. 24.

De man met eens anders getrouwde vrouw overspel bedrijvende, mag de beleedigde haar op de daad attrappeerende beide het hoofd afhouwen en die voor den regter brengen, maar wanneer het overspel door getuigen den regter bewezen wordt, worden dezelve eenlijk door slagen met touwen of bamboezen gecorrigeerd, waarna de beleedigde man de overspelende vrouw uit het huijs zet.

Deze misdaad werd volgens de in den beginne gedicteerde zevende wet, zelden of nooit met den dood gestraft, tenzij daarmede groot geweld gemengd ware, of zoo als de text van deze wet verder sprekende is.

ECHTSCHEIDING.

Art. 25.

In vorige tijden kon de man zijne vrouw wel verstooten, te weten de vorst en eerste lieden van het rijk, dewelke alles ten naauwste uitpluisden, in welke gevallen zoodanig een verlaten en verstooten vrouw niet weder mogt trouwen, dog den man was zulks gepermitteerd. Dog sedert twee duizend jaren wordt nog in de wetboeken, nog bij aangenomen gebruik gevonden, dat echtscheiding plaats heeft, tenzij in cas van overspel, waarvan men bij hare natie zelden of nooit iets hoort. Het overspel raakt alleen den man en, buiten hem, bemoeit zich niemand daarmede. De overspeelster verliest alles, wat zij ten huwelijk heeft aangebragt en wordt als nakend weggejaagd, zonder datze ooit weder hertrouwen mag, maar de man wel: een beleedigde mag zijne vrouw de ondaad kwijtschelden en zij daarvan zwijgende incumbeert zulks nog regter, nog iemand anders; wanneer hij eenige tijd gezwegen hebbende, daarna echtscheiding wilde verzoeken, zoude zulks niet geaccordeerd worden.

Eene vrouw kan over continuele mishandelingen geen separatie verzoeken, maar moet stil zijn.

Bij onbekwaamheid tot voortteeling aan de zijde van den man, mag de vrouw niet klagen, maar blijft den man desniettemin onderdanig: de vrouw geene kinderen barende neemt de man bijzitten, doch mag in dezelfde plaats, vide art. 20, geen tweede huwelijk aangaan.

In China heeft de man het regt zijne vrouw te verkoopen, wanneer zij zich ontrouw gedraagt, gelijk blijkt uit het hiervolgend verhaal van eene vrouw.

Ik behoor een mandarijn, die mij kocht: zoo ik uit zijn huis loop heeft hij het regt mij wederom te eischen en mij de straf der slavernij te doen gevoelen, en schoon ik zijne vervolging al ontga, waar zoude

ik henen vlieden: mijne bloedvrunden durven mij geene huisvesting geven, en ik zal onfeilbaar in de handen van een ander persoon vallen die mij weder in dien staat, dien ik zocht te ontgaan, brengen zal. Ik moet daar dan blijven, daar ik ben; hoe zal ik dan eenen onbeschoften wederga tegenstand kunnen bieden, die alleen met zijne luiten raadpleegt en door de wetten en voorbeelden van het geheele rijk geregtvaardigd zoude worden? hem de heiligheid der Christelijke Godsdienst, die ik genegen ben te aanvaarden, voorteleggen, is vruchteloos: nog traanen, nog gebeden, nog de grootste wederstand, dien ik bieden kan, zijn bekwaam hem van zijn gedrag te weerhouden; teekenende pater le Comte wijders aan, dat zoo de man een wijf aanneemt, hij er nooit, dan om overspel van scheiden kan, en in een zoodanig geval hij de magt bezit haar te verkoopen en te koopen eene andere in hare plaats. Echter zijn er vrouwen onder de vermogenden, die bij form van huwelijksche voorwaarden bedingen volslagen vrijheid om hunnen oppasser te mogen onthalen tot zelfs in hunne appartementen, doch daarvan hebben de Chinezen eenen soo grooten afkeer, dat de kinderen zelden of nooit ambten van staat kunnen bekleeden. Vide Resolutie van den 9den Februarij 1717, en het daaruit afgevloeide placcaat, onder dienzelfden datum, waarbij is verstaan: alle vrijwillige separatie of dissolutie van huwelijken onder de Chinezen, zonder prealabel consent van de Chinesche officieren, te interdiceren en buiten dewelke in het oordeel van den regter geene scheiding meer plaats kan vinden, zijnde den Notarissen al tevens verboden, buiten het vertoonen van zoodanig consent, eene acte van scheiding te passeeren, op poene van uit hunne bediening ontslagen te worden.

VOOGDIJE EN VOOGDEN.

Art. 26.

Zulks is in China gereguleerd, de vrouw staat altoos onder voogdij; de vader is voogd over de gansche familie van haar man.

Conform antwoord d. Ao. 1733, vide art. 2 en 3.

Art. 27.

De vader overleden zijnde, komt de oudste wettige zoon, vervolgens de tweede en zoo voorts, en bijaldien wettige ont-

breken, alsdan de zoons van de bijzitten, des dat de eerstgeborene altijd het voorregt behoudt.

ART. 28.

De boedel gescheiden en verdeeld zijnde, is ieders broeders huis als eene familie op zichzelf, en zijn elkander niet onderdanig, als voor zoover de welwillendheid betreft en dat de familie van den oudsten broeder altoos praeferentie heeft.

ART 29.

De kinderen nog minderjarig zijnde, wordt haar erfdeel gesteld in handen van haar moeder en vaders broeder, of de naaste van het mannelijk oir, die 't bewaren en administreeren.

ART. 30.

De moeder van de familie heeft, volgens art. 26, nooit eenige voogdij, in zoo ver de uitvoering aangaat, maar de bestierders zijn echter gehouden haren raad aantenemen en haar allen eerbied te bewijzen, mitsgaders haar naar vermogen te onderhouden.

ART. 31.

De oudste in de familie heeft wel de meeste magt, nogtans de boedel gescheiden zijnde, vermag ieder man in de familie op zijn eigen naam te negotieeren, in het geregt te verschijnen en transporten te passeren, doch in zaken van zeer veel importantie moet hij den raad innemen van de oudste van de familie.

De boedel is aansprakelijk voor alle schulden, en niet kunnende toereiken, moet of de weduwe of de kinderen tot

vermogen komende, die voldoen, doch zij mogen als broeders, zusters etc. hebben, met de schulden van den overledene niets doen.

ART. 32.

Door het geregt in China worden geene voogden aangesteld: een van de oudste van de familie neemt altoos de manéance op zich, en kwam het te gebeuren, dat een Chinees uit een van de afgelegenste provintien in Canton of elders stierf, zoude een van de buuren of daar hij conversatie mede gehouden had, buiten bemoeijenis van het geregt, den boedel moeten redderen, de schulden betalen en het surplus bezorgen aan des overledenen maagschap.

Bij gebrek aan zoons de grootvader. Vide antwoord in 1733.

ART. 33.

Eene vrouw heeft geene voogdij, en des dochters zoon behoort tot eene andere familie.

Weduwen, bij testament tot executrices en voogdessen over minderjarige kinderen gesteld zijnde, mogen echter volgens antwoord art. 23 d. a. 1733 zelfs verkoopen of veralieneeren, schoon zulks in China absolut niet wezen mag, overeenkomende met art. 26 en 30 van den text. Bij antwoord van den 24sten December 1720 art. 1. werd er nog cautie voor de administratie bijgevoegd.

BOEDELREGT EN ERFENIS.

ART. 34.

De boedel is al hetgeen een afgestorvene nalaat en bezeten heeft, als huis, hof, schulden, inschuld. Boedelregt

wordt verkregen door erfenis, en zulks bestaat in al het voor of nadeel des overledenen, uitgezonderd misdaden, waarvoor zij aan den lijve strafbaar zouden zijn.

ART. 35.

Erfenis wordt in China verkregen na de gebruikelijkheden van ouds, dewijl het maken van een testament voor een ambtschrijver aldaar niet in gebruik is.

UITERSTE WILLEN EN HOE DEZELVE BESTAAN.

ART. 36.

De vader kan, des begeerende, schriftelijk eene verdeeling maken over zijnen boedel, dewelke stiptelijk achtervolgd wordt.

Conform antwoord 1733, art. 5, kan eene Chinesche vrouw mede testeeren, doch dit heeft maar plaats onder de Jurisdictie van de Compagnie, en in China geenzins

ART. 37.

Hij ontbiedt een' schrijver en geeft dien te kennen, in presentie nogtans van de oudste van de familie, hetgeen hij hieromtrent begeert; de schrijver dit gecoucheerd hebbende, wordt dat door man, vrouw, zoons, en de verdere oudsten van de familie van het mannelijk oir geteekend, waarna de schrijver mede als getuige teekent, die vervolgens aan den requirant en de geinteresseerden daarvan een afschrift geeft.

ART. 38.

Welk voorenstaande plaats heeft, omtrent zeer gegoede menschen; de minderen doen het zelden, en wordt dan

nogtans altoos geobserveerd, dat het niet te ver van hunne gewoonte en verdeeling-order afwijkt, daar de oudsten van de familie er anders tegen opkomen.

ART. 39.

Ter verdeeling tredende wordt de weduwe gesteld in eene egale portie met den oudsten zoon, de oudste zoonszoon weder egaal met de volgende echte zoons, vervolgens de onechte zoons in een minder gedeelte, de echte of onechte dochters krijgen niet anders, dan hunne kleederen en kleinodien, waarmede zij in der tijd uitgetrouwd worden.

Overeenkomende met het berigt van boedelmeesteren art. 1, en de resolutie van H. H. Ed. sub 24 December a. 1720, excepto dat er bij opgemeld antwoord of berigt van geene onechte zoonen wordt gerept, en dat de dochters eene halve portie van den zoon wordt toegedeeld, contrarie het antwoord van a. 1733, en art. 14 en 15, want daarbij worden de onechte zoons erfelijk verklaard, echter in een minder gedeelte dan de echte zoonen, zoo als de text art. 7 mede vaststelt.

ART. 40.

Invoege dat, wanneer er te verdeelen waren 1000 Rds. tusschen de moeder, drie echte zoons, des oudsten zoonszoon, en twee onechte zoons, zoude de verdeeling in dezer voege moeten vallen:

	Rds.
Voor de weduwe	200.
de oudste zoon, echt of geadopteerd	200.
de oudste zoonszoon idem	150.
des oudsten zoons broeders idem 150, of beide .	300.
de twee onechte zoons te zamen	150.
Rds.	1000.

welke verdeeling bij de geheele natie genoegzaam aange-

nomen is, en in mindere somma's pro rato altoos gevolgd wordt.

ERFLATING EN WIE MEN MAG EN MOET TOT ERFGENAMEN STELLEN.

Art. 41.

Ten opzigte van ouders en hunne kinderen is dat vroeger reeds behandeld, de ad- en descendenten in dezelfde linie manquerende, de broeders ieder in eene egale portie; wanneer er geen broeders zijn, de neven van het mannelijk oir, te weten zoo er geen geadopteerde zoon mogt wezen, dat genoegzaam altoos bij manquement van zoons geschiedt.

Art. 42.

Doch de getrouwde of ongetrouwde zusters kunnen niet erven van hunne broeders, uitgezonderd eenige kleinigheden van kleederen en verciersels, maar al het andere gaat over op de naasten van het mannelijk oir.

Art. 43.

Onterfenissen hebben zelden of geen plaats, maar wanneer een vader schriftelijk de verdeeling doet, is hem wel vergund eene mindere portie te bedeelen aan een zoon, wien meer toekwam; mits valide redenen hebbende, die hij aan de familie moet te kennen geven.

Art. 44.

Als per exempel verlating van Godsdienst etc., omdat zoodanig een persoon als dood wordt gerekend en omtrent erfenissen in geen consideratie komt.

ART. 45.

Het vermaken van legaten is bij de Chinezen niet in gebruik, nog bij geschrift van verdeeling, nog naar de manier van partageren daarbuiten; de goederen blijven in de familie naar hare gewoontens.

VERSTERFREGT EN DESZELFS VERDEELING.

ART. 46.

De weduwe heeft, zoo als de text in art. 38 komt te dicteeren, eene zelfde portie als de oudste wettige zoon, en administreert hare portie zonder eenige cautie, doch hertrouwende moet zij het weder uitkeeren, volgens art. 22 van den text.

Vide Resolutie van den 24sten Februarij 1720, en het in margine van artikel 38 geciteerde.

ART. 47.

De zoons, wettige, geadopteerde of onwettige erven volgens art. 5, 6 en 7, onder den titel van maagschap, wettig of onwettig geboren, bereids aangehaald, en, bij gebreke van dien of eenige derzelve, verdere afkomelingen bij representatie of staaken; doch de oudste zoons- zoon heeft een grooter aandeel.

Conform antwoord 1733, art. 18.

ART. 48.

Indien een man, buiten 't huwelijk ter plaatse van zijn eerste domicilium, naderhand op eene andere plaatse een tweede en derde huwelijk aangegaan had, en bij die drie vrouwen

kinderen verwekt, zouden, wanneer tot eene verdeeling kwam, de zoons egaal genieten, hoofd voor hoofd, in diervoege als de partage bij art. 39 is gemaakt.

ART. 49.

Zoons, na 's vaders overlijden geboren, worden medegerekend; de dochters worden eenlijk onderhouden en uitgetrouwd; zoons en hunne mannelijke afkomelingen ontbrekende, worden er de facto een of meer kinderen geadopteerd.

ART. 50.

Maar wanneer door een subiet sterfgeval zulks niet had kunnen geschieden, moeten des mans broeder of de naaste in de familie zulks doen, op welke geadopteerde de erfenis dan devolveert.

ADOPTIE.

ART. 51.

De adoptie wordt onder de Chinezen zeer veel gepractiseerd, geschiedende gemeenlijk met communicatie aan de familie, dewelke het nogtans niet kan beletten, waarna er tusschen den adoptant en den vader of maagen van den geadopteerden eene onderhandsche acte wordt gemaakt.

ART. 52.

Heeft vervolgens vele praerogativen, in voege dat hij met een jongeren wettigen zoon van den adoptant egaal erft, en altoos de praeferentie heeft boven de onwettige zoons; doch is van zijne lijfelijke ouders en vrunden als verlaten, waarvan hij niets erft.

ART. 53.

Indien de adoptant naderhand één of meerdere wettige zoons mogt krijgen, wordt de geadopteerde altoos als de oudste van hen, zoowel in de maneance van zaken, als bij erfenissen geconsidereerd.

ART. 54.

De meeste tijd wordt uit dezelfde familie een zoon geadopteerd, ook wel uit een ander geslacht, doch dan moet er den vader van zoo een kind of zijne vrunden voor betaald worden.

ART. 55.

Zoodanig een geadopteerde kan men niet weder verstooten, tenzij om capitale misdaden, waardoor hij alle voorregten verliest.

ART. 56.

Dochters werden ook wel geadopteerd, doch die weder tot jaren gekomen zijnde, eenlijk uitgetrouwd zonder iets verder te genieten.

ART. 57.

OEIJ TJELAUW zegt, dat in *China* de zamenleving of menschelijke societeit vergeleken wordt bij drie sterke koorden.

De eerste koord is de keijzer met alle de regenten, regters en ambtenaren en alles wat van hen afhangt, dewelke even als de strengen van een koord onverbreekbaar aan elkander geattacheerd moeten blijven.

De tweede koord tusschen een vader en zijne familie; zijne afstammelingen moeten steeds onveranderlijk elkander

aankleven en de familie door huwelijken en adoptien trachten grooter te maken.

De derde koord tusschen man en vrouw, die onafgescheiden moeten wezen; de man zijn beroep waarnemende en de vrouw haar huishouden en huisgezin, zonder zich met iets, dat daar buiten is, te bemoeijen.

Het eerste en tweede lid dezer aanmerkingen, worden in *China* algemeen aangenomen en geconsidereerd als de onvermijdelijkste en onverbreekbaarste grondregels van staat, zoo tot conservatie van de goede rust onder de ingezetenen, als den bloei van het rijk.

Doch het derde lid weten de Chineesche mans en vrouwen zóó fijn, naar hunne eigen zinnelijkheden te corrumperen, als de snedigste natie van gansch *Europa*. (1)

De bovenmedegedeelde artikelen omtrent het Chineesch regt zijn in Nederlandsch-Indië nimmer in wettelijken vorm afgekondigd, doch is bij Resolutie van 22 Mei 1761 verstaan dezelve, met de aanteekeningen van den Heer DE KLERK, aan de collegien van justitie en boedelmeesteren, in kopij authentiek, *ter speculatie* te laten afgeven. Dezelve hebben dus tot rigtsnoer gediend, doch nimmer kracht van wet gehad.

Door de goedheid van den heer Algemeenen Secretaris der Regering Mr. C. VISSCHER, zijn wij in de gelegenheid gesteld geworden, om zoowel van het rapport van den heer DE KLERK, als van evengemelde resolutie, en van nog twee andere resolutien betreffende de seclusie der gemeenschap bij Chi-

---

(1) Deze aanteekeningen in het oorspronkelijke, zoowel als in het door ons gevolgd afschrift, in margine der betrokken artikelen gesteld, hebben wij, omdat zulks bij het afdrukken beter uitkwam, onder dezelve doen plaatsen. Het zal geene opmerking behoeven, dat waar in die aanteekeningen van het *nevensstaand* artikel gesproken wordt, dus het *bovenstaande* moet worden verstaan.

Red.

nesche huwelijken en een verbod tegen het sluiten door Chinezen en Mahomedanen van huwelijken buiten hunne natie, aan onze lezers mededeeling te doen.

Een en ander laten wij thans volgen.

AAN ZIJNE EXCELLENTIE DEN HOOG EDELEN HEERE JACOB MOSSEL, GOUVERNEUR-GENERAAL, EN DE EDELE HEEREN RADEN VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Hoog Edelen Heere en WelEdele Heeren!

Het was den 8en Maart Anno passato, doen ik de eer had UHEd. reverentelijk aantebieden een compendium der Mahometaansche wetten en aan den voet van dat schrijftuur al teffens promitteerde, mijne geringe consideratiën op en over een diergelijk werkje, betreffende de wetten der Chinezen, door den secretaris van Heeren schepenen, den opperkoopman PIETER HACKSTEEN te zamengesteld, en van zoodanigen inhoud, onder verscheijde tituls verdeeld, als hetzelve UHEds met de marginale aanmerkingen, in conformité van het tweede lidt der op ondergeteekende gedecerneerde commissie, onderdanigst word aangeboden.

Dog eer en alvorens den ondergeteekenden ter verhandeling welvoegelijck treden kan, heeft hij niet ondienstig g'oordeeld vooraf te citeren de notabelste wetten, in China practicabel, conform het aangeteekende bij diverse reijzigers en d' in dat rijk omgezworven hebbende missionarissen, die het met den anderen genoegzaam eens zijn, dat iedere provincie in dat uitgestrekte en magtige rijk zijn onderkoning, hoven en overheden heeft, gelijk aan den hoofdzetel te *Pe-*

king, die allen gewettigd zijn ter handhaving van de goede ordre en ter oefening van goed recht, excepte in zaken van d' uiterste en hoogste aangelegenheid, die gemeenlijk ter beslissing aan een hooger hoff werden overgelaten, in zonderheid doodvonnissen, die zeer zelden, worden geëxecuteerd zonder approbatie van den keijser, als zijnde de hoogste regter en decidator van alle aangelegene kwestiën en kapitale delicten, die in scriptis of bij supplicatie dagelijks voor hem werden gebragt, dog gemeenlijk werden gedecideert volgens advies van een corps hooge amptenaren, die veeltijds de zaken zoodanig verdraaijen of interpreteren, dat er zelden goed regt wordt gedaan, 't geen egter, door den Monarch ter eeniger tijd ontdekt werdende, na mate van de geëxerceerde trouweloosheid ten rigoureuste werdt gestraft. — Onder de bekende wetten, die in de eene provincie meer invloed hebben dan in de andere, vindt men in de *eerste* plaats:

De pligt der kinderen tot d' ouders, want niets eischt de wet strenger dan d' onderdanigheid en gehoorzaamheid aan dezelve, en men kan wel zeggen, dat er geene weth zuijverder onderhouden werdt, denckelijck om het ontsachelijk vermogen van den vader, die over een' zoon klagende, geen of het geringste bewijs noodig heeft tot verificatie van zijn gezegdens; — de zoon wordt ipso facto schuldig verclaart en ten eerste aan het leven gestraft; — ja zelfs willen sommigen, dat een zoon, zich verstoutende met zijne ouders den spot te drijven en dat ruchtbaar wordende, het gansche land tot verbaasdheid overslaat; — het vonnis, dat de weth dicteert werdt voor den Keizer gebragt en zoo spoedig doenlijk geëxecuteerd, werdende zoo een misdadige aan tienduizend stukken gehouwen, daarna verbrand, huizen of landen verwoest en veeltijds de daarnaast staande, om te dienen tot een eeuwig gedenkteeken van eene zoo bovennatuurlijke gruweldaad, buiten dat er exempelen zijn, dat de

magistraat mede is afgezet, en de gansche buurt gedreigd, met commandatie, om zich voor het vervolg te wachten voor het opbrengen van zoo een helschen deugniet!

De *tweede* weth met relatie tot de hooge overigheid vereischt eene allezins diepe onderdanigheid en getrouwigheid, als verbeeldende de persoon van den vorst.

De *derde* weth spreekt van de onderlinge beleefdheden en de achting, die de een den anderen toedragen moet, interdicerende alle onheusche of onvriendelijke bejegeningen op poene van stokslagen of naar mate van de beleediging.

De *vierde* weth handelende van verraat, oproer of muiterijen; — Zoo een misdadiger werdt door den beul aan een' paal gebonden zijnde, eerst aan het voorhoofd gevild, van boven nederwaarts, latende hem dus eenigen tijd met het vel over de oogen staan; daarna van één gereten, gekerfd, gepijnigd, tot dat de scherpregter, door de lang durende teisteringen moede wordende, het overschot van het vlees aan het graauw ter aan stukken scheuring over geeft; en zoo de misdaad van gevolg schijnt, werden de kinderen, ook wel het geheele geslacht van den misdadiger uitgeroeid of egaal getracteerd.

De *vijfde* weth, sprekende van allerlei soorten van moord of doodslag; — een moordenaar of doodslager daarvan overtuigd werdende, werdt, naar mate van de cruelliteit in den moord begaan, ter dood verwezen; — luiden van aanzien werden gewurgd, dog het gemeene volk onthoofd, als wordende dit voor de schandelijkste dood gehouden, die er bekend is.

De *zesde* weth, rakende de dieverijen. — Zulks werdt veeltijds met stokslagen geboet, inzonderheid, als er geen geweld mede gemengd is geweest; zoo men wil, omdat een' Chinees het stelen als aangeboren schijnt.

De *zevende* weth, handelende van overspel, deze misdaad wordt zelden of nooit met den dood gestraft, ten zij daarmede

groot geweld gepleegd was, maar wel (dog zeer zelden) met stokslagen of met eene dikke plank om den hals, daar het geval op geschreven en de dader aan een iegelijk dagelijks wordt vertoont.

De gemeene straffen voor mindere misdaden zijn ordinair stokslagen of wel knuppelslagen op de billen; — op deze wijze werden zelfs de mandarijns wel eens gedisciplineerd en mag ook tot geene of de geringste schande gerekend worden, schoon zoo een gekastijdde gehouden is voor den magistraat neder te vallen en te bedanken voor de genadige straffe, waarvan, zoo de scherpregter niet is omgekocht, één slag genoeg schijnt, om zoo eenen voor al zijn leven gebrekkelijk te doen zijn.

De gevangenissen gehooren onder de gemeene straffen, waarin de misdadiger voor zijn levens-onderhoud werken moet.

Dobbelen en spelen is bij de Chinezen scherp verboden, dog men vindt geen hertstogt, die onder deze natie sterker heerst; ja, zelfs werden er nu en dan gevonden, die hierin zoo bovenmatig te werk gaan, dat ze somtijds hunne middelen, wijven en kinderen, enfin alles verspelen, schoon dit quaad het minste werdt geweerd.

Onder de regtsgeslingen, vindt men in gansch *China* geene advocaten, procureurs of solliciteurs; een ieder schijnt zijne eigene zaken waar te nemen, mondeling of bij eisch in scriptis, hetgeen dan door de ambtenaren werdt onderzogt, en parthij gehoord zijnde, aan den regter ter decisie werdt overgelaten, om daarop vonnis te wijzen; doch imand met beuzelachtige of quellende affairen opkomende, werdt tot satisfactie van den gedaagde wel eens met stokslagen beloond, ter preventie van nuttelooze proceduren.

De overige pointen van remarque, of speculatie wel elders zullende te pas komen, zoo zal de ondergeteekende dezelve tot bequamer gelegenheid gereserveerd houden en daarvan

overgaan tot de in den beginne dezes geciteerde wetten, onder den titul van

CHINA'S REGT.

(Volgen alsnu de boven medegedeelde artikelen en de daarop gemaakte aanmerkingen van den Heer DE KLERK.)

Waarmede de ondergeteekende deze zijn aanmerkingen op den text zal besluiten, met hoop, dat hoe geringe dezelve ook mogten bevonden worden, UHoogEdelens daarmede al echter eenig genoegen zal wezen gesuppediteerd, door die met den uijtersten eerbied is,

HoogEDelen Heere en WelEDelen Heeren,

UHoogEDelens ootmoedige en getrouwe Dienaar,

(geteekend) R. DE KLERK.

BATAVIA, *den 28sten Februarij 1761.*

Voor eensluidend afschrift,
De Algemeene Secretaris,
(geteekend) C. VISSCHER.

EXTRACT UIT DE GENERALE RESOLUTIEN DES CASTEELS BATAVIA, GENOMEN IN RADE VAN INDIË OP DEN 22sten MEI, A°. 1761.

Laatstelijk door Zijn Edelheid nog geproduceerd zijnde de schriftelijke consideratien door den Heer Raad extraordinair, DE KLERK, ingevolge de gedecerneerde commissie op Zijn Edele bij besluit van den 24 Februarij 1756, gemaakt op en over de door den Secretaris van Scheepenen, PIE-

TER HAKSTEEN, met behulp van den geweesen capitain der Chineese natie alhier, OEIJ TJIELAUW, bijeengebragte verzameling der Chinesche wetten, dewelke sedert eenigen tijd onder de Heeren leeden ter lectuure rond geweest zijn, - Zoo is verstaan de gem. wetten, met de marginaale aanteekeningen van welmelde Zijne Edelheid, in copia authentiek aan de collegien van justitie en boedelmeesteren ter speculatie te laaten afgeeven, mitsgaders den heer DE KLERK voor de in deezen genomene moeite te bedanken.

Accordeert met voors. Register,
De Algemeene Secretaris,
(geteekend) C. VISSCHER.

EXTRACT UIT DE GENERALE RESOLUTIEN DES CASTEELS BATAVIA, GENOMEN IN RADE VAN INDIË OP DEN 23sten MEI, A°. 1766.

De gezamentlijke officieren der Chineesche natie, in voldoeding aan het geresolveerde ter zitting van den 20 Maart jl, waarbij van dezelve berigt gevorderd is, of zij oordeelen, dat hier met gemak, conform de Chineesche wetten, zoude te introduceren wezen, dat de goederen, die de vrouw in huwelijk brengt, aangesproken of verkogt kunnen worden voor de schulden des mans enz.; dan wel wat gedagten dezelve vormen of en hoe dat bequaamlijkst zoude kunnen geschieden, bij een ampel adres in substantie vertoonende:

Dat in 't keijzerrijk *China*, van de twee conthoraalen de man stervende, de vrouw met niets te doen heeft en nergens voor kan aangesprooken worden, maar met hetgeene van haar aangebragte goed alsdan nog in weezen is, ten huijse uitgaat, waardoor dikwijls de kinderen, wanneer de vader insolvent is koomen te sterven, gesoutineerd worden en gevolgelijk dit alles zeer heilzaam aanmerken; — dat eene vrouw

in *China* geen schulden kan of mag maken, als geen persoon representerende, maar direct met lijf en goed onder de heerschappij van den man staat;

Dat dit laatste integendeel hier anders plaats heeft, alzoo de gemeenschap der goederen tusschen de echtgenooten gesecludeerd is, in voege dat een ieder over 't zijne of haare disponeerd en de vrouw toegelaaten wordt haar persoon in rechten of daar buijten te representeeren;

Dat men, ziende op de gewoonte, die alhier, seedert de Maatschappij haren zetel te dezer hoofdplaats gevestigd heeft, en met andere Inlandsche natien ook onder de Chineesen in vigeur geweest is, dus niet wel dienaangaande eenige verandering zoude te maken wesen, maar uitdienhoofde verzoeken, dat in die oude en met haar wetten overeenkomende costume, ter voorkoming van wanordre, geen inbreuk mag gemaakt worden, vooral in een tijd als deese, daar zooveel gegoede Chineesen niet meer te vinden zijn als voorheen, en dus consequentelijk, in cas van sterfgeval, door de overblijvende weduwe niet veel verduijsterd kan worden, te meer als er bij aangemerkt wordt, dat de meeste Chineesen hun vrouwen van te vooren hunne lijfeigenen geweest zijn, die gevolgelijk bij 't afsterven van den man met weinig nietswaardige kleederen ten huijse uijtgaan, of wel haar vrijdom dikwerf niet eerder krijgen, voor dat de man of lijfheer komt te sterven, en dan nog onder die bepaling, om de bij haar verwekte kinderen tot hunne mondige jaaren of eerder huwelijk op te passen; — brengende voorts, om te staaven, dat de vernietiging van gedagte oude gewoonte verwarring en geen nut zoude aanbrengen, bij, dat dikwerf de Chineesen op een allerligtvaardigste wijze geheel haar vermogen, door het spel als anderzints, koomen door te brengen, of ook wel door ongelukken verliesen, en in schulden geraaken, en dat dus, dewijl de vrouw niet participeert in de conquesten des mans, als er zijn, het volgens haare wetten en wijze van denken zeer hard zoude

vallen, dat zij aansprekelijk zoude wesen voor zijn debet. Ja, dat eindelijk de crediteuren van de Chineesen, zonder dat er in deese verandering behoeft gemaakt te worden, zig dekken kunnen, met de vrouw voor de schuld mede te doen teekenen, en dus beijde conthoraalen aansprekelijk te stellen;

Zoo is, na deliberatie, goed gevonden en verstaan in de oude costumen dienaangaande geene verandering te maken, als zijnde dit in beraad genoomen ter voorschreeven zitting, of op den 20 Maart jl., toen over de statutaire wetten gedisponeerd is, en zulks bijzonder wel omdat bij *sterven* van den man, daar het voornamelijk op aankomt, zelfs in *China*, de vrouw met het hare vrij en onaansprekelijk haar 's weegs gaat, en omdat de Mahumetaanse wetten, waar vele Chinezen, door overgang tot die leer, aan verbonden zijn, of door het trouwen met vrouwen, dezelve toegedaan, in gewikkeld raaken, volstrekt de gemeenschap van goederen tusschen echtgenooten uijtsluiten, hetwelk derhalven niet zonder veel ombragie zoude te verkeeren weesen, — behoudens echter, gelijk natuurlijk zij, een ieder zijn vrijheid om bij het fieëren of schieten van penningen enz. aan Chinezen, de vrouw tot meerder gerustheid meede voor de schuld te laaten teekenen, indien zulks noodig geacht en bij parthijen of contractanten geaccoordeert wordt.

Accordeert met voors. Register,
De Algemeene Secretaris,
(geteekend) C. VISSCHER.

EXTRACT UIT DE GENERALE RESOLUTIEN DES CASTEELS BATAVIA, GENOMEN IN RADE VAN INDIA, DEN 25sten JULIJ 1766.

Door de gezamentlijke officieren der Chineese natie bij

Requeste vertoond zijnde, dat seekere Ni Toetnio, weduwe van den Chinees Tan Singlong, en dogter van wijlen den boedelmeester Ni Goankong, geprocreëerd bij zijn wijf Oei Ingnio, niet alleen kort na haars mans dood de Mahometaanse leere aangenoomen, en daar reeds al vijf jaaren in volhard heeft, maar ook haar eenig kind bij voormelden Tan Singlong verwekt, met name Tan Tinnio, met een Moor wilde doen trouwen, mitsgaders dat zij supplianten, wijl de verlating van religie niet alleen in het keijserrijk van *China* met den dood gestraft wordt, maar dat zelfs die in loco tot het Mahometaanse geloof overgaat, volgens de costumen, van haar vaderlijk en moederlijk erfdeel verstooken worden, volgens het, bij Resolutie van den 22 Mei 1761, vermelde *recueil* der Chineese wetten, Art 44, - zig dus genoodzaakt vinden haar daar over aan deese Regering te adresseeren, smeekende dat Ni Toetnio, uijthoofde voorsz., en ten exempel van anderen mogte verklaard werden vervallen te wezen van de erfenissen van gedachte haren overleden vader en moeder; — waarover gedelibereerd en in aanmerking genomen zijnde, dat de voorsz. verzameling der Chinesche wetten en gewoontens blootelijk *ter speculatie* aan de collegien van justitie is afgegeven, mitsgaders de verandering in leer dagelijks ongemoeid exteerd en deze mogelijk ook wel voortdurende door de vingeren gezien zoude wezen, indien er geene andere oogmerken voor waren, behalve dat de changementen in godsdienst, wanneer het Christendom en den burgerstaat er geen last door lijdt, best van het wereldlijk bestier independent blijven;

Zoo is goedgevonden en verstaan: de overgang van Ni Toetnio tot het Mahomedisme buiten dispositie te laten, en hoezeer ter contrarie best zijnde, dat de huwelijken onder de Inlandsche natien, volgens het placaat van den 9den Februarij 1717, onvermengd blijven, wel voor dit maal Tan Tinnio met den Moor te laten trouwen, omdat z'er bereids op hunne wijze mede ondertrouwd is, doch echter voor 't vervolg,

bij wege van renovatie van het voorscheven edict, mits deze nader te verbieden, dat Chinesche en Mahomedaansche mans of vrouwen zich buiten hare natie in den echt begeven, met last, dat boedelmeesteren daarop de verschuldigde attentie vestigen, en zulks onder zoodanige poenaliteiten, als deze Regering naar omstandigheid van zaken zal bevinden te behooren.

Accordeert met voors. Register,
De Algemeene Secretaris,
(geteekend) C. VISSCHER.

Wij hebben het uitzigt van later in de gelegenheid te zullen gesteld worden nog meerdere belangrijke resolutien, ten tijde der Compagnie, door de Indische regering, omtrent de Chinezen genomen, mededeelen, voor zoo ver namelijk die mededeeling ook thans nog kan geacht worden van eenig nut te zijn.

Over den oorsprong en de eerste uitbreiding der Chineesche volkplanting te *Batavia*, verdient gelezen te worden de Bijdrage van wijlen Jhr. Mr. R. M. Cuningham van Alphen, in het 1ste Nr. van den 4den jaargang van het Tijdschrift voor N. I., jammer genoeg niet geheel voltooid en slechts loopende tot Junij 1625. — Het eerste opperhoofd, of kapitein over de Chinezen, onder het gebied der Compagnie sorterende, is aangesteld op den 11den October 1619. Zijn naam was Bencon of So-Beng-Kong. — Bij de organisatie van de eerste Bank van schepenen te *Batavia*, op den 24sten Junij 1620, werd bepaald (art. 5 der Intructie):

„In dit collegie van schepenen sal in zaken die de Chi„neesen (onze ondersaten en borgers deser stede) concer„neren, als schepen compareren *ende stem hebben*, Bencon, „tegenwoordig officier der Chineesen, behalve dat genoemde „Bencon in dit Collegie niet en sal mogen presideren."

Bij resolutie van 15 Augustus 1620, art. 16, werd denzelfden ook eenige magt gegeven in zaken van policie.

Bij eene nadere Instructie voor schepenen van 1625 werd bepaald, dat, vermits de vele processen onder de Chinezen, behalve het hoofd derzelve, aan dat Collegie nog zou toegevoegd worden „een persoon van de gequalifiseerste uijt „deselve natie, om in saeken, de Chineesen betreffende, „als Extra-ordinaris Raaden in dit Collegie te *verschijnen*, „*besoigneeren, ende stemme te hebben.*"

RED.

EENIGE WOORDEN OVER DE BESCHOUWINGEN VAN Mr. R. W. J. C. BAKE, BETREFFENDE ART. 160 VAN HET REGLEMENT OP DE REGTSPLEGING ONDER DE INLANDERS. (1)

Ik wensch in geen onderzoek te treden omtrent de meerdere of mindere juistheid, waarmede door den Heer BAKE art. 160, in verband vooral tot art. 162, van het Reglement op de regtspleging onder de Inlanders, wordt geinterpreteerd, — dit blijve geheel in het midden, — mijn voornemen is eeniglijk, om kortelijk de onbillijkheid aantetoonen van het verwijt, hetwelk door hem, hoezeer dan ook in beleefde termen, den Indischen wetgever wordt gedaan, alsof dezelve in het algemeen, en bepaaldelijk ten aanzien van het opdragen en terugwijzen van den beslissenden eed in burgerlijke zaken, op eene allezins onvoorzigtige en ligtvaardige wijze, uit gebrek aan ondervinding, Europesche beginselen van regtsvordering op den Inlander zoude hebben toegepast.

Ook ik ben overtuigd, dat de Indische wetgeving, even zoo min als eenige andere menschelijke arbeid, de volmaakt-

(1) Zie No. 10, pag. 242 en volgende.

heid heeft bereikt, ja zelfs, dat zij daarvan verre verwijderd gebleven is, doch om zoo in algemeene termen, ten aanzien van eene gewigtige materie, als de onderwerpelijke, zulk een onbepaald afkeurend oordeel tegen die wetgeving uittespreken, komt mij zeer gewaagd voor, ja, zoodanig oordeel is, mijns inziens, waarlijk niet meer dan eene loutere en niets beduidende magtspreuk.

Het is toch zeer gemakkelijk te zeggen, dat iets niet deugt, maar niet zelden moeijelijk op goede gronden aantetoonen, waarin en waarom het niet deugt.

In dit laatste nu is de Heer Bake ten eenenmale in gebreke gebleven, voor zoover zijne afkeuring het hier bedoeld deel der wetgeving *in het algemeen* betreft, en aangezien, waar geene gronden zijn aangevoerd, evenmin eene wederlegging vereischt wordt, of zelfs mogelijk is, behoeven wij dan ook bij die algemeene afkeuring niet langer stil te staan.

Bepalen wij ons daarom tot het punt der eedsdelatie. Voornamelijk trekt de Heer Bake er tegen te velde, dat een Europeaan aan eenen Chinees, Arabier of Inlander zoude kunnen opdragen den beslissenden eed *afteleggen in den tempel.*

De aard der zaak had het gevaar van het aannemen, voor Inlanders of daarmede gelijkstandigen, van zulk eene exceptionele bepaling, zulk een geheel en al specialen regel moeten aanduiden. Men heeft *dit* uit het oog verloren, — is op *dat* niet indachtig. Kortom de bedoeling van den Heer Bake schijnt te zijn te betoogen, dat de wetgever hier schromelijk heeft gedwaald.

Ik kan niet ontveinzen, dat ik hoogst verwonderd was, na zulk een sterk gekleurd tafereel van het vermeende ondoelmatige, onbillijke, ja gevaarlijke van het voorschrift in het bewuste artikel 160 vervat, het navolgende te lezen:

Doch de vraag doet zich voor: „heeft de wetgever *wel* „ *bedoeld*, dat de solemneelste eed kan worden opgedragen „ door hem, die slechts ééne wijze van zweeren heeft?"

Wel dit hadt gij in de eerste plaats behooren te onderzoeken, alvorens zoo hevig aftekeuren en te verwerpen. Welk eene inconsequentie! Te beginnen met het betoog, dat eene wettelijke bepaling niet deugt, en daarop laten volgen het betoog, dat de wetgever datgene, waarover gij hem reeds hebt berispt en veroordeeld, *niet heeft bedoeld!*

Reeds verwees ik in No. 10, in eene noot onder het stuk van den Heer Bake geplaatst, naar art. 14 der algemeene bepalingen van wetgeving.

Dat artikel luidt:

„ De eedsaflegging, waar die, hetzij in, hetzij buiten reg-
„ ten gevorderd wordt, geschiedt overeenkomstig de gods-
„ dienstige wetten en gebruiken van elks bijzonderen land-
„ aard of gezindte."

„ Wanneer die wetten of gebruiken meer dan ééne wijze
„ van eedsaflegging als verbindend erkennen, staat het, voor
„ zooveel den geregtelijken eed betreft, ter beslissing van
„ den regter, op welke dier wijzen dezelve zal worden af-
„ genomen."

Hieruit vloeit dus reeds voort, dat het nimmer de bedoeling des Indischen wetgevers geweest is, om toetelaten, dat iemand, hoezeer den geregtelijken eed aan *Chinezen, Arabieren*, enz. kunnende opdragen, zoude bevoegd zijn dien bepaaldelijk te doen *afleggen in den tempel;* zijnde het geheel aan den regter overgelaten te beslissen, of de eed voor de regtbank, dan wel op meer solemneele wijze in den tempel zal moeten plaats hebben, — terwijl daarenboven die eed moet betrekking hebben tot eene daad, welke persoonlijk is verrigt door dengene, van wiens eed men de beslissing der zaak wil afhankelijk stellen, en de jurisprudentie leert, dat zoodanige eed ook door den regter ter zake dienende en afdoende, d. i. litisdécisoir moet worden bevonden. (Zie o. a. 's Hofs arrest in No. 9, pag. 217 en volgende.)

Behalve deze waarborgen, redeneert de Heer Bake nog

veel verder, en betoogt, op welligt niet onaannemelijke gronden, inzonderheid van het voorkomende in den aanhef van art. 162 van het inlandsch reglement op de regtsvordering: „De eedsaflegging geschiedt in allen gevalle op de teregtzit-„ting van den landraad enz.", — dat in gevallen, als het onderwerpelijke, de eedsaflegging in den tempel *in het geheel niet* zoude te pas komen.

Zoo als ik reeds boven zeide, het is mijn wensch niet de juistheid of onjuistheid van dit betoog te onderzoeken. Ik ben niet opgekomen tegen zakelijke redeneringen, maar tegen onverdiende verwijtingen, welke den Indischen wetgever werden gedaan.

Echter wordt zelfs het doen afleggen van den gewonen, hetzij dan supplétoiren of décisoiren, eed door *Chinezen* en *Arabieren*, ter teregtzitting van den landraad, door den Heer Bake afgekeurd. Hierover dus nog weinige woorden.

Opmerkelijk is het, dat de Heer Bake eindigt met niet meer te spreken van den eigenlijken Inlander, voor wien dan toch hoofdzakelijk de wet gemaakt is, maar zich bepaalt tot naauwgezette *Chinezen* en *Arabieren*.

Maar hoe zal dan aan de zaken dier personen een einde komen, wanneer inderdaad geen ander bewijs aanwezig is, — wanneer niets anders overschiet, dan de beslissende eed?

Het afleggen van den eed is bij alle Oostersche volken, bijna zonder uitzondering, bekend en gebruikelijk.

De koran bevat zeer bepaalde voorschriften op dat punt, terwijl ook omtrent eedsaflegging, in de Maleische en Javaansche wetten, door ons medegedeeld in het 4de en 5de nommer van dit tijdschrift, bepalingen voorkomen. Zoo leest men in art. 12 van de Hangger sepoeloeh: „Iemand wegens „geldzaken gehouden zijnde den eed te doen, zal denzelven „afleggen, of betaling doen."

Dat in *China* de eedsaflegging bij burgerlijke geschillen

onbekend zoude zijn, wordt ook door den Heer Bake niet eens beweerd.

En nu zoude de Indische wetgever, niettegenstaande zoowel de Europesche, als de Javaansche en Maleische gebruiken en godsdienstige begrippen, den geregtelijken eed in burgerlijke zaken toelaten, dien eed niet in de wetgeving voor Inlanders hebben moeten opnemen, omdat een enkele Oostersche vreemdeling liever zoodanigen eed niet doet? Dit zoude immers strijdig geweest zijn met zijnen pligt.

Daarbij komt, dat het zeer te betwijfelen is, of wel naauwgezetheid de door den Heer Bake bedoelde *Chinezen* of *Arabieren* van het afleggen van den eed terughield. Ik geloof, dat, als hij zich de door hem bedoelde gevallen goed herinnert, hij dan zal moeten erkennen, dat de weigering om den eed te doen, bij die lieden eerder voortkwam uit trots, dan uit naauwgezetheid.

Hoe dit zij, hij, die huiverig is den geregtelijken eed te doen, zorge slechts alle zijne transactien behoorlijk beschreven te hebben, en men zal hem met geene eedsdélatie lastig vallen.

Eindelijk heb ik een beteren dunk van de Europeanen in deze gewesten, dan dat ik zou kunnen gelooven, dat zoo velen onder hen met den eed spotten, en er op uit zouden wezen, om die zoogenaamde naauwgezette *Arabieren* en *Chinezen*, door middel eener eedsdélatie, opteligten. Ik houd mij nog aan den regel: „Quisquè praesumitur bonus, donec probetur „contrarium." Maar daarenboven, meineed geschiedt niet altijd straffeloos. — Is het al geen gevoel van pligt, dan zal toch de vrees voor eene onteerende straf al ligtelijk van het afleggen van een valschen geregtelijken eed terughouden.

Ik beschouw dan ook de door den Heer Bake geopperde bezwaren als zeer overdreven, en mogt al het geval zich werkelijk eens voordoen, dat een enkele *Chinees* of *Arabier*,

ten gevolge van dwaze begrippen van naauwgezetheid of van trots, door het niet aannemen van een opgedragen eed, schade kwam te lijden, hij zal het zichzelven, en niet den wetgever te wijten hebben, die, gelijk ik aantoonde, zijnen pligt deed, door de bepaling nopens de eedsdélatie in het reglement op de regtsvordering onder de Inlanders optenemen.

Hoezeer mij in casu niet met de beschouwingen van den Heer BAKE hebbende kunnen vereenigen, hoop en vertrouw ik, dat hij zich daardoor in het vervolg niet zal laten weerhouden van het leveren van bijdragen aan dit tijdschrift, welke steeds met belangstelling zullen ontvangen worden, even als van zijne confrères, zoo hier als elders, waarvan de meesten zich, ongelukkigerwijze, slechts tot beloften bepalen.

December 1849. RED.

VONNISSEN EN ARRESTEN IN STRAFZAKEN.

Levert de bijwoning eener criminele teregtzitting van den landraad door twee Chinesche officieren, bij de behandeling eener zaak van een eigenlijken inlander, zonder dat blijkt dat die officieren aan de beraadslaging, veel min aan de beslissing hebben deel genomen, grond op tot vernietiging van het vonnis des landraads? NEEN; *wanneer overigens de regtbank behoorlijk was te zamen gesteld.*

Beschuldiging, tegen een mandoor van het kettingkwartier, van zich te hebben schuldig gemaakt aan diefstal, door aan eenige onder zijn opzigt geplaatste kettinggangers een gedeelte van de hem, te hunnen behoeve, verstrekte rijst, mitsgaders het hun aankomende zakgeld te hebben onthouden.

Verklaringen van tot eene onteerende straf veroordeelde personen kunnen alleen dienen tot inlichting des regters, doch op zich zelve geen wettig bewijs daarstellen.

Vrijspraak van den beklaagde, uit dien hoofde, op het eerste punt van beschuldiging, door den Raad van justitie, in revisie regtsprekende.

Schuldig verklaring op het 2de punt, op grond der van elders gestaafde bekentenis des beklaagden.

Correctie der qualificatie in „ontrouw in de waarneming eener openbare bediening."

De landraad zitting houdende te *Batavia:*

Gezien de dispositie, gesteld op de rol der op den 9den

December 1848 bij den Resident van *Batavia* verhandelde zaken, bij welke eene openbare teregtzitting is bevolen tegen den Inlander DJAMIEN, oud veertig jaren, geboren te *Koeningan*, Residentie *Cheribon*, van beroep mandoor bij het kettingkwartier te *Batavia*, en aldaar woonachtig;

Gezien de tengevolge van voorschrevene dispositie door den hoofd-djaksa opgemaakte acte van beschuldiging, waarbij DJAMIEN wordt beschuldigd van diefstal, gepleegd door aan eenige onder zijn opzigt gestelde kettinggangers een gedeelte van de hem, te hunnen behoeve, verstrekte rijst, mitsgaders het hun aankomende zakgeld te hebben onthouden;

Mede gezien en gelezen het door den hoofd-djaksa opgemaakt proces-verbaal van voorloopig verhoor;

Gehoord de mondelinge, met en zonder eede, afgelegde verklaringen der getuigen, en van de betrokkene kettinggangers;

Gehoord den hoofd-djaksa in zijn requisitoir, daartoe strekkende, dat de beschuldigde zal worden schuldig verklaard aan de misdaad van diefstal, en overzulks zal worden veroordeeld tot te pronkstelling gedurende den tijd van een half uur, veertig rottingslagen, en voorts tot dwangarbeid in den ketting voor den tijd van tien eerstkomende en achtereenvolgende jaren, op *Java*, met veroordeeling wijders tot de betaling der kosten van den processe;

Gehoord den hoofd-panghoeloe;

Gelet op de verdediging door den beschuldigde ingebragt;

Overwegende, dat, volgens de geheel overeenstemmende, doch onbeëedigde, verklaringen van de kettinggangers KARSIE, ENGAM, TELIGAM, MINGOE en van den sedert ontslagen kettinggangers BOESAIT, de beschuldigde heeft kunnen goedvinden, om hen in de maanden November 1848, gedurende welke zij lieden, met eenige andere kettinggangers, op en in de nabijheid van *Weltevreden*, onder zijn toezigt ten arbeid ge-

steld waren, niet alleen, door het bezigen van eene ongenoegzame maat, bij de verstrekking der hun van Gouvernementswege toegekende hoeveelheid rijst, in dier voege te kort te doen, dat zij lieden, onder den last van hunnen zwaren arbeid, aan den honger werden prijs gegeven, maar zich bovendien niet ontzien heeft om hun, onder bedreiging van rottingslagen, voor het geval dat zij lieden over een en ander aan den opziener van het kettingkwartier, dan wel aan eenig ander persoon durfden te klagen, gedurende eenen geruimen tijd de penningen te onthouden, voor hen tot aankoop van sirie, brandhout, als anderzins, van Gouvernements wege bestemd, welke gelden hun dan ook niet eerder zijn uitbetaald, dan toen het primitief in deze zaak gehouden onderzoek aanhangig was;

Overwegende, dat volgens de onder eede afgelegde verklaring van den getuige Zimmer, die, in zijne kwaliteit van onderschout van *Weltevreden*, door den Resident van *Batavia* aanvankelijk met het onderzoek naar de waarheid van het den beschuldigde te laste gelegde is belast geweest, de voornoemde en andere daarbij betrokkene kettinggangers, reeds bij het eerste verhoor, aan hem getuige eenparig dezelfde feiten hebben opgegeven, als door hen nader en ook op de teregtzitting, onder opgave van de kleinste bijzonderheden, en zonder den minsten zweem van zamenspanning, in tegenwoordigheid en ten overstaan van den beschuldigde zijn staande gehouden;

Overwegende wijders, dat eene gelijke verklaring is afgelegd door den mede onder eede gehoorden getuige, Feites Deikstra, wordende door dezen bovendien aangevoerd, dat hij, ten gevolge van het aanhangig onderzoek en in zijne kwaliteit van opziener van het kettingkwartier, bij wijze van proefneming, is overgegaan tot de verificatie van den inhoud der in judicio aanwezige maat, en dat die ook door den getuige Zimmer als dezelfde wordt herkend, welke

tot dat einde door beklaagde is afgegeven, en aangewezen als de maat, welke door hem bij de dagelijksche uitdeeling der rijst werd gebezigd, en hij FEITES DEIKSTRA bij die gelegenheid heeft ontwaard, dat den bedeelden eene halve gantang rijst op de hun toegekende 3½ gantang per maand werd te kort gedaan, wanneer de uitmeting, overeenkomstig de door de kettinggangers gedane aanwijzing, plaats vond op de door den beschuldigde, volgens hunne ook op de teregtzitting herhaalde verklaring, aangenomene wijze, namelijk door telkens, in stede van met de vlakke hand over de maat heen te strijken, de hand bij die afstrijking binnenwaarts te keeren, en alzoo te voorkomen, dat de maat tot aan den rand gevuld werd;

Overwegende voorts, dat door de eerste zonder eedsaflegging gehoorde getuigen, bij herhaling van het reeds vroeger door hen verklaarde, ook op de teregtzitting is staande gehouden, dat de maat, waarmede de hun door den beklaagde verstrekte rijst werd uitgemeten, nagenoeg een duim kleiner was dan de in judicio aanwezige, onder opgave, immers, dat aangezien de eerste vervaardigd was uit het bovenste en platronde gedeelte van eenen klapperdop, dezelve minder moest inhouden dan de laatste, die als vervaardigd uit dat gedeelte, dat aan den stengel is vastgehecht, zich niet alleen door het aanwezen van enkele gaatjes van de ongeschondene wederhelft onderscheidt, maar door eene meer ovale gedaante, ook meer inhoudt;

Overwegende, dat de beschuldigde ten stelligste ontkent zich aan de hem te laste gelegde inhouding van een gedeelte der voor de kettinggangers bestemde rijst te hebben schuldig gemaakt, en zich van hun stilzwijgen door eenige bedreiging te hebben verzekerd, onder opmerking dat deze beschuldigingen zijn ingebragt door personen, die geen het minste geloof verdienen;

Dat hij daarentegen erkent, gedurende ééne maand, het

hem voor de gevangenen verstrekte zak- en siriegeld te hebben ingehouden, doch dat die inhouding plaats had met voorkennis en volle toestemming der belanghebbenden, en zulks om hem te gemoet te komen in de kosten der bruiloft van zijne dochter, en dat hij beschuldigde dan ook mede erkent deze gelden nader te hebben terug gegeven;

Overwegende, dat de betrokkene kettinggangers eenparig en ten stelligste ontkennen immer hunne toestemming tot de gedachte inhouding van het zak- en siriegeld te hebben gegeven, en het dan ook niet is aantenemen, dat zij lieden zich gewillig zouden hebben onderworpen aan eene schikking, waardoor zij lieden zich een tijd lang van een gedeelte hunner volstrekste levensbehoeften zouden verstoken zien;

Overwegende verder, dat de beoordeeling van de schuld of onschuld van den beklaagde, in casu inderdaad afhankelijk is gemaakt van de waarde der ter zake afgelegde verklaringen, door personen, die, uithoofde van de gevolgen der hun opgelegde straf, niet anders dan tot het geven van inlichtingen en zonder eedsaflegging zijn kunnen worden gehoord;

Overwegende nogtans, dat, indien deze regel in gewone gevallen allezins als billijk en regtvaardig moet worden aangemerkt, de toepassing daarvan in casu niet behoort gepaard te gaan met de gevolgtrekking, dat de voorschrevene verklaringen, als door geene andere wettige bewijsmiddelen gestaafd, de schuld van den beklaagde niet genoegzaam zouden kunnen uitwijzen;

Overwegende immers, dat de aard van het aan den beschuldigde te laste gelegd misdrijf het medebrengt, dat hetzelve in de meeste gevallen door geene betere bewijsmiddelen, dan in casu voorhanden zijn, regtens kan worden aangetoond, en de uitsluiting van zoodanige bewijsmiddelen eene straffeloosheid zoude te weeg brengen ten koste van individu's, die hoezeer dan ook, om hunne veroordeeling, van vele voorregten der maatschappij verstoken, om der menschheid wille

behooren te worden gevrijwaard tegen eene verhooging of verzwaring van de straffen, die hun door de bevoegde autoriteit zijn opgelegd;

Overwegende, dat het hier mitsdien geldt een exceptief geval, waarin de landraad, bij eene volkomene overtuiging van de schuld van den beklaagde, vermeent dezelve als voldoende bewezen te kunnen en te moeten aanmerken, en zulks te eerder door de aangevoerde daadzaak, dat de inlichtingen van de, buiten eedsaflegging, gehoorde kettinggangers, aangaande een gedeelte van de den beschuldigde te laste gelegde feiten, ten eenemale met diens bekentenis dien aangaande overeenkomen, en er geene termen aanwezig zijn, om hunne geloofwaardigheid, ten aanzien hunner overige verklaringen in het minst in twijfel te trekken, ook omdat die overeenstemmen met de beëedigde getuigenissen van Zimmer en Deikstra;

Overwegende, dat, bij de aanneming van de schuld van den beklaagde aan al de hem te laste gelegde feiten, nogtans de qualificatie daaraan bij de acte van beschuldiging gegeven eene wijziging vereischt;

Overwegende immers, dat de beschuldigde, om schuldig te zijn aan de hem daarbij te laste gelegde misdaad van diefstal, eenig goed, hem niet toebehoorende, ter kwader trouw zoude moeten hebben weggenomen, ten einde het zich zelven of eenen derde toe te eigenen;

Overwegende, dat daarentegen beschouwd is genoegzaam bewezen te zijn, dat de beschuldigde zich toegeëigend heeft gelden en goederen, welke hem tot een ander bepaald einde waren verstrekt, en dit feit geacht wordt de misdaad van misbruik van vertrouwen daarstellen;

Overwegende eindelijk, dat de beschuldigde is een door de daartoe bevoegde autoriteit, van Gouvernementswege, aangestelde beambte in dienst van den lande, tegen genot eener vaste maandelijksche bezoldiging; dat hij als zoodanig

van den opziener van het kettingkwartier, onder wien hij gesteld is, bij het aanvaarden van zijne functien eene instructie heeft ontvangen, omtrent zijne verpligtingen, in de door hem in zijnen kring te verrigten werkzaamheden; dat derhalve de beschuldigde, onder de benaming van mandoor bij het kettingkwartier, voor eenen door het Gouvernement aangestelden of gecommitteerden persoon moet worden gehouden, en de hem te laste gelegde en als bewezen aangenomen feiten mitsdien gepleegd zijn onder verzwarende omstandigheden;

Gelet op art. 33 en 35, in verband met art. 20 No. 6 en art. 21 van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz;

Regtdoende:

Verklaart den beschuldigde Djamien, oud 40 jaren, mandoor van het kettinggangerskwartier te *Batavia*, en daarin wonende, schuldig aan misbruik van vertrouwen, in dienst van den lande gepleegd;

Veroordeelt hem overzulks tot de straf van dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van vijf eerstkomende jaren, voor den kost zonder loon, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal te bepalen, en voorts tot vijf-en-twintig rottingslagen;

Veroordeelt denzelven nog in de kosten van het regtsgeding, ten behoeve van den staat;

En gelast, dat de voorwerpen, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven.

Gewezen en uitgesproken op heden, den *8sten Februarij 1849.*

ARREST.

De Raad van justitie te *Batavia*:

Gezien enz.;

Gezien de schriftelijke conclusie, namens den officier van justitie, door den substituut-officier genomen en gedagteekend den 9den Junij 1849, daartoe strekkende, dat de Raad het onderwerpelijk vonnis van den landraad te *Batavia* zal vernietigen, met verwijzing van de zaak aan den bevoegden regter;

Gehoord het rapport enz.;

Overwegende, dat door den officier is geconcludeerd tot vernietiging van het onderwerpelijk vonnis, op grond, dat de in de zaak gehouden teregtzitting van den landraad is bijgewoond door twee hoofden van de Chinesche natie alhier;

Dat deze zamenstelling van den landraad onwettig is, daar noch bij de nieuwe wetgeving, noch bij de oude bepalingen, welke ten opzigte van de zamenstelling van den landraad te *Batavia* voorloopig zijn in stand gehouden, aan den president van genoemd collegie de bevoegdheid is gegeven, in strafzaken, wanneer de beklaagde niet tot de Chinesche natie behoort, zoodanige advijseurs zitting te doen nemen;

Overwegende, dat het uit het proces-verbaal der teregtzitting is gebleken, dat twee Chineesche officieren de teregtzitting hebben bijgewoond;

Overwegende echter, dat het uit genoemd proces-verbaal en uit het vonnis moet worden opgemaakt, dat de bedoelde hoofden noch aan de beraadslaging, noch aan de beslissing eenig deel hebben genomen;

Overwegende, dat het onderwerpelijk vonnis door den President, twee Europesche leden en een Inlandsch lid van den landraad, en dus met een, volgens de wet, voldoend getal leden is gewezen en uitgesproken;

Overwegende, dat, hoezeer het bijwonen van de teregtzitting door advijseurs, bij art. 7 van het Reglement op de regterlijke organisatie enz. alleen wordt voorgeschreven, wanneer de gedaagde of beklaagde, tot de Chinesche bevolking behoort, en volgens Publicatie van 27 Januarij 1824,

Staatsblad No. 4, de bedoelde advijseurs alleen in civiele zaken worden gehoord, het echter de bedoeling des wetgevers niet kan zijn, dat de enkele tegenwoordigheid in den landraad van 2 Chinesche hoofden een vonnis van dien landraad zoude nietig maken, hetwelk overigens, wat de zamenstelling van dat collegie betreft, wettiglijk is geslagen;

Overwegende, dat dus het onderwerpelijk vonnis, als door den bevoegden regter gewezen, niet behoort te worden vernietigt;

Overwegende, wat het vonnis zelf betreft, dat de beklaagde heeft bekend in de maanden November en December 1848 de penningen, van Gouvernementswege voor de kettinggangers bestemd, tot aankoop van sirie, brandhout enz., en welke bij, als mandoor bij het kettingkwartier, aan de onder zijn opzigt gestelde veroordeelden moest uitkeeren, aan deze heeft onthouden;

Dat deze bekentenis, door de verklaringen van de ter teregtzitting, zonder eedsaflegging, gehoorde kettinggangers, wordt gesterkt;

Dat het beweren van den beklaagde, als of de bedoelde inhouding zoude hebben plaats gehad met voorkennis en toestemming der betrokken kettinggangers, door niets hoegenaamd is gestaafd;

Dat alzoo door den landraad deze den beklaagde te laste gelegde handeling teregt als bewezen is aangenomen;

Overwegende, wat aangaat de beschuldiging, dat de beklaagde, door het bezigen van eene valsche of te kleine maat en door het opzettelijk slecht meten, aan de onder hem gestelde kettinggangers insgelijks een gedeelte van de hun dagelijks toegekende rijst zoude hebben onthouden;

Dat deze beschuldiging alleen gegrond is op de verklaringen van personen, die tot eene onteerende straf zijn veroordeeld;

Dat deze verklaringen, alleen tot inlichting kunnende dienen des regters, omtrent reeds van elders bewezene daadzaken, op zich zelve geen wettig bewijs kunnen daarstellen;

Dat deze beschuldiging dus reglens niet als bewezen kan worden beschouwd;

Overwegende, dat de eerst bedoelde handeling, uit aanmerking van de betrekking waarin de beklaagde, als van Gouvernementswege aangesteld beambte, tot de onder zijn opzigt geplaatste kettinggangers stond, daarstelt het misdrijf van ontrouw in de waarneming van eene openbare bediening;

Overwegende, dat de door den landraad opgelegde straf niet staat in verhouding tot dit misdrijf;

Gelet op artikel 8 der publicatie van 17 Januarij 1849 (staatsblad no. 5), op art. 301, in verband met artikel 295 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* enz., benevens op artikel 33 en 35 van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving, welke eene dadelijke voorziening vereischen;

Verklaart den beklaagde DJAMIEN schuldig aan ontrouw in de waarneming van eene openbare bediening;

Veroordeelt hem overzulks tot de straf van dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van vier achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal te bepalen, voorafgegaan door een half uur tentoonstelling;

Bekrachtigt overigens het vonnis van den landraad.

Aldus gedaan in raadkamer, op heden den vijf en twintigsten Julij 1800 negen en veertig.

Aanvang eener teregtzitting onder voorzitterschap van den resident. — Voortzetting derzelve onder voorzitterschap van den adsistent resident, nadat twee getuigen gehoord waren. — Overtreding van art. 257 van het Inl. Regl. van strafv. — Deze overtreding is niet met nietigheid bedreigd.

De landraad der stad en voorsteden, zitting houdende te *Batavia:*

Gehoord de voorlezing der acte van beschuldiging door den hoofd-djaksa opgemaakt tegen den Inlander Arpan, ook genaamd Atem, geboren te *Bantam*, oud naar aanzien *26 jaren*, van beroep bediende, en laatst gewoond hebbende te *Batavia*, waarbij denzelven wordt ten laste gelegd zich te hebben schuldig gemaakt aan *diefstal en misbruik van vertrouwen jegens zijnen meester;*

Gelet op de overgelegde stukken;

Gehoord de verklaringen der getuigen;

Gehoord den beschuldigde in zijne middelen van verdediging;

Overwegende, dat het uit de beëedigde verklaring van den 1sten getuige, Abdoel Haliem, is gebleken, dat de beklaagde in de maand December 1848 voor zijnen meester heeft ontvangen eenige goederen, om die voor diens rekening te verkoopen, van welke goederen, hij zich een gedeelte heeft toegeëigend, en dat de beklaagde verder de woning van zijnen meester heeft verlaten, na eene krisscheede en een daarbij behoorend handvatsel van denzelven te hebben ontvreemd;

Overwegende, dat door den beklaagde is aangevoerd, dat de hem aanvertrouwde goederen door hem aan verschillende personen zouden zijn verkocht, waarvoor hij het geldswaardig bedrag nog niet zoude hebben ontvangen, ontkennende hij het handvatsel te hebben ontvreemd, niettegenstaande hij, vol-

gens de beëedigde verklaring van zijnen meester, bij hem in confessie is geweest, dat hij den diefstal heeft gepleegd;

Overwegende nog, dat uit de getuigenis van den 2den getuige Raibien blijkt, dat de beklaagde aan dezen getuige heeft ter hand gesteld de krisscheede en handvatsel, om die voor hem te verkoopen, voor eene som van *f* 5 koper;

Overwegende, dat deze getuige, instede van aan het verlangen van den beklaagde te voldoen, op het vernemen dat die voorwerpen de eigendom waren van den 1sten getuige, Abdoel Haliem, dezelve aan dien getuige heeft teruggegeven, welke omstandigheid door de getuigenis van Abdoel Haliem genoegzaam wordt gestaafd;

Overwegende, dat mitsdien uit de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen Abdoel Haliem en Raibien voldoende is gebleken, dat bij den beklaagde zijn gevonden voorwerpen, die den eerstgenoemde zijn ontvreemd, en waarvan hij de herkomst niet heeft kunnen bewijzen;

Overwegende dien ten gevolge, dat het regtens voldoende is bewezen, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan diefstal jegens zijnen meester;

Overwegende verder, dat, wat aangaat het misdrijf van misbruik van vertrouwen, hetwelk den beklaagde wordt te laste gelegd, zulks, — niettegenstaande de opgave van den beklaagde, dat hij eenige der hem toevertrouwde goederen aan anderen zoude hebben verkocht, is gelogenstraft, — niet als voldoende bewezen kan worden aangemerkt;

Gehoord den hoofd-djaksa in zijne conclusie, strekkende tot schuldig-verklaring van den beklaagde aan de feiten hem bij de acte van beschuldiging te laste gelegd, eischende dat hij zal worden gestraft met tentoonstelling voor een half uur, veertig rottingslagen, en zes jaren dwangarbeid in den ketting, met bannissement buiten *Java* en *Madura*;

Gehoord den hoofd-panghoeloe;

Gelet op art. 282, 284, 285, 286, 288, 292, 299,

300, 301 van het Reglement op de regtspleging voor de landraden in zaken van misdrijf, en art. 20, 21 en 22 van de bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving, welke eene dadelijke voorziening vereischen;

Regtdoende:

Verklaart den beklaagde ARPAN, ook genaamd ATEM, niet schuldig aan *diefstal en misbruik van vertrouwen jegens zijnen meester*;

Spreekt denzelven vrij van de te dier zake tegen hem ingebragte beschuldiging;

Verklaart den beklaagde schuldig aan diefstal jegens zijnen meester;

Veroordeelt denzelven overzulks, om te worden gebragt ter plaatse alwaar men gewoon is de criminele vonnissen van dezen raad ter executie te leggen, en om, aldaar aan eenen paal gebonden zijnde, te worden gestraft met een *half uur tentoonstelling, twintig rottingslagen, vervolgens in den ketting te worden geklonken, om aldus voor den tijd van twee eerstkomende en achtereenvolgende jaren*, ter plaatse op het eiland *Java* nader door het Gouvernement te bepalen, voor den kost zonder loon, aan de gemeene werken ten arbeid te worden gesteld;

Verbordeelt denzelven nog in de kosten van het regtsgeding ten behoeve van den staat;

En gelast eindelijk, dat de voorwerpen, welke tot stukken van overtuiging hebben gediend, voor zooverre dezelve in handen der justitie zijn, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven.

Gewezen en uitgesproken op heden Maandag den *25sten April 1789*.

ARREST:

De Raad van justitie te *Batavia*:

Gezien enz.;

Gezien de schriftelijke conclusie, namens den officier van justitie, door den substituut-officier van justitie genomen en gedagteekend den 10den October 1849 No. 298, daartoe strekkende, dat de Raad, met vernietiging van het vonnis door den landraad te *Batavia*, tegen den in hoofde dezes genoemden beklaagde gewezen, denzelven zal vrijspreken, met last dat hij dadelijk zal worden in vrijheid gesteld, ten ware hij uit anderen hoofde in verzekerde bewaring zou behooren te blijven, voorts met bevel, dat de voorwerpen, welke als stukken van overtuiging in judicio zijn geproduceerd, aan de eigenaren of daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven, en met bepaling tevens, dat de kosten van het regtsgeding zullen komen ten laste van den lande;

Gehoord het rapport enz.;

Overwegende, dat de eerste in deze zaak op den 16den April 1849 gehoudene teregtzitting, onder voorzitterschap van den Resident van *Batavia*, nadat de acte van beschuldiging was voorgelezen en de getuigen Abdul Haliem en Raibien hunne verklaringen onder eede hadden afgelegd, is geschorst; dat het onderzoek daarin op den 23sten April 1849 is voortgezet onder voorzitterschap van den adsistent-resident van *Batavia*, en dat als toen het proces-verbaal der vorige teregtzitting is voorgelezen, en, na verhoor van den derden en den vierden getuige, tot de beregting der zaak is overgegaan;

Overwegende, dat volgens art. 257 van het Reglement op de uitoefening der politie enz. onder de Inlanders, zoodra met het hooren der getuigen op de teregtzitting een aanvang gemaakt is, het regtsgeding onafgebroken moet worden voortgezet; dat alleen in de gevallen, voorzien bij art. 273 en 274 van datzelfde Reglement, van die bepaling mag worden afgeweken, en dat, daar deze gevallen bij de onderwerpelijke zaak zich niet hadden voorgedaan, de schorsing der teregtzitting als eene hoogst onwettige handeling moet worden aangemerkt;

Overwegende, dat daar echter de overtreding van het boven aangehaalde voorschrift met geene nietigheid bedreigd is, zij ook bezwaarlijk op dien grond de vernietiging van het te dezen geslagene vonnis kan na zich slepen;

Overwegende, dat hoezeer de landraad op den 23sten April 1849 is voorgezeten geworden door den adsistent-resident van *Batavia*, die aan de teregtzitting van den 16den bevorens volstrekt geen deel gehad had, en het gevolg hiervan geweest is, dat deze voorzitter, vreemd zijnde aan de eerste behandeling der zaak, zich heeft doen voorlichten door en regt gedaan heeft op in schrift gebragte getuigen-verklaringen, welke niet voor hem, maar op eene vorige teregtzitting waren afgelegd, de gemelde regtbank echter niet daarom kan gezegd worden onwettig te zijn te zamengesteld geweest, of, gelijk de substituut-officier van justitie beweert, op onwettige bewijsmiddelen te hebben regt gedaan;

Overwegende toch, dat, volgens art. 93 van het Reglement op de regterlijke organisatie, de adsistent-resident van *Batavia*, bij afwezigheid, belet of ontstentenis van den resident, bevoegd was om, in de plaats van dezen, het voorzitterschap van den landraad waar te nemen, en dat, door deze omstandigheid, de verklaringen der getuigen, die op eene vorige teregtzitting, in tegenwoordigheid van den resident en van de leden, die ook later aan de behandeling der zaak hebben deelgenomen, in den wettigen vorm waren afgelegd, niet van de haar bij de wet toegekende kracht, om als bewijsmiddelen voor de schuld des beklaagden te dienen, kunnen worden verstoken;

Overwegende, dat, hoezeer het waar is, dat die verklaringen, den adsistent-resident van *Batavia* bij eene latere teregtzitting voorgelezen zijnde, voor dezen voorzitter niet dezelfde bewijskracht in zich hielden, als wanneer zij voor hem zelven waren afgelegd, daaruit echter niet volgt, dat de beklaagde op onwettige bewijsmiddelen is veroordeeld;

dewijl immers, om tot deze gevolgtrekking te kunnen geraken, niet alleen zoude moeten blijken, in hoeverre de adsistent-resident van *Batavia* tot de aanneming van de schuld des beklaagden gestemd hebbe, maar ook in hoeverre de hem voorgelezene getuigen-verklaringen tot de vestiging zijner overtuiging hebben bijgedragen;

Overwegende, dat de regter in revisie echter niet te onderzoeken heeft, welke waarde elk individueel lid van den landraad aan de ter teregtzitting geleverde bewijsmiddelen gehecht heeft, maar slechts in hoeverre die bewijsmiddelen, waarvan de geheele regtbank heeft gebruik gemaakt, in den wettigen vorm verkregen zijn, en volgens de wet als zoodanig gelden kunnen;

Overwegende, dat daaromtrent, in het onderwerpelijk geval, waar het de verklaringen geldt van twee onder eede gehoorde getuigen, geen twijfel bestaan kan, en mitsdien ten onregte door den substituut-officier van justitie beweerd wordt, dat de beklaagde op onwettige bewijsmiddelen is veroordeeld, en hij uit dien hoofde behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het door de, ter teregtzitting van den 16den April 1849, voor den landraad te *Batavia*, onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen Abdoel Haliem en Raiben regtens en overtuigend blijkt, dat de beklaagde, bij het heimelijk verlaten der dienst, op den 29sten December 1848, van den eersten getuige eene aan dezen, zijnen meester, toebehoorende krisscheede en een handvatsel heeft mede genomen, en eenigen tijd later aan den tweeden getuige, — van wien hij des daags te voren eene ring, ter waarde van *f* 6— koper, had opgevraagd, ten einde die aan anderen te verkoopen, — heeft ter hand gesteld, met magtiging om die voorwerpen tegen *f* 5.— te verkoopen en het geld voor zich te houden;

Overwegende, dat de beklaagde zich, op grond van deze daadzaken, heeft schuldig gemaakt aan het hem te laste

gelegd misdrijf van diefstal jegens zijnen meester;

Overwegende, dat daarop echter eene straf is toegepast, die tot de zwaarte der gepleegde feiten in geene juiste verhouding staat, en daarenboven in verkeerde bewoordingen gesteld is;

Gelet op art. 8 der Publicatie van 17 Januarij 1849 Staatsblad No. 5, op art. 92 en 93 van het Regl. op de Regt. Org., op art. 284, 289 en volgende, op art. 307 en 417 van het Regl. op de uitoefening der policie enz. onder de Inlanders, op art. 301 en 295 van het Reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java* enz., op art. 20, § § 4 en 10, art. 12 en 26 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz.;

Verbetert het vonnis, op den 23sten April 1849, door den landraad te *Batavia*, tegen den beklaagde ARPAN gewezen;

Verklaart den beklaagde ARPAN, in hoofde dezes genoemd, schuldig aan het misdrijf van diefstal jegens zijnen meester;

Veroordeelt hem overzulks tot de straf van dwangarbeid in den ketting, voor den tijd van twaalf achtereenvolgende maanden, ter plaatse der veroordeeling, voorafgegaan door tentoonstelling voor den tijd van tien minuten;

Veroordeelt hem verder in de kosten van het regtsgeding;

Beveelt dat de voorwerpen, die als stukken van overtuiging gediend hebben, aan de daarop regthebbenden zullen worden teruggegeven.

Aldus gedaan in raadkamer op heden den *7den December 1849* (1).

---

(1) Deze beide vonnissen en arresten zijn ter plaatsing ontvangen van den heer Resident van *Batavia*, wiens voorbeeld de redactie hoopt, dat door andere residenten zal gevolgd worden, zullende dezelve steeds bereid worden gevonden, om aan eenigzins belangrijke zaken eene plaats in te ruimen.

Red.

Quaestie van onbevoegdheid.—Al is het in dezelfde residentie, is de eene landraad niet bevoegd van een, onder het regtsgebied van een' anderen landraad, gepleegd misdrijf kennis te nemen, als niet blijkt, dat de beklaagde onder de jurisdictie van eerstgemelde regtbank heeft verblijf gehouden, of in hechtenis is genomen, dan wel dat de woonplaats der meeste opteroepen getuigen daar gevestigd is.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Tweede kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Setro Djoijo, beschuldigd van diefstal bij nacht, en het in die zaak op den 16den Januarij 1849, door den landraad te *Poerworedjo* gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en veroordeeld tot de straf van vijf en twintig rottingslagen, en twee eerstkomende en achtereenvolgende jaren kettingarbeid, ter plaatse op *Java* door het Gouvernement te bepalen, en in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 8sten Augustus 1849, No. 1341, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde geslagen vonnis, denzelven zal veroordeelen tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van drie achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen, en in de kosten;

Gehoord het rapport enz;

Gezien art. 290 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* enz., en art. 241 van het reglement op de uitoefening der politie enz. onder den Inlander;

Overwegende, dat de beklaagde Setro Djoijo voor den

landraad te *Poerworedjo* heeft te regt gestaan, ter zake van een hem te laste gelegd misdrijf, waaraan hij zich te *Wonosobo (Ledok)* zoude hebben schuldig gemaakt, terwijl hij aldaar als pradjoerit woonachtig was;

Overwegende verder, dat niet is gebleken, dat de beklaagde voornoemd onder het regtsgebied van den landraad te *Poerworedjo* zoude verblijf gehouden hebben, dan wel aldaar in hechtenis zijn genomen, terwijl eindelijk niet is aangetoond, dat de woonplaats van de meeste der op te roepen getuigen nader bij den zetel van den landraad te *Poerworedjo* zoude zijn gelegen, dan bij dien van den landraad te *Ledok*, binnen wiens regtsgebied het misdrijf is gepleegd;

Overwegende, dat bij ontstentenis van eenige wettige reden, waarop de landraad te *Poerworedjo* bevoegd kon zijn van de onderwerpelijke zaak kennis te nemen, het door denzelven geslagen vonnis behoort te worden vernietigd, als door een onbevoegden regter gewezen;

Vernietigt het door den landraad te *Poerworedjo*, op den 16den Januarij 1849, in zake van den beklaagde Setro Djoijo geslagen vonnis, met verwijzing van de zaak aan den bevoegden regter, en met bepaling dat de kosten zullen komen ten laste van den lande.

Aldus enz.

Het misdrijf van diefstal van een' loontrekkenden bediende, ten huize van zijnen meester, is aanwezig, ook al is de ontvreemding in dat huis niet gepleegd ten nadeele van den meester zelven, maar van een' medebediende, aangezien in het laatste geval evenzeer schennis van het noodzakelijk vertrouwen, het kenmerk van dit misdrijf, moet geacht worden te hebben plaats gehad.

Het bedoeld misdrijf is ook aanwezig, al is het feit gepleegd kort na de in dienst treding, en vóór dat door

den ontvreemder nog iets van het door hem als bediende bedongen loon ontvangen was, en zulks om dezelfde reden.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:
(Tweede kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde KASOMAN, alias DJAN, beschuldigd van vier diefstallen, na te voren reeds wegens misdaad te zijn veroordeeld, en het in die zaak op den 28sten September 1848 door den landraad zitting houdende te *Batavia* gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan diefstal, door in het bezit te zijn gevonden van een gestolen voorwerp, waarvan hij den regtmatigen eigendom niet heeft kunnnen aantoonen; en zulks na reeds eenmaal ter zake van misdaad te zijn veroordeeld geweest, en veroordeeld tot tentoonstelling, gedurende den tijd van een half uur, met een bord boven het hoofd, waarop de misdaad staat uitgedrukt, voorts tot vijf en twintig rottingslagen, en om vervolgens in den ketting geklonken zijnde aldus, voor den tijd van vijf eerstkomende en achtereenvolgende jaren, te worden verbannen buiten de eilanden *Java* en *Madura*, om ter plaatse nader door het Gouvernement te bepalen, voor den kost zonder loon, aan de gemeene werken ten arbeid te worden gesteld, en in de kosten van het regtsgeding, met last tot teruggave aan den regthebbende van het tot overtuiging gediend hebbende voorwerp;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 8sten Augustus 1849, No. 1310, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, denzelven zal schuldig verklaren aan diefstal, door eenen loontrekkenden bediende, in de woning zijns meesters, na reeds vroeger ter zake

van misdaad veroordeeld te zijn, en hem deswege zal veroordeelen tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van vier achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen en in de kosten;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien art. 301, 295 en 296 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* enz., en art. 20 No. 6 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz.;

Overwegende, dat door den landraad te regt is aangenomen, dat de ten processe bewezene, en in het vonnis omschrevene, daadzaken geen verder bewijs regtens van de schuld des beklaagden aan de hem te laste gelegde strafbare feiten opleveren, dan met betrekking tot de ontvreemding, gepleegd ten nadeele van zijnen medebediende PIET, van een rooden buikband;

Overwegende echter, dat bij de qualificatie van het misdrijf verzuimd is te letten op de omstandigheid, dat de diefstal gepleegd is door eenen bediende, ten huize van zijnen meester, bij wien hij voor loon in dienst was, doende het toch niets ter zake, dat de beklaagde, na eerst twee dagen in die dienst geweest te zijn, dezelve heimelijk heeft verlaten, alvorens eenig loon genoten te hebben, noch ook, dat de ontvreemding geschied is ten nadeele van eenen mede-bediende, en niet van den meester zelven, aangezien toch het kenmerk van den hier bedoelden gequalificeerden diefstal is de schennis van het noodzakelijk vertrouwen, dat een bediende in de woning van zijnen meester geniet, welk kenmerk in casu aanwezig is;

Overwegende, dat de toegepaste straf buiten verhouding staat tot het gepleegd misdrijf;

Verklaart den beklaagde KASOMAN, alias DJAN, schuldig aan diefstal van een' loontrekkenden bediende in de woning;

zijns meesters, ten nadeele van een' medebediende, na reeds eenmaal, ter zake van gepleegde misdrijven, te zijn veroordeeld geweest;

Veroordeelt hem te dier zake tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van zes achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen;

Bekrachtigt overigens voorschreven vonnis.

Aldus *7 November 1849.*

Beschuldiging van diefstal bij nacht, in de aanhoorigheid van een bewoond huis, op grond van het in bezit geweest zijn van onder die omstandigheden gestolen voorwerpen. Vrijspraak, uithoofde van onvoldoend bewijs regtens. Aanduiding der punten, waarover in gevallen, als het onderwerpelijke, het onderzoek ter teregtzitting meer bepaaldelijk behoort te loopen.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Tweede kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Pa Bahijah, beschuldigd van diefstal bij nacht gepleegd, in de aanhoorigheid van een bewoond huis, en het in die zaak, op den 20sten December 1848, door den landraad te *Probolingo* gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en veroordeeld tot twintig rottingslagen, en twee jaren kettingarbeid, voor den kost zonder loon, ter plaatse door het Gouvernement op het eiland *Java* te bepalen, en in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 6den Augustus 1849, No. 1370, daartoe strek-

kende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, denzelven zal veroordeelen tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van vier achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen en in de kosten;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien art. 301, en van het reglement op de strafvordering voor de Raden van justitie op *Java* enz.;

Overwegende, dat door de ten processe ingewonnen beëedigde verklaringen van getuigen, is gebleken, dat in den nacht van den 16den October 1848, uit de aanhoorigheid van het door Pa Ngadiijah bewoond huis, twee stieren heimelijk zijn ontvoerd, toebehoorende aan den persoon van Pa Sarmin, welke in voorzegd huis zijn intrek had genomen;

Dat ongeveer twaalf dagen later, en wel op 28 October, de persoon van Pa Sahoor op eene bazaar is aangehouden, geleidende een stier, welke ter teregtzitting van den landraad voornoemd is voorgehouden en herkend als de eigendom van Pa Sarmin, op voorzegde wijze ontvreemd;

Overwegende, dat bij een hieromtrent gehouden onderzoek is gebleken, dat de voorzegde stier, ten gevolge van koop of ruil, reeds drie malen van de hand gezet, en aanvankelijk door den in hoofde dezes genoemden beklaagde was verkocht;

Overwegende, dat alle voorzegde daadzaken door den beklaagde voornoemd ter teregtzitting van den landraad zijn erkend, hebbende hij ter zijner verdediging ingebragt, den bedoelden stier, met nog een tweeden, te hebben ontvangen van zijn medebeklaagde Sijan, om die voor hem te verkoopen, al hetgeen door laatstgenoemden is ontkend;

Overwegende, dat uit het procesverbaal der in deze door den landraad gehouden teregtzitting niet blijkt, dat de beklaagde op eene behoorlijke wijze is ondervraagd, en

hierdoor in de gelegenheid gesteld zijne verdediging voor te dragen, ten aanzien van den tijd, plaats en bijzonderheden, waaronder hij beweert deze stieren te hebben ontvangen, en in hoeverre hij in de gegeven omstandigheden den afgever als wettigen eigenaar derzelve heeft kunnen aanmerken, voorts welke aanleiding bij hem bestond, om zich met dien verkoop te belasten, onder welke omstandigheden, in het openbaar of in het geheim, en met al of niet inachtneming der voorgeschreven formaliteiten, de verkoop heeft plaats gevonden, en hoedanig over den koopschat is beschikt, alle welke omstandigheden hadden behooren te worden onderzocht en overwogen, bij de beoordeeling der door den beklaagde ingebragte verdediging, en in hoe verre dezelve met goede trouw heeft kunnen gepaard gaan;

Overwegende mitsdien, dat de schuld van den beklaagde aan de hem te laste gelegde feiten niet regtens is gebleken;

Doet te niet het door den landraad te *Probolingo*, op den 20sten December 1848, in zake van den beklaagde Pa Baijah geslagen vonnis;

Spreekt denzelven vrij van de tegen hem ingebragte beschuldiging van diefstal bij nacht, uit de aanhoorigheid van een bewoond huis;

Gelast dat hij onmiddelijk op vrije voeten zal worden gesteld, ten ware hij om andere redenen in hechtenis mogt behooren te blijven; de kosten te dragen door den staat;

Beveelt, dat de ter teregtzitting van den landraad als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen, aan den daarop regthebbende zullen worden teruggegeven.

Aldus gedaan en gearresteerd in raadkamer op den 14den November 1849.

Diefstal bij nacht, door middel van braak, in de aanhoorigheid van een bewoond huis, door meerdere personen gepleegd, stelt nog geen diefstal in vereenigde bende daar. — De kennisneming van het misdrijf van diefstal in vereenigde bende is niet van de competentie der landraden, maar van de regtbanken van omgang. — Art. 105 van het Regl. op de Regt. Org. — Eene vereenigde bende is eene vereeniging van boosdoeners in een complot, onder een hoofd, tot het plegen van openbaar geweld toegerust, gelijk bij de ketjoe- of kampak-partijen, en dergelijke gewelddadige rooverijen.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:
(Tweede kamer)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Sirngo Dipo, beschuldigd van diefstal bij nacht, door middel van inbraak, en het in die zaak, op den 9den Januarij 1849, door den landraad, zitting houdende te *Demak*, gewezen vonnis, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan diefstal bij nacht, door middel van inbraak, *in vereenigde bende* gepleegd, en veroordeeld tot dertig rottingslagen en twee achtervolgende jaren dwangarbeid in den ketting, op het eiland *Java*, ter plaatse door den Gouverneur-generaal te bepalen, en in de kosten van het regtsgeding, met bepaling dat de padie, in judicio tot overtuiging voorgebragt, aan den eigenaar zal worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namen den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 8sten Augustus 1849, No. 1390, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof, met verbetering van het tegen den beklaagde gewezen vonnis, denzelven zal schuldig verklaren aan diefstal bij nacht, in de aanhoorigheid van een bewoond huis, door meer dan een persoon, en hem des-

wege veroordeelen tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van *vier* achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen, en in de kosten;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien art. 301, 295 en 296 van het Reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java* enz., en art. 20 No. 6 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz.;

Overwegende, dat, op de gronden in het vonnis vermeld, de landraad te regt als wettig en overtuigend bewezen heeft aangenomen, dat de strafbare feiten, den beklaagde te laste gelegd, hebben plaats gehad, en dat deze zich, met anderen, aan het plegen derzelve heeft schuldig gemaakt;

Overwegende evenwel, dat de landraad de qualificatie aannemende, welke door denzelven aan de gepleegde feiten is gegeven, zich had behooren onbevoegd te verklaren, aangezien de kennisneming van diefstallen in *vereenigde* of *gewapende benden* gepleegd, volgens art. 105 van het Reglement op de Regterlijke Organisatie, tot de competentie der regtbanken van omgang behoort;

Overwegende, dat echter, in eenen regtskundigen zin, in casu niet kan gezegd worden, dat de diefstal door eene *vereenigde bende* is gepleegd, aangezien zulks eene vereeniging van boosdoeners, in een complot, onder een hoofd, voorondersteld, tot het plegen van openbaar geweld toegerust, gelijk bij de ketjoe- of kampak-partijen, en dergelijke gewelddadige rooverijen, waarop het art. 105 doelt, het geval is;

Overwegende, dat gevolgelijk de qualificatie van het misdrijf behoort te worden verbeterd, ook in dien zin, dat daarbij vermeld worde, dat de diefstal is gepleegd in de aanhoorigheid van een bewoond huis;

Overwegende, dat de aard en duur der opgelegde straf niet staat in verhouding tot het misdrijf;

Verklaart den beklaagde schuldig aan diefstal bij nacht, in de aanhoorigheid van een bewoond huis, door middel van uitwendige braak en door meer dan een persoon gepleegd;

Veroordeelt den beklaagde, te dier zake, tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van *vier* achtereenvolgende jaren, ter plaatse buiten het eiland *Java* door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen;

Bekrachtigt overigens het vonnis van den landraad voornoemd.

Aldus gedaan en gearresteerd in raadkamer op *den 21 November 1849.*

(CASSATIE.)

Beweerde schending van art. 12 van het vigerend Reglement op de amfioenpacht (S. B. 1847 No. 42).

Door het strafbaar bezit, in het onderwerpelijk Reglement bedoeld, behoort te worden verstaan het daadwerkelijk onder zich hebben van amfioen, welke niet bij den pachter is gekocht, zijnde zulks reeds alleen en op zich zelve voldoende, om den houder of bezitter in overtreding te stellen.

Om als bezitter te kunnen worden aangemerkt, is het wel een vereischte, dat de gecalangeerde geweten hebbe, dat hij amfioen onder zich had, doch zulks wordt noodwendig voorondersteld ten opzigte van iemand, in wiens woning amfioen is verborgen gevonden, zoolang de regter het bewijs niet heeft aangetroffen, dat dezelve aldaar buiten zijn weten is nedergelegd.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Eerste kamer).

Op het beroep van den officier bij den raad van justitie te *Samarang*, requirant van cassatie van een vonnis van dien raad, in zaken van overtreding gewezen, waarbij in hooger

beroep is bekrachtigd een vonnis van den landraad te *Samarang*, van den 14den Julij 1849, bij hetwelk de Chinees KOH KHESIAN is schuldig verklaard aan overtreding van artikel 12 van het Reglement op de amfioenpacht, en veroordeeld in eene boete groot *f 1000*, met confiscatie van de achterhaalde amfioen, en in de kosten van den processe;

Gehoord het verslag enz.;

Gelet op de memorie van cassatie door den requirant ingediend;

Gezien de schriftelijke conclusie, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal ingediend, strekkende tot vernietiging van het door den landraad te *Samarang*, op den 14den Julij 1849, tegen den Chinees KOH KHESIAN geslagen vonnis, alsmede dat van den raad van justitie aldaar, dd. 31 Augustus en 10 September jl., waarbij het eerstgenoemd vonnis is bekrachtigd, en dat het Hof den beklaagde zal vrijspreken van de tegen hem ingebragte beschuldiging van overtreding van art. 12 van het Reglement op de amfioenpacht, vastgesteld bij Publicatie van den 29sten September 1847 (Staatsblad No. 42), en verbindend verklaard voor het jaar 1849, bij Publicatie van 16 October 1848 (Staatsblad No. 48), met last, dat met de ten huize van den beklaagde achterhaalde amfioen zal worden gehandeld, overeenkomstig de bepaling van artikel 19 van dat Reglement, en met veroordeeling van den staat in de kosten van het regtsgeding;

Overwegende, dat, door of van wege den gerequireerde, geen gebruik is gemaakt van de hem bij de wet toegekende bevoegdheid van eene memorie in te dienen;

Overwegende, dat, door den requirant, als éénig middel van cassatie is aangevoerd, schending van artikel 12 van het reeds genoemd Reglement op de amfioenpacht, doordien de Raad van justitie te *Samarang* ten onregte zoude hebben beslist, dat de beklaagde moet geacht worden te zijn gevonden in het *bezit* van de bij hem achterhaalde amfioen, niettegenstaande

hij heeft beweerd, dat hem ten eenenmale onbekend is, dat zich de achterhaalde doosjes met amfioen, te zijnen huize, in eene mand met kleedingstukken bevonden, en dat dezelve zijn eigendom niet zijn;

Overwegende, dat door den Raad van justitie te *Samarang*, in overeenstemming met het vonnis van den landraad aldaar, in hooger beroep is aangenomen, dat in facto wettig en overtuigend is bewezen, dat ten huize van den beklaagde, in eene mand met kleedingstukken, zijn gevonden twee doosjes, inhoudende één thail en tachtig matta's geprepareerde amfioen, en daaruit de gevolgtrekking is afgeleid, dat hij moet geacht worden *in het bezit* van de achterhaalde hoeveelheid amfioen gevonden te zijn, niettegenstaande hij heeft opgegeven, dat dezelve zijn eigendom niet is, en het hem ten eenenmale onbekend is, dat zij zich, te zijnen huize, in eene mand met kleedingstukken bevond;

Overwegende, dat bij evengenoemd artikel 12 van het Reglement op de amfioenpacht is bepaald, dat alle geprepareerde en ongeprepareerde amfioen, welke *in het bezit* van een ander, dan den pachter, of deszelfs zaakgelastigde, onderpachter, dan wel andere tot den verkoop van amfioen in het klein geregtigde personen gevonden wordt, en niet is gekocht bij den pachter van het pachtdistrict enz., zal worden verbeurd verklaard, onder verbeurte van de boete bij artikel 25 van hetzelfde Reglement bepaald;

Overwegende, dat door strafbaar *bezit*, in het onderwerpelijk Reglement bedoeld, behoort te worden verstaan, het daadwerkelijk onder zich hebben van amfioen, welke niet bij den pachter is gekocht, en dat dit reeds alleen en op zich zelve voldoende is, om den houder of bezitter in overtreding te stellen;

Overwegende, dat het voorzeker een vereischte is, dat de gecalangeerde geweten hebbe, dat hij amfioen onder zich had, om hem als bezitter te kunnen aanmerken, doch dat

zulks noodwendig wordt voorondersteld ten opzigte van iemand, in wiens woning amfioen verborgen wordt gevonden, zoo lang de regter het bewijs niet heeft aangetroffen, dat dezelve aldaar, buiten zijn weten, door een ander is nedergelegd;

Overwegende, dat het eenig voorgestelde middel van cassatie alzoo is ongegrond;

Gelet op art. 180 van het Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie in Nederlandsch-Indië, zoomede op art. 318, 323 en 411 van het Reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië;

Ontzegt den eisch tot cassatie, in dezen gedaan;

Verstaat dat de kosten in cassatie gevallen, zullen komen ten laste van den lande.

Aldus gedaan en gearresteerd *den 11den December 1849.*

BESLUITEN, ENZ.

No. 1. EXTRACT UIT HET REGISTER DER BESLUITEN VAN DEN MINISTER VAN STAAT, GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE.

BATAVIA, *den 11den December 1849.*

Willende enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Te benoemen tot Raadsheer in het Hoog Geregtshof van *Nederlandsch-Indië*, op de daartoe staande bezoldiging van *f 1000* 'smaands Mr. A. J. SWART, thans officier van justitie bij den Raad van justitie te *Batavia*.

Extract dezes zal worden verleend aan den benoemde tot informatie.

Accordeert met voorschreven Register,

De Adjunct-Secretaris van het Gouvernement,

(getekend) J. C. DE LANNOIJ.

STATISTIEK.

SPECIFICATIE DER, IN DE JAREN 1846 EN 1847, BIJ HET HOOG-GEREGTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE IN REVISIE BEHANDELDE STRAFZAKEN.

De hieronder medegedeelde tabellen sluiten zich aan den staat, welken wij bij ons derde nommer voegden, aanwijzende het getal vonnissen, door de verschillende criminele regtbanken op *Java* en *Madura*, aan het Hoog-Geregtshof ter revisie aangeboden, gedurende het achtjarig tijdvak van 1838-1845.

Vele der bemerkingen, door ons bij die gelegenheid gemaakt, gelden ook hier, bepaaldelijk ook die, betrekking hebbende op de regtbanken onder het gebied der vorsten van *Soerakarta* en *Djocjokarta*.

In de vorstenlanden, welke sedert 1830 in 's Gouvernements grondgebied zijn ingelijfd, namelijk de residentien *Banjoemaas*, *Bagelen*, *Madioen* en *Kedirie*, werden, tot 1°. Mei 1848, geene zittingen gehouden van regtbanken van omgang, doch de zaken, elders tot de competentie dier regtbanken behoorende, aldaar afgedaan voor de zoogenaamde groote landraden, welke in zoodanige gevallen moesten za-

mengesteld zijn uit den resident in persoon, als voorzitter, en niet minder dan *vier* regenten, of andere Javanen van rang. (Resolutien van 20 November 1830, N°. 29, en 15 Januarij 1831, N°. 24.)

Daar evenwel in de criminele registers, bij het Hoog-Geregtshof aangehouden, en uit dewelke de medegedeelde tabellen getrokken zijn, het onderscheid tusschen de gewone en groote landraden niet juist is uiteen gehouden, is zulks natuurlijkerwijze ook bij de tabellen niet kunnen geschieden.

Wij hebben ons niet bepaald tot *Java* en *Madura*, doch ook opgegeven de van de buitenbezittingen ter revisie aangeboden vonnissen, welke echter een betrekkelijk zeer gering getal uitmaken, zijnde de meeste der in die bezittingen gewezen vonnissen niet aan 's Hofs revisie onderworpen. Het is hier de plaats niet, om bij de verschillende wijzen van regtspleging, zoo in burgerlijke, als in strafzaken, in de zoogenaamde buitenbezittingen alsnog vigerende, stil te staan. Spoedig hopen wij gelegenheid te hebben daaraan een afzonderlijk artikel te wijden.

Het is niet ondienstig geoordeeld, om, bij het getal der beklaagden, tevens in onze tabellen te vermelden het getal der conclusien, door het Openbaar Ministerie in revisie genomen.

Het getal der beklaagden geeft tevens aan het getal der ter revisie aangeboden vonnissen, en der arresten daarop door het H. G. Hof gewezen. In afwijking toch van hetgeen in *Nederland* bestaat, en ook, sedert de invoering der nieuwe wetgeving, voor de raden van justitie op *Java* is vastgesteld, bij art. 174, laatste lid, van het Reglement op de strafvordering voor die raden, werden vroeger en worden ook thans nog, door de Inlandsche regtbanken, evenveel vonnissen geslagen, als er beklaagden in iedere zaak voorkomen, hoezeer de djaksa's, onverschillig hoe groot het getal der beschuldigden zij, slechts ééne acte van beschuldiging opmaken.

Het getal der beklaagden geeft dus wel aan het getal vonnissen en arresten, doch niet het getal *zaken*. Deze worden aangewezen door de conclusien, zoodat b. v. in 1847, overeenkomstig het door ons aangeteekende in No. 1 van dit tijdschrift, pag. 84, werkelijk 3850 arresten in revisie zijn geslagen, doch in slechts 2608 strafzaken.

Uit het verschil dezer cijfers kan men zien, dat het plegen van misdrijven, in vereeniging van meerdere personen, op *Java* en *Madura* niet zeldzaam is. Zelfs schijnt het niet gewaagd te stellen, gelijk zulks ook van elders bevestigd wordt, dat slechts zeer zelden nachtelijke diefstallen, door middel van braak of ondergraving, door één enkel persoon worden gepleegd, hoezeer het dikwerf niet gelukt de mededaders op het spoor te komen.

Als men in aanmerking neemt, dat, gelijk wij op de aangehaalde plaats van ons eerste nommer aanteekenden, het getal arresten in strafzaken gewezen in 1820 bedroeg 731, in 1830 reeds 1632, in 1840 niet minder dan 3403, en in 1847 het belangrijk cijfer van 3850, dan is men getroffen door deze zeer aanzienlijke toeneming der strafgedingen, vooral op *Java* en *Madura*.

Men zoude echter dwalen door die toeneming te willen toeschrijven aan eene evenredige vermeerdering van het getal misdrijven.

Eene eerste en voorname oorzaak daarvan bestaat, onzes inziens, in de betere policie, ten gevolge van betere bekendheid met de binnenlanden, en krachtiger bestuur. Het is evenwel eene zaak van algemeene bekendheid, dat nog een groot aantal misdrijven verholen blijft. Bij toenemenden ijver der policie, en bij beter begrip der regtsvormen in strafzaken, welke verre zijn van zóó lastig of omslagtig te wezen, als velen, uit gebrek aan genoegzame kennis derzelve, wel vermeenen, zal het getal strafzaken noodwendig nog lang toenemende blijven.

Eene andere gewigtige oorzaak, vooral sedert 1830, ligt in de aanzienlijke vermeerdering van 's Gouvernements grondgebied op *Java*, van niet minder dan *vier* groote residentien.

Eene derde oorzaak is het steeds toenemend cijfer der bevolking.

Wij zullen later meermalen gelegenheid hebben op deze gewigtige aangelegenheid terug te komen.

December 1849. Red.

STATISTIEKE TABELLEN.

DIENSTJAAR 1846.

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie BANTAM.					
Bekl. voor de regtbank van omgang (1)		211			5
„ „ den landraad te *Serang*			98		71
„ „ „ „ „ *Warong Goenoeng*			9		6
„ „ „ „ „ *Tjiringin*			19		11
„ „ „ „ „ *Anjer*			10		6
		211	136	347	99
Residentie BATAVIA.					
Bekl. voor den raad van justitie	3				3
„ „ de regtb. v. o. te *Batavia*		15			8
„ „ „ „ „ *Meester Cornelis*		4			4
„ „ „ „ „ *Bekassie*		9			3
„ „ „ „ „ *Tangerang*		11			3
„ „ den landraad „ *Batavia*			51		47
„ „ „ „ „ *Meester Cornelis*			28		24
„ „ „ „ „ *Bekassie*			11		11
„ „ „ „ „ *Tangerang*			38		25
	3	39	128	170	128

(1) Het aanmerkelijk getal beklaagden in 1846 voor de regtbank van omgang te *Serang* teregtgesteld, is een gevolg van het in het laatst van 1845 op het land *Tjicandie oodik*, in de residentie *Bantam*, uitgebarsten oproer, en den daarbij gepleegden moord des landheers met zijn gezin. Niet minder dan 202 beklaagden hebben te dier zake te gelijk teregt gestaan.

Red.

RESIDENTIEN EN DERZELVER ONDERDEELEN.	Raden van justitie	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Op zichzelve staande adsistent-residentie BUITENZORG.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		10			7
„ „ den landraad			138		92
		10	138	148	99
Residentie PREANGER REGENTSCHAPPEN.					
Bekl. voor de regtb. v. o. te *Tjiandjoer*		12			4
„ „ „ „ „ *Bandong*		3			4
„ „ „ „ „ *Soemedang*		2			2
„ „ „ „ „ *Manondjaija*		3			1
„ „ den landraad „ *Tjiandjoer*			13		13
„ „ „ „ „ *Bandong*			49		18
„ „ „ „ „ *Soemedang*			37		20
„ „ „ „ „ *Garoet*			22		6
„ „ „ „ „ *Manondjaija*			12		4
		25	138	163	72
Op zichzelve staande adsistent-residentie KRAWANG.					
Bekl. voor de regtbank van omgang		5			3
„ „ den landraad te *Poerwakarta*			29		23
		5	29	34	26
Residentie CHERIBON.					
Bekl. voor de regtb. v. o. te *Cheribon*		10			4
„ „ den landraad „ *Cheribon*			181		105
„ „ „ „ „ *Indramaijoe*			29		18
		10	210	220	127
Residentie TAGAL.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		11			5
„ „ den landraad			36		24
		11	36	47	29

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie PEKALONGAN.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		7			6
„ „ den landraad			69		57
		7	69	76	63
Residentie SAMARANG.					
Bekl. voor den raad van justitie	1				1
„ „ de regtb. v. o. te *Samarang*		11			3
„ „ „ „ „ „ „ *Salatiga*		5			1
„ „ „ „ „ „ „ *Demak*		4			1
„ „ „ „ „ „ „ *Poerwadadie*		11			8
„ „ den landraad „ *Samarang*			67		53
„ „ „ „ „ *Kendal*			45		23
„ „ „ „ „ *Salatiga*			29		24
„ „ „ „ „ *Demak*			17		14
„ „ „ „ „ *Poerwadadie*			49		28
	1	31	207	239	156
Residentie KADOE.					
Bekl. voor de regtb. v. o. te *Magelang*		25			8
„ „ den landraad „ *Magelang*			102		75
„ „ „ „ „ *Temangoong*			25		24
		25	127	152	107
Residentie BANJOEMAAS.					
Bekl. v. d. gew. en grooten landr. te *Banjoemaas*			65		40
„ „ „ „ „ „ „ „ *Poerbolingo*			14		13
„ „ „ „ „ „ „ „ *Banjar Negara*			103		51
„ „ „ „ „ „ „ „ *Tjilatjap*			23		15
			210	210	119
Residentie BAGELEN.					
Bekl. v. d. gew. en grooten landr. te *Poerworedjo*			53		45
„ „ „ „ „ „ „ „ *Keboemen*			46		27
„ „ „ „ „ „ „ „ *Ambal*			14		10
„ „ „ „ „ „ „ „ *Wonosobo*			12		10
			125	125	92

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie DJOCJOCARTA.					
Bekl. voor de regtb. van crim. zaken en voor den residentie-raad aldaar			39		23
			39	39	23
Residentie SOERAKARTA.					
Geene zaken voor den residentie-raad					
Op zichzelve staande adsistent-residentie PATJITAN.					
Beklaagden voor den landraad			27		20
			27	27	20
Residentie MADIOEN.					
Bekl. v. d. gew. en grooten landr. te *Madioen*			93		68
„ „ „ „ „ „ „ „ *Ponorogo*			34		26
„ „ „ „ „ „ „ „ *Ngawie*			45		21
			172	172	115
Residentie KEDIRI.					
Bekl. v. d. gew. en grooten landr. te *Kediri*			85		59
„ „ „ „ „ „ „ „ *Toelong Agoong*			22		12
„ „ „ „ „ „ „ „ *Berbek*			9		7
			116	116	78
Residentie JAPARA.					
Bekl. voor de regtb. van omgang te *Pattie*		62			20
„ „ den landraad „ „			75		69
„ „ „ „ „ *Japara*			19		14
		62	94	156	103

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie REMBANG.					
Bekl. v. d. regtb. van omgang te *Rembang*		22			13
„ „ „ „ „ „ *Toeban*		22			11
„ „ „ „ „ „ *Bodjo Negoro*		18			13
„ „ „ landraad „ *Rembang*			32		25
„ „ „ „ „ *Toeban*			41		25
„ „ „ „ „ *Bodjo Negoro*			31		23
		62	104	166	110
Residentie SOERABAIJA.					
Bekl. voor den raad van justitie	5				2
„ „ de regtb. v. o. te *Soerabaija*		35			16
„ „ „ „ „ *Grissee*		30			10
„ „ „ „ „ *Modjokerto*		10			5
„ „ „ „ „ *Sumanap*		13			6
„ „ „ „ „ *Pamakassan*		2			2
„ „ „ „ „ *Bankallang*		2			1
„ „ den landraad „ *Soerabaija*			165		120
„ „ „ „ „ *Grissee*			29		17
„ „ „ „ „ *Modjokerto*			62		53
„ „ „ „ „ *Sumanap*			25		22
„ „ „ „ „ *Pamakassan*			16		10
„ „ „ „ „ *Bankallang*			„		
	5	92	297	394	264
Residentie PASOEROEWAN.					
Bekl. voor de regtb. v. o. te *Pasoeroewan*		11			6
„ „ „ „ „ *Malang*		3			1
„ „ den landraad „ *Pasoeroewan*			130		74
„ „ „ „ „ *Malang*			80		58
		14	210	224	139
Residentie BEZOEKIE.					
Bekl. voor de regtb. v. o. te *Bezoekie*		26			7
„ „ „ „ „ *Probolingo*		35			19
„ „ „ „ „ *Banjoewangie*		„			
„ „ den landraad „ *Bezoekie*			77		46
„ „ „ „ „ *Probolingo*			68		44
„ „ „ „ „ *Banjoewangie*			3		3
		61	148	209	119

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
BUITENBEZITTINGEN.					
Beklaagden voor den landraad te *Banca*			1		1
„ „ „ „ „ *Timor*			5		3
„ „ „ residentie-raad te *Riouw*			2		1
RECAPITULATIE 1846.					
Bantam		211	136	347	99
Batavia	3	39	128	170	128
Buitenzorg		10	138	148	99
Preanger Regentschappen		25	138	163	72
Krawang		5	29	34	26
Cheribon		10	210	220	127
Tagal		11	36	47	29
Pekalongan		7	69	76	63
Samarang	1	31	207	239	156
Kadoe		25	127	152	107
Banjoemaas			210	210	119
Bagelen			125	125	92
Djocjokarta			39	39	23
Patjitan			27	27	20
Madioen			172	172	115
Kediri			116	116	78
Japara		62	94	156	103
Rembang		62	104	166	110
Soerabaija	5	92	297	394	264
Pasoeroewan		14	210	224	139
Bezoekie		61	148	209	119
Totaal op Java	9	665	2760	3434	2088
Banca			1		1
Timor			5		3
Riouw			2		1
Totaal generaal	9	665	2768	3442	2093

DIENSTJAAR 1847.

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie BANTAM.					
Bekl. voor de regtbank van omgang		3			
„ „ den landraad te *Bantam*			4		
„ „ „ „ te *Serang*			33		
„ „ „ „ te *Warong Goenoeng*			23		
„ „ „ „ te *Tjiringin*			6		
„ „ „ „ te *Anjer.*			1		
	„	3	117	120	96
Residentie BATAVIA.					
Bekl. voor den raad van justitie	7				
„ „ de regtbank van omgang		16			
„ „ den landraad te *Batavia*			70		
„ „ „ „ „ *Meester Cornelis*			54		
„ „ „ „ „ *Bekassie*			37		
„ „ „ „ „ *Tangerang*			28		
	7	16	189	212	174
Op zichzelve staande adsistent-residentie BUITENZORG.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		13			
„ „ den landraad			153		
		13	153	166	107

RESIDENTIEN EN DERZELVER ONDERDEELEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie PREANGER REGENTSCHAPPEN.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		9			
„ „ den landraad te *Tjiandjoer*			27		
„ „ „ „ „ *Bandong*			56		
„ „ „ „ „ *Soemedang*			56		
„ „ „ „ „ *Garoet*			9		
„ „ „ „ „ *Manondjaijo*			21		
		9	169	178	95
Op zichzelve staande adsistent-residentie KRAWANG.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		„			
„ „ den landraad te *Poerwakarta*			32		
			32	32	23
Residentie CHERIBON.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		24			
„ „ den landraad te *Cheribon*			135		
„ „ „ „ „ *Indramaijoe*			60		
		24	245	269	153
Residentie TAGAL.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		20			
„ „ den landraad			32		
		20	32	52	27
Residentie PEKALONGAN.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		18			
„ „ den landraad			112		
		18	112	130	91

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Total der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie SAMARANG.					
Beklaagden voor den raad van justitie	3				
„ „ de regtbank van omgang		76			
„ „ den landraad te *Samarang*			92		
„ „ „ „ „ *Poerwodadie*			43		
„ „ „ „ „ *Demak*			60		
„ „ „ „ „ *Salatiga*			9		
„ „ „ „ „ *Kendal*			21		
	3	76	225	304	196
Residentie KADOE.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		1			
„ „ den Landraad te *Magelan*			118		
„ „ „ „ „ *Temangoong*			53		
		1	171	172	130
Residentie BANJOEMAAS.					
Bekl. v. d. gew. en grooten landr. te *Banjoemaas*			119		
„ „ „ „ „ „ „ te *Bandjar Negara*			59		
„ „ „ „ „ „ „ „ *Tjilatjap*			18		
„ „ „ „ „ „ „ „ *Poerbolingo*			54		
			250	250	136
Residentie BAGELEN.					
Bekl. v. d. gew. en grooten landr. te *Poerworedjo*			117		
„ „ „ „ „ „ „ „ *Ambal*			15		
„ „ „ „ „ „ „ „ *Keboemen*			43		
„ „ „ „ „ „ „ „ *Wonosobo*			35		
			210	210	133
Residentie DJOCJOKARTA.					
Beklaagden voor de regtbank van criminele zaken en voor den residentie-raad aldaar			79		
			79	79	52

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie SOERAKARTA.					
Beklaagden voor den residentie-raad aldaar			3		
			3	3	1
Op zichzelve staande adsistent-residentie PATJITAN.					
Beklaagden voor den landraad			34		
			34	34	25
Residentie MADIOEN.					
Bekl. v. d. gew. en grooten landr. te *Madioen*			64		
„ „ „ „ „ „ „ „ *Ngawie*			50		
„ „ „ „ „ „ „ „ *Ponorogo*			45		
			159	159	124
Residentie KEDIRI.					
Bekl. v. d. gew. en grooten landr. te *Kediri*			42		
„ „ „ „ „ „ „ „ *Berbek*			13		
„ „ „ „ „ „ „ te *Toelong Agoong*			39		
			94	94	71
Residentie JAPARA.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		45			
„ „ den landraad te *Patti*			206		
„ „ „ „ „ *Japara*			22		
		45	228	273	202
Residentie REMBANG.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		74			
„ „ den landraad te *Rembang*			62		
„ „ „ „ „ *Toeban*			67		
„ „ „ „ „ *Bodjo Negoro*			54		
		74	183	257	150

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
Residentie SOERABAIJA.					
Beklaagden voor den raad van justitie	3				
„ „ de regtbank van omgang		103			
„ „ den landraad te *Soerabaijn*			168		
„ „ „ „ „ *Grissee.*			42		
„ „ „ „ „ *Modjo Kerto*			120		
„ „ „ „ „ *Madura* „ *Bankallang*			1		
„ „ „ „ „ *Madura* „ *Pamakassan*			10		
„ „ „ „ „ *Madura* „ *Sumanap*			25		
	3	103	366	477	343
Residentie PASOEROEWAN.					
Beklaagden voor de regtbank van omgang		17			
„ „ den landr. te *Pasoeroewan*			53		
„ „ „ „ „ *Malang*			93		
		17	151	168	123
Residentie BEZOEKIE.					
Bekl. voor de regtbank van omgang		25			
„ „ den landraad te *Probolingo*			120		
„ „ „ „ „ *Bezoekie*			49		
„ „ „ „ „ *Banjoewangie*			3		
		25	172	197	137
BUITENBEZITTINGEN.					
Beklaagden voor den landraad te *Banka*			5	5	3
„ „ „ „ „ *Timor*			9	9	6

RESIDENTIEN EN DERZELVER AFDEELINGEN.	Raden van justitie.	Regtbanken van omgang.	Landraden.	Totaal der beklaagden.	Getal der zaken en conclusien.
RECAPITULATIE. 1847.					
Bantam		3	117	120	96
Batavia	7	16	189	212	174
Buitenzorg		13	153	166	107
Preanger Regentschappen		9	169	178	95
Krawang			32	32	23
Cheribon		24	245	269	158
Tagal		20	32	52	27
Pekalongan		18	112	130	91
Samarang	3	76	225	304	196
Kadoe		1	171	172	130
Banjoemaas			250	250	136
Bagelen			210	210	133
Djocjokarta			79	79	52
Soerakarta			3	3	1
Patjitan			34	34	25
Madioen			159	159	124
Kediri			94	94	71
Japara		45	228	273	202
Rembang		74	183	257	150
Soerabaija	3	108	366	477	348
Passoeroewan		17	151	168	123
Bezoekie		25	172	197	137
Totaal op Java	13	449	3374	3836	2599
Banca			5	5	3
Timor			9	9	6
Totaal generaal	13	449	3388	3850	2608

VERHANDELINGEN.

VLUGTIGE BESCHOUWING VAN ART. 1977 B. W.

(Ingezonden.)

Door wrijving van opinie geraakt men tot de waarheid; toen ik dus bij de inzage van het prospectus voor het maandwerk „het regt in *Nederlandsch-Indië*" tot mijne groote verwondering ontwaarde, of meende te ontwaren, dat men, door eene negatie van dit principe, hetzelfde doel wilde bereiken, zal niemand het mij voorzeker kwalijk kunnen nemen, wanneer ik beken, dat de redactie een oogenblik den domper op mijne ambitie zettede en zich een abonné liet ontglippen. Het was echter maar voor een oogenblik, ik had gelezen, doch zonder nadenken *et confiteor culpam meam.* Kritiek en recensie in bepaalde gevallen uit te sluiten is wel strijdig met alle idées van absolute vrijheid; maar waar hebben wij tot nog toe gezien, dat die idées, meestal vrijheid met ongebondenheid verwarrende, ons heil aanbragten?

Beide zijn wel is waar van gelijke etymologische afkomst, maar lang niet van gelijke beteekenis; ongebondenheid toch is de exceptionele positie van datgene, wat in eene maatschappij, aan welke reeds eene restrictie van absolute vrijheid ten gronde ligt, aan banden behoorde te zijn,

terwijl vrijheid die positie mag heeten, welke ons eene vrije beweging veroorlooft in den kring, die ons door eene op verstand, billijkheid en regt gebaseerde maatschappij wordt afgebakend; absolute vrijheid is eene *chimère* in onzen in alle opzigten zoo afhankelijken toestand, en moet dus ook noodwendig tot de grootste wanbegrippen en onheilen leiden. — Gaf men nu recensie en kritiek den vollen teugel, niets zou natuurlijker wezen dan dat, zoo wel het bestuur, als de individu's, onder het voorwendsel van vooruitgang der wetenschap, aan de meest ongepaste aanvallen zouden blootgesteld zijn. — Dit heeft de redactie mijns inziens willen voorkomen; vooruitgang van wetenschap moet het doel zijn, — niet het voorwendsel. De strijd der gevoelens, niet die der schrijvers moet ons tot de waarheid leiden, en de eerste is niet verboden. Deze nadere overweging dan, zij moge juist of onjuist wezen, heeft mij tot inkeer gebragt, ik heb mij geabonneerd en ben ingebeeld genoeg, om eene opinie in het strijdperk los te laten en te gelooven, dat mijne uitdaging niet eene *vox clamans in deserto* zal zijn.

Zoo las ik dan b. v. in het 3de nummer van dit maandwerk een paar wet-explicatie's. Ik zou volgens mijne latere opvatting van de restrictieve bepalingen, door de redactie daargesteld, gevoegelijk kunnen beginnen met het uiten eener opinie in strijd met de daar uiteengezette, — de redactie toch geeft het voorbeeld; (zie noot op pag. 177) (1). Liever echter

(1) Dit schijnt een indirecte aanval van den onbekenden schrijver op de redactie te zijn, die echter, vermeenen wij, geheel onverdiend is. Vooreerst toch is de bewering onjuist, dat de noot op pag. 177 eene opinie zoude bevatten, in strijd met die in den text uiteengezet, en ten andere kan de redactie geenszins gehouden worden geacht om alle opiniën, welke niet met de hare strooken, te bestrijden. Ook het onderwerpelijk opstel laat de redactie geheel voor rekening van den onbekenden inzender, waaruit evenmin volgt, dat zij zich niet met hetzelve vereenigt, als dat zij hetzelve volkomen beaamt.

Red.

neem ik eene andere vlugt, misschien wat gewaagd, en onderzoek, zeer vlugtig altijd, hoe men een verband tusschen letter en meening der wet kan daarstellen, ten opzigte van eene der door duisterheid zeer moeijelijke, maar niet minder gewigtige plaatsen uit ons burgerlijk wetboek. —

Het is toch niet genoeg de letter aan de meening op te offeren, of omgekeerd, naar mate het ons best lijkt; neen, de positieve wet gebiedt, als zij duidelijk spreekt, en spaart ons een oordeel over de billijkheid harer bedoelingen; alleen als zij hare meening niet goed uitdrukt, mag men daarnaar zoeken, altijd vooronderstellende, dat geene letter zonder meening, geene meening zonder billijkheid is.

Het zal echter tijd worden, dat wij tot ons opschrift terug keeren; dus ter zake.

Zoo lang de sophismen van PROUDHON C. S. hen, naar gelang der meerdere of mindere discretie hunner beoordeelaars, als al te wijs of al te gek voor onze eeuw doen beschouwen, „*les extrêmes se touchent*," blijf ik met de meeste gerustheid volhouden, dat het regt van eigendom een bolwerk in iedere welgeordende maatschappij moet zijn. Het mag dus voorzeker van het uiterste belang heeten al de verschillende modificatien en restrictien van dat regt na te gaan. — Het regt van eigendom is het uitgebreidste regt, dat men, met negatie van een voor ons chimeriek absolutisme, op eene zaak kan uitoefenen; — men heeft als eigenaar het vrij genot daarvan, en het regt, om op de volstrekste wijze daarover te beschikken, mits men er geen gebruik van make, strijdende met de wetten of de openbare verordeningen, en mits men aan de regten van anderen geen hinder toebrenge, alles behoudens enz. (zie art. 570 Burg. Wetb.) — Het spreekt dan ook van zelve, dat de eigenaar zijn regt, dat der zaak aankleeft, tegen iederen houder kan doen gelden; dit vinden wij bij wege van algemeene bepaling in art. 574. B. W. — Daar de eigenaar nu vrije

beschikking over zijn goed heeft, volgt hieruit, dat hij gedeelten van zijn regt daarop kan afstaan of, uithoofde van de publieke orde, vooronderstelt moet worden, daarvan afstand te doen, en het geheel aan anderen kan overdragen onder de restrictien, die hij goed vindt; van daar de verschillende modificatien, die dat regt ondergaat, en de onderscheidene regten, die men op eens anders zaak kan hebben. Dat de wet hierin kan voorzien, ten opzigte van onroerende goederen, van de regten op welke meest door duidelijke titels blijkt, lijdt geen twijfel; maar hoe nu ten opzigte van roerend goed, dat door bewijs zoo buitengemeen moeijelijk kan uitgeduid worden? Onze zoo bij uitstek handeldrijvende natie zag dan ook reeds vroeg genoeg in, dat om den handel niet te belemmeren en oneindige twistgedingen te vermijden, de revindicatie van roerend goed moest beperkt worden. Zoo vinden wij, onder andere, in de consultatien en advijzen van Hollandsche regtsgeleerden, D. IV. p. 310, een zeer belangrijk advijs van Joan De Witte van het jaar 1635, luidende: „Ende dat ook volgens de generale kostu„me onder de koopluiden verstaan werd, in conformité „der kostumen van *Antwerpen*, Tit. 58. art. V, dat in kas „iemand eenig goed, hetwelk hem vertrouwt is, tegens de „expresse commissie van zijn vertrouwer, aan een ander „komt te vervreemden, ofte voor zijn eigen schulden te „verpanden ende in handen te stellen, dat de eigenaar „hetzelve moet dulden en lijden; niettegenstaande dengenen „dien het goed vertrouwt is, procedeert ontrouwelijk van „het zelve goed aan een ander te vervreemden. Ende als „men het anders zoude verstaan, zoo zoude hetzelve strekken „tot een volkomen confusie van den koophandel, 't welk „geenzins in deze landen, die op den koophandel gefondeert „zijn, mag worden gefavoriseerd." Hetzelfde leert ons Voet ad. tit. D. de R. V. no. 12, en Schorer in zijne aanteekening op de Groot, Inl. tot de Holl. regtsgeleerdheid, boek III. D.

9, § 7, no. 8. Dezen regel „*mobilia non habent sequelam*" vinden wij terug in de Fransche wet in art. 2279 c. c. „*en fait de meubles possession vaut titre*", — in de spruit van deze, de Nederlandsche wet, — en eindelijk in de kopij van deze laatste, de *Nederl.-Ind.* wet, in art. 1977 Burg. Wetb., hetwelk zegt, „met betrekking tot roerende goederen, die noch in renten bestaan, noch in inschulden, welke niet aan toonder betaalbaar zijn, geldt het bezit als volkomen titel. *Nietteminn* enz.

Uit de tegenstelling van de 2de alinea volgt, dat, behalve renten, inschulden niet aan toonder betaalbaar, gestolen en verloren goed, geene roerende zaken als eigendom kunnen teruggevorderd worden. — Wel kan men *ex contractu* ageren, in welk geval men niet een *zakelijk* regt doet gelden, maar een zuiver *personeel* regt tegen iemand, die zich jegens ons verbonden heeft, en geenszins tegen derden; van daar de alternatieve eisch en alternatieve condemnatie, om of de zaak, of de waarde terug te geven.

De regel is dus: „eigendom is tegen iederen houder opvorderbaar"; — de exceptie: „*mobilia non habent sequelam*"; en exceptien op dezen tweeden regel vindt men in art. 1977 Burg. Wetb. en in het Wetb. van Kooph. bij reclame in en buiten faillissement.

Het verdient allezins opmerking, dat art. 1977 niet valt in de rubriek van verjaring „beschouwd al middel om iets te verkrijgen", maar in die van verjaring, „beschouwd als middel, om van eene verpligting bevrijd te worden." Hij dus, die ingevolge art. 1977, 1ste alinea, bezit, is geen eigenaar, maar alleen als *bloote houder* gedekt tegen de revindicatie; dit volgt ook uit eene beschouwing van art. 585 Burg. Wetb., want *occupatio* als *modus acquirendi dominii* geldt alleen ten opzigte van *res nullius*; — behooren zij aan iemand toe, dan kunnen zij niet de eigendom worden van hem, die zich dezelve toeëigent, en dit dus niet *het*

eerst kan doen, zoo als het artikel vordert.

Om echter zoo veel mogelijk systematisch te werk te gaan, moet ik even stil staan bij het woord *bloote houder*, hierboven door mij gebezigd; mij dunkt ik hoor reeds zeggen: „bezit in den zin des wetgevers is *juridisch* niet *factisch*." Mijn antwoord is de wetgever kent geen *juridisch* bezit van roerend goed, (zie art. 555 in verband met art. 562 en 563. Burg. Wetb.); wel zegt de wetgever in art 546 B. W. „het bezit eener roerende zaak wordt verloren enz.", maar uit eene vergelijking met het vorig artikel zal juist het onderscheid blijken tusschen *juridisch* en *factisch* bezit; het eerste geeft regten, het tweede in 't minst geene; want bij verlies is men zijn regt kwijt, ten zij men *eigenaar* is, in welk geval men volgens art. 1977, al. 2, de zaak kan revindiceren; art. 546 is een uitvloeisel van het zalig principe „*superflua non nocent*", zoo uiterst gevaarlijk in eene positieve wetgeving; buitendien staat het in den sints lang reeds berugchten titel van ons Wetboek en deszelfs origineel, die de wetenschappelijke ontwikkeling van dit leerstuk in het Romeinsche regt zoo geheel versmaadt.

De woorden: „bezit geldt als volkomen titel" beduiden dus mijn inziens niets anders, dan dat de bloote houder vooronderstelt wordt, buiten het geval van diefstal en verlies, allezins geregtigd te zijn tot het houden der zaak, welke præsumtie is *juris et de jure;* geen tegenbewijs hoe ook genaamd wordt toegelaten, de wetgever heeft als 't ware met het woordje *volkomen* nog meer klem aan de uitdrukking willen geven; men mag nu al over de onbillijkheid redeneren en het bevorderen van kwade trouw als anderzins, — alleen bij diefstal, of verlies, en reclame, maakt de wetgever eene uitzondering; de regel „*omnes exceptiones sunt strictae interpretationis*" sluit alle andere gevallen uit.

Tegen deze uitlegging van dit artikel zal men misschien aanvoeren, dat art. 714 van het reglement op de Burg. Regtsv.

den eigenaar van roerend goed de revindicatie toestaat; voorzeker: doch let wel, dat de wetgever als *conditio sine qua non* stelt, dat hij regt tot *revindicatie* of tot *reclame* hebbe, welke beperking geheel onze meening ondersteunt; voeg hier ten slotte nog bij, dat wij slechts één artikel vinden, dat van revindicatie van roerend goed gewaagt, namelijk art. 582 Burg. Wetb., en men ziet duidelijk, dat deze actie alleen wordt gegeven aan den bestolene, of hem die iets verloren heeft; want gaf de wet ze ook buiten diefstal, of verlies, waarom dan deze uitzondering? of zou hij die b. v. van den depositarius, commodatarius, of anderen koopt, minder regten hebben, dan hij die van den dief koopt?

Onder de vele quæstien, waartoe dit art. 1977 aanleiding geeft, is er nog eene niet onbelangrijke, die wij ten slotte even willen aanroeren, namelijk: „moet men eigenaar zijn „om, ingevolge de 2de alinea van dit art., de zaak terug te „vorderen?" — in andere woorden: „indien ik eene roerende „zaak in mijne magt heb, die mij niet toebehoort, maar die „tegen revindicatie gedekt is, krachtens de 1sten alinea van „dit artikel, en deze zaak door diefstal of verlies uit mijne „magt raakt, kan ik dan als eigenaar iederen houder tot „teruggave aanspreken?

Voor de bevestigende beantwoording dezer stelling pleiten misschien de onbepaalde woorden van het artikel „*degene* die iets verloren heeft, of aan wien iets ontstolen is enz." in plaats van „*de eigenaar*", zoo dat men zou kunnen zeggen, dat de wetgever den blooten houder dan eerst door fictie het sterkste *zakelijk* regt toekent, *vis-à-vis* de kwade trouw; maar bij verlies gaat deze beschouwing reeds niet door, en verder pleiten tegen de bevestigende beantwoording, 1°. de rubriek, waarin dit artikel valt, waaruit volgt, dat de houder niet eigenaar wordt, al is hij dan ook tegen den eigenaar gedekt, in verband met art. 582 Burg. Wetb., dat in den titel van eigendom gevonden wordt, waaruit dus blijkt, dat

de wetgever alleen op den waren eigenaar de exceptie in de 2de alinea van art. 1977 wil toegepast hebben; en 2°. dat de wetgever geene regten hoegenaamd ook, uit het bezit van roerende zaken voortvloeijende, wil erkennen, en dus zeer onwaarschijnlijk, door het sterkste regt aan den houder te geven, de grootst mogelijke inconsequentie heeft willen begaan.

Deze laatste overwegingen komen mij als het meest geschikt voor, om een verband tusschen letter en meening der wet daar te stellen, en ik kleef dus deze beschouwing *salvo meliori* aan. — Hieruit volgt dan ook, dat de commodatarius, depositarius en anderen, die eene roerende zaak, een ander toebehoorende, in hunne magt hebben, niet door de *revindicatio* gehouden zijn, en ten tweede, dat indien de zaak door diefstal of verlies uit hunne magt geraakt, niet zij, doch de eigenaar een regt van terugvordering uit art. 1977, al. 2, kan putten.

En hiermede zal ik mijn waagstuk besluiten; de oppervlakkigheid dezer losse beschouwingen beneemt mij alle pretentie iets goeds geschreven te hebben; — het is hier „*disco* „*non doceo*", en niets zal mij meer genoegen doen, dan teregt gewezen te worden, en zoo doende te zien, dat eene wetenschapelijke onderneming, als die van dit tijdschrift, ook in *Indië* ruim voedsel kan vinden

ARRESTEN IN STRAFZAKEN.

Inculpatiën van medebeklaagden kunnen, evenmin als onbeëdigde getuigenverklaringen, op zich zelve een wettig bewijs daarstellen.

De overtuiging des regters, op zoodanige niet wettige bewijsmiddelen gegrond, is onvoldoende tot de schuldigverklaring en veroordeeling van een' beklaagde.

Elk dergenen, die gezamenlijk zijn uitgegaan, met het bepaalde doel, om een' zekeren persoon te dooden, behoort als hoofddader van het feit te worden aangemerkt, wanneer hij dat voornemen heeft helpen volvoeren, onverschillig of het al dan niet blijkt, wie eigenlijk de doodelijke slagen heeft toegebragt.

Op den 1sten October 1849 stonden voor de regtbank van omgang, zitting houdende te *Bandjar Negara*, te regt de javanen DIEPA MERTA, SIENGA WARNA, WIRA DI WANGSA en WIRA KRAMA, allen beschuldigd van *moord*, en door gemelde regtbank aan dat misdrijf schuldig bevonden, werden zij veroordeeld tot de straf naast die des doods.

In revisie werd door het O. M., bij conclusie van 10 November 1849, No. 1497, tot bekrachtiging dier vonnissen geconcludeerd, doch bij arresten van het Hoog-Geregtshof, van 31 December jl. werd de 4de beklaagde vrijgesproken van de tegen hem ingebragte beschuldiging, terwijl de drie

eerste beklaagden, ter zake van *moord*, werden veroordeeld tot de doodstraf.

De vrijspraak berust op de navolgende motieven:

Overwegende, dat de 4de beklaagde, door zijne drie medebeklaagden, die in bekentenis van schuld zijn, wordt betigt, dat hij hen heeft overgehaald om hem te helpen den persoon van SIENGA KRAMA van het leven berooven, omdat die persoon wilde huwen met zekere BOK SIEWEH, met welke ook hij wenschte in den echt te treden; wordende voorts door die medebeklaagden opgegeven, dat zij gezamenlijk met den 4den beklaagde aan dat voornemen hebben gevolg gegeven, en in den avond van den 4den Januarij 1849, na den Javaan SIENGA KRAMA naar buiten gelokt te hebben, dezen op den weg aangevallen, hem op den grond geworpen en door middel van steenen, waarmede zij hem op het ligchaam en het hoofd sloegen, hebben dood geslagen;

Overwegende, dat deze nederlaag van den persoon van SIENGA KRAMA wordt bevestigd door het ter teregtzitting beëedigd proces-verbaal van schouwing van diens lijk;

Overwegende, dat overigens ten processe, door de verklaringen der getuigen, niets anders is bewezen, dan:

1°. dat de verslagene, in den bewusten avond, zijn huis verlaten heeft en niet weder is teruggekeerd;

2°. dat de 4de beklaagde werkelijk de vrouw BOK SIEWEH ten huwelijk heeft gevraagd, doch een weigerend antwoord heeft ontvangen, doordien de verslagene reeds met dezelve was verloofd, welke daadzaak evenwel door dien beklaagde is ontkend; terwijl de verklaring van de buiten eedsaflegging gehoorde vierde getuige, zijnde de vrouw van den medebeklaagde WIRA DI WANGSA, inhoudt, dat in den bewusten avond de 4de beklaagde en zijne drie medebeklaagden gezamenlijk te zeven uren zijn uitgegaan, en dat de beklaagde WIRA DI WANGSA, omstreeks te 12 uren des nachts, alleen is teruggekeerd;

Overwegende, dat de aantijgingen van medebeklaagden en de buiten eede afgelegde verklaringen van getuigen alleen kunnen worden aangemerkt als inlichtingen voor den regter, bij het onderzoek, en daarop ook wel vermag te worden gelet tot versterking van het verkregen regterlijk bewijs, doch dat dezelve nimmer op zich zelve als wettige bewijsmiddelen mogen worden aangemerkt;

Overwegende, dat, buiten de aantijgingen der mededeklaagden en de verklaring van de vierde getuige, ten processe niets anders blijkt, ten aanzien van den 4den beklaagde Wira Krama, dan dat hij de vrouw Bok Sieweh heeft ten huwelijk gevraagd, doch een weigerend antwoord heeft ontvangen, omdat zij reeds met den verslagene was verloofd, en dat hij beklaagde deze bewezene daadzaak heeft ontkend, even als het overige van hetgene hem is te laste gelegd;

Overwegende, dat er alzoo geen wettelijk bewijs ten processe voorhanden is van des beklaagden schuld aan het hem te laste gelegd feit van moord op den persoon van Sienga Krama;

Overwegende, dat, wel is waar, bij het vonnis a quo is bekend gesteld, dat de regtbank van omgang de volkomene overtuiging van des beklaagden schuld heeft verkregen, doch dat die overtuiging, niet op wettige bewijsmiddelen gegrond zijnde, niet voldoende kan geacht worden, om daarop eene veroordeeling uit te spreken;

Doet te niet het vonnis tegen den beklaagde Wira Krama geslagen;

Spreekt hem vrij enz.

De verbetering der vonnissen tegen de drie eerstgemelde beklaagden geslagen, voor zoover daarbij de opgelegde straf naast die des doods is veranderd in die des doods, is gegrond op de navolgende overwegingen:

Dat onderwerpelijk op wettige bewijsmiddelen, bij het

vonnis vermeld, eene schuldigverklaring tegen den beklaagde (DIEPA MERTA) is uitgesproken;

Dat het misdrijf, naar behooren, als moord is gequalificeerd;

Dat ten onregte door de regtbank van omgang in dezen de doodstraf niet is toegepast, en zulks wel op grond, dat niet bepaaldelijk zoude zijn gebleken, door wien der beklaagden de doodelijke slagen zijn toegebragt, omdat toch deze bekendheid, bij de regtskundige waardering van de schuld des beklaagden, niet vereischt wordt, nu het regtens is bewezen, dat de beklaagde en zijne medebeklaagden gezamenlijk zijn uitgegaan, met het bepaalde doel, om den inlander SIENGA KRAMA te dooden, waardoor elk hunner, onverschillig welk aandeel hij, bij het helpen volvoeren van dat voornemen, aan het misdrijf gehad heeft, als hoofddader moet worden aangemerkt;

Veroordeelt den beklaagde, ter zake van moord, tot de doodstraf;

Bekrachtigt overigens het vonnis aan de regtbank van omgang voornoemd.

Misbruik van vertrouwen. — Diefstal van een loontrekkend dienaar jegens zijn meester. — Een mandoor, die zijne dienst verhuurt, om het toezigt te houden op eenige karren met rijst, van Buitenzorg *naar* Batavia *verzonden, en die een gedeelte dezer rijst arglistiglijk wegneemt en tot eigen voordeel verkoopt, maakt zich schuldig aan het laatstgemeld misdrijf.*

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Tweede kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde BEREWOET, beschuldigd van misbruik van vertrouwen, en het in die zaak op den 16den

Januarij 1849 door den landraad, zitting houdende te *Buitenzorg*, gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en veroordeeld tot dwangarbeid buiten den ketting voor den tijd van *drie* jaren, ter plaatse door den Gouverneur-generaal op het eiland *Java* aan te wijzen, en in de kosten van het regtsgeding, met last dat het voorwerp, hetwelk tot stuk van overtuiging heeft gediend, aan den daarop regthebbende zal worden teruggegeven;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 31sten Julij 1849, No. 1215, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof het tegen den beklaagde gewezen vonnis zal bekrachtigen;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien art. 301, 295 en 296 van het Reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java* enz., en art. 20, No. 6, der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz.;

Aannemende, wat de daadzaken en het schuldbewijs betreft, de gronden en motieven van het vonnis des landraads;

Overwegende echter, dat de gepleegde strafbare feiten verkeerdelijk zijn gequalificeerd, aangezien dezelve de kenmerken dragen van diefstal van een loontrekkend dienaar jegens zijn meester;

Overwegende toch, dat de beklaagde zich tegen het loon van *f* 2 recepissen en tien duiten, benevens een gantang rijst, aan den eersten getuige had verhuurd, om als mandoor het toezigt te houden op vijf karren met rijst beladen, door denzelven aan zekeren Chinees te *Batavia* verzonden, en dat hij beklaagde het *noodzakelijk vertrouwen*, in hem als loontrekkend dienaar gesteld, schendende, verschillende dier zakken met rijst arglistiglijk heeft weggenomen en tot eigen voordeel verkocht;

Gelet op de langdurige praeventieve gevangenhouding van den beklaagde;

Verklaart den beklaagde schuldig aan diefstal van een loontrekkend dienaar jegens zijn' meester;

Veroordeelt den beklaagde tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van *vier* achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen;

Bekrachtigt overigens het vonnis van den landraad voornoemd.

Aldus gedaan en gearresteerd in raadkamer, *op den 19den December 1849.*

Art. 29 en 55 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving. — Bedrog (opligting). — Misbruik van vertrouwen. — Een timmerman, die gelden, hem in voorschot verstrekt, tot het aanmaken van karren, opzettelijk tot eigen voordeel aanwendt, zonder het aangenomen werk te verrigten, maakt zich schuldig aan misbruik van vertrouwen.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië:

(Tweede kamer.)

Gezien de stukken van het geregtelijk onderzoek in de zaak van den beklaagde Pa Rassio, beschuldigd van bedrog, en het in die zaak, op den 19den December 1848, door den landraad, zitting houdende te *Soerabaïja*, gewezen vonnis, waarbij de beklaagde daaraan is schuldig verklaard, en veroordeeld tot dwangarbeid buiten den ketting, voor den tijd van *twee* eerstkomende en achtereenvolgende jaren, ter plaatse op *Java* door het Gouvernement te bepalen, ten einde al-

daar, voor den kost zonder loon, ten arbeid te worden gesteld, en in de kosten van het regtsgeding;

Gezien de schriftelijke conclusien, namens den Procureur-generaal, door den Advocaat-generaal genomen, en gedagteekend den 8sten Augustus 1849, No. 1345, daartoe strekkende, dat het Hoog-Geregtshof het tegen den beklaagde gewezen vonnis zal bekrachtigen;

Gehoord het rapport enz.;

Gezien art. 301, 295 en 296 van het Reglement op de strafvordering voor de raden van justitie op *Java* enz., en art. 20, No. 6, art. 33 en art. 35 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving enz.;

Overwegende, dat door den landraad te regt, op grond van de bekentenis des beklaagden, gestaafd door de verklaringen van ter teregtzitting onder eede gehoorde getuigen, als regtens bewezen is aangenomen, dat de beklaagde, na van den suikerfabrijkant Han Tiauw Hien een voorschot te hebben genoten van *f* 140, voor het aanmaken van twee karren (padattie's), in stede van aan zijne verpligting te voldoen, het geld tot eigen gebruik heeft aangewend, en tot twee malen toe uit zijne woonplaats is verdwenen, zijnde hij laatstelijk in het regentschap *Bangil*, onder *Pasoeroewan*, opgevat;

Overwegende, dat niet blijkt, dat door den beklaagde bedriegelijke middelen zouden zijn aangewend, om zich het geld te doen afgeven, hetwelk een vereischte is tot het misdrijf, bedoeld bij het door den landraad aangehaalde art. 29 der bepalingen ter regeling van eenige onderwerpen van strafwetgeving;

Overwegende, dat dus dat art. in casu niet van toepassing kan zijn;

Overwegende echter, dat het feit door den beklaagde gepleegd, valt in de termen van art. 33 dier bepalingen, aangezien hij, ten nadeele van den eigenaar, heeft weerloos ge-

maakt of tot eigen voordeel aangewend gelden, welke hem bij wege van lastgeving en tot eenen betaald wordenden arbeid waren ter hand gesteld, met verpligting om daarvan een bepaald gebruik te maken;

Gelet op de voorloopige gevangenhouding van den beklaagde;

Verklaart den beklaagde schuldig aan misbruik van vertrouwen;

Veroordeelt den beklaagde tot dwangarbeid buiten den ketting voor den tijd van twee achtereenvolgende jaren, ter plaatse op het eiland *Java* door den Gouverneur-generaal aan te wijzen;

Bekrachtigt overigens het vonnis van den landraad voornoemd.

Aldus gedaan en gearresteerd in raadkamer op den *20 December 1849.*

BURGERLIJKE REGTZAKEN.

Contracten. — Opschortende voorwaarde. — Ook volgens het Oud-Hollandsch en Romeinsch regt behoeven overeenkomsten, onder eene opschortende voorwaarde aangegaan, niet te worden ten uitvoer gebragt, dan nadat de gebeurtenis, waarvan de verbindtenis is afhankelijk gesteld, heeft plaats gehad.

Eene cessie van een contract van huur van gronden in de residentie Soerakarta, *onder voorwaarde der goedkeuring van het Gouvernement aangegaan, wordt krachteloos in geval van weigering dier goedkeuring.*

Schikkingen inmiddels met derden, aan wie de gestelde voorwaarde bekend was, op grond van zoodanige cessie getroffen, blijven evenzeer van de vervulling dier voorwaarde afhankelijk, en, bij het vervallen der cessie, ook van zelve in hare uitvoering opgeschort.

ZAAK VAN DE FACTORIJ DER NED. HANDELMAATSCHAPPIJ, TEGEN DE FIRMA E. M. & Co.

Het Hoog-Geregtshof:

(Eerste kamer.)

Gezien de acte van appel en dagvaarding, de dato 27 Februarij 1800 negen en veertig;

Mede gezien het vonnis door den Raad van justitie te *Batavia*, op den 24sten November 1848 tusschen partijen gewezen;

opschortende voorwaarde aangegaan, niet kunnen worden ten uitvoer gebragt, dan nadat de gebeurtenis, waarvan de verbindtenis is afhankelijk gesteld, heeft plaats gehad;

Dat alzoo, in het onderwerpelijk geval, waar de goedkeuring van den gedanen afstand door het Gouvernement als voorwaarde gesteld is, onder welke de cessie werd aangenomen en eenige transactie met de factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij zoude worden aangegaan, de weigering van het bestuur, om de leden der firma E. M. & Co. als landhuurders in de residentie *Soerakarta* toe te laten, de verbindtenis tusschen deze en den Heer T., omtrent den afstand van het land *Repaking*, krachteloos gemaakt heeft, en daarmede ook van zelve de overeenkomst der factorij van de Nederlandsche Handelmaatschappij met de firma E. M. & Co. in hare uitvoering is opgeschort;

Dat toch de verklaring, welke de verweerder zich verbonden heeft binnen een tijdsverloop van twee jaren te doen, om het land *Repaking* aan te houden of tot gelde te maken, niet anders, dan bij het volle genot der over dat land door den Heer J. M. T. uitgeoefende huurregten, konde worden afgelegd, en het alleen met het oog op dat verwachte, doch geenszins verkregene genot, geweest is, dat de factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij, omtrent de afbetaling eener som van *f* 75000.—, met de firma E. M. & Co. in eenige schikking getreden is, en deze laatste aan de eerstgenoemde de gedeeltelijke voldoening der schuld van den Heer J. M. T. heeft willen waarborgen;

Overwegende, dat op grond van het aangevoerde, de appellant in geen opzigt bij het vonnis, alhier in geschil, is bezwaard;

Aannemende de gronden van het vonnis van den Raad van justitie te *Batavia;*

Gelet op art. 56 van de bepalingen omtrent de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving, op art. 58

van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië;

Regtdoende op het hooger beroep:

Doet hetzelve te niet;

Bevestigt het vonnis van den raad van justitie te *Batavia*, uitgesproken den 24sten November 1849, waarvan te dezen in appel is gekomen;

Gelast, dat hetzelve geheel en volkomen gevolg zal hebben;

Veroordeelt de appellante ook in de kosten in hooger beroep gevallen.

Aldus enz.

Zijn de voorschriften der burgerlijke regtspleging van openbare orde, en moet de regter, zelfs ambtshalve, waken, dat dezelve worden opgevolgd? — JA.

Is de procedure tot vereffening van kosten, schaden en interessen, tot de vergoeding waarvan iemand is veroordeeld, bedoeld bij art. 607 en volgende Burg. Regtsv., een geheel nieuw regtsgeding, of slechts de voortzetting van een aangevangen regtsgeding, dan wel behoort dezelve tot de ten uitvoerlegging van het vonnis, waarbij de schadevergoeding is toegewezen? — Dezelve is de voortzetting van een aangevangen regtsgeding.

Is een vonnis, waarbij iemand is veroordeeld tot vergoeding van schade; op te maken bij staat, in alle opzigten een eind-vonnis? NEEN.

Is hetzelve niet veeleer als een praeparatoir, dan wel interlocutoir vonnis aan te merken? JA.

Is de procedure tot vereffening van kosten, schaden en interessen, bij memorie, volgens de vroegere wetgeving, als eene raauw-actie aan te merken? NEEN.

Is de procedure, omschreven bij art. 607 en volgende Burg. Regtsv., van toepassing, indien het vonnis van veroordeeling is gewezen volgens de vroegere procesorde? NEEN.

Moet die procedure zich bepalen tot de regeling van het geldelijk bedrag der schade? JA.

Goldt dit ook volgens de vroegere procesorde? NEEN.

ZAAK VAN B. . . ., TABAKSFABRIJKANT, TEGEN HET GOUVT. VAN N. I. (1).

Gezien enz.;

Overwegende, ten aanzien der daadzaken, dat bij sententie definitief van het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch-Indie*, tusschen partijen gewezen op den 9den December 1848, en uitgesproken op den 21sten derzelfde maand, volgens de vroegere wetgeving, ter instantie van den tegenwoordigen eischer, zijn ontbonden twee overeenkomsten, tusschen partijen gesloten op den 31sten Januarij 1844 en op den 6den September 1845, beide bij die sententie omschreven; — met veroordeeling van den tegenwoordigen gedaagde in de kosten van dat regtsgeding;

Dat wijders bij die sententie is verstaan, „dat de ei„scher zal kunnen opmaken, en binnen den tijd van zes „maanden aan den R. O. gedaagde doen beteekenen eene „memorie van kosten, schaden en interessen, rustende op „de bij dit vonnis aangewezen grondslagen en waaromtrent „zal worden geprocedeerd als naar regten;"

Overwegende, dat ofschoon bij deze sententie van het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch-Indie* niet uitdrukkelijk eene veroordeeling tot vergoeding van kosten, schaden en interessen is uitgesproken, echter bij dezelve is overwogen,

---

(1) Zie No. 2 van dit tijdschrift pag. 149 en no. 8 pag. 132.

onder anderen, „ dat dus de eischer, uithoofde van dit „ punt, wel gefundeerd is in zijne vordering tot ontbinding „ dier contracten, en tot vergoeding van kosten, schaden en „ interessen," en voorts met opzigt tot die vergoeding, „ dat dezelve zich, naar regelen van regten, moet bepalen „ tot het verlies en de winstderving, die, met het oog op „ den hoogst ongunstigen staat, waarin des eischers onderne- „ ming buitendien zich reeds, door niet aan het Gouver- „ nemen te wijten omstandigheden, bevond, gezegd kunnen „ worden het dadelijk en onmiddellijk gevolg te zijn van „ het inhouden der aan den eischer toegezegde dagelijksche „ voorschotten, en dat daarbij niet in berekening mag ko- „ men de schade, die de eischer geleden heeft, ten gevolge „ van de staking van den aankap van hout en van zijne „ verwijdering van de fabrijk;"

Dat bij deurwaarders exploit van den eischer aan den Procureur-generaal bij het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch-Indie* is beteekend een gemotiveerde staat van kosten, schaden en interessen, naar aanleiding van meergenoemde sententie opgemaakt, tot een bedrag van *f* 518,514-95 recepissen, en de legale renten dier som, van af den 29sten December 1847 tot 31 Mei 1848 ad $^3/_8$ procent s'maands, en van af 1 Junij 1848 tot aan de finale en algeheele betaling toe ad $^1/_2$ procent s'maands;

Dat namens den Procureur-generaal bij dit Hof, daartoe bij Gouvernements besluit dd. 18 Mei 1849 no. 1369 gemagtigd, bij gemotiveerd deurwaarders exploit van den 22sten Mei 1849, aan den Procureur des eischers is gedaan een aanbod van eene som van *f* 51,869-95, alsnog door den eischer aan het Gouvernement verschuldigd, om te strekken in voldoening van de kosten, schaden en interessen, waartoe het Gouvernement bij de dikwerf genoemde sententie is veroordeeld;

Dat partijen zich hieromtrent niet hebbende kunnen ver-

staan, het geschil bij acte van den Procureur des eischers is gebragt ter teregtzitting van dit Hof van den 5den Julij 1849, ten einde de gedaagde zich zoude hooren veroordeelen tot de betaling van de bij staat opgebragte sommen en de kosten van dit nadere regtsgeding; en dat eindelijk door den Advocaat-generaal, namens den Procureur-generaal, daartegen is gediend eene conclusie van antwoord, strekkende tot ontzegging van den voorbedoelden eisch en veroordeeling van den eischer in de kosten van den processe;

Overwegende in regten, dat het mitsdien ontegensprekelijk is, dat de partijen in dezen hebben opgevolgd de proces-orde, voorgeschreven bij de artikelen 607 en volgende van het thans vigerend reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java* enz.;

Overwegende, dat de voorschriften der regtspleging zijn van openbare orde, en de regter daarom verpligt is, zelfs ambtshalve, te waken, dat dezelve worden opgevolgd, en dat alzoo onderwerpelijk vooraf moet worden onderzocht, of de voorschriften der nieuwe, dan wel van de vroegere wetgeving behooren te worden opgevolgd;

Overwegende, wat dit betreft, dat bij art. 84 van de bepalingen op de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving is voorgeschreven:

„ De op het oogenblik van de invoering der nieuwe wette-
„ lijke bepalingen op de burgerlijke regtsvordering onafgedane
„ gedingen, zullen voor den regter, bij wien zij aanhangig
„ zijn, ook dan wanneer deze, ingevolge het reglement op
„ de regterlijke organisatie en het beleid der justitie, on-
„ bevoegd mogt zijn om daarvan kennis te nemen, worden
„ voortgezet en afgedaan op de wijze en in den vorm, bij
„ de vroegere wettelijke bepalingen voorgeschreven.

„ Het hooger beroep, de revisie en alle andere voorzie-
„ ningen tegen vonnissen in burgerlijke zaken, welke vóór
„ het gemelde tijdstip in eersten aanleg nog aanhangig of

„ reeds beslist zijn, zullen mede overeenkomstig de voor-
„ schriften der vroegere wetgeving geschieden en beregt wor-
„ den;" terwijl bij art. 89 dierzelfde transitoire bepalingen
is bepaald: „Alle arresten, sententien, vonnissen of an-
„ dere regterlijke beslissingen, onder welke benaming ook, tij-
„ dens de vroegere wetgeving in kracht van gewijsde overge-
„ gaan, of krachtens de voorgaande artikelen, na de invoe-
„ ring der nieuwe wetgeving, volgens de vormen der vroe-
„ gere wetgeving uitgesproken, worden overeenkomstig de be-
„ palingen der nieuwe wetgeving ten uitvoer gelegd.

„ Evenwel zullen de op het tijdstip der invoering van de
„ nieuwe wetgeving reeds begonnen executien, overeenkom-
„ stig de voorschriften der vroegere wetgeving worden voort-
„ gezet en ten einde gebragt."

Overwegende, dat dus behoort te worden beslist, of het vereffenen van kosten, schaden en interessen, in de vergoeding waarvan eene partij is veroordeeld, is een geheel nieuw regtsgeding, of slechts de voortzetting van het geding, waarin de veroordeeling daartoè is uitgesproken, dan wel behoort tot de tenuitvoerlegging van zoodanig vonnis;

Overwegende, te dien aanzien, dat een vonnis, waarbij iemand is veroordeeld tot vergoeding van schaden, op te maken bij staat, niet kan gezegd worden in alle opzigten een eindvonnis te zijn, maar veeleer, naar de onderscheidingen daaromtrent bij art. 48 van het Reglement op de Burg. regtsv. aangegeven, als een praeparatoir of interlocutoir vonnis, voor zooveel de hoegrootheid der verschuldigde schade vergoeding betreft, behoort te worden aangemerkt;

Overwegende, dat uit deze laatste redenering van zelve volgt, dat de vereffening van kosten, schaden en interessen niet is een nieuw regtsgeding, maar slechts de voorzetting van het geding, waarbij de vergoeding daarvan is uitgesproken;

Overw., dat overigens de voorschriften van art. 607 en 609

van het Reglement op de burg. regtsv. enz., alwaar gesproken wordt van de *gekozen woonplaats* en van *eenvoudige acte van procureur tot procureur*, aantoonen, dat de gestelde procureurs *in lite* gebleven zijn, hetgeen onbestaanbaar zoude zijn, indien de vereffening een geheel nieuw regtsgeding daarstelde;

Overwegende, dat die vereffening ook niet tot de tenuitvoerlegging van het vonnis, waarbij de schadevergoeding is uitgesproken, behoort, tot welke beschouwing de plaatsing van den titel, daarover handelende, in het IIde Boek van het Reglement op de burgelijke regtsvordering, anders wel aanleiding zoude kunnen geven, omdat de *ten uitvoerlegging* van een vonnis iets geheel anders is, dan de *uitvoering* van of *voldoening* aan een vonnis;

Overwegende toch, dat wel de veroordeelde partij kan gezegd worden, b. v. door vrijwillig te betalen, het vonnis *uit te voeren* of aan hetzelve *te voldoen*, maar niet hetzelve *ten uitvoer te leggen*, hetgeen trouwens alleen, in wettelijken zin, kan gezegd worden van de winnende partij, welke hare tegenpartij tot *eene uitvoering van* of *voldoening aan* het vonnis noodzaakt;

Overwegende, dat dan ook, volgens de vroegere voorschriften omtrent de regtspleging in burgerlijke zaken, welke ook in casu nog in zoo verre van kracht zijn, als de meermalen genoemde sententie volgens dezelve is gewezen, het vereffenen van kosten, schaden en interessen niet als een nieuw regtsgeding werd aangemerkt, aangezien daartoe werd geprocedeerd, zonder vooraf verzochte en verkregen provisie van justitie, maar deze gelegen was in het vonnis zelf, waarbij tot vergoeding van schade was veroordeeld; terwijl daarentegen, indien die vereffening een nieuw regtsgeding of eene raauw-actie ware, daartoe vooraf een appointement van raauw-actie van den regter zoude hebben moeten worden verzocht en verkregen zijn;

Overwegende, dat het onderwerpelijk geding mitsdien, slechts zijnde de voortzetting van een onder de vroegere wetgeving aanhangig gemaakt regtsgeding, volgens art. 84 der bepalingen op de invoering van- en den overgang tot de nieuwe wetgeving, moet worden voortgezet en afgedaan op de wijze en in den vorm, bij de vroegere wettelijke bepalingen voorgeschreven;

Overwegende, dat deze beslissing, ook met het oog op de zaak ten principale, van groot belang is, omdat indien de tegenwoordige proces-orde moest worden opgevolgd, het proces van kosten, schaden en interessen zich uitsluitend zoude moeten bepalen tot het *quantum* daarvan, terwijl de vroegere wetgeving, althans volgens stijl en praktijk, daarbij ook nog het onderzoek toelaat naar de vraag, of werkelijk en waardoor schade is geleden, indien zulks niet bij het eerste vonnis reeds is uitgemaakt;

Gelet op de aangehaalde wetsbepalingen, en op art. 58 van het Reglement op de burgerlijke regtsvordering voor de raden van justitie op *Java* en het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië enz.;

Verklaart den eischer niet ontvankelijk, met verwijzing van partijen naar de voormalige manier van procederen in civiele zaken;

Veroordeelt den eischer in de kosten van het regtsgeding.

Aldus gedaan enz. *17 Januarij 1850.*

Hoedanig kan het bestaan van een wettig huwelijk tusschen inlanders, buiten Batavia *en deszelfs voorsteden woonachtig, bewezen worden?*

Is het aan inlanders veroorloofd, om bij testamentaire beschikking hunne goederen te vermaken aan andere, dan de door den Koran aangewezen erfgenamen?

De zaak, welke tot de behandeling voor den regter van deze twee vragen aanleiding gaf, en de daarop gevolgde regterlijke uitspraken deelen wij hieronder mêde.

In 1840 overleed te . . . . , in de Bataviasche Ommelanden, de inlander . . . . , die bij zijn op den 14den October 1839, voor den notaris . . . . . , gepasseerd testament tot zijn erfgenamen had benoemd ééne zijner vrouwen en zijne vier zonen, onder den last om aan drie zijner dochters, met namen aangewezen, eene zekere som als legaat uit te keeren.

Behalve de gestelde erfgenamen en de gelegateerden liet de overledene nog na *éene vrouw* en *éene* bij deze verwekte *minderjarige dochter*, van wie in het testament niet werd gesproken, en door de benoemde erfgenamen werd de geheele nalatenschap in bezit genomen, zonder dezen eenig deel toe te kennen.

Dit gaf aanleiding, dat in 1843 door de miskende weduwe een eisch bij den landraad der Ommelanden van *Batavia* werd ingesteld, tegen de executeuren testamentair van haren echtgenoot, tot afgifte aan haar, als wettige vrouw, van hetgeen haar volgens de Mahomedaansche wet toekwam; doch deze eisch werd, ten gevolge van het toewijzen eener voorgestelde exceptie van non qualificatie en kwalijk gedane citatie, niet ontvankelijk verklaard.

De zaak bleef alsnu rusten tot in 1847, omdat een der getuigen, die bij het huwelijk geassisteerd hadden, ter bedevaart naar *Mekka* was; doch deze teruggekomen zijnde, werd op den 4den November 1847, namens de weduwe, zoo in eigen naam, als in hoedanigheid van moeder en voogdesse harer minderjarige dochter . . . . , aan den landraad te *Batavia* een eisch gediend, waarvan de conclusie uit het vonnis blijkt, bewerende de eischeresse, dat het huwelijk op wettige wijze door getuigen konde en mogt worden bewezen; dat

de geboorte der minderjarige, staande het huwelijk, almede door getuigen kon gestaafd worden; en eindelijk dat het den Mahomedaan niet geoorloofd is, om zijne wettige erfgenamen van de nalatenschap uit te sluiten, en dat, dit doende, zoodanige beschikking is nietig en van onwaarde, terwijl, ingeval zij niet geheel waren voorbij gegaan, zij zouden hebben het regt om te vorderen aanvulling van de legitime portie, welke *eischer beweerde, dat volgens Mahomedaansch regt bedraagt* $^2/_3$ *gedeelten van het erfdeel bij versterf.*

Voor de gedaagden werd aangevoerd, dat het huwelijk der eischeresse met den overledene . . . . . niet was of kon worden bewezen, als ontbrekende het bewijs, gevorderd bij art. 64, § *f.* van het Reglement voor boedelmeesteren (Staatsblad 1828, N°. 46), en dat diensvolgens alle overige sustenuen en vorderingen vervielen.

De landraad stond hierop het namens de eischeresse verzocht getuigenverhoor toe, en de personen, als zoodanig gehoord, bevestigden ten stelligste de geposeerde daadzaken, dat de eischeresse was gehuwd met den overledene, en dat hare dochter staande dat huwelijk was geboren.

Ten einde echter zich volkomen van het bepaalde ten aanzien dezer kwestie naar Mahomedaansch regt te verzekeren, benoemde de landraad, op verzoek der gedaagden, met toestemming van eischeresse, eene commissie van vijf hoogepriesters, om ten aanzien der kwestie te dienen van berigt en advijs.

Deze commissie riep de eischeresse in persoon vóór zich, en deed haar en den reeds voor den landraad gehoorden getuigen, waaronder de priester, die het huwelijk had ingezegend, verscheidene vragen omtrent het inzegenen en den tijd van de voltrekking des huwelijks; — onder anderen vroeg zij de eischeresse „of zij bij de huwelijks-voltrekking nog „maagd (*prawan*) was"; doch, ten gevolge van het verzet van den gemagtigde der eischeresse, werd van deze vraag afgezien.

De inhoud van het rapport is uit 's landraads vonnis op te maken, dat wij alsnu laten volgen.

De landraad:

Gelezen de door den eischer qq., in dato 4den November 1847, gediende schriftelijke eisch en conclusie, tenderende, dat bij vonnis definitief van dezen raad het testament van wijlen den, op den . . . . . 1840, te . . . . . overleden inlander . . . . . , den . . . . October 1839, onder N°. . . , voor den te . . . . . fungerenden notaris . . . . . , gepasseerd, uithoofde van het onterven zijner vrouw . . . . . en zijner dochter . . . . . , in wettig huwelijk verwekt, door haar stilzwijgend voorbij te gaan, zal worden verklaard te zijn nietig en van onwaarde, en dat dienvolgens de nalatenschap van gemelden overledene zal moeten worden beschouwd, als *ab intestato* te zijn opengevallen en aangekomen aan de erfgenamen, als zoodanig, met veroordeeling van de hiervoren genoemde verwerende partijen in haar *privé* en *qualitate qua*, om het door haar respectievelijk uit den boedel, krachtens dat testament, genotene, hetzij regtstreeks, hetzij bij plaatsvervulling, behoorlijk rekening en verantwoording te doen en de *reliqua* in den boedel te brengen, om daarna, tot ééne massa vereenigd, over te gaan tot aanwijzing van hetgeen ieder der *ab intestato* erfgenamen voor zijn aandeel zal toekomen, met veroordeeling wijders in de kosten van den processe;

Gehoord partijen, ter rolle van den 6den en 27sten Julij A°. P°., in hare termijnen van antwoord, re- en dupliek;

Gehoord, ter rolle van den 6den Julij A°. P°., de verklaringen der beëedigde, door den eischer qq. geproduceerde getuigen;

Gezien enz.;

Nog gezien het ten deze gediend rapport van den hoogepriesters-raad, dd. 8sten November A°. P°., en verder de deurwaarders relazen;

En wijders gelet hebbende op al hetgeen ter materie die-

nende was, en maar eenigzins heeft kunnen en mogen moveren;

Ingewonnen het advijs van den djaksa en panghoeloe; (1)

Overwegende, dat, ingeval eene huwelijks-acte ontbreekt, dan wel geene registers hebben bestaan of verloren zijn geraakt, de genoegzaamheid der bewijzen van het bestaan des huwelijks ter beoordeeling aan den regter is overgelaten, mits er een uiterlijk bezit van den huwelijken staat aanwezig zij; (2)

Overwegende, dat het gevoelen van den hoogepriesters-raad (3) alleen gegrond is op de omstandigheid, dat de getuigen in hunne verklaringen niet hebben kunnen opgeven den juisten tijd, dat is: het jaar, de maand, den dag en het uur, waarop het huwelijk tusschen . . . . . en . . . . . voltrokken is, en alleen de getuige NOORMIDIEN (de priester) aanteekening van de voltrekking van het huwelijk en den juisten tijd, wanneer dit heeft plaats gehad, heeft gehouden op den kant van een boek, en zulks eerst toen hij vernam, dat er kwestie was ontstaan omtrent het gemaakte testament van . . . . . ten einde zich het tijdstip der voltrekking te allen tijde te kunnen herinneren, hoewel hij in zijne hoedanigheid van priester, die het voorzegde huwelijk zoude hebben ingezegend, een behoorlijk register van door hem bevestigde huwelijken had behooren te houden;

Overwegende dat, *ingevolge Mahomedaansche wetten*, eene wettige moeder en wettige dochter bij erflating *niet mogen worden gepasseerd*, en tevens bepaald is, dat bij overlijden van den vader de zuivere staat des boedels moet worden verdeeld als volgt: de vrouw (4) één achtste, en het overschietende

(1) Het is bejammeren dat niet, volgens het bepaalde bij art. 2 van Staatsblad 1825, No. 42, de inhoud van dit advijs bij het proces-verbaal is opgeteekend.

(2) Art. 101 van het burg. wetboek schijnt hier geraadpleegd te zijn.

(3) Dat het huwelijk niet voldoende was bewezen.

(4) De vrouwen krijgen te zamen slechts $\frac{1}{8}$, en dus in casu de eischeresse in haar privé $\frac{1}{16}$.

voor de kinderen, met dien verstande, dat de zoons eene dubbele portie van die der dochters genieten;

Overwegende, dat de omstandigheden, die bij het huwelijk van voorzegde . . . . . en . . . . . plaats hadden, en de verklaringen der getuigen volmaakt overeenstemmen, en dus kunnen strekken als zoo vele aanwijzingen tot regterlijk bewijs;

Overwegende, dat er bij den regter geen twijfel kan bestaan omtrent de waarheid der afgelegde en beëedigde verklaringen, en daaruit voldoende is gebleken, dat het hier bedoelde huwelijk op de gebruikelijke wijze voltrokken en door eenen *daartoe bevoegden priester ingezegend is;*

Overwegende, dat dus de bloote onachtzaamheid van den priester, om dat huwelijk niet in een *behoorlijk register* te hebben ingeschreven, of van de gehuwden, om van hunne verbindtenis aan de bevoegde autoriteiten kennis te geven, bij den regter geenen genoegzamen grond kan opleveren, om het huwelijk niet voor wettig te beschouwen;

Overwegende, dat de wettigheid van het kind . . . . . , van de vrouwelijke kunne, geboren uit het huwelijk van . . . . , en . . . . . , overigens ten processe niet is tegengesproken, en dus als bewezen moet worden aangenomen;

Overwegende, dat in het testament van wijlen . . . . . , zijne weduwe en dochter . . . . . zijn benadeeld geworden, in strijd met de bepalingen, voorkomende in het compendium, (Zie Staatsblad 1828, No. 55, art. 8 en 53);

Gelet op § 16 van de bepalingen omtrent de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving;

Regtdoende:

Verklaart voor voldoende bewezen, dat de inlandsche vrouw . . . . . is de wettige huisvrouw, en hare dochter, genaamd . . . . . , het wettig kind van nu wijlen . . . . . ;

Doet mitsdien te niet het door dezen, onder dagteekening van den . . . October 1843, sub. No. . . . . , voor den te . . . . . fungerenden notaris . . . . . , gepasseerde tes-

tament, voor zoo veel genoemde . . . . . en . . . . . , daarin zijn voorbij gegaan, en gelast dat zijlieden in de nalatenschap van wijlen . . . . . voornoemd, overeenkomstig de Mahomedaansche wetten en instellingen, zullen deelen;

Ontzegt het verder en meerder geëischte, en compenseert de kosten, in dezen gemaakt.

Gewezen op heden *den 15den Februarij 1849.*

De succumbanten van dit vonnis in appel gekomen zijnde, werd voor hen door Mr. H. KLEIN als voornaamste gronden van bezwaar ingebragt:

1°. Even als in eersten aanleg, dat het huwelijk niet was bewezen; dat althans hetzelve niet wettig was voltrokken, op grond van het voorkomende in het tijdschrift van N. I., jaargang 1849, 4de aflevering bladz. 261 en 262, waar door Dr. Baron VAN HOEVELL wordt getuigd: „dat reeds in 1778 geen inlander mogt trou„wen of scheiden, zonder verlof van de hoofden der „ policie, bekend onder den naam van kommandan„ten," strookende met art. 56 van het Reglement op het bestuur der policie onder de inlanders in de stad en voorsteden van *Batavia*, gearresteerd bij besluit dd. 12 Maart 1828, waarbij is bepaald, dat de inlandsche wijkmeesters aanteekening zullen houden van alle geboorten, huwelijken en sterfgevallen onder de inlandsche bevolking, en op grond van een besluit der regering van 26 Julij 1810, te vinden bij Dr. VAN HOEVELL, bl. p. 275, volgens hetwelk geene huwelijken in de Ommelanden mogten gesloten worden, dan door de schouten;

2°. Dat, al ware het huwelijk wettig voltrokken, het niet bewezen was, dat de Mahomedaansche wet het uit-

sluiten der wettige erfgenamen bij testamentaire beschikking verbiedt.

De geappelleerde, waarvoor, zoo in eersten aanleg als in appel de heer J. R. Kleijn optrad, beweerde, dat de aangehaalde besluiten *in casu* hunne toepassing misten; dat het eerste alleen voor *Batavia* en deszelfs voorsteden kracht kon hebben; dat het besluit van 1810 niets anders had bedoeld, dan den schouten, volgens den inhoud van het besluit „ *een douceur*" te bezorgen in de retributie van 30 stuivers, voor de aanteekening toegekend; dat ook de voltrekking van het huwelijk door eenen Europeschen beambte zoude zijn in strijd met de wet van Mahomed; dat in allen gevalle op het niet nakomen van de voorschriften, omtrent de aangifte of aanvraag tot verlof, geene nietigheid van het huwelijk was bedreigd, doch blootelijk dit was een policie-maatregel, en eindelijk, dat geen der door de appellanten aangehaalde bepalingen kracht van wet hebben, als zijnde niet gepubliceerd.

Op den 21sten December 1849 heeft de raad van justitie het vonnis van den landraad *bevestigd*, zonder in eenige uitwijding van motieven te treden, doch na de reeds bij den landraad gehoorde priesters nogmaals te hebben geraadpleegd.

NALEZING

VAN DE

ARRESTEN VAN HET HOOG-GEREGTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE, SEDERT 1819 IN REVISIE VAN STRAFZAKEN GEWEZEN.

(Vervolg van pag. 501, D. II.)

25. ARREST VAN 14 APRIL 1823.

ZAAK VAN OESIN.

Het op den openbaren weg afnemen van- en wegvlugten met eens anders hoed, in denwelken men wist dat geld geborgen was, moet als eene afzetterij beschouwd worden, en niet als publieke roof.

In aanmerking nemende, dat het feit, waaraan de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt, namelijk het afnemen van- en wegvlugten met eens anders hoed, waarin hem bekend was geld geborgen te zijn, meer als eene afzetterij kan worden aangemerkt, dan als een publiek roof, en dat alzoo de feiten te veel zijn bezwaard en de straf te hoog is gesteld;

Is goedgevonden en verstaan het voorschreven vonnis, waarbij Oesin, ter zake van roof op 's Heeren wegen, wordt gecondemneerd tot geeseling, brandmerk en tien jaren bannissement in den ketting, te corrigeren, en hem deswege te condemneren tot 50 rottingslagen en één jaar kettingarbeid.

---

26. ARREST VAN 23 JULIJ 1823.

Zaak van Soer C. S.

Alle handelingen eener regtbank, waarin leden (assessoren) hebben zitting gehad, door eene andere, dan de daartoe bevoegde magt aangesteld, zijn ipso jure *nul en van geene waarde.*

Overwegende, dat in deze zaak als assessoren hebben gefungeerd personen, welke niet door de Hooge Regering zijn aangesteld, maar door den Resident van *Madura* en *Sumanap* aan de regtbank van omgang zijn toegevoegd, uithoofde een der benoemde assessoren overleden, een ander zeer ziek, en twee naar het eiland *Kangean* vertrokken waren, en het veel tijd vereischt zoude hebben, om andere voor te dragen;

Is verstaan het procesverbaal van de door den omgaanden regter in de *Soerabaijasche* afdeeling gehoudene teregtzitting over de personen van Soer C. S. aan voornoemden regter terug te zenden, onder te kennen gave, dat het Hof dit proces niet vatbaar beschouwt voor revisie, aangezien al het daarbij verrigte niet dan als *wederregtelijk en ipso jure nul* kan worden aangemerkt, met last om alsnog de genoemde beklaagden, ingevolge art. 139 op de regtsvordering onder den Inlander, te brengen voor eene teregtzitting van

de regtbank van ommegang, zamengesteld uit daartoe door het Gouvernement benoemde en alleen bevoegde personen.

---

27. ARREST VAN 25 JULIJ 1823.

Zaak van Pa Boeat.

Vernietiging van het vonnis, op grond dat hetzelve is gewezen door een minder, dan het bij de wet bepaald getal regters.

Overwegende, dat de regtbank van ommegang, door in dezen te vonnissen met één regter minder, dan het bij de wet bepaald getal, tegen hare competentie heeft gehandeld;

Gezien art. 51 van 's Hofs instructie;

Is verstaan het voorschreven vonnis te annulleren en te niet te doen, en nieuwlings disponerende enz.

---

28. ARREST VAN 1 AUGUSTUS 1823.

Zaak van Sabioen.

Eene leugenachtige opgave door een' beklaagde, te zijner verdediging gedaan, vermag niet tot verzwaring der straf te leiden.

Overwegende, dat het onbehoorlijk en onwettig was den beklaagde, ter zake van eene opgave, te zijner verdediging gedaan, welke als leugenachtig wordt beschouwd, eene zwaardere straf op te leggen enz.

---

29. ARREST VAN 22 SEPTEMBER 1823.

Zaak van de vrouw Kandjiel en Sech Oemar.

Het aanleiding geven tot openbare ergernis stelt op zich zelf noch misdrijf, noch strafbare overtreding daar.

In aanmerking nemende, dat de landraad geene bevoegdheid had de gevangenen te condemneren ter zake van het geven van aanleiding tot openbare ergernis, hetwelk regtens geene misdaad, noch strafbare overtreding daarstelt enz.

---

30. ARREST VAN 1 OCTOBER 1823.

Zaak van Kentoeb.

De regter is niet bevoegd, om, bij vrijspraak van een beklaagde van de tegen hem ingebragte beschuldiging, denzelven te veroordeelen wegens een ander feit, ter zake van hetwelk hij niet teregt stond.

In aanmerking nemende, dat de regtbank van ommegang geene bevoegdheid had, om den gevangene Kentoeb, welke teregt stond ter zake van eene tegen hem ingebragte beschuldiging van medepligtigheid aan moord, uithoofde deze misdaad niet bewezen werd geacht, te condemneren ter zake van een ander feit, wegens hetwelk hij niet teregt heeft gestaan, en wel onder de algemeene benaming van rondzwerving en lediggang.

Is verstaan den beklaagde te absolveren enz.

---

31. ARREST VAN 13 DECEMBER 1823.

Zaak van Tedoeng Bapa Karman.

Een eenvoudig geschil over de levering van verkocht goed, waarvan de koopprijs gedeeltelijk betaald is, kan alleen aanleiding geven tot een civiel proces, doch niet tot criminele vervolging.

Gezien het vonnis, waarbij Tedoeng Bapa Karman, ter zake van bedrog bij de gedane verkoopen van een pedatti en een huis, wordt gecondemneerd enz.;

In aanmerking nemende, dat in dezen slechts quaestie over koop en verkoop en gedeeltelijke betaling en levering heeft bestaan, welke wel aanleiding kon geven tot een civiel proces, doch niet tot criminele vervolging;

Overwegende alzoo, dat de gevangene met het voorschreven vonnis ten hoogste is bezwaard;

Is verstaan den gevangene te absolveren enz.

---

32. ARREST VAN 16 JANUARIJ 1824.

Zaak van Troijon Tieko.

Praeventieve detentie kan wel eenen beklaagde als straf worden aangerekend, doch het is strijdig met denkbeelden van regt en den aard van een crimineel vonnis, om te verklaren, dat de daarbij opgelegde straf zal gerekend worden te zijn ingegaan van den dag der apprachensie des beklaagden (1).

---

(1) Zie art. 296 van het thans vigerend Reglement op de strafv. voor de Raden van just. op *Java* enz.

Overwegende, dat de landraad, tijdens het wijzen van dit vonnis, wel bevoegdheid had, om uit aanmerking van de langdurige detentie van den gevangene, denzelven tot eene kortere gevangenisstraf te condemneren en verder zijne doorgestane detentie mede tot straf aan te rekenen, doch geenszins om, geheel strijdig met alle denkbeelden van regt en met den aard van een regterlijk vonnis, te verklaren, dat de gevangenisstraf, den beschuldigde opgelegd, van den dag zijner appraehensie, op den 2den Julij 1823, zoude ingaan;

In aanmerking nemende, dat bovendien bij besluit van hunne Excellentien, de Kommissarissen-generaal, van den 5den December 1817, No. 49, is bepaald, dat alle straffen van bannissement, kettingarbeid en gevangenis moeten gerekend worden te zijn ingegaan van den dag der pronuntiatie van het vonnis;

Is verstaan het voorschreven vonnis te corrigeren, en diensvolgens den gevangene, ter zake van medepligtigheid aan ondergraving en diefstal, te condemneren tot geeseling en eene gevangenzetting voor den tijd van twee maanden, en wijders denzelven zijne, tot op den dag van de pronuntiatie van dit vonnis doorgestane detentie tot straf aan te rekenen, met verdere condemnatie in de kosten enz.

(Vervolg hierna).

NEDERLANDSCHE REGTZAKEN.

VERJARING. — INDISCHE WETGEVING. — VENNOOTSCHAP. — SOLIDARITEIT. — ONTBINDING. — INCIDENTEEL APPEL. — CASSATIE.

Kan men zich voorzien in cassatie, op grond van schending der Indische wetten? Niet beslist.

Moet de verjaring worden beoordeeld naar de wet, waaronder de verbindtenis is aangegaan, of naar die der woonplaats van den gedaagde, tijdens de vordering in regten? Niet beslist.

Kan deze laatste vraag een onderwerp van onderzoek voor den regter in cassatie uitmaken? Neen.

Moeten de regten en pligten der leden van eene vennootschap onder eene firma, in Nederlandsch-Indië aangegaan, worden beoordeeld naar de Nederlandsche of naar de Indische wet? Niet beslist.

Kan ook deze vraag geen onderwerp van onderzoek uitmaken van den regter in cassatie? Neen.

Kan ieder lid der vennootschap onder eene firma, ook na hare ontbinding, naar de Nederlandsche wet, voor het geheel in regten worden geroepen voor de schulden der vennootschap? Ja.

Kan de oorspronkelijke eischer, wiens subsidiaire vordering is toegewezen, zich in hooger beroep beklagen over de niet-toewijzing zijner primaire vordering? Ja.

De eischer, vroeger gevestigd te *Batavia*, zettede zich, na aldaar zijne zaken te hebben geregeld, in het voorjaar van 1840 te *Amsterdam* neder, alwaar hij in 1847 door den verweerder werd gedagvaard tot betaling eener schuld, welke zoude zijn aangegaan door de vennootschap te *Batavia*, waarvan de eischer lid was geweest, doch die reeds vóór zijn vertrek uit *Indie* was ontbonden.

De verweerder vorderde betaling eener som van *f* 1715.14½, ter zake van zekere handelingen, die zouden hebben plaats gehad van 10 December 1836 tot 30 December 1837, en subsidiair, voor het geval, dat het bedrag der gevorde som mogt worden betwist, rekening en verantwoording te dierzelfde zake.

De eischer bestreed die vordering onder anderen met eene exceptie van verjaring, gegrond op de art. 3 en 4 van de publicatie van den Gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië, van 5 September 1832 (*Ind. Stbl.* No. 41), volgens welke alle boekschulden, en, in het algemeen, alle onbeschreven pretentiën, verjaren twee jaren, nadat zij gemaakt zijn; de eischer beweerde nog, dat niet hij, maar de firma, of wel hare vereffenaars, die haar thans vertegenwoordigen, hadden behooren te zijn aangesproken; en hij betwistte eindelijk de geheele vordering, zoowel als het bedrag der gevorderde som.

De Regtbank heeft, bij vonnis van 15 December 1847, met toepassing van art. 2004 Ned. B. W. en, op grond, dat wel zou zijn gebleken van handels-betrekkingen, tusschen partijen bestaan hebbende, maar niet *of*, en, zoo *ja*, tot welk beloop daardoor eene uitkeering aan den verweerder zou zijn gewettigd, den subsidiairen eisch toegewezen, met reserve der kosten; alles o. a. op de volgende, ook door den hoogeren regter overgenomen, gronden:

1o. met betrekking tot de verjaring, dat, naar algemeene beginselen, de verjaring een middel is, niet om het niet-bestaan van een regt te bewijzen, maar om de invordering van dat regt uit te sluiten; dat zij zich alzoo regelt naar de wetgeving niet der plaats, waar eene overeenkomst is gesloten, maar van die van het regtsgebied, waaraan de schuldenaar onderworpen is, of van de plaats, waar de betaling geschieden moet, en dat alhier *(in Nederland)* regtsvorderingen in het algemeen aan eene dertigjarige verjaring zijn onderworpen.

2o. met betrekking tot de dagvaarding der firma, dat de eischer in cassatie voor eene verbindtenis zijner voormalige firma, naar de art. 4 B. R. en 16, 18 en 32 W. K., hoofdelijk voor het geheel aansprakelijk is.

Van dit vonnis is principaal en incidenteel geappelleerd, met dat gevolg, dat, bij arrest van 18 Januarij 1849, met gedeeltelijke vernietiging van hetzelve, de oorspronkelijke vordering werd toegewezen.

Tegen dit arrest voerde de eischer de volgende middelen van cassatie aan:

1o. Verkeerde toepassing van art. 2004 B. W. en schending van de art. 3, 4 en 5 der publicatie van den Gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië in rade, van 5 September 1832 (*Ind. Stbl.* No. 41), mitsgaders schending en verkeerde toepassing van de art. 1 en 2 der wet, houdende algemeene bepalingen der wetgeving, en van de art. 1375, 1417 en 2030 B. W., omdat in het algemeen alle gevolgen van overeenkomsten en verbindtenissen, en bij gevolg ook de wijze, waarop dezelve te niet gaan, waaronder de verjaring behoort, worden geregeerd door de wet, die van kracht is ten tijde en ter plaatse, wanneer en waar die verbindtenissen en overeenkomsten zijn aangegaan; zoodat het Hof en

de Regtbank zeer verkeerd oordeelden, toen zij op verbindtenissen, die in het jaar 1837 te *Batavia* zouden zijn aangegaan, de bepalingen omtrent de verjaring toepasten, die in het jaar 1847 of 1848 van kracht waren in *Nederland*, in plaats van die bepalingen, welke golden in *Indie*, op den tijd, toen die beweerde verbindtenissen zouden zijn ontstaan; en dat dit vooral nog zekerder zijn moet in dit bijzonder geval, waarin de beweerde schuld des eischers, reeds lang vóór dat hij *Indie* verliet, aldaar door verjaring was te niet gegaan en dus onmogelijk door het enkel feit zijner latere verhuizing naar het moederland kon herleven; uit welk een en ander volgt, dat de regter dus de exceptie van verjaring, gegrond op de duidelijke bepalingen der aangehaalde publicatie van den Gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indie, niet aannemende, de voormelde wetsbepalingen heeft geschonden.

2o. Verkeerde toepassing der art. 4 B. R., 16, 18 en 32 W. K., mitsgaders schending en verkeerde toepassing derzelfde art. 1 en 2 der wet, houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koningrijk, en art. 1375 B. W.; vooreerst, omdat ook hier weder gelden moet hetzelfde beginsel, ten gevolge waarvan de regten en pligten van den eischer als lid eener vennootschap, in der tijd bestaan hebbende in Nederlandsch-Indie, niet kunnen worden beoordeeld naar de wetten, thans in *Nederland* van kracht zijnde; en ten tweede, omdat geen der door den regter aangehaalde wets-artikelen bepaalt, dat na de ontbinding eener vennootschap onder eene firma ieder harer voormalige leden in zijn privé kan worden in regten geroepen tot betaling harer schulden, maar integendeel de aangehaalde art. 4 B. R. en 32 W. K. veeleer aantoonen, dat dergelijke regtsvorderingen moeten worden gerigt tegen de firma in den persoon van den vereffenaar, die de gansche firma vertegenwoordigt, behoudens de verpligting van ieder lid, om ieder voor het ge-

heel te betalen, gelijk dan ook trouwens wel van zelf spreekt, dat niet één enkel lid alleen en in zijn privé de deugdelijkheid kan demeleren eener beweerde vordering, die zoude ontstaan uit handelingen, niet eens door hem, maar door een voormalig mede-vennoot verrigt.

3o. Subordinaat schending van art. 134, mitsgaders schending en verkeerde toepassing der art. 332 en 339 B. R., omdat de verweerder, na bij zijne dagvaarding slechts te hebben gevorderd eene veroordeeling tot rekening en verantwoording, voor het geval, dat het bedrag der gevorderde som betwist wierd, en nadat dit werkelijk bij den eersten regter geschied was, niet vermogt bij den hoogeren regter daarover zich te beklagen en alsnu aan te dringen op eene toewijzing zijner primaire vordering; eensdeels omdat de verweerder, na zich eenmaal *casu quo* te hebben tevreden gesteld met eene veroordeeling tot rekening en verantwoording, onbevoegd was, dit onderwerp van zijnen eisch later in dier voege te vermeerderen of te verminderen, en anderdeels, omdat de verweerder, nadat bij het vonnis *a quo* in eerste instantie was toegewezen alles, wat hij voor het gegeven geval gevorderd had, bij dat vonnis onmogelijk kon zijn bezwaard, zoodat in ieder geval het Hof verkeerd handelde en de aangehaalde artikelen schond of verkeerd toepaste, door die vordering toe te wijzen.

Op het eerste middel werd door den verweerder o. a. geantwoord: dat de besluiten van den Gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indie in het moederland nimmer zijn afgekondigd; dat zij dáár dus niet zijn verbindende, maar gelijk staan met vreemde wetten, zoodat men zich over hare schending in cassatie niet kan beklagen; dat geene wet bepaalt, dat hier de Indische wet, en niet de Nederlandsche, moest zijn toegepast; dat de verjaring, waardoor niet de schuld wordt vernietigd, maar die eenvoudig een middel van verdediging

is tegen de actie, moet worden beoordeeld naar de wet, waaronder deze laatste wordt ingesteld; en eindelijk, dat zijne vordering, als zijnde noch eene boekschuld noch, eene onbeschreven pretentie, zelfs naar de Indische publicatie, indien deze gelden moest, niet zou zijn verjaard.

De middelen van cassatie werden verdedigd door Mr. A. DE PINTO, en bestreden door Mr. T. MODDERMAN en Mr. J. C. FABER VAN RIEMSDIJK.

De adv.-gen. GREGORY concludeerde, op grond van he tweede middel, tot vernietiging van het beklaagde arrest. Men herinnert zich, dat de Hooge Raad, bij een arrest van 22 Junij II. (*Weekbl.* No. 1042), in strijd met de conclusie van het Openb. Min., besliste, dat de hoofdelijke aansprakelijkheid der vennooten onder eene firma niet alleen te pas komt *in executione*, maar ook ten gevolge heeft, dat ieder der vennooten voor het geheel kan worden *gedagvaard* voor de schulden der vennootschap. De heer GREGORY heeft deze leer op nieuw in het breede bestreden; doch de Hooge Raad heeft volhard bij zijn vroeger gevoelen, maar die leer ook thans toegepast op het geval, dat de vennootschap is ontbonden, en de vereffenaars benoemd zijn tot afdoening hunner zaken.

Zie hier het hier arrest:

De Hooge Raad enz.,

Overwegende, dat als eerste middel van cassatie is aangevoerd: verkeerde toepassing van art. 2004 B. W. en schending van de art 3, 4 en 5 der publicatie van den Gouverneur-generaal van Neêrlandsch-Indie in rade, van 5 September 1832 (*Indisch Stbl.* No. 41), mitsgaders schending en verkeerde toepassing van de art. 1 en 2 der wet, houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koningrijk, en van de art.

1375, 1417 en 2030 B. W., doordien het Hof op verbindtenissen, die in het jaar 1837 te *Batavia* zouden zijn aangegaan, de bepalingen omtrent de verjaring heeft toegepast, die in het jaar 1847 of 1848 in kracht waren in *Nederland*, in plaats van die, welke golden in *Indie*, ten tijde, toen die verbindtenissen zouden zijn ontstaan;

O., te dien aanzien, dat bij geen der aangehaalde wets-artikelen eene bepaling voorkomt, medebrengende, dat de verjaring moet worden beoordeeld hetzij naar de wet, die van kracht was ten tijde en ter plaatse, wanneer en waar eene verbindtenis is aangegaan, hetzij naar de wet van de plaats van het regtsgebied, waaraan de schuldenaar tijdens het instellen der actie is onderworpen, of van de plaats, waar de betaling geschieden moet; dat dan ook de regter, bij het door het Hof bevestigd vonnis, zijne uitspraak, waarbij het laatste is aangenomen, alleen heeft doen rusten op algemeene beginselen en redeneringen, waardoor noch art. 2004 B. W., noch een der overige ingeroepene wetten en verordeningen kunnen zijn geschonden of verkeerd toegepast, terwijl, zelfs al had de regter in die beslissing gedwaald, zulks wel zoude zijn een *mal jugé*, maar geen grond opleveren tot cassatie; zoodat dit eerste middel is ongegrond;

Ten aanzien van het tweede middel, bestaande in beweerde toepassing der art. 4 B. R. en 16, 18 en 32 W. K., mitsgaders schending en verkeerde toepassing van de art. 1 en 2 der wet, houdende algemeene bepaling der wetgeving van het Koningrijk, en art. 1375 B. W.; vooreerst, omdat de regten en pligten van den eischer, als lid eener vennootschap, in der tijd bestaan hebbende in Nederlandsch-Indië, niet zouden kunnen worden beoordeeld naar de wetten, thans in *Nederland* van kracht zijnde, en ten tweede, omdat geen der door den regter aangehaalde wets-artikelen bepaalt, dat, na de ontbinding eener vennootschap onder eene firma, ieder harer voormalige leden in zijn privé kan worden in reg-

ten geroepen tot betaling harer schulden, maar integendeel de aangehaalde art. 4 B. R. en 32 W. K. veeleer aantoonen, dat dergelijke regtsvorderingen moeten worden gerigt tegen de firma, in den persoon van den vereffenaar, die de gansche firma vertegenwoordigt, behondens de verpligting van ieder lid, om elk voor het geheel te betalen:

O., ten opzigte van den eersten grond, dat geen der door den eischer als geschonden of verkeerd toegepast voorgestelde wets-artikelen eenige bepaling bevat, medebrengende, dat de regten en pligten der leden eener vennootschap, in Nederlandsch-Indie hebbende bestaan, door den regter in *Nederland* niet kunnen of mogen worden beoordeeld naar de Nederlandsche wetgeving, en dat mitsdien de regter in deze, door zulks te doen, de aangehaalde wets-artikelen niet heeft geschonden, noch verkeerd toegepast;

O., ten opzigte van den tweeden grond, dat art. 18 W. K. bepaalt, dat in vennootschappen onder eene firma elk der vennooten wegens de verbindtenissen der vennootschap hoofdelijk voor het geheel is aansprakelijk;

O., dat dit, èn naar het gemeen spraakgebruik èn in de taal der wet, niets anders beteekent, noch beteekenen kan, dan dat zoodanige vennoot is aansprakelijk in regten, en dus, wegens de verbindtenissen der vennootschap, hoofdelijk voor het geheel in regten kan worden betrokken of gedagvaard;

O., dat de wet zulks bepalende zonder eenige beperking noch voorwaarde, elk vennoot daardoor wordt gesteld tot solidairen debiteur, en dat zijne aansprakelijkheid wegens de verbindtenissen der vennootschap gelijkstaat met die van elken solidairen co-debiteur; dat zij uit dien hoofde plaats vindt dadelijk en regtstreeks, en niet is onderworpen aan de voorwaarde van voorafgaande veroordeeling van de vennootschap als zoodanig;

O., dat die aansprakelijkheid der vennooten, dadelijk en vóór de vennootschap, niet is in strijd, maar in volkomen

overeenstemming met het regtsbeginsel, dat diegenen zijn aansprakelijk, welke zijn verbonden, vermits, naar het Nelandsche, zoowel als naar het vroeger en later Fransche regt, uit hetwelk de bepaling van art. 18 W. K. is ontleend, de vennooten, bij gebreke van daarmede strijdige overeenkomst, moetende geacht worden zich over en weder de magt te hebben gegeven, om wegens zaken der vennootschap elkander te verbinden, daaruit volgt, dat door alle handelingen van een of meer hunner, die daartoe volgens de overeenkomst niet onbevoegd zijn, ten name der vennootschap verrigt, niet alleen de *persona moralis* dier vennootschap, maar ook alle en elk der vennooten persoonlijk worden verbonden;

O., dat de vennooten, door het aangaan der vennootschap, die door de wet solidair verklaarde verbindtenis hebbende op zich genomen, zich daarvan en van de daaruit voortvloeijende aansprakelijkheid niet kunnen ontslaan, door de vennootschap te ontbinden; dat, om aan die ontbinding zoodanig effect te geven, eene uitdrukkelijke wetsbepaling zoude noodig zijn, welke niet bestaat en bepaaldelijk niet wordt gevonden in de door den eischer aangehaalde art. 4 B. R. en 32 W. K., van welke het eerste slechts betreft de wijze, op welke vennootschappen moeten worden gedagvaard, hetgeen *in casu* niet is geschied, en het laatste wel bepaalt door wie de zaken eener ontbonden vennootschap zullen worden vereffend, maar geenszins wie voor de verbindtenissen dier vennootschap aansprakelijk zijn;

O., dat alzoo het Hof, door te bevestigen het vonnis, waarbij de eischer hoofdelijk voor het geheel is aansprakelijk verklaard voor eene verbindtenis eener gedissolveerde firma, tot welke hij heeft behoord, geen der aangevoerde wets-artikelen heeft geschonden, noch verkeerd toegepast, en dat dus ook het tweede middel van cassatie is ongegrond;

O., dat als derde en subordinaat middel is voorgesteld:

schending van art. 134, mitsgaders schending en verkeerde toepassing van de art. 332 en 339 B. R., omdat de verweerder, na bij dagvaarding te hebben gevorderd eene veroordeeling tot rekening en verantwoording, voor het geval, dat het bedrag der gevorderde som wierd betwist, en nadat dit werkelijk bij den eersten regter geschied was, niet vermogt bij den hoogeren regter zich daarover te beklagen en aan te dringen op eene toewijzing zijner primaire vordering, en dat het Hof, door die vordering toe te wijzen, de aangehaalde artikelen zoude hebben geschonden of verkeerd toegepast;

O., dat geen dier artikelen iets behelst, waaruit is af te leiden, dat het niet zoude geoorloofd zijn, in hooger beroep te komen wegens het niet-toewijzen der primaire vordering, wanneer eene subsidiaire vordering is toegewezen; dat alzoo het Hof, door het incidenteel appel des verweerders wegens het niet-toewijzen zijner primaire vordering, volkomen bewezen vindende, alsnog toe te wijzen, geen der aangehaalde artikelen heeft geschonden, noch verkeerd toegepast, en dat mitsdien ook dit middel is ongegrond;

Verwerpt het beroep en veroordeelt den eischer in de kosten en boete van cassatie.

(Overgenomen uit het Weekblad van het regt, dd°. 12 November 1849, No. 1068).

NEKROLOGIE.

Het zal, vertrouwen wij, noch ondoelmatig, noch ongepast worden geoordeeld, dat wij, bij het sluiten van onzen eersten jaargang, eenige bladzijden wijden aan de nagedachtenis van twee mannen, die beide het voorzitterschap bij het hoogste regterlijke collegie van *Nederlandsch-Indië* hebben bekleed, en in den afgeloopen jaarkring, nog in krachtigen leeftijd, door den dood aan hunne betrekkingen en vrienden zijn ontvallen.

Wij bedoelen de Heeren Mrs. H. J. Hoogeveen en C. J. Scholten van Oud-Haarlem, van welke de eerste op den 19den Maart, de tweede op den 5den Julij 1849 overleed.

Reeds in de Javasche Courant van 22 Augustus jl. is eene korte levensschets van Mr. Hoogeveen opgenomen, waarin beknoptelijk zijne Indische ambtelijke loopbaan wordt medegedeeld. Wij zullen daaraan dus slechts eenige uitbreiding, speciaal met betrekking tot de door den nu overledene vroeger bekleede functien bij de regterlijke magt, te geven hebben.

In het jaar 1813 begon de heer Hoogeveen zijne carrière als kommies-griffier bij de regtbank van eersten aanleg te *Amersfoort*, en in 1816 naar *Indie* vertrokken, werd hij in de maand December van datzelfde jaar benoemd tot eersten gezworen klerk bij den voormaligen Hoogen Raad van justitie te *Batavia*, welke benoeming hij aan zijne reeds in het

Vaderland verkregene ervaring van regtzaken in het algemeen, en het griffiewerk in het bijzonder, te danken had. In deze betrekking wist hij zich zóó te onderscheiden, dat bij de organisatie van het regtswezen in *Nederlandsch-Indie* in 1819, hij, hoezeer van geen' Academischen graad voorzien, en den bij de wet gevorderden ouderdom nog niet ten volle hebbende bereikt, met dispensatie daarvan, het eervol ambt van griffier bij het Hoog-Geregtshof werd waardig gekeurd.

Toegerust met de noodige *practicale* kennis, voorzien van een goed verstand en scherp oordeel, waarmede verkregene ondervinding gepaard ging, vervolgde de Heer HOOGEVEEN nu met eene bewonderingswaardige inspanning de beoefening der *theorie* van het regt, en bragt het zoo ver, dat hij, na reeds in 1829 met eene benoeming tot waarnemend Raad in het Hoog-Geregtshof te zijn vereerd, in 1832 tot Procureur-generaal bij dit Hof en Advocaat-fiscaal voor de land- en zeemagt werd aangesteld. Eene treffende onderscheiding, waar de keuze bestond onder zoovele meesters in de beide regten, en vooral een onwedersprekelijk bewijs opleverende, hoezeer HOOGEVEEN's kunde en geschiktheid werden op prijs gesteld.

De bedoelde betrekking werd echter, uithoofde de Procureur-generaal Mr. SPIERING destijds van het hem verleend verlof naar *Nederland* afzag, door hem niet aanvaard.

Alleen wenschende te spreken van den heer HOOGEVEEN als regterlijken ambtenaar, gaan wij met stilzwijgen voorbij het tijdvak, gedurende hetwelk hij, onder het Gouvernement *ad interim* van den heer J. C. BAUD, de betrekking van algemeenen secretaris der regering bekleedde.

Als regterlijk ambtenaar vinden wij den Heer HOOGEVEEN weder in 1840, na zijne terugkomst van een tweejarig verlof naar *Nederland*, waar hem de onderscheiding was te beurt gevallen van door den senaat der Utrechtsche hoogeschool, *ho-*

noris causa, tot doctor in de beide regten te worden bevorderd.

In dat jaar trad Mr. Hoogeveen op als vice-president der beide Hooge-Geregtshoven, tot welk ambt hij door den Koning benoemd was, met bepaling, dat hij, gedurende de afwezigheid van Mr. Scholten van Oud-Haarlem, tot herstel van gezondheid naar *Nederland* vertrokken, het voorzitterschap dier collegien zoude bekleeden. Deze benoeming had plaats op voordragt van Mr. Scholten van Oud-Haarlem, die bij zijne komst in *Indie* den heer Hoogeveen niet meer aantrof en hem ook geheel vreemd was, maar wien hij niettemin met het meeste vertrouwen (zoo schreef Mr. S. v. O. H. aan den minister) voor de waarneming van het praesidium kon voordragen; omdat hij Mr. Hoogeveen *uit de archieven van het Hoog-Geregtshof had leeren kennen.*

Bij het aftreden van Mr. Hoogeveen als wd. voorzitter der beide Hoven in 1846, om zitting te nemen in den Raad van *Indie*, werd hem door de leden derzelve, die hem zoo van nabij konden beoordeelen, hunne ongeveinsde hulde aangeboden voor den onbezweken ijver, de onwankelbare trouw en volharding, en het voorzigtig beleid, waarmede hij gedurende vele jaren de vergaderingen en deliberatien der beide Hooge-Geregtshoven had bestierd, en hem tevens dank betuigd voor de voorlichting, hulp en medewerking, welke hij hun in de uitoefening hunner belangrijke functien zoo welwillend had verleend. Eene schoone, maar ook welverdiende lofspraak, welke Mr. Hoogeveen's loopbaan als regterlijk ambtenaar waardiglijk besluit.

Mr. C. J. Scholten van Oud-Haarlem, na vooraf hooge betrekkingen bij de regterlijke magt in *Nederland* te hebben bekleed, inzonderheid die van substituut procureur-generaal bij, en later raadsheer in het voormalig Hoog-Geregtshof te *'s Gravenhage*, aanvaardde in 1837, door de bijzondere keuze

van Koning Willem I daartoe geroepen, de betrekking van president der beide Hooge-Geregtshoven van *Nederlandsch-Indie*. Van den aanvang af zijner komst in *Indie*, vestigde de heer Scholten zijne aandacht op den toestand van het regtswezen in deze gewesten en bekwam spoedig de overtuiging, dat radicale verbeteringen eene dringende behoefte geworden waren.

Eene omstandige mededeeling van al hetgeen door Mr. Scholten van Oud-Haarlem tot het daarstellen der nieuwe wetgeving voor *Nederlandsch-Indie* gedaan is, vinden wij in de redevoering van den Staatsraad Jhr. Mr. H. L. Wichers, op den 1sten Mei 1841, bij gelegenheid van het in werking treden dier nieuwe wetgeving, in de plegtige openbare vergadering van het Hoog-Geregtshof uitgesproken. (Zie het eerste nommer van dit tijdschrift, pag. 7 en volgende).

Opmerkelijk zijn de woorden van den Heer Wichers, ten aanzien van Mr. Scholten van Oud Haarlem geuit, waarbij hij hulde bewijst aan zijne kunde en zijnen ijver, als voorzitter der, bij Koninklijk besluit van 15 Augustus 1839 ingestelde, commissie tot het ontwerpen eener met die van *Nederland* overeenstemmende wetgeving voor *Nederlandsch-Indie*, betoond.

„Het is hier de plaats, (zeide Mr. Wichers), om eene „welverdiende hulde toe te brengen aan den ijver, de vol„harding en de kunde, die in het volvoeren dier moeije„lijke en veel omvattende taak zijn aan den dag gelegd. „Het zij verre, dat ik iets zoude willen te kort doen aan „de verdiensten van iemand dergenen, die aan dezen arbeid „hebben deelgenomen; maar de lof van tot deszelfs vol„tooijing in de ruimste mate te hebben bijgedragen, komt „ontwijfelbaar toe aan het eerst benoemde lid der com„missie, den Heer Scholten van Oud Haarlem. Diep door„drongen van het gewigt en het nut der zaak, heeft hij „daaraan, in weerwil zijner wankelende gezondheid, met

„ onverpoosde inspanning zijne krachten toegewijd, en zich „ daardoor eene regtmatige aanspraak verworven, om zijnen „ naam in de geschiedenis der Indische wetgeving met eere „ vermeld te zien naast dien van den Minister van Kolonien „ J. C. Baud, wiens krachtige ondersteuning, wiens oor- „ deelkundige medewerking en wiens niet ligt te evenaren „ kennis van *Indie* en deszelfs belangen niet weinig heb- „ ben toegebragt tot het welgelukken eener onderneming, „ die volgens het oordeel van sommigen onuitvoerbaar was."

Het verblijf in *Indie* van den Heer Scholten is slechts van korten duur geweest. Reeds in den aanvang van 1839 werd hij genoodzaakt, uithoofde van den geschokten staat zijner gezondheid, waartoe veel hadden bijgebragt de droevige verliezen in zijne familie geleden, naar *Nederland* terug te keeren. Wel verliet hij *Indie* slechts met verlof, doch zijn gezondheidstoestand heeft hem nimmer toegelaten terug te keeren, doch hem eindelijk verpligt den Koning zijn ontslag als president der Hooge-Geregtshoven van N. I. te verzoeken. Uit het boven reeds medegedeelde zal evenwel genoegzaam blijken, hoezeer hij ook in *Nederland* ten behoeve van het *Nederlandsch-Indische* regtswezen werkzaam bleef. Ook over andere Indische belangen, dan die bepaaldelijk de wetgeving betroffen, werd hij, na tot staatsraad in buitengewone dienst benoemd te zijn, herhaaldelijk door den Minister van Kolonien geraadpleegd, en zijn door hem belangrijke advijzen uitgebragt, zoodat zijn overlijden ook voor deze gewesten eene niet onverschillige gebeurtenis mag heeten.

Januarij 1850. Red.

ERRATUM.

Op pag. 345 van het tweede deel van dit tijdschrift, in het 11de No., waar over de eedsdelatie onder Inlanders, Arabieren en Chinezen gehandeld wordt, dient nog te worden gelezen, bij de woorden: „De Koran bevat zeer bepaalde voorschriften op dat punt", de ondervolgende noot:

Zie ook PHARAON en DULAU, Droit Musulman, hoofdstuk *Procédure civile*, pag. 525 (éd. Paris 1839), waar wij lezen:

„Lorsque les faits ne sont pas assez clairs pour former „la conviction du Câdi, ou encore, *lorsqu' il n'y a aucun „commencement de preuve*, le magistrat défère le serment „sur les faits personnels. Le musulman jure sur le Coran, „le juif sur le Talmud, et le chrétien sur l' Evangile."

RED.

SORIANO
1
794
2